

SZÍN KÖZÖSSÉGI MŰVELŐDÉS

AZ NMI MŰVELŐDÉSI INTÉZET FOLYÓIRATA

KÖZFOGLALKOZTATÁSI TEMATIKUS LAPSZÁM

„Bűvös Bábos” projektzáró Békéscsabán

„Boglári Játékszín” bábcsoport
Arany János: A bajusz című versét
formálta bábéledéssé

A kötegyáni bábcsoport
párnabábokkal adta elő
Tündérszép Ilona és Árgyélus történetét

Május 20-án, Békéscsabán a Csabagyöngye Kulturális Központban, az NMI Művelődési Intézet szervezésében rendezték meg a „Bűvös Bábos” mintaprogramot lezáró szakmai napot és szemlét.

A Művelődési Intézet és az együttműködő bábművészeti partnerek által a 2016-os évben megvalósított bábcsoportvezetői képzéssorozat sikereit, tapasztalatait és a felmerülő javaslatokat figyelembe véve új mintaprojektet indított el 2017-ben. A „Bűvös Bábos” fantázianévre keresztelt mintaprojekt négy megyében járult hozzá új, a kulturális javak hozzáféréseben akadályozott közösségek, tanulócsoporthoz valamint nagy arányban hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű tanulókból álló bábcsoportok létrejöttéhez.

Képválogatásunk a projektzárón bemutatott előadásokba enged betekintést.

„Hunyorgók” bábcsoport, Kiscsöszről Savanyú Jóska és a tizenkét bakonyi betyár történetét vitte színre

Láposi Terka instrukciói
a püspökladányi csoportnak fellépés előtt

A szegényember és a kicsi ördög
székely népmese
a „Bábkomák” bábcsoport előadásában

A megjelenteket Závogyán Magdolna,
az Emberi Erőforrások Minisztériuma kulturáért
felelős helyettes államtitkára köszöntötte

24

96

40

68

75

Át- és kitekintő összegzés 3
Ötödik évéhez ért a Kulturális Közfoglalkoztatási Program 4

KÖZÖSSÉGI INNOVÁCIÓK

Legéni Lakodalom
– egy nemzetiségi hagyomány felelevenítése 10
A cimbalomtól a hegedűszóig

HELYI TÁRSADALMAT FORMÁLÓ KÖZÖSSÉGI KEZDEMÉNYEZÉSEK

A közösségi élet fellendülése Szabolcsbákán
Beszélgetés Vámné Simon Zsuzsanna,
közösségi munkással 15
Nádasd Tour 2017 Mecseknádasdon
– egy mintaprojekt gondolatainak továbbélése 18
Lelkes és kreatív kezdeményezések Börcsön 22
Közösségi akadémia Oszkón
Kulturális gazdaságfejlesztési lehetőségek feltérképezése
közösségi munkások közreműködésével 26

PÁLYAKÖVETÉS

„Hálót kaptam, nem halat.” Beszélgetés Kósa Jánossal 31
Kulturális közfoglalkoztatottból vállalkozó 34
Interjú Holczer Balázssal
Közfoglalkoztatásból a média világába
– amikor az álomból valóság lesz 39
Interjú György Katalinnal
„Szeretek kipróbálni minden újat” 44
Jánosik Erika, a sokoldalú művelődésszervező

TOVÁBBFOGLALKOZTATÓ

„Szükségem van a közösségre!” Önkéntesből
közfoglalkoztatott, majd főállású alkalmazott 48
Közösségi munkás – a szó legnemesebb értelmében 53
Beszélgetés Bálintné Siprikó Zsuzsannával
Közfoglalkoztatottból közalkalmazott
A közművelődési szakember-utánpótlás
útja Szabadbattyánban 57
„Alkotni születünk erre a földre”
Beszélgetés Benkó Attilával 62

MUNKAHELYTEREMTŐ KEZDEMÉNYEZÉSEK

Noszvaj, az ezerarcú
Egy település, amely nem a könnyebb utat választotta
Beszélgetés Bóta Gézával és Czinkéné Szűcs Krisztinával 66
Ahol a kapu mindenki előtt nyitva áll
Beszélgetés É. Kovács Judittal 73

NÉPFŐISKOLÁK A KÁRPÁT-MEDENCÉBEN

MÁTYUS ALIZ ROVATA
A közösség
Értékfeltárás és hagyományörzés
Műhelymunka 78
A kézművesség
„akit egyszer megfertőzött
a népművészet és a pontos munka”
Beszélgetés Györy Endréné Abonyi Éva gyűjtővel 91
Györy Endrénéél jártak a Pápai
Művelődéstörténeti Társaság tagjai 101
Az iskola
Kassai Magyar Ipari 103

MOZAIK – SZAKMAI HÍREK

300 millió forint közművelődési érdekeltségnövelő támogatás a településeknek

Pályázati úton – az érdekeltségnövelő pályázatként közismert támogatási forma keretében – összesen háromszázmillió

forinttal támogatja az Emberi Erőforrások Minisztériuma azokat a települési önkormányzatokat, amelyek közművelődési intézményt, közösségi színteret saját fenntartásban vagy közművelődési megállapodás keretében működtetnek. A közművelődési intézmény vagy közösségi színtér karbantartására vagy felújítására, műszaki-technikai eszközállományának, berendezési tárgyainak gyarapítására fordítható keretösszegre összesen 726 pályázat érkezett be, közülük 542 nyert támogatást.

Elkészült a Közgyűjteményi Digitalizálási Stratégia

A Digitális Nemzet Fejlesztési Program részeként 2017. júliusra elkészült a Közgyűjteményi Digitalizálási Stratégia. A kezdeményezés célja biztosítani a közgyűjteményi tartalmak minél szélesebb körű, akadálytalan hozzáférését a kultúra iránt érdeklődők számára. A hosszú távú koncepció megalkotását a szakmai és érdek-
képviselői szervezetekkel, a piaci, a civil és a tudományos szféra szereplőivel való párbeszéd és társadalmi egyeztetési folyamat előzte meg. <http://www.kultura.hu/kulturpolitika/elkeszult-strategia>

„Gólyák” a közösségi művelődésben

2017 szeptemberétől az új közösség-szervezés szakon országsszerte hét intézményben 346 fő, közösségi művelődés tanára szakon a Debreceni Egyetemen és az Eszterházy Károly Egyetemen 49 fő, az alapképzésre épülő andragógia, kulturális mediáció és emberi erőforrás tanácsadó mesterszakokon pedig 11 intézményben közel 400 fő kezdi meg tanulmányait főként államilag támogatott képzésben.

Közművelődési szakemberek 2017. évi támogatott továbbképzési programja

Országosan 600 közművelődésben dolgozó számára nyújt lehetőséget ingyenes szakmai továbbképzéseken való részvételre az NMI Művelődési

Intézet Nonprofit Közhasznú Kft. 2017. második felében az EMMI Kultúráért Felelős Államtitkárságának 60 millió forintos támogatásával. A térítésmentesen igénybe vehető szakmai képzések lebonyolítására 2017. augusztus-december között kerül sor, összesen mintegy 30 csoportban.

Kultivál Felvidéken

Idén 2017. augusztus 11-13. közt Duna-szerdahelyen rendezték meg a Kárpát-medencei Kulturális Ifjúsági Fesztivált. Az eseményre sokan érkeztek Erdélyből, Kárpátaljáról, Mura-vidékről, a Vajdaságból és Magyarországról is. A színelőadások, zenei- és táncprodukciók mellett a fesztiválon a részt vevő régiók bemutatták hagyományait, értékeiket is.

Kiterjesztik a kulturális alapellátást

A kulturális alapellátás kiterjesztéséről döntött az Országgyűlés május végén: a döntés értelmében a kultúra területén minden intézménynek feladata lesz az ebben való közreműködés. Ezt segítő, a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló törvény módosítása definiálta az alapellátás fogalmát. Cél, hogy minden magyar ember hozzáférjen a kulturális értékekhez, ezzel erősödjön a magyar identitás, kibontakozzanak a kultúra jóléti, társadalomfejlesztő és gazdasági teljesítményt fokozó hatásai. A közművelődési alapszolgáltatások bevezetésével és az intézményrendszer differenciálásával lehetőség nyílik arra, hogy a közösségi művelődés intézményei által nyújtott közszolgáltatások az ország valamennyi településén elérhetők legyenek, ezáltal szolgálva a helyi közösségeket.

ÁT- ÉS KITEKINTŐ ÖSSZEGZÉS

Félideőben az V. Kulturális Közfoglalkoztatási Program. A korábbi évekhez hasonlóan, immár hagyományosan ezúttal is beszámolunk szakmai folyóiratunk hasábjain a korábbi és a jelenlegi program eredményeiről. A program ötödik üteme annyiban különleges, hogy a közművelődési feladatellátás kereteinek átszervezését követően a programot 2013-ban kezdeményező, s azt 2016 végéig megvalósító Nemzeti Művelődési Intézettől – számos más projekt mellett – az NMI Művelődési Intézet vette át a kulturális közfoglalkoztatás lebonyolításának feladatát is.

Az elmúlt években megvalósított közfoglalkoztatási programok alapján egyre szélesebb rálátásunk van azok hosszabb távú hatásaira. Nemcsak a felmérések, közművelődési statisztikák eredményein tükröződik a fejlesztő hatás, hanem a napi tapasztalatokban is tetten érhető. Öröndetes tény, hogy egyre több olyan kollégával találkozunk országszerte – sokan közülük vezető beosztásban dolgoznak –, akik kulturális közfoglalkoztatottként vettek részt valamelyik korábbi programban. A továbbfoglalkoztatott, illetve az elsődleges munkaerő-piacra felkészültebben visszatért munkatársak közül több szakembert jelen lapszámban is bemutatunk.

Mára egyértelművé vált, hogy a Kulturális Közfoglalkoztatási Program elsősorban a kistépelülések, s ezáltal a vidék Magyarországnak fejlesztő programja. Számos példa bizonyítja, hogy ott, ahol korábban egyáltalán nem tudtak a helyi közösségi művelődés folyamatait támogató személyt foglalkoztatni, egyetlen munkaerő bevonásával már elindulhattak a kulturális alapellátás megvalósulását segítő kezdeményezések. Folyóiratunkban nagy hangsúlyt fektettünk arra, hogy az olvasó bepillantást nyerhessen azoknak a településeknek a kulturális-közösségi életébe, ahol a kulturális közfoglalkoztatás a helyi társadalomfejlesztés eszköze volt. Jóllehet az előző évekhez képest csökkent a közfoglalkoztatásba bevont partnerszervezetek száma, összességében az önkormányzatok részvétele továbbra is meghatározó, a bevont partnerszervezetek több mint fele közülük került ki. Magyarországon jelenleg is a települések 51%-ában dolgozik legalább egy kulturális közfoglalkoztatott, s az őket fogadó partnerszervezet döntő többségben a települési önkormányzat. Két évvel korábban ez az arány elérte a 60%-ot is programunkban. A bevont települések közel felét (44 %-át) teszik ki azok, ahol a lélekszám nem éri el az 1000 főt sem, míg a 30 000 lakosnál többet számláló városoknak csupán 2%-a vesz részt a jelenlegi programban.

Az V. Kulturális Közfoglalkoztatási Programban a közfoglalkoztatottak közreműködésével elindult településfeltáró felmérésnek köszönhetően fél éven belül a közösségi művelődésen túl a mai magyar társadalom egy olyan tudásbázissal gazdagodik, amely képet ad a települések egykori és mai közösségeiről, közte többek között arról, hogy milyen bejegyzett és nem bejegyzett civil szervezetek, amatőr művészeti csoportok, együttesek működtek egykoron és ma a kistépelülésektől a városokig. Reményeink szerint a felmérés nemcsak művelődéstörténeti szempontból lesz hiánypótló, hanem a felmért települések számára is fejlesztési alapot ad majd erőforrásaik jobb kihasználására.

Köszönöm mindenkinek, aki közreműködik a program felméréseiben, köszönöm minden volt és jelenlegi közfoglalkoztatott munkatársunknak, valamint a partnerszervezetek vezetőinek, munkatársaiknak, hogy történetüket, sikereiket és tapasztalataikat megosztották a lap olvasóival.

Ötödik évéhez ért a Kulturális Közfoglalkoztatási Program

1. Létszámadatok, demográfiai jellemzők

2013 novemberében indult el még a Nemzeti Művelődési Intézet égisze alatt az első alkalommal a Kulturális Közfoglalkoztatási Program, amelyben összesen több mint 4400 fő vett részt; a negyedik programra pedig a közfoglalkoztatottak száma már elérte a 7800 főt. Az V. és egyben jelenleg is zajló programban a félidős adatok alapján eddig 3040 főt alkalmaztak a partnerszervezetek országsszerte a márciusi indulás óta közművelődési területen. Fontos megjegyezni, hogy a fent részletezett számadatok nem jelentenek csökkentést

a közművelődési területen alkalmazott kulturális közfoglalkoztatottak viszonylatában: a könyvtári, múzeumi, előadóművészeti és más kulturális szakterületek ugyanis korábban egy közfoglalkoztatóhoz, a Nemzeti Művelődési Intézethez tartoztak, míg az V. Programtól a kulturális ágazat nagy országos intézményei külön-külön működnek közre foglalkoztatóként a közfoglalkoztatásban. Az V. Kulturális Közfoglalkoztatási Programban a Nemzeti Művelődési Intézet szakmai utódjaként az NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft. (továbbiakban Művelődési Intézet) országos közművelődési feladatellátóként a közösségi művelődés

területén biztosítja a közfoglalkoztatás.

A programokban a nők aránya rendszerint jelentősen magasabb a férfiakénál. Ez egyrészt a kulturális terület nemi megoszlására, másrészt a nők körében tapasztalható alacsonyabb foglalkoztatottságra vezethető vissza.

Már az első program is célul tűzte ki, hogy az álláskereső szakképzett rétegét szólítsa meg, ez a cél pedig azóta alapvetéssé vált. Az idősoros adatok szerint az érettségivel rendelkezők és diplomások aránya nagy hasonlóságot mutat – utóbbiak aránya eddig az első program kivételével minden esetben 25% alatt maradt.

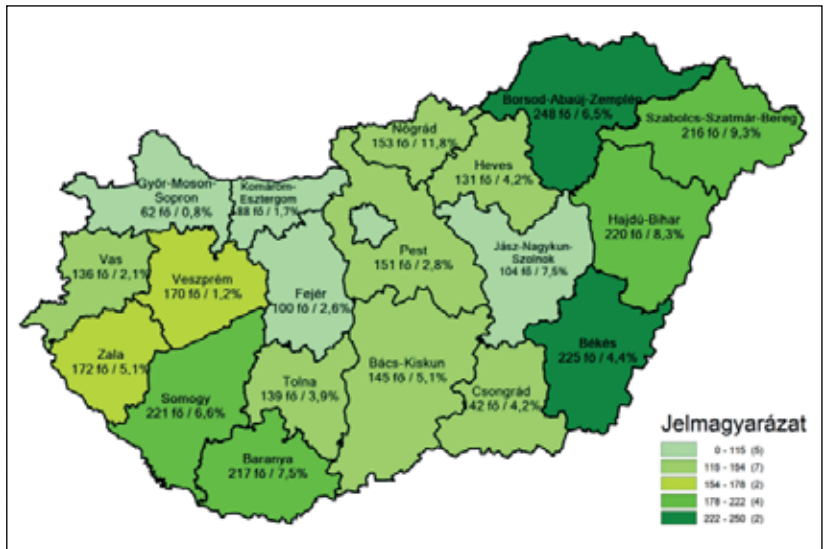
1. táblázat: Demográfiai adatok az I-V. programban

A Kulturális Közfoglalkoztatási Programok főbb adatai:	I. program (2013. november 1 – 2014. április 30.)	II. program (2014. szeptember 1 – 2015. február 28.)	III. program (2015. március 1 – 2016. február 29.)	IV. program (2016. március 1 – 2017. február 28.)	V. program (2017. március 1 – 2017. július 31.)
Összes belépett közfoglalkoztatott (fő):	4423	5084	7770	7803	3040
Nemi megoszlás:					
férfi	26%	24%	23%	24%	21%
nő	74%	76%	77%	76%	79%
Átlagéletkor:	32 év	33 év	34 év	37 év	37 év
Legmagasabb befejezett iskolai végzettség (%):					
érettségizett	70	76	77	78	78
felsőfokú végzettség	30	24	23	22	22

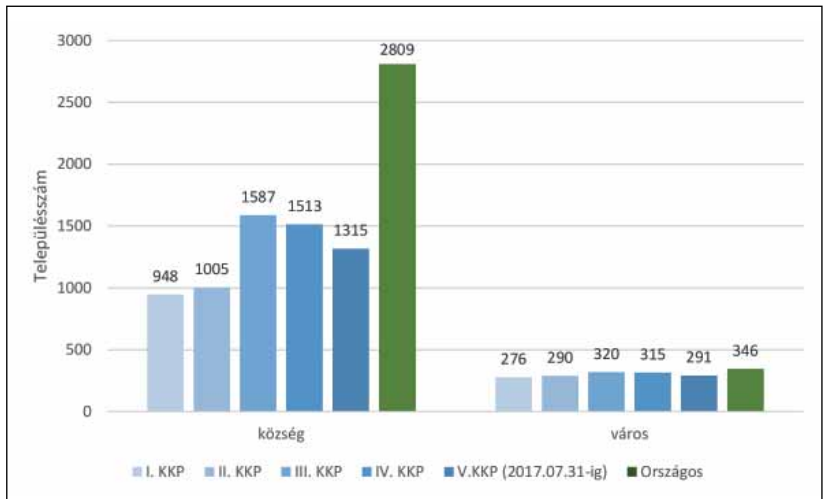
2. Területi jellemzők

A Művelődési Intézet kiterjedt hálózatának köszönhetően az ország minden megyéjében, illetve Budapesten is elérhető a Kulturális Közfoglalkoztatási Program. Az országban megfigyelhető demográfiai, gazdasági különbségek, egyenlőtlenségek mutatkoznak meg a közfoglalkoztatottak eltérő megyei létszámában is. A közfoglalkoztatottak többsége az ország keleti felében dolgozik, azon belül is Békés, Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében. Az említett megyék mellett a Dél-Dunántúl előregedő, aprófalvas területein, Somogy és Baranya megyében a közfoglalkoztatottak megyei száma az V. Kulturális Közfoglalkoztatási Program idején egyaránt meghaladta a 200 főt.

A program célkitűzései között szerepel, hogy azokon a kis lélekszámú településeken is értéktelítő munkát biztosítson az álláskeresőknek a kultúra és közösségi művelődés területén, ahol egyébként erre nem lenne lehetőség. Ennek eredményeképp a program az évek alatt mind több településre eljutott. Az elért települések száma az I. Program idején 1224 volt, a jelenlegi programban pedig már meghaladta az 1600-at. Jelentős javulás látható a kis lélekszámú települések esetében is: a Kulturális

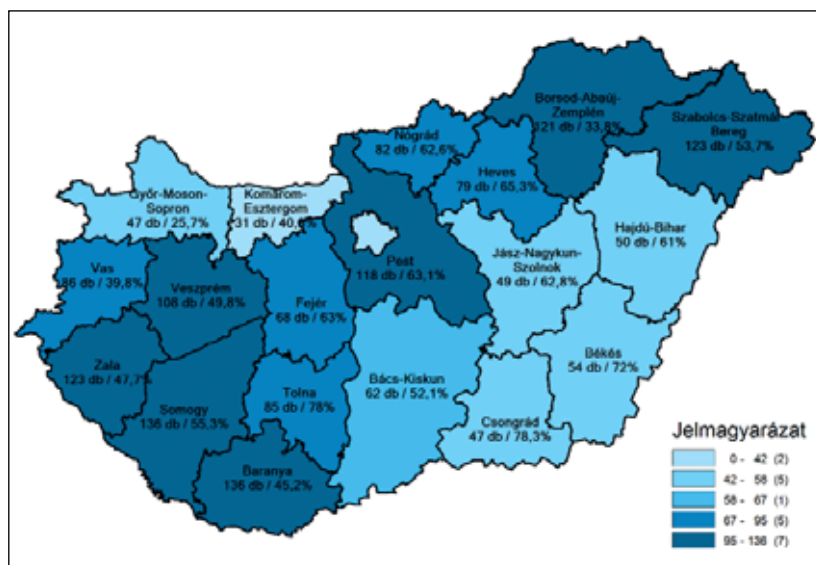
1. ábra: Az V. Kulturális Közfoglalkoztatási Programba belépett összes közfoglalkoztatott (2017.07.31.) és a munkanélküliségi ráta értéke 2017. I. negyedévében, megyénként. Adatok forrása: NMI, KSH

2. ábra: A településszámok alakulása az I-V. Kulturális Közfoglalkoztatási Programban

2. táblázat: Területi adatok az I-V. programban

A Kulturális Közfoglalkoztatási Programok főbb adatai:	I. program (2013. november 1 – 2014. április 30.)	II. program (2014. szeptember 1. – 2015. február 28.)	III. program (2015. március 1 – 2016. február 29.)	IV. program (2016. március 1. – 2017. február 28.)	V. program (2017. március 1 – 2017. július 31.)
Elért települések száma és országos aránya:	1224/39%	1295/41%	1907/60%	1804/57%	1606/51%
község	948/34%	1005/36%	1587/56%	1490/53%	1315/47%
város	276/80%	290/84%	320/92%	313/91%	291/84%
Kis lélekszámú települések:					
500 fő alatt	204	212	441	414	383
501-1000 fő	218	229	390	377	324
1001-1500 fő	169	178	259	232	202
1501-2000 fő	132	138	196	186	156
2001-3000 fő	165	182	214	208	181

3. ábra: A V. Kulturális Közfoglalkoztatási Programban elért települések száma és aránya (2017.07.31.)

Közfoglalkoztatási Program egyre inkább a kistelepülések fejlesztő programjává válik, ezáltal is erősítve a vidék közművelődésének humán erőforrását. A kulturális

statisztika adatai alapján az 1000 fő alatti lélekszámú települések szakember-ellátottsága az egyik leginkább fejlesztendő terület a közművelődés területén.

A V. Program eddigi adatai alapján a települések 51%-án dolgozik kulturális közfoglalkoztatott. Egyes megyék esetében, főként a keleti országrészben, a települések több mint háromnegyed részét érjük el, más megyéknél viszont a településeknek ennél csak kisebb hányadát sikerül érinteni. A Dunántúl gazdaságilag fejlettebb területein, illetve az aprófalvas megyékben (pl. Baranya, Borsod-Abaúj-Zemplén, Zala) az elért települések aránya a programok során rendre elmarad az országos átlagtól.

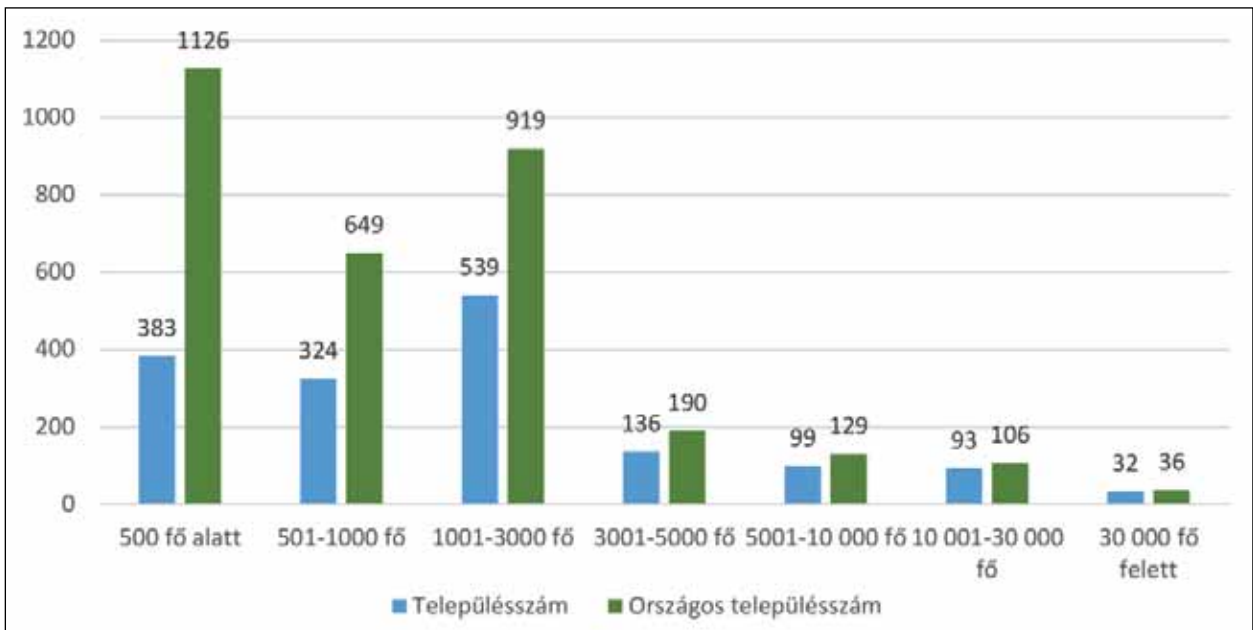
Az V. Programban eddig a Művelődési Intézet az ország településeinek több mint 51%-át érte el, de a programban a városok felül vannak reprezentálva. Az ország összes városának 84%-ában dolgozik közfoglalkoztatott. A kisebb települések esetében azonban már nagyobb elmaradások mutatkoznak.

4. táblázat: Területi adatok a település jogállása szerint (V. Kulturális Közfoglalkoztatási Program, 2017.07.31.)

A település jogállása szerint (10.10.):	Program település-szám	Programon belüli (%)	Országos településszám	Országos %	Az aktív települések aránya az országos értékekhez viszonyítva (%)
főváros	1	0,1	1	0,0	100
megyeszékhely, megyei jogú város	19	1,2	18	0,6	100
megyei jogú város	4	0,2	5	0,2	80
város	268	16,6	322	10,2	83,2
város összesen	292	18,1	346	11,0	84,4
község	1242	77,3	2688	85,2	46,2
nagyközség	73	4,5	121	3,8	60,3
község összesen	1315	81,9	2809	89,0	46,8
Összesen	1606	100	3155	100,0	50,9

5. táblázat: Területi adatok a település jogállása szerint (V. Kulturális Közfoglalkoztatási Program, 2017.07.31.)

Népességekategória:	Településszám	Program %	Országos településszám	Országos %	Az aktív települések aránya az országos értékekhez viszonyítva (%)
1. 500 fő alatt	383	23,8	1126	35,7	34
2. 501-1000 fő	324	20,2	649	20,6	49,9
3. 1001-3000 fő	539	33,6	919	29,1	58,7
4. 3001-5000 fő	136	8,5	190	6,0	71,6
5. 5001-10 000 fő	99	6,2	129	4,1	76,7
6. 10 001-30 000 fő	93	5,7	106	3,4	87,7
7. 30 000 fő felett	32	2	36	1,1	88,9
Összesen	1606	100	3155	100	50,9

4. ábra: A települések megoszlása népességszám szerint az V. Programban és országosan

Az összes községnek csak 47%-a vesz részt a programban, ami azonban így is a részt vevő összes település 81%-át jelenti.

Míg az ország 500 főnél kisebb településeinek csak 34%-a, addig az 500 és 1000 fő közötti településeknek már 49,9%-a vesz részt a programban; a további, növekvő lélekszám szerinti kategóriák adatai pedig még nagyobb lefedettség-ről tanúskodnak. (5. táblázat)

3. Partneri adatok

2017 júliusáig 2196 partnerszervezet fogadott kulturális közfoglalkoztatottat. A programban az önkormányzatok vannak többségben – a szervezetek több mint 59%-át adják –, míg a korábban többségben lévő civilek (22,7%) és az intézmények (18,3%) már

kisebb arányban vannak jelen a szervezetek között. Ez főként abból következik, hogy a csatlakozás szabályainak megváltozásával az V. Kulturális Közfoglalkoztatási Programhoz – az önkormányzatokon és a közművelődési intézményeken kívül – már csak közművelődési közfeladat-ellátási szerződéssel vagy közművelődési megállapodással rendelkező civil szervezetek vagy gazdasági társaságok csatlakozhattak.

A közfoglalkoztatottak a megyei irodákban és a Művelődési Intézet partnerszervezeteinél végzik munkájukat. A megyei irodák szakmai asszisztensei az irodák szakmai feladatellátását segítik, a személyügyi asszisztensek pedig a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó munkaügyi, pénzügyi feladatokban vesznek részt. A közösségi koordinátorok a megyei irodák, a partnerszerve-

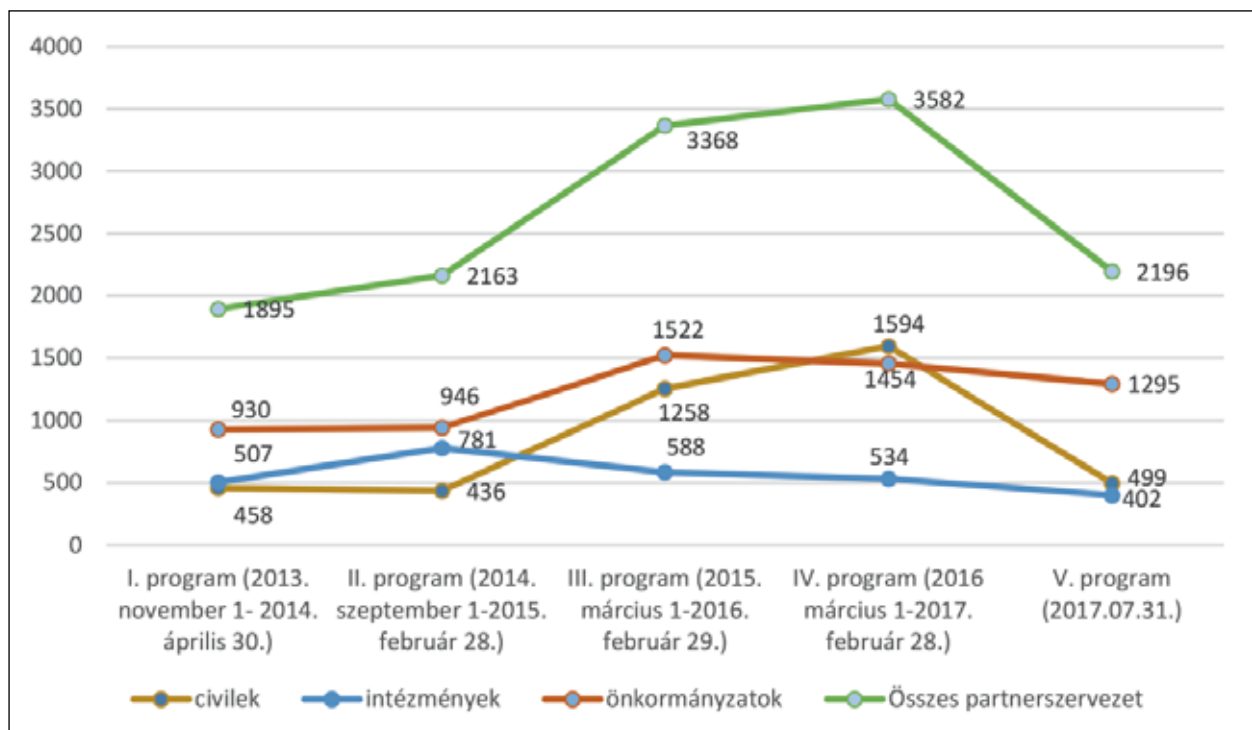
zetek és a közösségi munkások közötti kapcsolattartásért, munkavezetői feladatok ellátásáért felelősek. A közfoglalkoztatottak jelentős többsége közösségi munkás munkakörben dolgozik a Művelődési Intézet partnerszervezeteinél.

A partnerszervezetenél végzett munka mellett a Művelődési Intézet bevonja projektjeibe a közfoglalkoztatottakat, emellett a koordinátorok és a megyei irodákban dolgozó asszisztensek számára – feladataik hatékonyabb ellátása érdekében – rövidebb időtartamú képzéseket, szakmai napokat biztosít.

Az I. és III. Program ideje alatt a közösségi munkások hosszabb időtartamú képzések során kerülhetnek közelebb a közművelődéshez. Az I. Program ideje alatt 46 óras, a III. Programban pedig 120 óras képzéseken vehettek részt, amelyek megítélése a közfoglalkoztatási ku-

6. táblázat: Partneri adatok az I-V. programban

	I. program (2013. november 1. – 2014. április 30.)	II. program (2014. szeptember 1. – 2015. február 28.)	III. program (2015. március 1. – 2016. február 29.)	IV. program (2016. március 1. – 2017. február 28.)	V. program (2017. március 1. – 2017. július 31.)
Partnerszervezetek száma:	1895	2163	3368	3582	2196
civil szervezetek	458	436	1258	1594	499
intézmények	507	781	588	534	402
önkormányzatok	930	946	1522	1454	1295

5. ábra: A Kulturális Közfoglalkoztatási Program eddigi szakaszaiban részt vevő különböző típusú partnerszervezetek számának változása

tatások tükrében igen kedvezőnek mondható. A többi programban minden közfoglalkoztatottra vonatkozó képzési folyamatra ugyan nem került sor, de a Művelődési Intézet munkatársai számos belső képzést, konzultációt, tanácsadást biztosítanak folyamatosan a közfoglalkoztatási programban résztvevők számára.

A közfoglalkoztatottak több kutatásban, felmérésben vesznek részt,

amelyek segítik egyéni, szociális és szakmai kompetenciáik fejlődését. Dolgoztak már többek között lakossági és intézményi kutatásokban kérdezőbiztosként, adatrögzítőként, felkutatták a települések I. világháborús emlékeit, így jobban megismerve lakóhelyük múltját, valamint ifjúsági közösségek, amatőr művészeti csoportok tagjaival, a közművelődés területén jártas szakemberekkel készítették interjúkat.

A közfoglalkoztatás fontos célkitűzése a munkaerő-piaci integráció elősegítése. A Kulturális Közfoglalkoztatási Program ehhez hatékonyan járul hozzá, hisz az V. Kulturális Közfoglalkoztatási Programba belépők 17%-a minősül pályakezdőnek – számukra a Művelődési Intézet, valamint partnerszervezetei biztosítják az első releváns tapasztalatokat a munka világában.

7. táblázat: Munkahelyi mobilitás az I-V. programban

A Kulturális Közfoglalkoztatási Programok főbb adatai:	I. program (2013. november 1 – 2014. április 30.)	II. program (2014. szeptember 1 – 2015. február 28.)	III. program (2015. március 1 – 2016. február 29.)	IV. program (2016. március 1 – 2017. február 28.)	V. program (2017. március 1 – 2017. július 31.)
Összes belépett közfoglalkoztatott (fő):	4423	5084	7770	7803	3040
Mobilitás:					
elhelyezkedők száma (a program ideje alatt, fő)	480	655	1631	1638	250
elhelyezkedők aránya (%) a program ideje alatt	11	13	21	21	8*
a programot követően továbbfoglalkoztatottak száma és aránya	499 fő/11%	332 fő/7%	891 fő/11%	938 fő/12%	*
elhelyezkedők száma/ aránya összesen	979/22%	987/19%	2522/32%	2576/33%	*

* A program még nem zárult le, félidős adatok.

4. Munkahelyi mobilitás

A Kulturális Közfoglalkoztatás eredményességének egyik legfontosabb jelzőszáma a program ideje alatt elhelyezkedők aránya, amely a programok során jelentős növekedést mutat. Az I. Program ideje alatt a közfoglalkoztatottak 11%-a helyezkedett el, a IV. Program végére arányuk már elérte a 21%-ot. Az V. Programban a márciusi indulás óta az eddig belépett közfoglalkoztatottaknak egyelőre 8%-a helyezkedett el. Mindez azt bizonyítja, hogy a közfoglalkoztatás során szerzett munkatapasztalatokat elismerik a munkaerőpiacon, és a programban résztvevők egy részének igen jó esélye van arra, hogy munkahelyet találjon.

Számos közfoglalkoztatottat a korábbi partnerszervezet a program zárása után főállású munkatársaként foglalkoztat tovább. A IV. Program zárásakor több mint 600

partnerszervezet részéről érkezett olyan visszajelzés, amely szerint szándékában áll korábban náluk dolgozó közfoglalkoztatottat továbbfoglalkoztatni a program zárása után. A IV. Program végén a közfoglalkoztatotti záró kérdőívet kitöltők 11%-a jelezte, hogy konkrét álláslehetőséggel rendelkezett a program zárását követő időszakra vonatkozóan.

A Művelődési Intézet folyamatosan segíti és figyelemmel kíséri közfoglalkoztatott munkatársai tevékenységét. Online felületen keresztül szakmai tartalmakat is biztosít közfoglalkoztatott kollégái számára, akik ugyanezen a portálon keresztül érhetik el az aktuális feladatokat és az azokhoz tartozó instrukciókat. Itt tölthetik fel továbbá heti beszámolóikat, amelyek arról tanúskodnak, hogy számos helyi esemény, kezdeményezés megszületéséhez járulnak hozzá. A közösségi munkások közreműködésével létrejött események

többsége valamilyen rendezvényhez, művelődő közösségekhez kapcsolódik. Az események tizedének fő profilja az ismeretterjesztés, de részt vesznek többek között kiállítások, képzések, táborok lebonyolításában is.

A program szakmai oldalának erősségét bizonyítja, hogy a IV. Program záró kutatásában a válaszadók 83%-a nyilatkozta azt, hogy a program hatására kedve támadt közművelődéssel foglalkozni a közeljövőben is, ennél is nagyobb arányuk jelezte, hogy szívesen venne részt közösségi munkában, 88%-uk pedig a közfoglalkoztatás hatására immáron tudatosabban figyeli települése kulturális-közösségi életét. Azok a közfoglalkoztatottak, akik már több programban is részt vettek, nagyobb elköteleződést mutatnak a közművelődés területe iránt, nagyobb arányban vesznek részt önkéntes tevékenységekben, aktívabban bekapcsolódnak a települések közösségi életébe.

DR. JUHÁSZ ERIKA a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Andragógiai Tanszékének tanszékvezető docense, a Kulturális Szemle főszerkesztője, az NMI Művelődési Intézet Kultúrakutatási és Képzési Központjának vezetője. Tudományos doktori (Ph.D.) fokozatát a nevelés és művelődéstudomány területén szerezte 2005-ben a hazai felnőttoktatás intézményrendszerének vizsgálata a művelődéspolitikai tendenciák tükrében témájában. A közművelődés és a felnőttképzés területén országos és nemzetközi tudományos konferenciák elnöke, számos publikáció, konferencia és előadás szerzője, előadója. Fő kutatási témái: a nonformális és informális tanulás megjelenési formái és szinterei, a közművelődési és andragógiai szakma átalakulása.

GÉGÉNY JÁNOS szociológus diplomát szerzett kutatás és projektmenedzsment szakirányon a Debreceni Egyetemen. Tanulmányai mellett szakmai és interdiszciplináris kutatócsoportokban dolgozott, bekapcsolódott a Debreceni Egyetem Politikatudományi és Szociológiai Intézetének munkájába, alapító tagként vett részt a SZÖSZ (Szociális Összefogást Szorgalmazók) Mindenkiért Egyesület és az InnoDE – Innovációk a társadalomért kutatócsoport projektjeiben, de volt már újságíró, hallgatói képviselő, és a Debreceni Egyetem Prezi Nagykövete is. 2017-től az NMI Művelődési Intézet Kultúrakutatási és Képzési Központjának munkatársa. Főbb érdeklődési területei jelenleg a társadalom-, innováció-, és a kultúrakutatás.

NOVÁK ERZSÉBET A Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán szerzett mesterszintű szociológus diplomát 2013-ban. 2014 márciusától a Nemzeti Művelődési Intézet Kiemelt Programok Főosztályán dolgozott, ahol a Kulturális Közfoglalkoztatási Program adatainak elemzésével foglalkozott. 2015 februárjától 2016 decemberéig a Nemzeti Művelődési Intézet Országos Tudományos és Felsőoktatási Szakmai Központ munkatársa, majd 2017 áprilisáig az NMI Művelődési Intézet Kultúrakutatási és Képzési Központjának munkatársa.

Legéndi Lakodalom – egy nemzetiségi hagyomány felelevenítése

A cimbalomtól a hegedűszóig

Észak-Magyarország gyöngyszeme Nógrád megye, melyet az itt élők Mikszáth Kálmán író nyomán „Görbeország” is neveznek. Ez a kis területű megye természeti értékekben rendkívül gazdag és szorosán összekapcsolódott az ember és a természet sorsa. Legyen szó akár egy arborétumról, akár egy falurészletről vagy kúria parkjáról, mind-mind a múltunkat őrzik, melyeket nekünk is tovább kell őriznünk a jövő generáció számára.

A Nyugat-Nógrád csodálatos világába érkező turisták számára valóságos kincsestár ez a világ. Természeti környezete már önmagában rengeteg látnivalót ígér, melyet mi sem bizonyít jobban, mint hogy itt található hazánk legérzékenyebb hegysége, a Börzsöny, valamint a változatos tájképpel rendelkező Cserhát. Az aprófalvak mindegyikének megvan a maga különlegessége, sajátos vonzereje. A Cserhát dombjai között megbúvó falvak őrzik a természet értékeit, az itt élőkben él még a múlt iránti tisztelet, a hagyományszereket. A települések magvai – ahogy

Legénd is – már az Árpád korban kialakultak.

Máté Lászlóné: *Kérlek, páromondatban mutasd be a települést.*

Nagy Nóra: A kastélyos faluként is emlegetett Legénd – szlovákul Legínd –, lakóhelyem, zsáktelepülés Nógrád megyében. A község területe 1841 hektár, lakónépessége 475 fő. A település lakosainak jelentős hányada tősgyökeres legéndi, így a lakosoknak igen nagy a kötődése a településükhöz. A faluban 20-25% közötti a szlovák lakosság aránya, valamint hasonló arányban van jelen a roma nemzetiség is. A kilencvenes évektől kezdődően a faluban egyre több holland vásárolt ingatlant, akik közül többen le is telepedtek, még mások nyaralónak használják itteni tulajdonukat.

E kis lakosságszámú településen az 1970-es évek közepéig működött az általános iskola nyolc osztállyal, majd a körzetesítés miatt már csak az alsó tagozat maradt meg, ami körülbelül három évtized után teljesen meg is szűnt az alacsony gyermekszám miatt. Nap-

jainkban egykori iskolám – mely szintén egy kastély – családi házként funkcionál. Egyedüli, máig működő intézményként az óvodát tudom megemlíteni, ahol már szlovák nyelvet is tanulnak az óvodások, és jelenleg 14 gyermek jár ide.

A faluban élő nemzetiségekhez kötődően megalakult – és jelenleg is működik – a Szlovák-, és a Roma Nemzetiségi Önkormányzat.

Nógrád megyében 24 szlovák nemzetiségi önkormányzat működik, melyek közül az egyik leghaték-

konyabb a Legéndi Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat, melyet mi sem bizonyít jobban, mint hogy az állam által biztosított feladat alapú támogatás összege is kiemelkedő. Ebből biztosítja a Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat a különböző, leginkább a falura, Legéndre koncentrálnak rendezvényeit, a hagyományok újjáélesztését, nyelvapolást, mint ahogy tette azt a tavalyi évben is a Legéndi Lakodalom során.

M. L.: *Pár mondatban mutatkozz be, kérlek!*

N. N.: Tösgyökeres legéndiként általános iskolai tanulmányaim helyben kezdtem meg, majd a korábban említett okok miatt Nézsán folytattam. Mindkét iskolában hagyománya volt a szlovák nyelv oktatásának. A szlovák nyelv tanulása számomra középiskolás koromtól szűnt meg. A balassagyarmati Ballasi Bálint Gimnázium tanulója voltam öt éven át, majd a Harsányi János Főiskolán idegenforgalmi szakmenedzser képzést szereztem. Főiskolai tanulmányaimat a Kodolányi János Főiskola turizmus-vendéglátás szakán fejeztem be. Az elmúlt évek alatt főként a vendéglátás területén kamatoztattam tudásomat. Közösségi munkásként vettem részt a IV. Kulturális Közfoglalkoztatási Programban. Fogadószervezetem Legénd Község Önkormányzata volt. A jelenlegi, V. Kulturális Közfoglalkoztatási Programban, mint közösségi koordinátor tevékenykedem Nógrád megyében, a Balassagyarmati járásban.

M. L.: *Mint közösségi koordinátor nyilván sok rendezvény felett van alkalmad bábáskodni, s előző munkakörödben, közösségi munkásként is számos lehetőség adódott akár a rendezvényszervezés, akár a lebonyolítás terén sokat érő tapasztalatot szerezni. Mostanában milyen rendezvényt szerveztek, szerveztetek?*

N. N.: Egy a szlovák esküvői hagyományokat bemutató rendezvény volt talán a legutolsó, aminek a rendezésében és a lebonyolításában is részt vettem.

M. L.: *Napjainkra nagyon is jellemző, hogy a kisebb és nagyobb településeken is reneszánszukat élnek az ilyen régi hagyományokat felelevenítő közösségi alkalmak, de honnan jött az ötlet, hogy éppen a szlovák esküvői hagyományokat kellene feleleveníteni, illetve miért pont az esküvőt, hisz születésünktől halálunkig sok meghatározó esemény van ezen kívül is életünkben?*

N. N.: A Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat minden évben rendez nemzetiségi napot, melyet valamilyen tematika köré épít fel. Így valósult meg a Hurkafesztivál, majd a Legéndi Lakodalom is. A tavalyi Bánki Nemzetiségi Találkozó után – ahol a nemzetiségi önkormányzat tagjai öltöztek be a helyi népviseletes menyasszony-vőlegény ruhákba – a Nemzetiségi Önkormányzat vezetőjének, Mezei Csillának merült fel az ötlete, hogy a falunkban is kellene tartani egy ilyen hagyományörző lakodalmat. Amihez népviseleti ruhát is találtunk menten egy szlovák ajkú, a faluért tenni akaró helybéli lakos gardróbjában. Valamikor régen a lakodalom nemcsak a szűk családi körben, hanem az egész település számára jelentős esemény volt. Hetekkel előtte megkezdődött a készülődés, a rokonok, jó barátok ismerősök részvételével. Akkoriban még a házaktól, családoktól gyűjtötték össze a szükséges kellekeket (asztalokat, székeket, edényeket), és a lagzis ház udvarán sátrat állítottak fel, ahol a mulatozás zajlott. Szokás volt, hogy akik nem voltak hivatalosak a lakodalomba, azok külső szemlélőként vettek részt azon, és kínálás formájában még ételt és italt is kaptak ilyenkor.

Ezért is gondolta az elnök asszony, hogy ez egy olyan esemény lehetne, ami képes sok embert

megmozgatni, és még az elvándorolt lakosok közül is visszatérhetnek akár páran ez alkalommal a településre. Ami maximálisan be is igazolódott. A rendezvény éppúgy túlnötte a terem kapacitását, mint anno a házaknál, olyannyira, hogy nem is tudott minden vendég egyszerre leülni a terített asztalhoz.

M. L.: *Egy család életében is nagy esemény egy esküvő, sokan fognak össze a megszervezésekor. Legénden kik vettek részt az előkészítő munkákban, kik alkották a csapatot? Nóra, te miben vállaltál részt? Lényeges az is, honnan került minderre pénz?*

N. N.: A Legéndi Lakodalom ötletének megszületését követő egy héten belül elkezdődött a szervezőmunka. A Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat tagjai a hat fős Legéndi Népdalkörrel és jó néhány helyi lakossal valamint a falu legjobb szakácsával – aki jelenleg az alpolgármesterünk – együtt nekilátott az előkészületeknek. Az egykori bolthelyiségben – jelenleg mint Civil Közösségi Ház funkcionál – zajlott az ételkészítés, sütemény gyártás, ez volt a konyha. Itt készítették el a hagyományos lakodalmas ételeket: a gombóclevest, a pörköltet, a különféle süteket – hurka-kolbász, herőke – és a menyasszonytánc után felszolgált töltött káposztát. Én személy szerint most csak kis mértékben vettem részt az előkészítő munkákban, rám a leglátványosabb szerepet osztották, én lehettem a menyasszony! A teljes költséget a Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat állta, melyet az állam által biztosított feladatalapú támogatásból finanszíroztak, valamint a faluban és környező településeken élő szponzorok (például kereskedők, bolttulajdonosok) is támogatták a rendezvényt.

M. L.: *Nagyon szép szerepet kaptál! Hogyan esett Rád a választás? Ki lett a párod?*

A menet

N. N.: A lakodalom ötletének megfogalmazódása után már meg is volt az „ifjú pár”: a faluban legutoljára összeházasodott fiatalok töltötték volna be ezt a szerepet. Azonban a fiatalember sajnálatos rosszullete miatt mégsem tudták elvállalni a szerepet. Ezt követően keresett meg, és kért fel e megtisztelő feladatra a szlovák nemzetiségi önkormányzat vezetője, Mezei Csilla, mivel abban az időben, mint kulturális közfoglalkoztatott dolgoztam és tevékenykedtem Legénd Község Önkormányzatánál. A párommal mindjárt egyeztettem, hogy megfelelő-e számára is az időpont, és hogy ő is szívesen részt venne-e benne. Egy párperces telefonos egyeztetést követően meg is született a válasz, amely mindkettőnk részéről egy határozott „igen” volt.

M. L.: *Mesélj kicsit részletesebben, kérlek, arról, hogyan zajlott maga az esemény, az „esküvő”? Megmozgatta-e a település egészét? Fiatalok, idősek, minden generáció részt vett-e benne? A viseletbe öltözötteknek honnan voltak a ruhák?*

N. N. A 2016. október 8-án megrendezett Legéndi Lakodalom a helybeliek és az egykori legéndi lakosok részvételével zajlott. Ezen a hagyományőrző rendezvényen az ifjú „jegyespár” mellett mintegy 150 fős vendégcsereg, valamint a helyiekből körülbelül 20 főből álló segítő csapat vett részt. Mind a vendégek, mind a segítőcsapat

tagjai között gyerekek, férfiak, nők egyaránt voltak, 10 éves kortól egészen a 70 évesekig.

A vőfély által celebrált menyasszony- és vőlegény kikérést követően a menet zeneszó kíséretében vonult végig a falun, érintve a templomkertet, ahol egy papi öltözékes fiatalember várta a menetet, és jelképesen megtartotta az esküvőt. A menet elején – hagyományokhoz hűen – népviseletbe öltözött fiú vitte az örömkalácsot, akivel együtt haladt a vőfély is. Őket követte az acsai Csibaj banda, majd a menyasszony a kísérőjével, a vőlegény a kísérőjével, a koszorúslányok, a fiúk, a szülők, a keresztszülők, a nagyszülők, s végül a rokonok és vendégek. A lakodalomban az örömszülők és keresztszülők szerepét a Legéndi Népdalkör tagjai vállalták magukra. Az evangélikus templom kertjében megtörtént „házasságkötést” követően a menet – ahol a menyasszony és vőlegény már párban ment – visszaérkezett a kultúrházhoz. Itt részesei lehetünk az olyan egykori játékos szokásoknak, mint a vizesvödör felrúgása, a tányértörés és cserépsöprés. A cukorral, sóval, pálinkával való fogadásunk után foglalhattuk el a vendégcsereggel együtt a kultúrházban a helyünket. A finom ételeket népviseletbe öltözött koszorúslányok és a vőfély szolgálta fel. A lakomát követte a mulatozás egészen a menyasszonytáncig, amikor is némi aprópénz ellenében bárki

táncolhatott egyet a menyasszony-nyal. Ezt követte a töltött káposzta és a késő éjszakáig tartó mulatozás. Itt említem meg azt a szlovák szokást, hogy az esküvő után, a lakodalmas menet visszaérkezését követően az örömkalácsot felszeleltelik, és abból kínálják a vendégeket, egy-egy kupica pálinka kíséretében. Az örömkalács kimondottan szlovák „étel”, amely igen díszes: pálcika színes papírral bevonva, azon rózsza és pattogott kukorica.

Természetesen egy hagyományos lakodalom nem múlhat el a jellegzetes játékok nélkül, mint amilyen a tányértörés is. Ennek a játéknak a jelentése, hogy ez legyen az utolsó tányértörés, azaz az utolsó rossz dolog az ifjú pár között, s ezután békességben éljenek együtt. Az összetört cserepek seprésével azt nézik meg, hogy milyen jól tud seperni a menyasszony, mennyire jó gazdasszony lesz belőle. A só-cukor játékkal „megjósolják”, hogy milyen lesz az ifjú pár élete. Mivel egyforma szemcsés mind kettő, ezért ránézésre nem tudja melyik másik, csak a választása után kap belőle egy kiskanállal. Ha a cukrot választotta, akkor boldog élet elé néz, míg a só esetén kevésbé boldog életre számíthat. A szlovák lakodalmas játékok közül ezeket a jellegzetes rítusokat eleve-nítettük fel.

Az esküvőre sokan öltöztek be népviseletbe – a helyi és egykori legéndi lakosok egyaránt. A Legéndi Népdalkör tagjai saját népviselettel rendelkeznek, sőt a vezetőjük a mai napig előszeretettel készíti a jövő generáció számára is a szebbnél-szebb népviseleti ruhákat. Az én menyasszonyi ruhám is tőle való volt. Néhány helyi lakosnak is van saját népviseleti ruhája, amit főként a minden évben megrendezésre kerülő szüreti rendezvényen viselnek, és természetesen a Legéndi Lakodalom alkalmával is felöltötték magukra ezt a díszes öltözetet. Valamikor nem is olyan

régen sajnós nyűgnek tartották a népviseleti öltözékeket, ezért nagyon sokan megszabadultak tőle. Ma már kincsként őrzi az, akinek a szekrény mélyében ott lapul még az ilyen ruha.

M. L.: *Melyek azok a jellegzetes szlovák elemek – a viseletben, az ételekben, a hagyományos esküvői részletekben – amelyek megragadtak téged?*

N. N. A lakodalom során a menyasszony a régi szlovák-evangelikus népviseleti ruhát öltötte magára, aminek jellegzetessége az ing ujján felfele álló kikeményített csipke, ellentétben a katolikusok viseletére jellemző sima ingujjal és lefele álló csipkével. A menyasszonyi fejdíszét selyemvirágokból – kéknefelejcs, gyöngyvirág, rózsaszín rózsabimbó –, illetve ezüstkalászkoból kötik, amihez hosszú, rózsás szalagokat tűznek. A hímzett pruszlikra aranyporos rozmaringot tesznek. A fehér selyemszoknyához négy sarkában hímzett, alul csipkés szakácskát hordanak. A jelenleg meglévő, saját tulajdonban álló menyasszonyi ruhát a Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat varrattatta régi képek alapján.

A vőlegény öltözéke kevésbé díszes. A fehér inghez fekete mellény és csizmanadrág dukál,

rozmaringos, szalagos kalappal. A vőlegényt, a mellényére tűzött bokréta különbözteti meg a többi ünneplő férfitől.

A szlovák esküvő bizonyos részleteiben különbözik a magyar esküvőtől, de napjainkra egyre inkább a keveredés jellemzi a szlovák-magyar nemzetiséget, egyre inkább átveszik, átvették egymás szokásait, így számottevő különbség ma már nem igazán figyelhető meg.

Az ételek tekintetében eltérés, hogy míg a szlovákok májgombócot tesznek a levesbe, addig a magyarok különböző tésztákat. A sütemények közül a kapuszníyk, túrós lepény, herőke kimondottan szlovák fogások, melyeket el is készíttettek a vendégseregnek.

Végül az eltérés a két nemzetiség esküvője között: a szlovákok esetében a menyasszonytánc előtt van a menyasszony búcsúztatása. Amikor is a vőfély szlovák búcsúztató énekeket énekel, s közben a menyasszonyt többször is jól megforgatva végigvezeti a násznép sorai között, hogy azok még egyszer utoljára jól megnézhessek maguknak, mint menyasszonyt. A helyi magyar hagyományban ez a szokás egyáltalán nem található meg! Ott csupán a vőfély egy mondókával hívja fel a jelenlévőket a menyasszonytáncra.

Számomra nagyon megkapó volt ez a menyasszonytánc előtti búcsúztató, így ez maradt meg bennem leginkább. De érdekes volt még az ezt követő menyasszonytánc is, amikor úgy tűnt, hogy a résztvevők igazi lakodalomban érzik magukat, és mindenki akart „még egyet táncolni a menyasszonnyal”, nem sajnálva a jelképesen bedobott pénzt.

M. L.: *Szlovák esküvőhöz szlovák zene dukál. Kik húzták a talpalávalót?*

N. N.: Az acsai Csibaj hagyományőrző zenekar, a pilisszentkereszti Családi Társaság tagjai és a pilisszentkereszti kántor is részt vett. Igazat megvallva, ők tették igazán színessé zenéjükkel, utcai táncukkal, templomi énekeikkel az esküvőt.

A Csibaj banda vezetőjével a Szlovák Önkormányzat Elnöke már régóta jó kapcsolatot ápol, s már régóta szándékában állt, hogy meghívja őket Legéndre, s erre ez az alkalom igazán kitűnő lehetőség volt. A Pilisszentkereszti Családi Társaságnak tagja a Rétsági Szlovák Önkormányzat elnöke is, akit Mezei Csilla régóta ismer, s így meginvitált Legéndre. A pilisszentkereszti kántort pedig ők ajánlották, mivel erre a szlovák-magyar lakodalomra ő volt a legmegfelelőbb személy, hiszen szlovák zenét játszott, így ő biztosította a végső mulatságot.

M. L.: *Volt-e olyan meghatározó személy, aki „felügyelte” a szertartást és az egész estét, hogy valóban az autentikus hagyományoknak megfelelő módon történjenek az események?*

N. N.: A nagy nap legmeghatározóbb személye a vőfély volt, aki Pilisszentkeresztről érkezett hozzánk. Neki ez az egyik szakmája, s nálunk már a többszázadik lakodalma volt. Az ő felügyelete alatt zajlott az egész lakodalom. Az elő-

A menyasszony búcsúztatása

készületek és a szervezés pedig a szlovák nemzetiségi önkormányzat elnökének vezényletével történtek. A nap folyamán is többször egyeztettek, hogy ez egy igazi autentikus, felejthetetlen esküvő legyen, és minden a hagyományoknak megfelelően történjen.

M. L.: *Nógrád megyében jelentős szlovák ajkú népesség él, hagyományaikra büszkék, és tartják is azokat. A bánki Nemzetiség Találkozó is szép példája ennek évről évre. Volt-e visszhangja a faluban és a megyei szlovák közösségben ennek az esküvőnek?*

N. N.: Ez volt az első olyan esemény a faluban, amiről csak jót mondott mindenki! Annyira jól sikerült, hogy a mai napig emlegetik, nemcsak falun belül, hanem az elszármazott lakosok körében is, és már kérdezzétek, hogy mikor lesz a következő esküvő.

A megyei szlovák nemzetiségi közösségek körében futótűzként terjedt a jól sikerült hagyományörző lakodalom híre. Így – elmondásuk alapján – többen kedvet kaptak hasonló, nagyszabású hagyományörző rendezvényre. Terveik közé felvették ők is a lakodalom megszervezését.

M. L.: *Milyen módon sikerült megörökíteni – fotók, kisfilm – ezt az eseményt az utókor számára?*

N. N.: Ezen a rendezvényen egy volt legéindi származású hölgy párja – aki amatőr fotós –, követte végig, rögzítette az esemény minden pillanatát mind fényképezve, mind videót készítve. A fiatalember a szomszédos településről, Nézsárol érkezett hozzánk. Az Önkormányzat nem gondolkodott azon, hogy ezt értékesítse. A főbb szervezők, résztvevők ajándékba kaptak egy-egy cd-t. A Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat a képeket kiállítással, album formájában szeretné később elérhetővé tenni a legéindi lakosok körében.

M. L.: *Tervezi-e a szlovák önkormányzat a többi hagyomány, az élet- vagy vallási eseményekhez kötődő, a falusi élet mindennapjait meghatározó tradíciók felelevenítését így, teljes falut megmozgató szinten?*

N. N.: A Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat tervében – a helyi nemzetiségi naphoz kötődően – szerepel további hagyományok felelevenítése is, mint a tollfosztás vagy a kiszabás égetés. Tervezik továbbá az egyházi élethez kapcsolódó események hagyományainak továbbörökítését is: például a pünkösdi megünneplésének, a keresztelőkert szertartásnak vagy a karácsonyi betlehemezés szokásának szerepjátékos formában történő eljátszását. Megszervezésük azonban jelentős anyagi, humán tőkét és időt igényel. Így ezek függvényében van lehetősége a Nemzetiségi Önkormányzatnak egy-egy rendezvény megszervezésére.

M. L.: *Egy ilyen nagy létszámú közösséget megmozgató települési rendezvénynek, mint a Legéindi Lakodalom, milyen közösségformáló ereje, utóhatása volt, melyben további lehetőségek rejlenek a település számára?*

N. N.: Ebben a faluban a két nemzetiség mellett németek, hollandok is betelepültek. Ezen az eseményen nemcsak a szlovák nemzetiséghez tartozók vettek részt, hanem közülük is többen, a hollandok még húst is ajánlottak fel a pörköltökhöz, annyira lelkesek voltak. A rendezvény kapcsán közelebb került egymáshoz az idősebb, fiatalabb generáció, a hagyományokat

ápolók és kevésbé ápolók népes serege. Azok is magukra öltötték a népviseleti ruhát, akik előtte még csak nem is gondoltak ilyenre, köztük a településről elvándoroltak is, vagy azok gyermekei. A későbbi közösségi rendezvények iránt a távolmaradók érdeklődését is felkeltette a sikerével ez az eljátszott hagyományos esküvő. Így már a karácsonyi ünnepség során is egyre több „új arc” volt a résztvevők között.

Nemcsak a „násznap”, de az egész falu közössége jó érzéssel emlegeti a rendezvényt mind a mai napig. A következő hasonló esemény kapcsán a lakosság számára viszonyítva biztosan óriási lesz az érdeklődés. Jó alkalom volt arra, hogy a fiatalok megismerjék a régi hagyományokat, ételeket, szokásokat.

A Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat nemcsak időseket, de fiatalokat is megkért, több generációt is sikerrel megmozgatott a rendezvény eredményes lebonyolításához, s alkalom nyílt egymástól is tanulni. A résztvevők megismerkedhettek az egykor jellegzetes tárgyakkal, szokásokkal, öltözékekkel, mely nagyon fontos az átörökítés szempontjából, hogyha az idősek kihalnak, akkor a fiatalok tovább tudják vinni mind szájhagyomány, mind fotók, mozgóképek útján a tradíciókat.

Szerencsére a helyi fiatalok nagyon szeretnek eljönni a különböző rendezvényekre, akár csak nézőként, akár mint segítők, résztvevők – s ez fontos, hogy legyen igény a hagyományok megismerésére is, ne csak a modern kor számítógépes játékeinak éljenek!

NAGY NÓRA közösségi munkás, majd közösségi koordinátor a Nemzeti Művelődési Intézet, majd az NMI Művelődési Intézet kulturális közfoglalkoztatási programjaiban. Idegenforgalmi szakmenedzser képzést szerzett, valamint a Kodolányi János Főiskola turizmus-vendéglátás szakát végezte el. Legéindi lakos.

MÁTÉ LÁSZLÓNÉ népművelő, tanár, informatikus könyvtáros, könyvtáros-tanár. Az NMI Művelődési Intézet Nógrád Megyei Irodájának módszertani referense, a Nógrád Megyei Népművelők Egyesületének vezetőségi tagja, a Magyar Népművelők Egyesülete emléklapoktjének birtokosa. Kerekes László-díjas népművelő.

A közösségi élet fellendülése Szabolcsbákán

Beszélgetés Vámné Simon Zsuzsanna, közösségi munkással

Hazánk északkeleti csücskében, a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Kisvárdai járásban található Szabolcsbáka község. A település múltja az 1200-as évekig nyúlik vissza: kisenemesi település volt, birtokosa volt a Bákai, a Zakai és a Senyey család is. 1912-ben két különálló falu, Kisbáka és Nagybáka egyesítése után kapta mai nevét. Itt található hazánk legidősebb és leg-hatalmasabb hársa, az Öreghárs, ez

a 400-500 évesnek tartott kislevelű hárs. A helyi adottságoknak megfelelően elsősorban a mezőgazdaság biztosítja a lakosság megélhetését.

Szabolcsbáka Község Önkormányzata 2015-ben csatlakozott partnerszervezetként a Nemzeti Művelődési Intézethez. Az V. Közfoglalkoztatási Programban is partnerként működik együtt a szakmai utód NMI Művelődési Intézettel.

Szabolcsbákán a helyi közösségi munkásnak, Vámné Simon Zsuzsannának köszönhetően, a program céljai – a közösségi élet újrászervezése: olyan közösségi hálózatok kialakítása és működtetése, amelyben az egyének tudása, képessége, valamint a helyi társadalom összetartó ereje egyaránt gyarapodik – megvalósultak és érzékelhető változásokat hoztak a falu életébe.

Csikós Anita Judit: *Szabolcsbáka a szülőfalud, jól ismered a település életét, a helyi lakosságot. Miért érezted szükségét a változásnak?*

Vámné Simon Zsuzsanna: A település közösségét megozották a

politikai nézetkülönbségek, a különböző társadalmi rétegek és a generációk is eltávolodtak egymástól. Az emberek a mindennapok problémáin kívül nem mutattak érdeklődést sem egymás irányába, sem a kulturális programok iránt. Hiányzott a különböző korosztályok találkozási lehetősége is. Nem volt olyan személy, aki magára vállalta volna a feladatot, hogy a településen összefogja és közösséggé kovácsolja az embereket.

Cs. A. J.: *Te éreztél magadban annyi ambíciót, hogy sikerülni fog. Milyen úton indultál el terveid megvalósításához?*

V. S. Zs.: Rengeteget beszélgettem a település idősebb tagjaival. Igényük volt arra, hogy találkozzanak, megosszák egymással a problémáikat, tapasztalatokat cseréljenek, vagy egyszerűen csak társaságban legyenek. Sokan közülük magányosan töltik mindennapjaikat. Innen indult az ötlet, egy helyi nyugdíjas klub létrehozására. A település nyilvántartásából kigyűjtöttem a 60 év feletti névsorát, címét. Személyesen kerestem meg

a közel 200 főt, és tájékoztattam őket a terveimről. Nagyon lelkesnek bizonyultak, olyannyira, hogy 13-an vállalták az alapító tagságot. 2017. június 12-én ünnepélyes kezek között elindult a Szépkorúak körének működése. Azóta minden hétfőn összegyűlnek a helyi idősek és 2-3 órát együtt töltenek, beszélgetnek, felidéznek emlékeiket. A közös népdaléneklés sem hiányzik egyik találkozójukról sem. Kezdetben csak a szépkorú asszonyok jöttek el, de gyorsan híre ment a jó hangulatú összejöveteleknek, így a férfiak is kedvet kaptak és csatlakoztak. A kerékpártúra ötletére is lelkesen reagáltak. Közösen tekerünk ki az anarcsi Bárókerthe, ami 4 km-es távolságra található a településünkötől. Annyira hálások voltak, amiért felpozdult a társadalmi életük, hogy létrehoztak egy emlékkönyvet, amit hetente hazavisz valaki, és egy-egy idézettel, köszönetnyilvánítással tölti meg az üres lapokat.

Somogyi László, a település polgármestere is ellátogatott egy-egy találkozóra, és javasolta egy népdalkör megalapítását. Erre az ötletre is nagyon nyitottnak bizonyultak, és megalapították a Szabolcsbákai Népdalkört. Szükségét éreztem annak, hogy az újonnan megalakult népdalkört megismerjék a környező települések, elsősorban Kisvárdai és Vásárosnamény. A kisvárdai online médiában megjelenő cikkem hatására a Vásárosnaményi Esze Tamás Nyugdíjas

Klub vezetője, Sági Istvánné, aki szintén Szabolcsbákai szülő, megkeresett, tanácsokkal látott el, és a jövőbeni együttműködésüket ajánlotta fel.

Cs. A. J.: *Nemcsak az idősekre, hanem a fiatalságra is gondoltál. Az ifjúsági Alkotókört milyen céllal hoztad létre?*

V. S. Zs.: Elsősorban baráti körben érzékeltem, hogy a szünidő hasznos eltöltése nagy problémát jelent a családoknak. Mivel a fiatalok nagy része nem a helyi, hanem a Szabolcsbákától 10 km-re található Kisvárdai város általános iskoláiban végzi tanulmányait, ezért a helyi barátságok, ismeretségek meglapultak, a gyerekek kezdtek eltávolodni egymástól. Ennek hatására jött az ötlet az Alkotókör létrehozására, ami nagy segítséget jelent a szülőknek, hiszen így megoldódott gyermekeik felügyelete. Lehetőséget teremt a helyi ifjúsági közösség felélesztésére, a baráti kapcsolatok szorosabbá fűzésére. Ezért újra nyakamba vettem a falut, és megkerestem az iskoláskorú gyermeket nevelő családokat. Szép számmal jöttek az érdeklődő fiatalok a délelőtti foglalkozásokra. Megismerkedtek különböző régi és modern kézműves technikákkal, megtanultak horgolni, illatszárakat varrtak, papírfonásos technikával különböző tárgyakat készítettek.

A gyerekekkel is útnak indulunk kerékpárral, pihenésképpen szalonnát sütöttünk, beszélgettünk.

Majd jött az újabb ötlet: a két generációt közelebb hozni egymáshoz, hiszen mindkét korosztály másfajta tudással bír, amit átadhatnak egymásnak. Nyugdíjasaink ellátogattak fiataljainkhoz, és régi hagyományokat, történeteket, tapasztalataikat osztották meg velük, és segítettek a horgolás művészetének elsajátításában is. Majd a gyerekek taníttatták az időseket a számítógép használatára kisebb-nagyobb sikerrel.

A lányoknak igénye volt a tánc-tanulásra, ezért kértem meg a koordinátoromat, hogy ebben segítséget nyújtson nekünk.

Cs. A. J.: *A hátrányos helyzetben élő gyermekeket is megmozgatja az Alkotókör lehetősége?*

V. S. Zs.: Kevesebb, mint 10 család él hátrányos helyzetben a településen. Gyermekeik nagy érdeklődést mutatnak az ismeretlen és az új dolgok megismerésére, hiszen otthon erre nincs lehetőségük, életüket a mindennapi megélhetéssel kapcsolatos küzdelmek töltik ki. Nagyon sok megható pillanatot élhettem át az Alkotókörben. A gyermekek között akad olyan kisfiú aki, írni-olvasni nem tud, de egy gomb felvarrásának sikerélménye hatalmas örömet okozott neki. Egy kis lány annyira zárkózottan érkezett az első foglalkozásra, hogy senkivel nem beszélt, egyszerűen nem szólalt meg. Ugyanúgy részt vett a foglalkozásokon, készítette a dísz-tárgyakat, csak csendben. A többi

Szépkorúak köre

Báka Dance

gyerek elfogadta, nem gúnyolták ki, hanem nagyon várták a pillanatot, amikor megtörik a csend. Lassan ugyan, de a kislány feloldódott és azóta sokkal nyitottabb lett. Ezeknek a gyerekeknek rettentő nagy a szeretet iránti vágyuk, amit itt, az Alkotókörben megkapnak. A nagyobb gyerekek odafigyelnek a kisebbekre, tanítják őket. A különböző kézműves technikákon felül, megtanulják, hogyan kell elfogadni, megérteni egymást.

A jó hangulatú foglalkozások, találkozások annyira lelkesítik az ifúságot, hogy megírták saját „vakációs bakancslistájukat”, amiben felsorolták, mit szeretnének még a nyári szünet hátralévő részében megvalósítani. Ötleteik között tortasütés, aerobic óra, kirándulás is szerepelt.

2017. augusztus 5-én megrendezett Családi Hársfanapon bemutatkozott mind a Szabolcsbákai Népdalkör, mind az Alkotókör táncos lábú lányaiából álló Báka Dance a község lakossága előtt, nagy sikert aratva produkcióikkal.

Cs. A. J.: A helyi önkormányzat is támogatott a terveid megvalósításában. Miben tudott segítséget nyújtani?

V. S. Zs.: A kitűzött célokat csak közös összefogással lehet megvalósítani. Nagyon szerencsés és hálás vagyok, hiszen a polgármester úr és az önkormányzat is támogatta az elképzeléseimet. Nélkülük nem valósíthattam volna meg a terveimet. Folyamatos érdeklődést mutatnak tevékenységeink iránt. Felajánlottak egy régi, használatlan épületet, ami korábban a védőnői szolgálatnak adott helyet. Ezt felújították, berendezték, hogy alkalmas legyen a Szépkorúak körének találkozóira és az Alkotókör foglalkozásaira egyaránt. Az Alkotókör táncosainak egységes pólókat biztosított. Tervezett kirándulásainkat

VÁMNÉ SIMON ZSUZSANNA születése óta Szabolcsbákán él. Kisvárdán, a Szent László Katolikus Gimnázium és Szakgimnáziumban érettségizett 1996-ban, igazgatási ügyintéző, jegyzőkönyvvezető, gép-és gyorsíró szakon. Dolgozott a Kisvárdai Felső-Szabolcsi Kórházban orvos-írnokeként, majd a vendéglátásban és a kereskedelemben is. 2002-ben vendéglátó-üzletvezető képzést szerzett. Mindig olyan helyen igyekezett elhelyezkedni, ahol emberekkel dolgozhatott. 2006-ban férjhez ment, majd megszületett első kislfia, aki halmozottan sérült volt, 10 éves koráig ápolásra szorult, és 2016. december 30-án váratlanul elhunyt. Vissza kellett zökkennie a társadalomba, a munka világába. Az NMI Művelődési Intézet partnerszervezeténél, Szabolcsbáka Község Önkormányzatánál, közösségi munkásként kezdte meg munkáját 2017 áprilisában. Célja a helyi lakosság összetartása, tájékoztatása, kulturális programok szervezése.

CSIKÓS ANITA JUDIT 1977. október 16-án született Budapesten. Általános iskolai tanulmányait Kaposváron végezte, 1993-ban költözött a családjával Kisvárdára. A Nyíregyházi Krúdy Gyula Gimnáziumban érettségizett, majd pedagógiai asszisztensi képzést szerzett. Életében jelentős szerepe van a táncnak. 10 éves kislányát 2011. óta egyedül neveli. 2015-től a Nemzeti Művelődési Intézet, majd 2017-től az NMI Művelődési Intézet Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Iroda közösségi koordinátoraként dolgozik Kisvárdán és térségében.

lehetőségeikhez mérten, anyagilag is támogatja.

Cs. A. J.: Rövid idő alatt sikerült elindítanod egy folyamatot Szabolcsbákán, újra van közösségi élet a településen. A jövőre nézve vannak-e további terveid?

V. S. Zs.: Elsődleges célom, hogy az emberek érdeklődése, közösséghez való pozitív hozzáállása továbbra is fennmaradjon. Természetesen vannak új célkitűzéseim is. Különböző előadások lebonyolítását tervezem a Szépkorúak körének, az ő generációjukat érintő témakörökben. Gondolok itt a közbiztonságra, különböző egészségügyi előadásokra. Terveim között szerepel még író-olvasó találkozók megvalósítása is. Fontosnak tartom a környező településekkel való kapcsolatok kiépítését is, szeretném, ha egyre többen megismernék a Szabolcsbákai Népdalkör és a Báka Dance tehetségeit.

Cs. A. J.: Az életedben egy szomorú tragédia történt, mégis van lelkerőd törödni embertársaidal.

V. S. Zs.: A NMI Művelődési Intézet lehetőséget biztosított, hogy visszatérjek a munka világába és az emberek közé. Az, hogy segíthetek másoknak, jobba tehetem a napjaimat rengeteg erőt ad nekem is. Attól, hogy boldoggá tehetem a körülöttem élőket, boldog leszek én is.

Nádasd Tour 2017 Mecseknádasdon – egy mintaprojekt gondolatainak továbbélése

Mecseknádasd és környékének kitörési pontja a turisztikai szolgáltatások népszerűsítése, a vendégéjszakák számának növelése lehet. Ennek érdekében több résztvevővel – egyesületekkel, helyi vállalkozókkal – közösen a turisztikai marketing kínálta lehetőségeket is figyelembe véve újragondolták rendezvényeiket és megnézték hol, mit lehetne újíteni úgy, hogy a hagyomány se vesszen ki belőle. A helyi kulturális közfoglalkoztatott munkatárs, Troszt Erika idén, 2017-ben egy új rendezvényt hívott életre Mecseknádasdon, mely a jövőben – akár több település bevonásával – sok vendéget vonzhat a környékre, s kitűnő lehetőségként szolgálhat a település marketingjének. Az említett rendezvény a Nádasd Tour 2017 kerékpáros teljesítménytúra, mely a Pünkösdi Kakasaprikás Fesztivál egyik sikeres kísérő programja volt.

Spirok Nikolett: *Erika, 2014 márciusa óta a Mecseknádasdi IKSZT vezetője vagy, ahol jelenleg kulturális közfoglalkoztatottként dolgozol. Előzőleg művelődésszervező és térségfejlesztő diplomát szerztél, emellett felsőfokú szerkesztői végzettséged is van. Dolgoztál régiós rádiónál, vagy éppenséggel*

újságíróként, valamint a bonyhádi Széchenyi István Általános Iskolában szabadidő-szervezőként. Téged már bemutattalak, kérlek, most te mutasd be nekünk azt a települést ahol, s amiért élsz, akár még a közfoglalkoztatás rögzös útját is felvállalva érte!

Troszt Erika: Mecseknádasd kb. 1600 fős település a 6-os főút mentén. A falu a Mecsek szélén fekszik, ott, ahol a hegyvidék „átváltozik” dombsággá. A hegyek közt ered a régebben mindig bővizű Öreg- vagy Rák-patak (ma: Réka-patak). A település a pécsváradi apátság alapítólevelében említett két Nádas falu egyike, ami Szent István birtokából került át a bencésekhez. A királyi birtok emlékét őrzi a 6-os út kanyarulatában álló romantikus Szent István-kápolna és a Rékavár, illetve Skóciai Szent Margit hagyománya. Nádasra a törökök kiűzése után, 1718-ban telepesek érkeztek a Rajna mentéről, Hessen tartományból, Elzász-Lotaringiából és Stájerből. A második világháború után 200 családot, mintegy 1000 személyt telepítettek ki Németországba. 2011-ben a lakosság több mint fele vállalta német identitását. A település jellegzetessége a dűlőkben húzódó három pincesor, melynek rendje va-

laha a falu házainak sorrendjét követte, a pincékben ma is kitűnő borokat érlelnek. Német nemzetiségi Óvodája és Iskolája, Szociális Gondozó központja, IKSZT-je, Tájháza jól felszerelt. Természeti és történelmi kincsekben, látnivalókban gazdag település. A vezetőség nagy figyelmet fordít arra, hogy a településkép rendben legyen, az épületek fel vannak újítva, rendben vannak a parkok. Különböző szolgáltató helyeket, boltokat, s akár még egészségügyi szolgáltatást is találhat itt a környéken túrázó, kerékpározó, valamint több szállásadónál, vendégházban is szállást találhat nálunk. Civil szervezeteink aktívak, sportklubunk és nagyon agilis nyugdíjas

közösségünk van. Élmény itt élni, de élmény ide akár vendégnek is eljönni. Több borászatunk zamatos nedűit is megkóstolhatják az ideérkező megfáradt turisták, sőt akár egy itt élő sörkészítő mester házi remekét is. Személy szerint én is egyetértek azzal, hogy Mecseknádasd leginkább sokat ígérő kiterjesztési pontja a turisztika lehet.

S. N.: *Hogy jött, honnan indult az ötlete, hogy Nádasd Tourt szerveztek?*

T. E.: A Nádasd Tourig sok-sok gondolkodás után jutottam, pontosabban jutottunk el. Nagyon régóta foglalkozom azzal, hogy ha az IKSZT fenntartási időszaknak vége, akkor hogyan tudjuk továbbvinni, tovább működtetni, milyen forrásból, hogyan szervezzük a programjainkat. Az Nemzeti Művelődési Intézet 2016 őszén Pécsváradon és a pécsváradai kistérségben egy mintaprojektet indított, amin részt vettünk. *(Komplex értéktérítő mintaprojekt a Pécsvárad Leányvásár 50. évfordulójához kapcsolódóan. Hagyományörző, helyi identitást és lokálpatriotizmust erősítő, a helyi közösségek bevonásán alapuló közösség- és helyi társadalomfejlesztő mintaprojekt. A projekt során feltárássra kerültek a Pécsvárad Leányvásárhoz kapcsolódó kulturális értékek, továbbá a helyben és a térségben élők viszonya, kötődése az eseményhez – a szerk.)* Ott hangzott el az a kifejezés, hogy kulturális

gazdaságfejlesztés. Ott valami megmozdult bennem, s később ennek hatására tettem fel magamnak azt a kérdést, hogy a kultúrát és a turisztikát hogyan tudnánk összekapcsolni. Megcsináltam az IKSZT honlapját, a csoportoknak csináltam kiajánlásokat, hogy ha jön hozzánk valaki, akkor mit és hol érdemes csinálnia, megnéznie, kipróbálnia, hogyan kap idegenvezetést. Mecseknádasd egy gyöngyszem. Itt akkora lehetőségek vannak egy turista számára (ha valaki nem kifejezetten csak wellnesszeni szeretne), hogy településen belül három-négy napot el tud tölteni. Ebből indult, hogy milyen szolgáltatásokat, hogyan tudunk csoportoknak kiajánlani. Viszont nincs pénz reklámra, marketingre. A Nádasd Tour azért fogalmazódott meg bennem, mert úgy láttam, ez egy kiváló marketingeszköz lehet: amellet,

hogy egy új célcsoportot szólítok meg, az IKSZT-nek pedig új közösséget hozhatok létre. Később, ha ez már elindul, vendéget vonzhat, a turisztikát lendítheti tovább.

S. N.: *Pontosan mi is az a Nádasd Tour?*

T. E.: Ez a terepkerékpárosoknak egy megmérettetés Mecseknádasdon. Mecseknádasd egyik értéke a természeti környezete, ezt próbáltuk kiaknázni. Három különböző hosszúságú terepkerékpáros távot hirdettünk meg: 50 km, 25 km és 10 km-t. Csak a közösségi médiát használva, úgy, hogy idén először szerveztük, 42 fő regisztrált és teljesítette valamelyik távot. Volt 12-13 helyi versenyző, voltak pécsi-ek, de még Komlóról, Mohácsról, Barcsról, Szekszárdról is eljöttek. Szerintem ez szép eredmény így elsőre. Voltak még gyermekbetegségek a szervezésben, de bízom benne, hogy jövőre jobb lesz. Nagy Péter Hosszúhetényből jött segíteni a rendezvényen, aki komolyan foglalkozik a versenyzéssel. Az ő szakértelme sokat nyomott a latban. Igazából a Nádasd Tour arról szól, hogyan tudnánk e településre irányítani egy olyan célközönség figyelmét, akinek van pénze arra, hogy pár napot valahol eltöltsön. Készítettünk külön honlapot is a Tournak, ahová felraktunk különböző turisz-

tikai csomagokat, túraútvonalakat – ha valaki ezen a versenyen kívül szeretni eltölteni itt néhány kellemes napot, tudja, merre érdemes elindulnia, mit érdemes megnéznie, milyen látnivalók vannak a környéken, hol talál szállást, milyen szolgáltatásokat vehet igénybe.

S. N.: Kapcsolódott ez a program valamilyen más rendezvényhez?

T. E.: Maga a Nádasd Tour egy egynapos rendezvény volt, amivel a Pünkösdi Kakaspaprikás Fesztiválhoz kapcsolódtunk, ami évek óta a település életébe szervesen integrálódott esemény. A fesztivált a Szállásadók Egyesülete tartja kézben, szintén abból a célból, hogy településünk hírnevét öregbítse, a turizmust kicsit fellendítse. Ehhez csatlakoztunk rá mellékággként.

S. N.: Mesélnél magáról a folyamatról, hogy a 2016 őszi mintaprojektől hogyan jutottatok el a rendezvényig?

T. E.: Egyetlen kifejezés ragadott meg, s indította el bennem a gondolkodásfolyamatot – *kulturális gazdaságfejlesztés*, amit Kárpáti Árpádtól hallottam. A következő a *kitörési pont* volt, ami végül egy kérdésben öltött végső formát: vajon Mecseknádasd esetében mi lehet az a nagyon keresett ismeretlen tényező, a kulturális gazdaságfejlesztés – kitörési pont – és a nagy X

háromszögében, ami kitörési pontként szolgálhat a település számára. Szerintem ez Mecseknádasd esetében leginkább a turizmus lehet. Ez lehetne az a fő vonulat, ami egyben lehetőséget és segítséget is nyújthat az IKSZT további működtetéséhez. Ha a turizmus fellendül, tudunk csoportokat vezetni (például a Falumúzeumhoz, a Mesterségek Házához), a falu bortrezorjában tudunk borkóstolót tartani, akár egy komplex programcsomagot is ki tudunk alakítani. Én azonban nem vagyok turisztikai szakember, így a saját eszközeimmel, tudásommal, illetve a Herman Ottó Intézet és az NMI Művelődési Intézet segítségével, „támaszával” haladunk előre.

S. N.: Milyen lépéseken mentél keresztül? Hogyan zajlott le a konkrét folyamat?

T. E.: A település vezetése nyitott az új kezdeményezésekre; lehet ötletelni, tervezni, például Wekler Ferenc Polgármester úrral, Galgóczi-Kiszler Noémivel, az „MT” Településfenntartó KN Kft. vezetőjével, Gung Péterrel vagy a jegyzőnkkel, dr. Végh Beátával. Először Gung Péterhez mentem, vele szoktuk először a települési rendezvényeket átbeszélni, tőle kapom a technikai háttérrel. Ő volt az, akinek többször felvettem, hogy mi lenne, ha csinálnánk egy biciklis rendezvényt. Egyszer visszakérdezett: nos, akkor hát mi is van azzal a biciklis rendezvénnyel? Egy mini brainstorming közben végiggondoltuk, kikről tudjuk a településen, hogy bicikliznek. Ezt a nyolc-tíz embert aztán összehívtuk egy újabb ötletbörzére, ahol elmondtuk, hogy mit tervezünk, s ők is elmondhatták, hogy mit gondolnak róla. Velük még kétszer-háromszor találkoztunk. Amikor megvolt a koncepció, akkor elmentem a polgármester úrhoz, aki rögvest támogatta az ötletet. Másfél-két hónap alatt hoztuk össze, lefixáltuk a dátumot, hamar megegyeztünk abban, hogy legjobb lenne, ha a Kakaspaprikához csatlakoznánk, így erősíthetné egymást a két rendezvény,

illetve az emberi és technikai háttér akkor áll rendelkezésre. Sajnos kevés segítővel, önkéntessel dolgozunk, így ezekkel is számolni kell.

S. N.: *Hányan segítettek a lebonyolításban?*

T. E.: Minimum tíz fő kellett, így mozgósítottuk a közeli ismerőseinket: kollégánóm és a családja, a lányom és barátai segítettek többek között. Jövőre, ha folytatjuk, akkor ennyien kevesen leszünk hozzá, ez már most is látszik.

S. N.: *A pécsváradi mintaprojekt után többször beszéltünk arról, hogy a nagyobb mecseknádasdi rendezvényeket szeretné át- és újragondolni, valamint felmérni a település lakóinak véleményét azzal kapcsolatban, hogy szerintük hogyan újulhatnának meg úgy, hogy közben megtartsák a hagyományos elemeiket is. Ez a folyamat most hogyan áll?*

T. E.: Összehívtam a helyi civil szervezeteket és a vállalkozókat, ahol elmondtam megújulással kapcsolatos terveimet. Még veled, Niki, közösen készítettünk egy lakossági kérdőívet is a helyi öt legnagyobb rendezvénnyel kapcsolatban. A Kakaspaprikást le is kérdőíveztük, a Búcsút is elkezdtem, de arra nem maradt elég időm sajnos. Nagy munka ez. A következő majd a Mikulás Napi Pincejárás lesz, amit meg szeretnék majd valósítani. Ennek igénye a pincegazdák részéről is felmerült, kérték, hogy mielőbb készüljön ez el. Az egész vállalkozásnak az a jelentős eredménye, hogy sokkal jobb kapcsolatot sikerült kialakítani a vállalkozókkal, valahogy jobban „elhiszik” most már, hogy ugyanaz a célunk, hogy egy hajóban evezünk.

S. N.: *Mivel kapcsolatban mérte fel a lakosság véleményét ez a kérdőív?*

T. E.: Mivel és mennyire elégedettek a látogatók az egyes rendezvényeken, milyen újdonságot látná-

nak szívesen, mivel egészítenék ki a műsort, a programot.

S. N.: *Mi az eredménye a Kakaspaprikáson kitöltött kérdőíveknek?*

T. E.: A rendezvényt nagyon szeretik a mecseknádasdiak, szeretnék, ha fellépőkkel is színesítenénk. Ezért is gondoltuk, hogy a Nádasd Tour is adhatna egy kis színt a fesztiválnak. A Kakaspaprikásnak kimondott célja, hogy település jó hírére messze földre vigyék mindazok a csapatok, akik az ország távoli részeiről eljönnek ide, jól érzik magukat, jót főznek, csapatot és kapcsolatokat építenek, megnézik, vagy maguk is részt vesznek a színpadi műsorokon, az esti bálon. A kérdőív kérdéseire kapott válaszokból az derült ki, hogy valamilyen újításra feltétlenül szükség lenne, ami további lendületet adna a rendezvénynek, s nyilván a település marketingjét is támogatná.

S. N.: *Mik a terveid a jövőre nézve?*

T. E.: Ami leköti a gondolataimat augusztus 20. után, az a 2018. jubileumi emlékévi programjainak szervezése. 2018-ban lesz 300 éves a német betelepítés, így az egész évet szeretnénk programjaiban e köré csoportosítani, ennek alárendelni. Településszinten öt állandó nagyobb rendezvény van – Magyarországi Németek Országos Borversenye, Kretzlifest, Kakaspaprikás Fesztivál, Nádasdi Búcsú és a Mikulás Napi Pincejárás – ezek mellé szeretnénk behozni újakat. Német testvértelepüléseket hívunk, pályázattal készülünk, illetve Mecseknádasd évek óta részt vesz a Nádasd települések találkozó-ján, ami 2018-ban nálunk kerül megrendezésre. 2018-ban lejár az IKSZT fenntartási időszaka, az eredmények folytatásához szükséges feltételek megtalálása külön kihívás számunkra.

TROSZT ERIKA a Mecseknádasdi IKSZT vezetője 2014 márciusa óta, jelenleg kulturális közfoglalkoztatottként dolgozik. Művelődésszervező és térségfejlesztő diplomát szerzett, emellett felsőfokú szerkesztői végzettsége is van. Dolgozott régiós rádiónál (Alisca Rádió), ahol külön Bonyhádról szóló műsora futott heti rendszerességgel, amit szerkesztett és vezetett. Újságíróként a Tolna Megyei Naplónál dolgozott, szerkesztett saját kiadást, kéthetente megjelenő kistérségi periodikát (Völgység kistérség periodikája). Dolgozott a bonyhádi Széchenyi István Általános Iskolában szabadidő-szervezőként, a „Kulcsos Gyerekekért” címmel már akkor napközis táborokat szervezett.

SPIRK NIKOLETTA 2004-ben a Pécsi Tudományegyetemen művelődési és felnőttképzési menedzser, majd 2014 júniusában ugyanitt pszichológusi (társadalom és szervezet szakirány) diplomát szerzett. Dolgozott külföldön programszervezőként, majd 2009-től a Baranya Ifjúságáért Nonprofit Kft.-nél több nemzetközi bűnmegelőzési projekteken vett részt. Koordinálta a Tett-Hely Ifjúsági Szolgáltató Hálózat és a dél-dunántúli régió Eurodesk munkáját. 2014 és 2016 között a Nemzeti Művelődési Intézet Baranya Megyei Iroda munkájában vett részt, 2017 januárjától az NMI Művelődési Intézet módszertani referense.

Lelkes és kreatív kezdeményezések Börcsön

Gyórból indulva, a Rábca folyó irányába egy kis tábla jelzi az irányt Börcs felé. Aki nem célirányosan keresi, észrevétlenül elhalad mellette, pedig számos érdekességet rejt a közel 1300 fős település. Például buszmegállóban kialakított szabadtéri könyvtárat és Mezítláb Parkot is találhatunk itt, sőt, még a garázsvásárok hangulatába is bepillantást nyerhetünk. Ezek a kreatív, példaértékű kezdeményezések csak kis részét képezik a település egyik fő mozgatórugója és ötletgazdája, Sándorné Giczi Klára munkásságának, aki közösségi munkásként dolgozik a településen és a településért, az önkormányzat által működtetett IKSZT-ben.

Stefánits Tímea Annamária: Klári, mióta él Börcsön?

Sándorné Giczi Klára: Már a gólya is Börcsre dobott le, itt élek immáron 36 éve. Általános iskolámat is Börcsön, illetve Abdán végeztem.

S. T. A.: *Mivel foglalkozott a Kulturális Közfoglalkoztatási Program előtt? Mikor adódott a lehetőség, hogy az IKSZT-ben dolgozzon?*

S. G. K.: Kozmetikusként dolgoztam egészen 2005-ig, az első gyermekem születéséig. Majd 2009-ben megszületett a második kisfiam. A GYES alatt óvodai

dajka OKJ-s szakképesítést szereztem, amivel a helyi óvodában helyezkedtem el. Az itt eltöltött 3 év alatt szert tettem még egy felsőfokú OKJ-s szakmára, pedagógiai asszisztens képzésen vettem részt. Az óvodai tevékenységem 2015 márciusában ért véget. Ekkor kerestem meg Rácz Róbert polgármester, hogy akadna feladat számomra az IKSZT-ben, lenne-e kedvem idejönni.

S. T. A.: *Mivel most is itt beszélgetünk, ezek szerint volt kedve.*

S. G. K.: Igen, teljes mértékben. Jól ismertük egymást a polgármesterünkkel, hiszen már ezelőtt is tevékenyen részt vettem a falu életében, örömmel mondtam igent. Azóta is itt vagyok, és remélem, még sokáig leszek is.

S. T. A.: *Érződik a mondataiból, hogy szorosán kötődik a településéhez.*

S. G. K.: Nekem Börcs mindig is fontos helyet töltött be az életemben. Szeretném, ha a gyerekeim olyan faluban nőnének fel, amire ha később visszagondolnak, melegséggel tölti el a szívüket. Próbálom őket is bevonni a falu életébe, kisebb-nagyobb feladatokat kapnak. Példát szeretnék mutatni nekik, s tudatosítani bennük, ahhoz hogy az ember egy ilyen falu-

ban élhessen, azért bizony tenni is kell. Néha kevesebbet, néha többet.

S. T. A.: *Említette, hogy korábban is aktívan részt vett a település életében. Ez miben nyilvánult meg?*

S. G. K.: Alapító tagja vagyok a Börcsi Faluvédő és Művelődő Egyesületnek, aminek a fő küldetése a helyi lakosság önszerveződésének segítése és életminőségének javítása, közösségi szemléletmód kialakítása. Ezenkívül az ifjúsági programokat helyezük előtérbe a kezdetektől. Kézműves termékeimre is nagyon büszke vagyok, főleg a kalocsai motívumos hímzett és üveg dísz tárgyaimra. Sokfelé hívtak kézműves vásárokbá ezekkel. Örömmel tölt el, ha az emberek tetszésüket fejezik ki az alkotá-

Kalocsai mintás üveg dísz

saim iránt. Úgy érzem, ezzel a településemet is képviselem, akárhol megfordulok velük.

S. T. A.: *Mennyire van összhangban a helyiekkel? Szívesen fogadják a kreatív ötleteit?*

S. G. K.: Amióta itt dolgozok, próbálom a legjobb tudásom szerint tenni a dolgom. Különösen nagy hangsúlyt fektetek a fiatalokra. Bevonom őket a falu életébe, amikor tudom, célom, hogy jól érezzék magukat, bizalommal legyenek felém, és Börcsön képzeljék el a jövőjüket. Támogatom őket elképzeléseik megvalósításában. A helyiektől pozitív visszajelzéseket kapok, örülnek, hogy itt vagyok.

S. T. A.: *Mennyire volt aktív település Börcs korábban? Mennyivel változott, mióta az IKSZT létrejött és mióta ott dolgozik?*

S. G. K.: Korábban is voltak rendszeres rendezvények, programok, de amióta itt dolgozom, a közösségi együttlétek száma valóban gyarapodott. Főképpen a kreativitást előtérbe helyező programokra helyezük a hangsúlyt. Régebben

Őszi díszek Börcsön

működött egy Teleházunk, melyből kialakult a jelenlegi IKSZT. Annak az épületét újították fel és korszerűsítették. A beruházás 2011 végén indult. Az ötvenmilliós költségvetés egy részét, közel tízmillió forintot, az önkormányzat finanszírozta. Nyilván, mióta van az IKSZT, többféle kulturális program lebonyolítására nyílik lehetőség, amelyeken nagyon sokat dolgozunk.

S. T. A.: *Az önkormányzat részéről kap támogatást az ötleteivel kapcsolatban?*

S. G. K.: A helyi önkormányzattal – úgy érzem – példaértékű a kapcsolatom, támogatnak mindenben, szabad kezet kapok, egyenrangú társként kezelnek, amiért nem tudok elég hálás lenni. Nagyon bízom benne, hogy a közfoglalkoztatási program lezárultával is itt maradhatok, lesz helyem köztük.

S. T. A.: *Milyen saját ötletei valósultak már meg az évek során?*

S. G. K.: Ami itt Börcsön a nevemhez fűződik, az a Levendula Mezítlábas Park kialakítása és létrehozása, a Könyvmegálló elkészítése és üzemeltetése, illetve a Garázsvásárunk felépítése és fejlesztése. Ezenkívül tevékenyen részt veszek rendezvényeink szervezésében és lebonyolításában is, mint például a Hagyományörző Tökfesztivál és Kézműves Vásár, az Egészségnap, a Játszótéri Buli és a Retro Farsang.

S. T. A.: *Kérem, meséljen ezekről egy kicsit bővebben. Honnan jött az ötlet a Levendula Mezítlábas Parkhoz?*

Levendula Mezítlábas Park

Tökfesztivál Börçsön

töltheti a várakozási időt, haza is viheti a könyvet, ha kiolvasta, vissza is hozhatja, meg is tarthatja, és hoz helyette egy másikat. Nagyon népszerű, azóta is működik, és vigyáznak rá. Gyerekek és felnőttek egyaránt találnak kedvükre valót.

S. T. A.: *A Garázsvásárról mit kell tudni? Számomra ez az amerikai világot idézi fel, egyes filmekben láthatunk példákat rá.*

S. G. K.: Igen, kicsit hasonló az ötlet. 2015 tavaszán kezdtem el megvalósítani a garázsvásárt. Lényege, hogy a megunt, feleslegessé vált, de még szép állapotú dolgokat – legyen az ruha, kerti szerszám, játékok – mindenki kiteheti a háza elé, és egy adott nap adott időintervallumban áruba bocsáthatja azokat. Ez a dolog nem a meggazdagodásról szól, inkább arról, hogy útra kelünk a faluban, nézegetünk, beszélgetünk, és közben kincsekre vadászunk. Mottóm: „Ami neked kacsat, másnak kincset érhet!”. Nagyon szeretik az emberek, várják mindig a következőt. Mára már úgy kinőtte magát, hogy a környező falvak, városok lakói is rendszeresen kilátogatnak hozzánk. Ez nagyon jól tesz a falusi turizmusnak is.

S. T. A.: *Híres a börçsi Tökfesztivál is, ennek szervezésében szintén aktívan részt vesz.*

S. G. K.: Hagyományörző Tökfesztiválunkat nyolc éve szerveztük meg először. Tavaly kibővítettük egy „művészárokkal”, ahol helyi és megyei kézművesek tartottak foglalkozásokat, árulták portékájukat. Emellett tökfárgó versenyt hirdettünk, néptáncosok léptek fel. A Dunaszegi Citerazenekar is tiszteletét tette rendezvényünkön. Helyi iskolások és óvodások műsorai színesítették a programot. Sült tök, tökös sütemények, forró tea és kakaó várta a hozzánk érkezőket. Fotófalat készítettünk, aki akart, tökhintóba szállhatott egy fotó erejéig. Az egész rendezvény alatt lovaskocsis

S. G. K.: 2016-ban jártam egy hazai mezítlásos parkban, ami nagyon megtetszett. Ekkor fogalmazódott meg bennem, hogy Börçsön is lehetne egy ilyen. A polgármesterrel egyeztettem ezzel kapcsolatban – nagyon tetszett neki az ötlet, és ezúton is köszönöm neki, hogy támogatott mindenben. Megterveztem, lerajzoltam a parkot, majd közösen olyanná alakítottuk, ami minden igényt kielégít. Tavasszal kezdtük meg az építését önkéntesek, önkormányzati dolgozók segítségével. Nagyon sokat olvastam ezekről a parkokról: amellett, hogy nagyon szépek, rengeteg jótékony hatással bírnak az egészségre. Ezáltal nemcsak a gyerekek, de a felnőttek is előszeretettel látogatják

őket. A beruházás költségeinek felét pályázatokból teremtettem elő, a fennmaradó részt az önkormányzat finanszírozta. A tervezéstől az építésig részt vettem minden munkafázisban. Azt hiszem, az eredmény önmagáért beszél: csodaszép lett, a környező falvakból és városokból is jönnek látogatók.

S. T. A.: *A Könyvmegálló is érdekesen hangzik!*

S. G. K.: A Könyvmegálló 2016 tavaszán került kialakításra a helyi buszmegállóban. A mai web alapú világ térhódítását próbáltam tompítani ezzel, buzdítani az embereket a könyvek szeretetére. A könyveket felajánlásokból gyűjtöttem össze. Aki buszra vár, hasznosan

Könyvmegálló

kirándulásra invitáltuk a vendégeket, hogy megmutassuk falunk értékeit. Az estet bál zárta. Közel fél-ezren vettek részt a rendezvényen.

S. T. A.: *A helyiakkal és az önkormányzattal is jó a kapcsolata. Lelkes és kreatív, szívét-lelkét kiteszi a településért, ez messziről látszik.*

S. G. K.: Úgy érzem, az emberek szeretnek, bizalommal vannak felém, segítenek. A pozitív visszajelzések motiválnak a munkám során, hogy újabb és újabb ötletekkel színesítsem a település életét. Nagyon fontos nekem Börcs, igyekszem mindent megtenni érte – célom, hogy minél több és színesebb programlehetőség közül választhassanak a helyieknek.

S. T. A.: *Meglátása szerint mennyiben lett összetartóbb a börcsi közösség? Miben érzékelhető fejlődés?*

S. G. K.: Véleményem szerint sokat változott a közösség tagjainak hozzáállása az évek során. Sokkal nyitottabbak lettek az új dol-

gokra, igénylik a változatosságot és a kreatív programokat. Sőt, nemcsak igénylik, hanem szívesen részt is vesznek az előkészületekben és a megvalósításban is. Sokan önkénteskednek nálunk, mindig lehet rájuk számítani. Ha kell, egy emberként állnak ki egy-egy ügyért. Nagyon meghatározó tényező egy település lehetőségében az összetartó lakosság.

S. T. A.: *Mik a jövőbeni tervei a Kulturális Közfoglalkoztatási Programot követően?*

S. G. K.: A jövőmet mindenképpen Börcsön képzelem el. Nagyon szeretem a mostani munkámat, élvezem minden percét. Úgy érzem, teljes mértékben kiélhetem a kreativitásom, amiben támogatnak is.

S. T. A.: *Hogyan értékeled a saját és a közösség életében történt változások alapján a Kulturális Közfoglalkoztatási Programot?*

S. G. K.: Nagyon jó lehetőségnek tartom. A képzések és a program kapcsán szervezett kezdeményezések is hasznosak voltak számomra és az egész település számára. A tavalyi év során a Közösségi Mozi és Médiaműhely program kiváló alkalom volt a helyi ifjúságnak, hogy új területen is kipróbálják magukat. Filmes szakemberrel találkozhattak, kisfilmet forgathattak. Örülök, hogy alkalmam van közösségi munkásként egy olyan területen is bizonyítani, ami korábban ugyan ismeretlen terep volt számomra, de ma már az életem fontos, szerves része lett.

SÁNDORNÉ GICZI KLÁRA középiskolai tanulmányait a győri Szent-Györgyi Albert Szakközépiskolában végezte, környezetvédő és vízgazdálkodó szakon. Ezután kozmetikus szakképesítést szerzett. Második gyermeke születését követően óvodai dajkaként a helyi óvodában helyezkedett el. A munkakör megszűnését követően, 2015 októberére óta dolgozik a Kulturális Közfoglalkoztatási Program keretében a börcsi IKSZT-ben. Nevéhez fűződik több helyi innovatív kezdeményezés.

STEFANITS TÍMEA ANNAMÁRIA andragógia szakon, művelődésszervező szakirányon végzett a győri Nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Csere János karán. Szakmai pályafutását a Nemzeti Művelődési Intézetnél kezdte 2014 januárjában, mint a Győr-Ménfőcsanak Megyei Iroda módszertani referense.

Közösségi akadémia Oszkón

Kulturális gazdaságfejlesztési lehetőségek feltérképezése közösségi munkások közreműködésével

Városban, nagy művelődési házban dolgozó közművelődési szakemberek és falvakban, „egyszemélyes” közösségi színterekbe életet lehelő közösségfejlesztők szakmai találkozókon gyakran „licitálnak” egymásra, kinek nehezebb a dolga. Felmerül a forráshiány, a konkurens programkínálat, az idő-, és eszköztényező, valamint még sok minden kerékkötője a sikernek. A városiak a falusi környezet zártágában, a még meglévő családi összefogásban látják kollégáik lehetőségeit; míg a községekben tevékenykedő szakemberek gyakran várják a központi innovációt, és hozzá a forrásokat.

A Vasi Hegyhát néhány utcás falujában a közművelődés területén is mindig valami új létrehozására törekednek a döntéshozók. Központi szerepet vállalnak a térség kulturális életében, mintát adnak a lakosság jóllétének megteremtéséhez. A kulturális alapellátáson túli céljaik megvalósításához pedig kiváló lehetőséget látnak a kulturális közfoglalkoztatottak kezdeményezéseinek felkarolásában.

Hosszú Zoltán polgármester és Molnárné Hosszú Klaudia rendezvényszervező lámpásokként mo-

tiválják az oszkóiakat a közösségi együttlétekre, a térség elöljáróinál pedig gyakran érvelnek a kultúrába való beruházás hasznossága, megtérülése mellett.

Éles Krisztina: *Oszkó Község minden térségi, a legtöbb megyei és számos országos rendezvényen, szakmai programon képviselteti magát közösségi bemutatkozásával, vagy innovatív kezdeményezési felvázolásával. Mi az, ami soha nem hiányozhat a polgármesteri prezentációból, ha Oszkó értékeire kíváncsiak a meghívottak?*

Hosszú Zoltán: Általában nem készítek prezentációt, sokkal inkább szívből szólok szeretett falumról. Oszkó egy különleges mikroklímájú, lankás dombok által határolt medencében helyezkedik el, írásos források szerint éppen 800 éve, 1217 óta. A Vasi Hegyhát szívében fekvő település közúton közelíthető meg legkönnyebben. Aki helyben nem talál, vagy teremt munkát magának, gyorsan eléri a közeli városokat. Szabadidejét azonban egy rendezett, békés, községben töltheti, ahol gyermekei biztonságban nőhetnek fel; szellemi feltöltődéséről pedig az IKSZT

újabb és újabb programjai gondoskodnak.

A községbe érkező turistákat a csodálatos természeti környezet mellett néhány épített kincs is várja. Legszebb ékessége a falunak a Szent György tiszteletére szentelt templom, az építészeti díjjal is értékelt Nyugdíjasok Hegyháti Otthona. A világháborús emlékművek, a temetőt ékesítő alkotások és a ma is karban tartott, virágokkal díszített kőkeresztek mind-mind

Jövőtervező csoportmunka

a közösségi összefogás jelképei. Egy 100 éves öreg házban rendezte be a helyi festőművész a műtermét, a Nádler Galériát. Az Oszkói Hegypásztor Kör szőlőhegyi fejlesztései, cukrászműhelye, vinotéka, erdei iskolája, turistaszállója, az általa működtetett közösségi házba szervezett, valamint a turistaútvonalakra, helyi termelők bemutatására épülő rendezvényei egyaránt sok látogatót csalogatnak a településre.

É. K.: Milyen kezdeményezések erősítik a falu megtartó erejét, tesszik vonzóvá a községet az otthon teremteni kívánó fiatalok számára?

H. Z.: A legtöbb magyarországi falura jellemző demográfiai változások minket sem kerültek el, és napjainkban az alig 650 fő helyben tartásán és a fiatalok Oszkóba csábításán dolgozunk. 2006-ban azt a célt tűztük ki képviselőtársaimmal, hogy egy élhető, szellemi táptalajt is nyújtó települést építsünk ki. Könnyű dolgunk volt, hiszen az oszkóiak mindig összetartó közösségben tettek együtt a falu fejlődéséért, így ma is bármilyen ötlettel állunk elő, partnerek benne, és hozzáteszik saját tudásukat, energiájukat, képességeiket. Rendkívül fontosnak tartom, hogy az itt felnövő, új generációk kötődjenek

szülőfalujukhoz, ezért elengedhetetlen az óvoda működtetése. A barátságokat kialakított gyermekek, fiatalok számára pedig biztosítani kell a találkozási lehetőséget később is. Iskola a faluban nem működik, így a jövőépítő ötletek, vagy csupán az együttlétek színtere a művelődési ház. Kardinális kérdés a ház folyamatos nyitva tartása, modernizációja a lakosság és a kor követelményeinek megfelelően. Ezen célok megvalósítására sokat áldoz az önkormányzat a kulturális normatíván felül is és jelentős segítség a kulturális közfoglalkoz-

tattak tevékenysége. A közösségi munkások nemcsak jelen vannak a házban, hanem fiatalságukkal olyan korosztályokat szólítanak meg, akik nehezen mozdulnak ki otthonról, ötleteik pedig településfejlesztési elképzeléseinket is motiválják. Véleményem szerint egy falu nemcsak a jó utaktól, felújított épületektől, munkahelyektől élhető, hanem sokkal boldogabbak ott a lakosok, ahol tudnak egymáshoz szólni, közösen dolgozhatnak közös céljaikért. Ezt a szemléletet képviseljük mikrotérségi szinten, sőt még szélesebb körben is.

É. K.: A helyi igényekre reagálva újult meg a művelődési ház és jött létre az integrált közösségi szolgáltató tér. A ház vezetőjeként, rendezvényszervezőként miben látja a közösségi színtér működésének jelentőségét?

Molnárné Hosszú Klaudia: A település régi művelődési háza már nem tudott megfelelni a megnövekedett igényeknek, a falu úgymond kinötte azt, ezért pályáztunk integrált közösségi és szolgáltató tér kialakítására. 2012. október 1-jén 48,5 millió Ft támogatással és közel 20 millió Ft önkormányzati önrésszel megvalósult beruházást

IKSZT Oszkó

Közművelődési szakmai nap az oszkói IKSZT-ben

követően megkezdte működését az Oszkói IKSZT.

A korszerű épületben azóta egyre több közösségi kezdeményezés valósult meg, a rendszeresen itt találkozó csoportjaink száma is nőtt, de természetesen bejegyzett civil szervezetek is otthonra találtak. Több népszerű amatőr művészeti csoport is működik nálunk, mint például az Oszkói Szivárvány Színházi Kör, az Oszkói Táncscsoport, Oszkói Daloskör.

Az IKSZT működtetésében nagy hangsúlyt helyezünk a tartalmas, minőségi programok szervezésére. A hagyományörzés és a tehetséggondozás mellett folyamatosan megújuló kulturális kínálatot igyekszünk kialakítani a térségben élők számára.

É. K.: Milyen eszközökkel tudják felmérni a helyi igényeket, hogyan vonják be a lakosságot az olyan célok megvalósításába, mint a saját jól létének elérése, a mentális egészségének megőrzése, az elérhető település létrehozása?

M. H. K.: A legfontosabbnak azt tartom, hogy az IKSZT épülete mindig nyitva van, elérhető akár ad hoc jellegű beszélgetések miatt, akár családi, baráti, közösségi programok önálló szervezése okán keresnek is bennünket. Ebben nagy szerepe van a kulturális közfoglalkoztatottaknak, akik jelenlétükkel, nyitottságukkal összegyűjtik az információkat és terveket dolgoznak ki az igények kielégítésére. Hallgat-

nak, beszélgetnek és gondolkodnak. Ebből aztán ismeretterjesztő előadás, néprajzi tábor, túra, új koreográfia, népdalgyűjtés, honlapfejlesztés, helyi kiadvány, vagy éppen jótékonysági bál születik. Mindenben partnerre találnak

tehát bennünk az oszkóiak és a hegyhátiak, ami közösségben való gondolkodásukat, művelődésüket szolgálja.

É. K.: A nagyszabású, több települést érintő, országos jelentőségű programok megvalósításában is részt vesznek a közösségi munkások?

M. H. K.: Minden rendezvényünkön helyállnak a fiatalok, és tanulmányutakra is küldjük őket, hiszen tudjuk, hogy szívvel-lélekkel képviselik az oszkói értékeket. Amit pedig egy-egy szakmai napon tanulnak, az egész Oszkónak hasznára válik.

2017-ben ötödik alkalommal került megrendezésre az Oszkói

V. Alkotótábor képei

Alkotótábor, ahová az ország minden részéből érkeztek festők, hogy közös munkával, tapasztalatcserével csiszolják tudásukat. A tábor művészeti vezetője Nádler László festőművész; a lebonyolításban, a vendégek ellátásában, a kísérőprogramok szervezésében szintén aktívan közreműködnek a kulturális közfoglalkoztatottak. Az IKSZT a tábor működtetésével szeretné az emberek hétköznapjaiba vinni a művészet szépségeit, erre szolgál többek között a minden évben megrendezésre kerülő „nyílt nap”, ahol az érdeklődők meglátogathatják a műtermet, beszélgethetnek az alkotókkal, megnézhetik testközelből egy-egy festmény születését. Ezzel párhuzamosan igyekszünk több művészeti ág együttes megismerésére is lehetőséget biztosítani.

É. K.: *Melyek a legelőremutatóbb kezdeményezések, amelyek jó gyakorlatként is bemutatathatók a közművelődési szakma számára?*

M. H. K.: Oszkó mindig kiemelt szerepet vállalt a tájegység értékeinek bemutatásában, a viszonylag hátrányos helyzetű vidék felzár-

Kezdeményező közösség

kóztatásának elősegítésében. A lokálpatrióták, közszerepet vállaló helyiek többször megfogalmazták, hogy a térség településeinek összefogása, a természeti kincsekre, helyi termékekre alapozott, de a szellemi erőforrásokat is előtérbe állító fejlesztések jelenthetik az aprófalvak fennmaradását, gyarapodását. Mi ebben úgy vállaltunk szerepet, hogy minél szélesebb rétegeket szólítottunk meg, tettünk érdekeltté a jövőkép kialakításában,

a stratégiaalkotásban. Létrehoztuk Közösségi Akadémiánkat.

Olyan célok megfogalmazására hívtuk a helyieket, amely Oszkót a jövő generációi számára is kedvező feltételeket kínáló, mintául szolgáló minőségi élettérre alakítja. A közösségi összefogásban részt vettek az oszkói civil szervezetek, a vállalkozói szféra, az intézmények, a kulturális csoportok képviselői; mindösszesen 33 fő. A program teljes folyamatában közreműködött, katalizátor szerepet töltött be a település polgármestere. Ezt a korban, nemben, érdeklődési és tevékenységi körben is nagyon heterogén csoportot egészítették ki az IKSZT dolgozói, valamint a kulturális közfoglalkoztatottak. Együtt gondolkodott a huszoneves fiatal a nyolcvan esztendősn nyugdíjossal, diák a sikeres vállalkozóval, védőnő a kulturális dolgozóval, polgármester a civil szervezet vezetőjével azon, hogy milyen erősségeire építhet a település és a környék, valamint milyen gyengeségek akadályozhatják a fejlődési folyamatot. Mit és hogyan kell közösen leküzdeni, és közösen felépíteni. Az egységet alkotó sokszínű csoportban különleges alkotói légkör jött létre. A csoportfolyamatok moderálását térségfejlesztő szakemberek végezték.

Orbán nap az oszkói hegyen

Műhelymunka a Vasi Hegyhát jövőjéről

Az öt alkalomból álló közösségi munkafolyamat során részcélok és feladatok fogalmazódtak meg. Rendkívül nagy hangsúlyt helyeztek a résztvevők az információáramlás hatékonyabbá tételére a településen belül és a marketingeszközök kihasználására a község és a térség népszerűsítésében. Főszabályként határozták meg a faluban élő humánerőforrások feltérképezését és hatékony kihasználását. Megfogalmazódott egy térségi rendezvényközpont kialakításának terve átgondolt szolgáltatás kínálatával és megfelelő infrastruktúrával. A „Szőlőhegyek Gazdagsága” elnevezésű rész cél a Hegypásztor Kör tevékenysége mellett a helyi gazdák bevonására épülő hagyományok bemutatását előtérbe helyező szolgáltatási rendszer létrehozásával. Oszkó Község is része a Hegyháton végigvonuló KNEIPP-témaútnak, ami szintén rengeteg kiaknázható lehetőséget rejt akár a lakosság körében az egészségtudatos életmód kialakítására való motiválást, akár az egészségturizmust helyezzük előtérbe. Az értéktár létrehozása, a helyi értéktérkép elkészítése, valamint a helyi termékeken alapuló gazdaságfejlesztési rész célok megfogalmazása mind-mind elősegítik

a község megismerését és egyediségének fenntartását. A „Vár a Vidék” elnevezésű rész cél Oszkót, mint befogadó falut helyezi előtérbe. Ezt a célt szolgálja például a „Közösségi távmunka központ” létrehozásának terve is. A „Közösségi Kezdeményezések – Kezdeményező Közösségek” program pedig arra az alapvetésre épül, hogy a helyi közösségi élet aktivi-

tása nagyban befolyásolhatja az „itt élés örömeinek” érzetét. Az „Oszkó az Élhető, Élhető és Elérhető falu” című stratégiai pontban gyűjtötték össze a helyi kooperációs műhelybe meghívottak a fenntartható infrastrukturális fejlesztések listáját, valamint a szellemi képességek, a tudásbővítés lehetőségeinek megteremtését.

A műhelymunka résztvevői a pillanatnyi helyzet felmérésétől eljutottak egészen a végcélig, Oszkó Község 2030-ig tartó stratégiai tervének elkészítéséig, amely a „Tegyük együtt Oszkót a Vasi Hegyhát szívévé” nevet kapta.

É. K.: A program lezárultával is fenntartható a kezdeményezés?

M. H. K.: Természetesen igen. Több alkalommal hívtuk már össze a helyieket, hogy a stratégiai terv egyes rész céljainak megvalósítását elkezdjük kidolgozni. A folyamatokról, elért eredményekről rendszeresen tájékoztatjuk a lakosságot és a környező településeken élőket, akik újabb, jobbító szándékú elképzeléseikkel csatlakoznak a kezdeményezéshez.

HOSSZÚ ZOLTÁN polgármester Csipkerekről házassága révén költözött Oszkóba 1982-ben. Azóta a falu lakója, majd polgármestere. Jelenleg 4. ciklusát tölti, mint a község első embere. Polgármestersége alatt a település komoly eredményeket ért el. Számos sikeres pályázatnak köszönhetően Oszkó napjainkra már összkomfortos falu lett, ahol folyamatosan hoznak létre új közösségi tereket és szépítik a régiakat. Az IKSZT kialakítása mellett a polgármester nevéhez kötődik a KNEIPP park és túraútvonal kiépítése, az Integrált Játsszóter és Pihenőpark, a Szent György Ifjúsági Szálló létrehozása és az Oszkó-Győrvar és Térsége Sportkör újjászervezése. Oszkóiként és polgármesterként is szívén viseli a falu sorsát. Munkája során arra törekszik, hogy Oszkó élő és élhető faluként a Vasi Hegyhát egyik kiemelkedő települése legyen, ahol szívesen élnek az emberek.

MOLNÁRNÉ HOSSZÚ KLAUDIA művelődésszervező, az oszkói IKSZT vezetője. 2002. október 1. óta önkormányzati képviselőként aktív résztvevője Oszkó közéletének. Hosszú ideig önkéntes munkával, szabadidejében látott el közművelődési feladatokat. Munkája során figyelemmel kíséri a falu civil életét is, a különböző kulturális csoportok működését. Tevékenységüket segítve, támogatva, az IKSZT életébe bevonva alakítja igazán színessé a település életét.

ÉLES KRISZTINA 2002-ben a szombathelyi Berzsenyi Dániel Főiskolán művelődésszervező szakon végzett PR-menedzser és nonprofit menedzser képzéssel. Ezt követően 2006-ban a Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karán művelődésszervezésből egyetemi oklevelet is szerzett. A tanakjdi Petőfi Sándor Művelődési Ház vezetője, majd a Régiógazdaság és a Helyi Érték magazinok főszerkesztője volt. Jelenleg az NMI Művelődési Intézet Nkft. Nyugat-Magyarországi Központjának vezetője.

„Hálót kaptam, nem halat.”

Beszélgetés Kósa Jánossal

Egy gyermekzsvajtól hangos erdei tisztásra érkezünk Orbán Szilárd közösségi koordinátor munkatársammal. Kósa Jánossal van találkozóm, aki másfél évig a Kulturális Közfoglalkoztatási Program keretében közösségi munkásként dolgozott, segítve a Zebegényi Német Nemzetiségi Önkormányzat munkáját. János ma vállalkozó, de éppen egy gyermektábor önkéntes szervezőjeként a záróeseményre készül.

Dénes-Varga Zsuzsa: *Úgy látom, nem szakadtál el a közösségi tevékenységektől, János. Szerves*

része maradt ez a mindennapjaidnak?

Kósa János: A közösséggel való együttgondolkodás, a közösségért való cselekvés része a családom életének. Nem feltétlenül önzetlen cselekedetként, hanem a közösségért való tevékenykedés örömeért. Mivel mi is sokat kapunk a közösségtől, így sokat is adunk, e kettő együtt jár.

Nagyon hálás vagyok, hogy Zebegénybe, a Dunakanyarnak egyik – szerintem a legszebb – településére hozott a sors. Hálás vagyok, hogy itt élhetek, mert itt tényleg egy olyan közösségre találtam, akikkel otthon érezhetjük magunkat.

D.-V. Zs.: *Ha jól tudom, nincs tíz éve, hogy itt éltek. Hogyan alakult ki ez a közösségi kötődés?*

K. J.: Lépésről lépésre sikerült beilleszkednünk. Mi nagyon nyitottak vagyunk az emberi kapcsolatokra, és a helyiek is szívesen fogadták a közeledésünket. Első lépésként mindenkinek köszöntünk. Majd lehetőséget, később meghívást kaptunk egy-egy közösségi eseményre, helyi akcióra.

A falutakarításokat különösen szerettem. Úgy vélem, munka közben lehet a legjobban megismerni az embert, a közös munka tehát

egymás megismeréséhez vezet. Az egyéni kapcsolatok által kerültem aztán kapcsolatba a település intézményeivel, az önkormányzattal, az iskolával, óvodával, ahová a gyermekeim járnak.

D.-V. Zs.: *Hogyan lettél a Kulturális Közfoglalkoztatási Program résztvevője?*

K. J.: A cég, amelynek romániai külképviseletét láttam el, a gazdasági válságot követően olyan helyzetbe került, hogy váltanom kellett. Az életem egy olyan szakaszához érkezett, amikor az addig felhalmozott tartalékok esélyt adtak az új lélegzétvételre, egyéb lehetőségek keresésére. Ekkor regisztráltattam magam álláskeresőként.

sen szoros együttműködésben voltunk a falu más szervezeteivel, az ott tevékenykedő közösségi munkásokkal is, hiszen mindannyian egy célért, Zebegényért dolgoztunk. És dolgozunk ma is, hiszen a kapcsolat megmaradt: annak ellenére, hogy a foglalkoztatotti viszony megszűnt, továbbra is részt veszek a programjaikon, amikor tehetem, elég nagy intenzitással segítem a szervezet működését.

D.-V. Zs.: Találkoztál új kihívásokkal ebben a foglalkoztatási formában és az új munkaterületen?

K. J.: Sosem éltem meg szégyenként a közfoglalkoztatotti létet. Hívó emberként hiszek abban, hogy a Jóistennek szándéka van azokkal a lehetőségekkel, amiket felkíván, ezért azzal élnem kell. Nem feltétlenül kell egyből megértenem, hogy miért, de bízom abban, hogy azok jó dolgok.

Tudtam, hogy ez egy átmeneti időszak, egyfajta tanulási folyamat. Lehetőség és segítség, ahol hálót kaptam, nem halat.

D.-V. Zs.: És sikeresnek ítéled a „halászatod”?

A Nemzeti Művelődési Intézet által koordinált Kulturális Közfoglalkoztatási Programról Hutter Jánosné polgármester asszonytól értesültem, aki a Német Nemzetiségi Önkormányzat munkájának segítésére hívott meg.

D.-V. Zs.: Milyen feladataid voltak a mindennapokban?

K. J.: A Faludi Károly elnökségével működő nemzetiségi önkormányzat célja a még meglévő sváb hagyományok ápolása, a már feledésbe merültek felkutatása, és természetesen a német nyelv élővé tétele, annak minél szélesebb körben való elterjesztése. A nemzetiségi önkormányzat, együttműködésben a települési önkormányzattal és intézményeivel, több hagyományteremtő szándékkal életre hívott közösségi programot is szervezett. Jó volt részesévé válni a helyi hagyományokat felelevenítő eseményeknek. Számos program valósult meg ottlétem időszakában. Régebbi programok folytatódtak, tökéletesedtek, új programok születtek. Néhány közülük ma már országszerte ismert nagyszabású rendezvény. A Gőzgombóc Fesztivált nyolcadik

éve, a Káposztafesztivált negyedik éve rendezzük immár meg. De a kisebb és meghittebb események is valódi közösségi élménnyé váltak, mint például a farsangolások, vagy az adventi események.

Az akkor viszonylag fiatalnak számító szervezet kialakításában, a mindennapi munkájában segédkeztem elsősorban, de természet-

K.J.: Igen, egyértelműen. Jobban megismertem a lakhelyemül választott települést. Új emberekkel találkoztam, új szervezetekkel kerültem kapcsolatba. Még inkább erősödött az otthonérzetem Zebegegyben.

A megerősödött kapcsolataink bizonyítéka például, hogy néhány baráti családdal összefogva egy szociális szövetkezet alapításán dolgozunk, most éppen a települési önkormányzattal való tárgyalásra készülünk. A Kulturális Közfoglalkoztatási Program során találkoztam e speciális vállalkozási forma adta lehetőségével, amelyben a közösség létrehozza a saját vállalkozását, és közösen működteti azt egy sajátos közösségi haszonszerzés érdekében. Mindez a gondolkodás megerősíti hitemet az együttműködés, a hálózatban történő szerveződés erejében.

D.-V. Zs.: Néhány hónapja saját vállalkozást indítottál. Hogy jutottál erre a döntésre?

K. J.: A közfoglalkoztatási programban töltött időszakot nagyon élveztem, szerettem azt a munkát, amit ott végeztem, de mindvégig

tudtam, hogy ez csak egy ideiglenes állapot az életemben. Ezeket a hónapokat arra használtam, hogy folyamatosan tanuljak és keressem a lehetőségeimet, feltérképezzem önmagam. Állandó volt a kérdés önmagamnak: milyen erősségekkel rendelkezem, mivel tudnék kimagaslani a versenytársaim közül a munkaerőpiacon?

Bukarestben születtem és ott éltem harminc évig. Tudtam, hogy amiben én más lehetek, az a román nyelv és a román attitűd, a romániai gazdasági és emberi viszonyok is-

merete. Ez olyan kompetencia, ami nem általános. Arra jutottam, hogy e tudással élni kell és élni lehet akkor, amikor az internet világa lehetővé teszi, hogy pillanatok alatt eljuthassunk egyik országból a másikba. Olyan magyar partnereket, kereskedőcégeket kerestem, akik szeretnének nyitni Románia felé. Így jutottam el a saját vállalkozás nyitásáig.

Örvendek annak, hogy megéltém mindezt, a program lehetőséget adott, hogy ezekben a gondolatokban meg tudjak erősödni.

KÓSA JÁNOS vállalkozó. Közgazdász diplomáját a bukaresti Gheorghe Cristea Egyetemen szerezte 1996-ban. Három gyermek édesapja. A Kulturális Közfoglalkoztatási Program keretében 2015 októberétől 2017 februárjáig közösségi munkásként segítette a Zebegegyi Német Nemzetiségi Önkormányzat munkáját. Jelenleg sikeres egyéni vállalkozó.

DÉNES-VARGA ZSUZSA közművelődési szakember. Diplomáját a Nyugat-Magyarországi Egyetem – Berzsenyi Dániel Főiskola művelődésszervező szakán szerezte. Közel húsz éve a közművelődés területén dolgozik, 2000-tól a Pest megyei közművelődési feladatellátásban. Jelenleg az NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft. Pest Megyei Irodájának módszertani referense.

Kulturális közfoglalkoztatottból vállalkozó

Interjú Holczer Balázssal

Holczer Balázs 2014-2016 között vett részt a Kulturális Közfoglalkoztatási Programban. Foga-dószervezete a taliándörögdi Közép-dunántúli Szövetség az Ifjúsá-gért Egyesület (KÖSZI) volt. Több sikeres, még a Nemzeti Művelődé-si Intézet által gondozott projekt-ben dolgoztunk együtt, sokat segí-tett a helyi értéktartó tevékenység megerősítésében. A közfoglalkoz-tatásban kiemelkedő munkát vég-zett ezen a téren, elhivatottan dol-gozott. Sikerként értékeljük, hogy a közfoglalkoztatásban szerzett tapasztalatok és a kialakult kapcso-latrendszere alapján önálló vállal-kozást indított.

Mihalcsik Márta: *Kérlek, mesélj egy kicsit magadról! Hol tanultál, milyen tanulmányokat végeztél? Hogyan kerültél kapcsolatba a videózással?*

Holczer Balázs: Pulán nőttem fel, és jelenleg is ott lakom. Az általános iskolai tanulmányaimat Nagyvácszonyban végeztem. Ezután Veszprémben tanultam, a Medgyaszay István Szakképző Iskolában – ami most már Noszlopy Gáspár Gimnázium és Kollégium – tettem le az érettségit, öt éves gimnázi-

umban, nyelvi előkészítő és infor-matikai szakon. Még ekkor is kér-déses volt, hogy mit akarok csinál-ni, nem volt konkrét elképzelésem. Viszont már érdekelt a videó, a vi-deózás, a videószerkesztés. Ez on-nan ered, hogy Pulán 2004 óta van egy ifjúsági egyesületünk, aminek a tevékenységében már a kezde-tektől fogva részt vettem. Amikor az egyesülettel programokat szer-veztünk, azokról mindig készítet-tünk egy-egy kis felvételt. Én a bá-tyámtól tanultam meg a videózás alapjait, tőle ragadt rám a videózás szeretete. Aztán ő abbahagyta, de nekem nagyon megtetszett, így én kezdtem el összerakni azokat a kis-filmeket, amiket az ifjúsági egye-sület eseményein rögzítettünk. De ezt még nem gondoltam komolyan, csak hobbiszinten foglalkoztam a dologgal. Érettségi idején sem tud-tam még, hogy mit akarok csinálni, „mi leszek, ha nagy leszek”, pedig már 20 éves voltam.

Tovább szerettem volna tanul-ni, így megpróbáltam a Budapesti Kommunikációs Főiskolát, a moz-gókép- és médiakultúra ismeret szakot jelöltem meg. Aztán a fel-vételi vizsgára már nem mentem el, mert úgy gondoltam, hogy nem

vagyok elég képzett ahhoz, hogy oda felvegyenek, esélytelennek éreztem magamat. A másodiknak megjelölt nemzetközi szállítma-nyozási és logisztikai ügyintéző szakra bejutottam, ami egy két-éves, felsőfokú OKJ-s szak volt, ugyanott a BKF-en. Elkezdtem, mert úgy hallottam, hogy elég jó szakma, könnyű elhelyezkedni, munkát találni ezzel a végzettsé-gel. Aztán egy év után rájöttem, hogy ez nem az én világom, de el-végeztem az iskolát, megvan a vég-zettségem.

Az első év után egyre több olyan impulzus ért, aminek hatá-

sára elgondolkodtam, meg kellene komolyabban próbálni a videózást. Akkor már volt bennem olyan ambíció, hogy a későbbiekben jó lenne ezt a tevékenységet önállóan, vállalkozóként végezni. Ezért is kerestem egy olyan szakot, ami erről papírt is tud adni. Találtam is egy televíziós műsorgyártó szakasszisztens képzést Budapesten, ami államilag támogatott kétéves, felsőfokú OKJ-s szak volt. Akkor kezdtem el igazán képezni magamat, egyénileg próbáltam videókat szerkeszteni és forgatni. 2014-ben végeztem el ezt a szakot.

M. M.: Hogyan kapcsolódtál be közösségi életbe? Hogyan kerültél kapcsolatba a KÖSZI-vel (Közép-dunántúli Szövetség az Ifjúságért Egyesület, Taliándörögd)? Meséld róluk! Kik ők és mivel foglalkoznak?

H. B.: A tanulmányaimmal párhuzamosan bekapcsolódtam a közösségi életbe is. Egyrészt az ifjúsági egyesületünkben dolgoztam, másrészt a Pula környékén lévő falvakban is jól ismertük a társaságokat, közösségeket, így kapcsolódtunk a KÖSZI-hez is. Hoffner Tibivel (Taliándörögd – Halimba Sportegyesület elnöke – a szerk.) és Bazsó Gabival (Taliándörögd-i Művelődési Ház vezetője – a szerk.) már 2007-ben találkoztam, akkor lépett be a KÖSZI-be a Pulai Ifjúsági Klub. Ekkor kezdtem el velük és nekik dolgozni. Programokat bonyolítottunk le együtt, a későbbiekben pedig, ha volt rá lehetőségük, hívtak segíteni mint videóst, dokumentációkészítőt. Több programjukon részt vettem, amikor 2013 végén jelezték, hogy lenne náluk egy munkalehetőség. Indul egy olyan projektjük, amiben arra is nyertek forrást, hogy felvegyenek két ifjúsági mentort. Valamint vettek még mindenféle technikai eszközt is, például nagyon komoly fényképezőgépeket, videó kamerát, így kellett egy olyan ember, aki ért

hozzá, felel érte. 2014 áprilisában vettek fel a KÖSZI-hez.

A KÖSZI-ről tudni kell, hogy elsőként kapcsolódtak be a hungarikum mozgalomba, hiszen meglátták a lehetőséget a fiatalok bevonására az értékgyűjtő megmozdulásra. Dr. Horváth Zsolt segítségével kidolgozták a Pannon Ifjúsági Értékkör Programot, eleinte kísérleti jelleggel. A programban a fiatalok fotózással, videózással, interjú- és kisfilmkészítéssel, adatbázisok és honlapok létrehozásával segítik a települések értékfeltáró tevékenységét. Tevékenységükkel erősítik a fiatalok helyi identitását, elősegítik vidéken tartásukat is. Az is fontos tényező, hogy Taliándörögdön a képviselőtestület a fiatalokra, a Dörögdért Ifjúsági Egyesületre bízta a helyi értéktár működtetését. Az Ifjúsági Értékkör Program már 2011 óta folyt, a Pulai Ifjúsági Egyesület 2012-ben csatlakozott hozzá, amikor a Kapolcs környéki értékkör projekt zajlott. Abban inkább még résztvevő voltam, viszont az utána következő projektekbe már befogtak, mint ifjúsági mentort. 2014 közepétől pedig megbízásos szerződéssel dolgoztam a KÖSZI-nél. Folytattuk az Ifjúsági Értékkör tevékenységet, amit én, mint mentor segítettem. Ekkor már végeztem a budapesti tanfolyamot is. Augusztusban azon tanakodtunk, milyen lehetőség lenne rá, hogy itt maradjak, mivel a projekt a hónap végéig tartott.

M. M.: Hogyan lettél kulturális közfoglalkoztatott?

H. B.: Nagyon más lehetőségem nem volt. Bár végeztem az iskolával, szakmai tapasztalat nélkül nem tudtam elhelyezkedni. 2014. szeptemberben indult a Nemzeti Művelődési Intézet által koordinált II. Kulturális Közfoglalkoztatási Program, így Tibiék felajánlották, hogy maradjak náluk. Mivel már dolgoztam velük addig néhány hónapot, tudtam, hogy mi a feladat, illetve úgy gondoltam, hogy az itt töltött idő egyrészt szakmai gyakorlatot ad, valamint referenciát is fog jelenteni, ha munkát keresek majd. Egészen 2016 októberéig voltam benne a kulturális közfoglalkoztatási programban, amit végig a KÖSZI-nél töltöttem, Taliándörögdön.

M. M.: Többször megemlítetted a Pulai Ifjúsági Egyesületet, beszélj erről egy kicsit bővebben!

H. B.: A Pulai Ifjúsági Klubot 2004-ben hoztuk létre, akkor még csak nonformális kis közösségként, tehát nem volt hivatalosan bejegyzett egyesület. Az akkori képviselőtestülettől, illetve a polgármestertől kaptunk egy kis szobát, ami a tűzoltószertár épületében volt, mint lomtár. Azt mondták, ha kitarajtuk, és felelősséget vállalunk érte, akkor megkapjuk és használhatjuk. A pulai Leitold Attila gyűjtött maga köré olyan embereket, barátokat, fiatalokat, akiket érdekelt ez a dolog, hogy egy kis klubot hozzanak létre. Előtte nem volt Pulán ilyen lehetősége a fiataloknak. Néha a Faluházba mentünk pingpongozni, de az mégsem a miénk volt, vagy csak az utcán lézengtünk.

Nagyon jó lehetőségnek gondoltuk, hogy lesz egy kis saját helyünk, ahová akármikor be tudunk menni. Kezdetekben 15-20-an biztos voltunk. Ekkor kezdődött el egy nagyon jó közösségi élet ezzel a baráti társasággal. 2007-ben értünk el arra a szintre, hogy mi lenne, ha bejegyeztetnénk magunkat, mint hivatalos egyesület. Ahogy a környéken már több ifjúsági csoport is működött már ebben a formában, mint például a Fekete Sereg Ifjúsági Egyesület (Nagyvázsony) vagy az Extázis Monostorapátiban, vagy a Dörögdért Ifjúsági Egyesület. Attila elmondta azt is, hogy így jóval több lehetőségünk lenne, tudnánk pályázni, programokat szervezni, nem saját tagdíjból, hanem pályázati forrásokból.

2007. december 27-én érkezett meg a bejegyző határozat, Leitold Attila lett az Egyesület elnöke. Ettől kezdve kezdtünk keményen dolgozni, hogy minden pályázati opciót kihasználjunk. 2010-ig sok lehetőség volt, nagyon jó dolgokra lehetett pályázni, mint pl. csapatépítő tréningek, kirándulások, ezeket ki is használtuk. A szervezett programok hatására még szorosabb lett a kapcsolat a tagok között. Nagyon jó baráti közösségé vált, mivel nem változott folyamatosan a tagság, stabil emberek alkották. Aztán 2010-2011 körül volt egy elég komoly hullámvölgy az egyesület életében. Lemondott Leitold Attila, mivel saját vállalkozásba kezdett, jött egy új elnök, aki máshogyan gondolta a dolgokat. Nem közösségi alapon gondolkodott, autokrata volt. Mindenki látta, hogy ez így nem működik, ezért sokan kiléptek akkor a klubból. Fél év után az új elnök lemondott, de addigra már csak hatan-heten maradtunk, akik még tovább szeretnénk volna vinni az Egyesületet. Vissza kellett hozni a hullámvölgy aljáról, ami nem volt egyszerű. 2013 végétől aktívan bekapcsolódtunk a KÖSZI projektjeibe. Elnök senki nem

akart lenni, végül én vállaltam el. Nem bántam meg, azóta is szívesen végzem ezt a munkát. Mindenki önkéntesként segíti az egyesület tevékenységét, soha nem kaptunk érte juttatást. A szervezet nagyon jól működik, bár egy picit megöregedtünk, 25-30 évesek lettünk, de sokkal tapasztaltabbak.

M. M.: *Milyen tevékenységeket valósítotok meg az egyesülettel?*

H. B.: Ez tényleg egy kis baráti klub, bár Ifjúsági Egyesület a neve. Elsősorban szabadidős programokat szervezünk. A legfontosabb az, hogy mivel Pula egy kicsi település, 200 lakossal, ezért mi sem akarunk túl sokat, megmaradunk a magunk kis környezetében, a kis dolgainknál, a magunk hasznos szabadidő eltöltésére koncentrálnak. Vetélkedőket szervezünk, összejövünk beszélgetni, nyaranta esténként szalonnát sütünk. Fontos számunkra a hagyományörzés, a húsvéti locsolkodást például minden évben megtartjuk. Ezekre az eseményekre mindig hívjuk a környező falvakból a barátokat, az ottani ifjúsági klubok tagjait.

M. M.: *Jó a kapcsolatokat a településsel, illetve a szomszédos településekkel is jó viszonyt ápoltok, segítetek egymásnak. Pula lakosságát mennyire tudjátok bevonni a programjaitokba?*

H. B.: Soha nem voltunk zártkörű szervezet, minden érdeklődőt szívesen látunk, nem küldünk el senkit. Örülünk, ha valaki csatlakozik hozzánk. Nálunk is gond van az utánpótlással sajnos.

Az elmúlt két évben nagyon jó programokat sikerült véghezvinnünk, ahhoz képest, hogy mindenki más településen van hét közben, és hétfőig jövünk csak össze. De van olyan alkalom, hogy 10-15-en még mindig összejövünk, ami egy 200 fős kistelepülésen azért nem olyan rossz arány.

M. M.: *Hogyan működik az egyesület? Mindenki hozza, amije van?*

H. B.: Főleg az elején volt ez jellemző. A klubban mi raktuk össze a technikai felszerelést, a bútorokat, a berendezést. Nekem volt egy hifim, neki volt egy tévéje, a harmadiknak egy kanapéja. Az önkormányzattól leselejtezett székeket kaptunk. Így szereltük fel az egészet. Nem kaptunk több milliós támogatást. Mindig jött egy-egy kisebb pályázati lehetőség, pl. Leaderes eszközbeszerzési pályázat, így épült ki minden. Most van új hűtőnk, új tévénk, új a kanapé és a projektor. A fűnyírás is már saját fűnyíróval történik, azt két éve nyertük az MTD pályázatán.

M. M.: *Hogyan került kapcsolatba a pulai közösség a KÖSZI-vel?*

HB: Leitold Attila, az akkori elnök találkozott velük először. Kandikó Ritát – aki a nagyvázsonyi Fekete Sereg Ifjúsági Egyesület elnöke – már nagyon régóta ismerjük. Én is körülbelül 8 éves lehettem, már jártam vetélkedőkre Nagyvázsonyba, ami május elején szokott lenni. Valahogy Rita hozhatta össze Attilát Hoffner Tibiékkel. Emlékszem, amikor ott voltam azon a KÖSZI gyűlésen, ahol tagok lettünk, mint Pulai Ifjúsági Klub. Mint már korábban említettem ott találkoztam először Hoffner Tibivel és Bazsó Gabival. Attól kezdve folyamatosan szóltak, ha volt valami megmozdulás, mivel tudták, hogy Pulán is van egy olyan ifjúsági közösség, akiket lehet hívni, ha történik valami. Minden évben ott voltunk a Séd patakmeder-tisztításon, volt, hogy többen, volt, hogy csak egy-ketten. A patakmeder tisztítás minden évben az egyik legnagyobb programja a KÖSZI-nek, ami az összes hozzá tartozó ifjúsági egyesületet összefogja, ahol a patak partján élő fiatalok önkéntesen szedik a szemetet a húsvéti szünetben.

M. M.: Részt vettél a II.-III.-IV. Kulturális Közfoglalkoztatási Prog-

ramban. Sok mindent tanultál a KÖSZI berkein belül?

H. B.: A program abban segített, hogy a napi munkám volt a fotózás, a videózás, a filmkészítés, nem tudtam átterelődni másik szakma felé, napi szinten videókat vágtam, fotóztam egy eseményt. Rutinná vált, gyakorlatot szereztem. Azért is vettem fel, mert én értettem ehhez, a mai kommunikációban a fiatalok szempontjából mindent Facebookon és Youtube-on kell megosztani, akkor hatásos. Én ebben segítettem nap mint nap. 2014-ben például a Nemzeti Művelődési Intézet Kapunyitógató programjának keretében több fiatalot is megismertettem a fotózás és a videózás alapjaival Márkón, Hidegkúton és Szentbékállán. Ez volt a Kisközösségek kisfilmekben projekt, ahol a gyerekek kisfilmek segítségével mutatták be településük értékeit. Élmény volt velük dolgozni és látni a lelkesedésüket. Sokszor magamat láttam bennük.

M. M.: Mikor döntötted el, hogy vállalkozást indítasz? Milyen méréföldkövei voltak és mikor vált valósággá?

H. B.: Amikor elkezdtem az iskolát (televíziós műsorgyártó szak-

asszisztens), azt már azért akartam elvégezni, hogy majd egyszer, ha elérek a megfelelő szintre, kellő rutint szerzek, akkor vállalkozó lehessenek. Erre törekedtem. Tudtam, hogy tapasztalatok, a gyakorlat megszerzésére jó lehetőség a kulturális közfoglalkoztatás, de azt is éreztem, hogyha elérek arra a szintre, szeretnék kilépni belőle. A munka nagyon sok volt és már nem bírtam elvégezni egyedül. Ekkor volt lehetőség létszámbővítésre. A véletlennek köszönhető, hogy olyan embert sikerült felvenni, akit szintén érdekelt a fotózás, a videózás. Ő volt Göntér Eszter, akit régóta ismertem, de csak ritkán találkoztunk. Fél év intenzív oktatás és tapasztalatátadás után már egészen önállóan tudott videókat készíteni és vágni, gyorsan tanult. Kineveltem az utódomat! Így 2017. március elsejétől lettem egyéni vállalkozó.

M. M.: A vállalkozásod neve: „The Watching Duck Studio”. „A figyelő kacsza”, ugye? Miért így nevezted el?

H. B.: Ez jutott eszembe anno. Mindig viccelődtünk a csoporttársaimmal, hogy vannak olyan emberek, akik attól rettegnek, hogy egy kacsza folyamatosan figyel ők. Ezen nevtünk mindig. Azon gondolkodtam, hogy nem megszokott nevet akarok magamnak, legyen valami vicces, mi sem vagyunk olyan komoly emberek, szeretünk bolondozni, hát akkor legyen egy ilyen név, hogy a figyelő kacsza stúdió. Sokat videózunk esküvőkön, próbálunk a szertartáson és mindenhol észrevétlenül ott lenni, nem zavarni a ceremóniát. Úgy rögzítjük az eseményeket, kívülről, mintha mi is megfigyelők lennénk.

M. M.: A vállalkozásod mellett a mai napig tartod a kapcsolatot a KÖSZI-vel? Segítesz nekik, ha hívnak, és ha időd engedi?

H. B.: Természetesen, ha ráérek, mindig megyek! Szívesen megyek

vissza, ha van ilyen alkalom, mint pl. a Művészetek Völgye, az értékőr táborok, az értékőr találkozók, mert sok régi ismerőssel találkozhatok, akiket régen nem láttam Kárpátjáról vagy Erdélyből, és akikkel sok közös emlék köt össze.

M. M.: Csak Veszprém megyében dolgozol? Hogyan alakult ki a kapcsolatrendszered? Segített ebben a kulturális közfoglalkoztatás a gyakorlati tapasztalatok, a referenciák megszerzése mellett?

H. B.: Az elmúlt években nagyon sok emberrel találkoztam, nagyon sok embert megismertem. Bár a legtöbb munkám Veszprém megyében van (esküvők, falunapok, stb.), de vannak megyén kívüli megrendeléseim is (Zala, Bács-Kiskun). Amire lehet egy ilyen vállalkozást, vagy bármilyen vállalkozást építeni, szerintem az a kapcsolatrendszer. Mint ahogy az elhelyezkedésben is az az egyik legfontosabb tényező. Visszakanyarodok még 2004-re. Örülök, hogy akkor voltam olyan bátor, hogy beléptem a pulai ifjúsági klubba. Akkor kezdődött el nálam a közösségi gondolkodás. Ha akkor én azt mondom, hogy inkább otthon ülök, és a számítógépen játszom, akkor most nem vagyok ebben a helyzetben. Ott alakult ki bennem, hogy közösségbe kell járni, beszélgetni kell az emberekkel, és ha van rá lehetőség, akkor ki kell menni külföldre, hogy egyre több tapasztalatot szerezzek. Biztos vagyok, hogy a klub nélkül nem tar-

tanék itt. Erre mindig visszautalok, mert ez által lettem olyan közösségi ember, mint amilyen most vagyok. Nagyon sok embert nem ismertem volna meg, ha akkor nem léptem volna be a klubba.

M. M.: A jövőt illetően milyen elképzeléseid vannak? Szeretnéd ezt egy cégformába önteni előbb vagy utóbb? Vagy szeretnéd megőrizni, mint magánvállalkozó? Hogyan reklámozol magad? Bedolgozol még valahová?

H. B.: Ezt még nem tudom megmondani, nagyon friss a vállalkozás. Céget nem akartam még alapítani, talán majd ha lesz több, állandó megrendésem. Meglátjuk, mennyi bevételt termel a vállalkozás az évek során, érdemes-e céget létrehozni. Most a legtöbb munkát én végzem egyedül, viszont ha szükséges, ott van mögöttem négy ember, akik tudnak jönni nekem segíteni. A Facebookon van oldalam, illetve az elvégzett munkáim adják a referenciát. Igen, dolgozom Veszprém-ben a tévénél, mint operatőr, de csak heti két napot. Ez egy második, egy fix láb a vállalkozásban.

M. M.: A videózáson, a fotózáson kívül van valami más hobbid, ami a közösségi élettel függ össze?

H. B.: Két hobbi van. Az egyik a közösségi életben való részvétel, a másik pedig a fotózás, a videózás. Ebből az egyik a szakmámmá vált, a megélhetésemmé, a másik pedig maradt a hobbi. Bekapcsolódtam a közéletbe is, 2014-től, mint alpolgármester segítem településem életét.

M. M.: Mire, melyik munkádra vagy a legbüszkébb?

H. B.: Mindig látok fejlődési lehetőséget. Ha most visszaneznenk egy két évvel ezelőtti videót, azt mondanám, hogy talán lehetett volna jobban. De ugyanígy leszek 2 év múlva a mostani videóim-mal. Nagyon szeretem elkészíteni az esküvői videókat. Egy esküvő a párnak mindig nagy esemény. Sok szervezést igényel, sokat izgulnak miatta. Amikor elkészítjük nekik a videót és átadjuk, akkor nagyon hálásak, ez nagyon jóleső érzés. Szeretek olyan dolgokat létrehozni, amik fontosak az érintettek számára.

HOLCZER BALÁZS egyéni vállalkozóként tevékenykedik videó és fotózás területen. 27 éves, a Veszprém megyei Pula településen él. Több mint 10 éve lépett be egy helyi kis közösségbe a Pulai Ifjúsági Egyesületbe alapítóként, amely nagy hatással volt rá a későbbiekben. A kisfilmek és fotózások mellett nagyon sok ifjúsági projektben vett részt, valamint az elmúlt években, mint ifjúsági mentor is dolgozott a Közép-dunántúli Szövetség az Ifjúsáért (KÖSZI) szervezetnél Taliándörögdön, önkéntes formában, illetve a kulturális közfoglalkoztatás révén főállásban is. Munkája révén bekapcsolódott a hungarikum mozgalomba, több értéktartó programban is részt vehetett, és segítette a helyi értékek feltárását.

MIHALCSIK MÁRTA módszertani referens, központvezető-helyettes az NMI Művelődési Intézet Veszprém Megyei Irodájában. Történelem szakos tanár, népművelő, rendezvényszervező, eTanácsadó, könyvtáros. 1991-ben végzett az egri Eszterházy Károly Tanárképző Főiskolán, majd Szolnokon tanított. 1998 óta él a Dunántúlon, először Herenden, jelenleg Veszprém-ben. A Herendi Porcelánmanufaktúra által fenntartott művelődési házban kezdett dolgozni, melynek a vezetője lett. 2006-ban került a Veszprém Megyei Közművelődési Intézethez, ahol a tárgyaló népművészettel, a Kézműves Iskolával és a nemzetiségi programokkal foglalkozott. 2009-2011 között a várpalotai Szindbád Kulturális és Szolgáltató Kiemelten Közhasznú Nonprofit Kft. közművelődési vezetőjeként dolgozott. Feladatai közé tartozott a cég kulturális intézményeinek teljes körű irányítása, a városi programok és a kiemelt nagyrendezvények szervezése, lebonyolítása. 2011 és 2013 között a sólyi IKSZT vezetője volt, irányította a település kulturális életét, rendezvényeket szervezett, vezette a könyvtárat és az EURODESK információs pontot. 2013 őszétől a szellemi jogelőd Nemzeti Művelődési Intézet Veszprém Megyei Irodájában dolgozott módszertani referensként. Részt vett több értéktartó kollégium munkájában, melyet a lakiteleki Népfőiskola Alapítvány szervezett.

Közfoglalkoztatásból a média világába – amikor az álomból valóság lesz

Interjú György Katalinnal, a Fonyód Média Nonprofit Kft. szerkesztő riporterével

„Ha valaki keresztezi utunkat, mindig hordoz valamilyen nekünk szóló üzenetet. Véletlen találkozások nincsenek...” – tartja a bölcs mondás.

Egy ilyen véletlen alkalom hozott újra össze – több hónapnyi szünet után – György Katalinnal, a Fonyód Média Nonprofit Kft. szerkesztő riporterével. Ismeretiségünk gyökerei a kulturális közfoglalkoztatásból erednek. Volt kollégaként köszöntöttük egymást, és érdeklődő kérdéseimre örömmel újságolta, hogy álma vált valóra, amikor – elhagyva a kulturális közfoglalkoztatási programot – alkalma nyílt választott hivatásában, a média világában elhelyezkedni.

Akkor még nem is sejtettem, hogy életútját megismerve, milyen értékes üzenetet fog közvetíteni mindazok számára, akik jelenleg a kulturális közfoglalkoztatási program keretein belül végzik munkájukat.

Simon Edina: *Kérlek, meséld el, honnan indultál, milyen utat jártál*

be, hogyan segítette elhelyezkedésedet a Kulturális Közfoglalkoztatási Programban történő részvételed.

György Katalin: Gyermekkoromat sajnos egyszerre jellemezte a boldogság és a keserűség. Nővéremmel, édesapámmal és édesanyámmal Ordacsehi községben éltük mindennapjainkat. Az alig 800 lelket számláló, a Balaton-parttól csak pár kilométernyi távolság-

ra elhelyezkedő faluban a kulturális kínálatot a falunap és a közeli Balatonboglárra történő biciklis kirándulások jelentették. Persze azért mi gyerekek mindig találtunk kihívást, kalandot szüleink és a felnőttek nem kis rémületére. Ma is boldogsággal a szívemben tekintek vissza erre az időre. Mára már Csehiben a „falunap” háromnapos ünnep, mely összehasonlításban renzha-

György Katalin falunapon, munka közben

Falunap

gyó a pár száz fős kislelvek életében. Ilyenkor pénteken valamint vasárnapként kulturális programok sokasága várja a résztvevőket, míg a szombati nap a könnyedebb szórakozásé. Őszinte örömmel köszöntjük egymást ma is Márton Lászlóval, Ordacsehi polgármesterével, aki gyermekkorom egyik meghatározó személyisége volt, és teret adott, támogatott akkor is, amikor, mint közösségi munkás dolgoztam a faluval, a faluért.

Gyermekkorom 8 évesen szimbolikusan véget ért, mikor édesapám meghalt. Hárman maradtunk édesanyammal és nővéremmel. Édesanyám problémákkal küszködve, de tisztességgel felnevelt minket. Nővéremmel szoros volt a kapcsolat. Balatonbogláron végeztük a középiskolát, majd a technikumot is. A kertépítő képzést követően nem volt kétséges, hogy Budapestre is követem őt, otthagytam a sok emléket jelentő

szülői házat és a falut. Döntésemben az is közrejátszott, hogy akkoriban tetszett meg Kispesten a Szegedi Tudományegyetem egyik kihelyezett képzése. A Budapesti Média Intézet indított intézményi kommunikátor szakot, nővéremék nem messze laktak, így felköltöztem hozzájuk.

S. E.: Vonzódásod a média iránt tehát nem újkeletű. A hírek világa, a társadalom eseményeinek követése hivatásoddá vált...

Gy. K.: Gyermekkoromban igazán félénk voltam. Ezt a félénkséget szerettem volna azzal leküzdeni, hogy elsajátítom a különböző kommunikációs fortélyokat. A metakommunikációs terület különösen felkeltette érdeklődésemet. A képzésen lehetőségem nyílt megismerkedni a nemverbális jelek használatával, a mimika, a testtartás, a térköz, a vokális kommunikáció, a tekintet, a mozgásos kommunikáció jelentőségével és jelentéseivel. A képzés alatt olyan tanároktól volt szerencsém tanulni, akik a média különböző területein, rádióknál, tévécsatornáknál, politikai területeken elismert szakemberekként dolgoztak, s tudásuk magas fokát adták át a hallgatónak is. Inspirációt, motivációt kaptam tőlük a média világában történő elhelyezkedéshez, amire azonban még jó pár évig várnom kellett. Remek csapatot és szuper barátokat adtak ezek a diákévek. Mégis, a csalódás és az elégedettség között váltakozott a hangulatom. Bár önbizalmam nem szökött az égig, a tanultakat saját életemben alkalmazni nemigen tudtam, mégis éreztem, hogy megtaláltam azt a területet, ami iránt igazi szenvedéllyel tudok lelkesedni.

Az első szakmám megszerzését követően életutam mellékvágányaként ugyan elkezdtem egy logisztikai képzést Székesfehérváron, aminek feléig el is jutottam, ám a média világa iránt érzett érdeklő-

désem arra készítetett, hogy abban a szakmában fejlesszem magam tovább. Sajtótechnikusi képzésre jelentkeztem, ismét Budapestre. Hét évig éltem és dolgoztam a fővárosban, különböző területen. Életere szóló barátságokat kötöttem, ennek ellenére mégis hiányzott a falusi élet egyszerűsége, a nyugalom. Állandóan költöztem, egyik albérletből a másikba, s végül ez vezetett arra a felismerésre, hogy a saját otthonomban szeretnék élni. Az otthont pedig Ordacsehi, a piciny Balaton-parti falu jelenti nekem.

S. E.: *Mi várt, amikor haza érkezettél?*

Gy. K.: Hazatérve mindent teljesen egyedül kellett újrakezdenem, a lelegejéről. Egy kies, üres házba érkeztem meg két éve, melyben egykoron oly sok emlékem volt. Egyedüli társam a 13 évvel ezelőtt befogadott Csiki kutyám volt, aki édesanyám hat évvel ezelőtti halálát követően pesti életében is osztozott. Nővéremet saját élete külföldre szólította, Frankfurtban él a családjával. A szülői házat édesanyánk halála után egy párnak adtuk oda szívességi lakáshasználatra. Ígéretet tettek arra, hogy megóvják, rendben tartják azt. Nos, az ígéret elszállt, féltett emlékeink jóformán teljesen megsemmisültek, a ház szinte romokban hevert. Nem tudtam, hogy hova tovább, mi történjen. Munkát kellett talál-

Falunap

nom. A nyári szezonra a Balatonon helyezkedtem el, egy üdülőben tartózkodtam. Szabadidőmet és fizetésemet a házra költve próbáltam renoválni, otthonossá tenni azt, s vele együtt önmagamot is. Kutyámmal együtt laktuk be újra az otthonunkat, lett konyhakert, virá-

gok, és idővel egy cica is bővítette kis közösségünket. Mindeközben bőröndjeim még mindig bepakolva álltak a szoba sarkában, nem tudtam, hogy a nyári szezon után maradok-e, vagy a 91 éves nagymámhoz költözöm Dunaújvárosba.

S. E.: *Mi az oka annak, hogy mégis maradtál?*

Gy. K.: Gyakorlatilag az ölemben pottyant a lehetőség. Barátnőm, Jusztina dolgozott a Kulturális Közfoglalkoztatási Programban Ordacsehiben. Mivel szeptembertől szerencsésen el tudott helyezkedni a szakmájában – tanító néniként –, így az ő helyére kerestek új embert. Tőle jött a váratlan telefon, hogy szívesen beintegrálna a programba annak érdekében, hogy a kulturális területen Ordacsehiben elkezdett munka folytatódjon. Ta-

Közösségi községtakarítás

Szüret

gadhatatlan, hogy picit tépelődtem. Soha nem voltam munkanélküli! Bárhová sodort az életem, mindig kerestem, találtam munkát, amiből fenntartottam magam. A közfoglalkoztatáshoz viszont regisztrált munkanélküli státuszt kellett, ami bántotta az önérzetem és önbecsülésem. A polgármester úrral való beszélgetésem után aztán meghoztam a döntést. Bizott bennem, nagyon örült a média területén szerzett előképzettségemnek, s így nagy reményekkel fogtam bele az új munkámba. Örültem annak, hogy saját szülőfalumban helyezkedhettem el, s hogy a polgármester úr falukutatással, helyi értékek feltárásával bizott meg. Rá kellett azonban jönnöm, hogy a falukutatás nem nekem való. Általában adatok gyűjtésével, jegyzeteléssel, magányosan teltek napjaim. Folyton csak panaszkodtam, s egy idő után elegendő lett magamból. Új em-

bereket vágytam megismerni, fejlődni, tanulni akartam.

S. E.: *A Kulturális Közfoglalkoztatási Program mely eleme volt az, ami hozzájárult életed pozitív irányba történő változásához, általa beteljesítéséhez?*

Gy. K.: „A kulturális közösségi munkás” elnevezésű, 120 órás képzés, mely a kulturális közösségi munkások részére szervezett tréning volt, jelentős változásokat hozott mind az életemben, mind pedig a személyiségemben. Mikor szeptemberben bekerültem a Kulturális Közfoglalkoztatási Programba, már felálltak a somogyi képzési csoportok. „Létszám feletti” lettem, de a megyei iroda segítségével végül sikerült bekapcsolódnom a képzésbe. A tanfolyam maga sokat adott mind szakmai, mint pedig emberi szempontból. Szakmai ismereteim bővültek, mely lehetővé tette a ha-

tékonyabb munkavégzést szülőfalumban. Megismertünk és bekapcsolódtunk közösség-szervező és közművelődési folyamatokba. Önismeretünk, kommunikációs- és személyes hatékonyságunk fejlődött. A szakmai képzés célja, eredménye messzemenően egyezett az én személyes vágyammal is, hogy újra felépítkezhessenek belülről, megerősödjön az önmagamba és másokba vetett bizalmam. Rengeteg embert megismertem, lett barátom, pótapám és pótanyám, de még sajnos ellenségem is. Segítettek felismerni erőforrásaimat, rejtett értékeimet, képességeimet. Úgy éreztem, hogy ezekre építve már képes vagyok kihasználni a számomra kínálkozó lehetőségeket. A képzés visszaadta számomra a közösségi élményt.

S. E.: *Ezek szerint a te életutadat tekintve is voltak olyan sorszerű találkozások, amik fontos üzenetet közvetítettek számodra és végül általuk, valamint az üzeneteik személyiségformáló hatása által sikerült fejlődöd és bekerülnöd a Fonyód Média csapatába. Milyen most a munkád? Tudod az akkori, kulturális területen szerzett tapasztalataidat hasznosítani, beépíteni a mostani munkádban?*

Gy. K.: Tulajdonképpen az is sorszerű, ahogy bekerültem a Fo-

Március 15-i rendezvény

nyód Média Nonprofit Kft. csapata. A kulturális közösségi munkás képzés helyszíne a fonyódi Kulturális Központban volt, mely egyben a Fonyód Média otthona is. A tréning egy hónapja alatt számtalanszor vágyakozva néztem arra az ajtóra, mely mögött a jelenlegi kollégáim dolgoznak. A városi médiafelületek összehangolásával, riportok, interjúk készítésével, honlap-szerkesztéssel, hírek és események közvetítésével foglalkozó csapat álláshirdetésére egy barátom hívta fel a figyelmem. Haboztam. Nem adtam be egyből az önéletrajzomat. Bár vágyaim, céljaim is másfelé hajtottak, mégis félttem kilépni az átmeneti biztonságot nyújtó közfoglalkoztatásból. Ám a sors keze akkor és ott nem engedte, hogy megfutamodjam. Kajetán Jácint, a Kft. ügyvezetője hallott rólam, látott bennem fantáziát és munkát ajánlott.

A Fonyód Média Nonprofit Kft. csapata a kezdetektől fogva örömmel fogadott. Egytől egyig, mint

elhivatott munkatársak a média és a város iránt. Nagyon jó emberek. Sok pozitív visszacsatolást, dicséretet kapok tőlük. Itt nincsen kifejezett napi rutin, nagyon sok mindent csinálunk. Ebbe beletartozik a cikkírás, a mikrofon és kamera előtt végzett riporter munka, de még a településmarketing és a honlapszerkesztés is. Naponta sok új kihívással találkozom. Minden nap újat és újat tanulok. Munkám során a kulturális közfoglalkoztatásban elsajátított ismeretek, gyakorlati tudnivalók közül leginkább a programszervezés részét tudom hasznosítani. Így nem jelent komoly kihívást egy sajtótájékoztató vagy díjátadó ünnepség megszervezése.

S. E.: *Mik a terveid a jövőre nézve?*

Gy. K.: A média világa közel került hozzám. Közelebb, mint

amennyire tanulmányaim során valaha gondoltam volna. A legtöbb fontos fordulópontra az életben váratlanul ért, ahogy a rosszak, úgy a jók is. Tervezek, tervezetek, álmodom is gyakran. Szakmai fejlődésem előtt nyitva az út. A mindennapi kihívások, a kollégák támogatása jó tanár. A magánéletem is kiegyensúlyozott. Párommal közösen tervezzük a jövőt, melyben családjunk már nem csak a négy lábúakból áll. Közös életünket a továbbiakban is Ordacsehiben képzeljük el. Idővel szívesen gazdagítanánk a falu szolgáltatásait egy kis pékséggel, fagyizóval, ami egyben egy speciális közösségi tér is lenne. Gyermekkoromban volt a falunkban fagyizó. Szerettünk oda járni. Az én fagyizómmal újra találkahely lehet, amit színesíthetnénk helyi emlékekkel, értékekkel. A falut pedig meg kellene tölteni újra emberekkel...

Ovisok a szüreti napon

GYÖRGY KATALIN 29 éves szerkesztő, riporter. 2009-ben intézményi kommunikátor, 2012-ben pedig a Szegedi Tudományegyetem Budapest Média Intézetében sajtótechnikai felsőfokú szakképzést szerzett. 2015. szeptember – 2016. májusa között Ordacsehibi községben végezte értékteremtő munkáját a III. és IV. Kulturális Közfoglalkoztatási Program keretein belül. Jelenleg a Fonyód Média Nonprofit Kft. munkatársa.

SIMON EDINA diplomáját a Kaposvári Egyetem informatikus könyvtáros – művelődésszervező szakán szerezte 2009-ben. Szakmai életútját a mernyei művelődési házból kezdte, ahol művelődésszervezőként három éven át tevékenykedett települési szintű közfoglalkoztatási feladatellátásban. 2014 szeptemberében, a II. Kulturális Közfoglalkoztatási Programban került a Nemzeti Művelődési Intézet Somogy Megyei Irodájához szakmai asszisztensként. 2017. április hónaptól az NMI Művelődési Intézet Somogy Megyei Irodájának módszertani referense.

„Szeretek kipróbálni minden újat”

Jánosik Erika, a sokoldalú művelődésszervező

Jánosik Erika „közösségi munkás” a szavak valódi értelmében. Szeretettel, alázattal szolgálja közösségét, legyen az egy önkormányzaton vagy intézményen belül, vállalkozók, diákok, gyerekek vagy kulturális közfoglalkoztatottak között. Egyenes, nyílt és kedves személyisége, szak tudása és segítőkészsége mindenhol a legnépszerűbb kollégák közé emeli. AZ NMI Művelődési Intézet Hajdú-Bihar Megyei Irodájából néhány hónapja került főállásba a Debreceni Művelődési Központ Csapókeri Közösségi Házába.

– Lényegében véletlenül kerültem a pályára – meséli. – Miskolci vagyok, érettségi után a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemre jelentkeztem orosz-történelem szakra, de csakhamar kiderült, hogy a nyelvszakot nem nekem találták ki. Az ismerőseim ajánlották, hogy iratkozzak át a népművelésre. Otthon, korábban jártam szakörökre, gyakran megfordultam a művelődési házban, de nem jutott eszembe, hogy a művelődésszervezés a hivatásom is lehet. Nem bántam meg a döntésemet, nagyon megszerettem ezt a szakmát, mert rendkívül sokszínű, sokféle területre enged betekintést, én pedig szeretek kipróbálni minden újat.

„Kortünet vagyok”

Jánosik Erika – széles érdeklődési körének köszönhetően – valóban sok, számára új területen kipróbálta magát. A rendszer-változás lázában többedmagával vállalkozásba fogott, és egy pesti üzletlánc részeként keleti boltot nyitottak, ahol az akkortájt kuriózumnak számító indiai, kínai ruhákat, füstölőket árulták. A kereskedelemben tett rövid kirándulásnak első gyermeke születése vetett véget. Második fiával volt már gye-den, amikor új feladatot keresett magának, és egy véletlen találkozás folytán a Csapókeri Művelődési Házban kezdett dolgozni. Milyen érdekes, hogy most visszakanyarodott az útja az első szakmailag fontos műhelybe.

– Nagyon jó időszak következett – emlékszik vissza. – Bocskaikertben éltünk már akkor is a családdal, onnan jártam be Debrecenbe, a gyerekeket a művelődési ház közelében lévő óvodába hordtam, télen gyakran szánkóval. Nagybbrészt gyermekprogramok, dramatikus játszóházak, napközis táborok szervezése volt a feladatom, ezeket nagyon élveztem és akkoriban indult el a közismert és népszerű, ma

már húsz éves Tűztánc Fesztivál is, amelynek a kezdeteinél bábáskodhattam. A harmadik gyermekem születése után azonban már nem tudtam vállalni a gyakran este kilenc óráig tartó műszakot, így újra váltanom kellett. Bizonyos értelemben kortünet vagyok: ahhoz a generációhoz tartozom, amelyik még az előző rendszerben szocializálódott, és nem mindig jött ki jól a változásokból.

Hivatalból a közösségekért

A következő feladat a szakma „hivatali” oldalát mutatta meg Erikának, hiszen a bocskaikerti önkormányzathoz került „közművelődési vezető tanácsosnak”. Mint mondja, ez a munka is érdekes volt számára,

túl azon a könnyebbségen, hogy a családja közelében lehetett.

– Egy személyben láttam el a település kulturális, művelődési, szabadidős életével kapcsolatos feladatokat. Munkakörömbe tartozott az éves programterv kidolgozása, költségvetési terv készítése, a programok megszervezése a plakátok, szórólapok, meghívók megtervezésétől a lebonyolításig, színpadi műsorvezetésig. A megvalósult programok között voltak a település összlakosságának szóló egésznapos nagyrendezvények, falunapok, ünnepek, valamint a lakosság kisebb szegmensét megcélzó programok: író-olvasó találkozók – alkalmam volt vendégül látni Nemere Istvánt például –, játszóházak, kiállítások, komoly és könnyűzenei koncertek. Tevékenységem fő színhelye – egyéb közösségi tér híján – az általános iskola volt, ahol a gyerekekkel és a pedagógusokkal egyaránt jól tudtunk együttműködni. Sajnos, önálló művelődési ház azóta sem épült Bocskai kertben, mindig volt valami „fontosabb” beruházás, amire kellett a pénz, így a mai fiataloknak, köztük a gyerekeimnek is, a vendéglátóhelyek jelentik a közösségi tereket. Amikor az önkormányzathoz kerültem, akkoriban vált le Bocskai kert Hajdúhadhárról, nem volt semmilyen rendezvény, vagy közösségi élet a településen. Minden feladatra egyedül voltam, de szépen lassan kialakultak a kapcsolataim a helyi civilekkel, a kép-

viselő-testülettel és a különböző intézményekkel. A diákönkormányzattal közösen több pályázatot is nyertünk, ezeknek köszönhetően juthattak el a gyerekek Erdélybe, vagy a Miskolctapolcai Kalandtúra Parkba, és lehetőségünk nyílt egy nagyobb összegű tárgyi eszköz beszerzésre is, amelyet a gyerekek igényeit figyelembe véve állítottunk össze. Aztán egy átszervezés miatt megszűnt a munkaköröm...

Az erdőben

A következő állomás, a Nyírerdő Zrt. Hajdúhadházi Erdészete, amelyet ismét csak barátoknak és a „véletleneknek” köszönhettem – mint fogalmaz –, ismét új világot nyitott Erika számára.

– Itt amellet, hogy a mindennapi irodai teendőket elláttam, és

elvégeztem az erdészeti szakszemélyzet munkájával kapcsolatos adminisztratív feladatokat, fő tevékenységem az erdészeti erdei iskola működtetése volt. A feladat nagy kihívást jelentett, hiszen a semmiből kellett valamit létrehozni, ráadásul egy olyan szakterületen, amihez eddig semmi közöm sem volt. Sikerült megteremtünk az iskola infrastrukturális alapjait, tanulmányoztam és megismertem az erdei pedagógia módszertanát. A természetismereti és erdészeti szakterületen is sikerült annyira felkészültté válnom, hogy a hozánk érkező iskolai csoportokat én kalauzolhattam az erdőben, bemutatva annak élővilágát és az erdészek munkáját. Mindemellet a munkámhoz tartozott, hogy megalapozzam és kezeljem az erdei iskola könyvtárát. Hogy ezt a feladatot is lelkiismeretesen lássam el, tanulmányoztam az idevonatkozó szakirodalmat, így nem okozott problémát a könyvtár irányítása, a könyvvállomány bővítése, katalógizálása. A Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki karán induló erdőpedagógia szakvezető képzésre is beiratkoztam és az első szemesztert kiváló eredménnyel el is végeztem, viszont a továbbfoglalkoztatásomra gazdasági okok miatt nem volt lehetőség, így az iskolát is kénytelen voltam abbahagyni.

Biztos pont: a család

Ekkor aztán rövid megtorpanás következett, vagyis következhetett volna, ha nem Erikáról van szó. Ő azonban úgy gondolta, a munkanélküliség idejét, állapotát a magá javára fordítja és ismét iskolapadba ült. Ezúttal pénzügyet és számvitelt tanult abban a reményben, hogy ezzel a képzettséggel könnyebben talál munkát, de nem így lett.

– Bár, mint humán gondolkodású embertől, meglehetősen távol áll tőlem ez a szakterület, meg tudtam találni a szépségét, és voltak tantárgyak, amiből maximálisan teljesítettem. A „munkaerő-piaci helyzetem” azonban nem javult. Szerencsére a férjemnek stabil állása volt, és bár voltak dermesztő anyagi helyzetek, nagy megpróbáltatások az életünkben, soha nem neheztelt, nem emlegette fel nekem, hogy nem keresek. Volt egy hosszú időszak, amikor egy fillért sem vittem haza, de a TB-t akkor is fizetnem kellett. Aztán ismét ismerősök révén értesültem a lehetőségről, nevezetesen, hogy kulturális közfoglalkoztatottként elhelyezkedhetek. Ez 2013-ban történt, akkor kerültem az Nemzeti Művelődési Intézet Hajdú-Bihar Megyei Irodájához.

Cselekvő jóakaró

Jánosik Erika tehát a kezdetektől, az első program indulásától vett részt a közfoglalkoztatásban. Az iroda szakmai és ügyviteli feladatainak ellátásában, a rendezvények előkészítésében és az adminisztrációs teendők ellátásában egyaránt közreműködött. Szeret csapatban dolgozni – vallja; s valóban: igazi csapattaggá vált, akit nehéz szívvel engedünk útjára, amikor egykori kollégái hívására visszatért a Csapókertbe.

– Nagyon szerettem az Intézetben dolgozni, elsősorban a jó munkahelyi légkör, a kollegiális kapcsolatok miatt. Nagyon jó kollektíva kovacsolódott össze az irodában a közösségi munkásoknak is köszönhetően. Meghatározza az ember közérzetét, hogy milyen szájjal megy be dolgozni. Természetesen a feladatokat is élveztem: folyamatosan részt vehettem a szakmai programok megvalósításában, projektek tervezésében. Többek között közreműködtem a megyei amatőr művészeti találkozók lebonyolításában (Bábforum, Gyermekszínház-fesztivál, Pajtaszínház). Folyamatosan részt vállaltam a helyi értéktárak életre hívását, működésüket segítő műhelytanácskozások szervezésében. Koordináltam a megyei partneri tanácsadós létrejöttét, valamint „A mi projektünk” pályázatot. Igyekeztem folyamatosan képezni magam, részt vettem a Média alapismeretek-képzésben, amelyet az iroda szervezett, és a Blended learning pilot képzésen Túrístvárdiban. Rendszeresen tudósításokat küldtem a Művelődési Intézet honlapjára a megyei eseményekről. Önkéntes munkám elismeréseként 2015-ben az iroda jelöltjeként átvehettem a „Cselekvő jóakaróknak” járó elismerést.

Példát mutatva

Régi-új munkahelyén, a Csapókerti Közösségi Házban ismét a nagyrendezvények, a városrészi programok előkészítése, lebonyolítása és a közösségek szervezése, a meglévők működésének segítése a feladata.

– Büszkék vagyunk például a Pávakörre, amelyet a ma is aktív vezetője kerekén 40 éve alapított, talán nincs is ilyen még egy az országban. Szeptemberben egy nagy évnívító keretében minden közösségünk bemutatkozik majd, önálló standot kapnak, ahol bemutatókat, kiállításokat rendezhetnek. Például a kertbarátok szőlőt préselnek, a különlegesen magas IQ-jú embereket tömörítő Mensa HungarIQa Klub tagjai pedig logikai társasjátékokkal invitálják majd be az érdeklődőket. De lesz modern- és néptánc előadás is a „Kenguruk” és a Főnix Néptáncgyűttes jóvoltából. Most ez a legnagyobb feladat, erre készülünk.

Közben a család is ad bőven tennivalót. A középső fiú, Artúr, édesanyja példáján önkénteskedésbe fog, Grúziába készül, ahol hátrányos helyzetű gyerekeknek segíthet majd. A legidősebb, Krisztof, informatikát tanul, a legkisebb, Milán, pedig még középiskolás.

– Örülök, hogy sikerült elhelyezkednem, hogy a végzettségemnek megfelelő munkám és munkabérem van – zárja Erika a beszélgetést –, de sajnálom, hogy ennek az az „ára”, hogy megszűnt a közvetlen kapcsolatom az Művelődési Intézettel. Sokszor hallottam másoktól, hogy a társadalom a közfoglalkoztatottakat másodrendű állampolgárként kezeli, én ezt az Intézetnél soha nem tapasztaltam.

Fotó: Szabó László

JÁNOSIK ERIKA művelődésszervező 1991-ben szerzett történelem-népművelés szakos diplomát a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen. Szakmai gyakorlatát a Csapókerti Művelődési Házban végezte, ahol 1998-tól 2003-ig dolgozott, majd Bocskai kert Községi Önkormányzatának közművelődési vezető tanácsosa lett. Megalapozta a település mára hagyományossá váló nagyrendezvényeit, sokat tett a helyi közösségek megalakulásáért, működéséért. 2009-től a Nyírerdő Zrt. Hajdúhadházi Erdészetének munkatársa. Megteremtette az erdei iskola infrastrukturális alapjait, kidolgozta a működés módszertanát és szakkönyvtárat hozott létre. 2013-tól a Nemzeti Művelődési Intézet Hajdú-Bihar Megyei Irodájában kulturális közfoglalkoztatott. Szakmai asszisztensként részt vett az iroda szakmai programjainak tervezésében és lebonyolításában. 2015-ben átvehette kiemelkedő önkéntes munkája jutalmaként a „Cselekvő jóakarók” elismerést. Ettől az évtől a Debreceni Művelődési Központ Csapókerti Közösségi Házának főállású munkatársa.

R. SIMOR KATALIN 1984-ben végzett magyar-népművelés szakon a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen, majd másoddiplomát szerzett a MUOSZ Bálint György Újságíró Akadémiáján 1987-ben. Elsősorban a kommunikáció és a média területén végzett szakmai munkát az elmúlt három évtizedben. Újságíróként dolgozott országos és helyi lapok kulturális rovatában, a debreceni helyi televíziók és rádiók szerkesztő-műsorvezetőjeként, illetve PR-esként is. Hat évet tanított intézményi kommunikátor szakon a nyíregyházi főiskola kihelyezett, debreceni tagozatán. Újságírói munkáját 2008-ban Debrecen város Sajtódíjával ismerték el. Válogatott írásaiból két könyve is megjelent. 2013 februárjától a Nemzeti Művelődési Intézet Hajdú-Bihar Megyei Irodájának módszertani referense. Munkája mellett három féléven át oktatott televíziós ismereteket a Debreceni Egyetem kommunikációs hallgatóinak. Jelenleg az NMI Művelődési Intézet Hajdú-Bihar Megyei Irodájának módszertani referense.

„Szükségem van a közösségre!”

Önkéntesből közfoglalkoztatott, majd főállású alkalmazott

A közművelődés, az ifjúságsegítés és a közösségfejlesztés tevékenysége gyakran találkozik egymással. A Közösségfejlesztők Békés Megyei Egyesülete és a Táliber Közösségfejlesztő Alapítvány évek óta partnerei egymásnak. A szervezetek munkáját segíti Bágy Petra, aki önkéntesből közfoglalkoztatottá, majd főállású munkavállalóvá vált. Az együttműködésről Zsótér Máriával, a Táliber Közösségfejlesztő Alapítvány elnökével és Pocsajiné Fábrián Magdolnával, a Közösségfejlesztők Békés Megyei Egyesületének titkárával, valamint Bágy Petrával beszélgettünk.

Szák Bettina: *Mesélj egy kicsit magadról! Hogyan kezdődött a pályafutásod?*

Bágy Petra: Nemsokára 30 éves leszek, ez egy fordulópont az életemben, elkezdek visszatekinteni az elmúlt évekre. Gyulán tanultam a Szent István Egyetem egészségügyi szervező szakán, egészség-turizmus-szervező szakirányon. A gyakorlati helyemen, a Békés Megyei Jókai Színház Programirodájában lehetőséget kaptam programszervezőként és marketing asszisztensként is. Ezt követően

egy másik területre sodort az élet, a Budapest Banknál dolgoztam, mint telebankár, ahol több munkahelyi díjat is elnyertem. Van egy kreatív oldalam is, elkezdtem gyerekjátékokat, majd táskákat varrni, de rá kellett jönnöm, én nem bírok ennyit egyedül lenni. Szükségem van a közösségre!

Sz. B.: *Mikor és hogyan kerültél kapcsolatba a kulturális közfoglalkoztatással és a Táliber Közösségfejlesztő Alapítvánnyal?*

B. P.: A banki szférából ki akartam lépni, vissza akartam térni az emberekhez, a közösséghez, vonzott az együttműködés lehetősége is. Kerestem hát egy olyan lehetőséget – nem zárva ki az önkénteséget sem – amiben van kreativitás, ahol fejlődhetek, és teljes odaadással tudom végezni. Ekkor, 2015-ben találtam rá a Táliber önkénteseket kereső felhívására, s nagy örömmel, várakozással, valamint hihetetlen lelkesedéssel kezdtem el a 40 órás felkészítést. Az egész mágnesként működött, mindig nagyon vártam a következő alkalmat, mert annyira sokat adott szakmailag és emberileg is. Új közösségbe kerültem, melyre annyira vágytam.

Bágy Petra

Sz. B.: *Hogyan lettél önkéntesből közfoglalkoztatott?*

B. P.: 2015-ben – a felkészítést követően – elkezdtük a játszótéri programokat. Időközben Mária (Zsótér Mária –szerk.) segítségével közfoglalkoztatottként helyezkedtem el az Új Nemzedék Plusz Kontaktpont Irodában, így kerültem az ifjúsági területre. Később felszabadult egy hely a Tálibernél, ahol már nemcsak mint önkéntes, hanem mint közfoglalkoztatott segítettem a munkát.

Sz. B.: *Mári, mikor és hogyan jött létre a Táliber Közösségfejlesztő*

Zsótér Mária

Alapítvány? Honnan jött az ötlet a szervezet létrehozásához?

Zsótér Mária: Az alapítvány 2004-ben alakult. Az ötlet szükség-szerűségéből fakadt, a közművelődési terület mellett kerestünk egy „civil lábat” az ifjúsági tevékenységnek. A közösségfejlesztés és a közösségi mentálhigiéné szemlélete, módszerei az évek során váltak részévé az alapítványnak, színesítve a klasszikus kulturális és ifjúságsegítői vonalat. Ez egyben a küldetésünk is, célunk, hogy az egyéneket, a kisebb és nagyobb közösségeket is fejlesszük.

Sz. B.: Milyen programok valósultak meg a közelmúltban?

Az '56-os forradalom és szabadságharc 60. évfordulója alkalmából szervezett kiállítás

A Gulág-emlékvé tanulóútján a Terror Házánál

Zs. M.: Nagyon sűrű időszakon vagyunk túl. Ez köszönhető annak is, hogy az alapítványunk két munkatárssal is be tudott kapcsolódni az előző évi kulturális közfoglalkoztatási programba. Számunkra a Nemzeti Művelődési Intézet által adott lehetőség remek alkalom volt arra, hogy mindazt a szakmai elképzelést, ami a fejünkben volt, meg is tudjuk valósítani. Jó példa erre az iskolai közösségi szolgálatos KÖSZ! projektünk, amit egy békéscsabai iskola osztályával valósítottunk meg. Velük tanulmányi kiránduláson is részt vettünk a Gulág-emlékvéhez kapcsolódóan, valamint bekapcsolódtak az '56-os emlékvéi programjainkba is. Fon-

tos számunkra, hogy egy közösséget hosszú távon mentorálhassunk, fejlesszünk. Kapcsolatban vagyunk velük, jönnek a játszótéri programjainkra, önkénteskednek vagy éppen a kötelező közösségi szolgálatot teljesítik még. Büszkeséggel tölt el az Andrássy Úti Társaskör – több mint száz éves épületének – padlásán és pincéjében megrendezett '56-os emlékvéhez kapcsolódó kiállítás. Küldetésünkhöz híven itt is az embert, az egyént helyeztük középpontba.

Sz. B.: Említetted az iskolai közösségi szolgálatot – a fiatalokat hogyan tudjátok bevonni a különböző programokba?

Zs. M.: A projektjeink a közösségen és az egyénen keresztül valósulnak meg. A KÖSZ! projektből adódott, hogy néhányan bekapcsolódtak az idei nyári játszótéri programokba. Az elmúlt években is hasonlóképp volt igény erre, a fiatalok megtalálták minket valamilyen közös szál által. Nagyon tetszik, hogy az a gyermek, aki egykor még velünk játszott, középiskolásként már „animátorkodik” a játszótéri programokon. Ez egy nagyon szép folyamat. Felnőtt önkéntes programokat is működtetünk, így az is előfordul, hogy olyan szülő jelentkezik nálunk önkéntesként, aki esetleg tapasztalta, milyen megnyugtató, felszabadító érzés,

Iskolai közösségi szolgálat a játszótéren

ugyanakkor sokat adó élmény ezeken a programokon részt venni a saját gyermekével.

Sz. B.: Milyen intézményekkel, szervezetekkel vagytok kapcsolatban?

Zs. M.: Fontos partnerünk az Új Nemzedék Központ: a napi munkánk végzését teszi lehetővé azáltal, hogy az általuk működtetett békéscsabai ifjúsági közösségi térben kapott helyett az alapítványunk több más civil szervezettel együtt. Amikor létrejött ez a közösségi tér, felvállalta azt, hogy egy ifjúsági inkubátorházként működjön. A másik nagyon erős kapcsolat a Közösségfejlesztők Békés Megyei Egyesületével jött létre. A Művelődési Intézettel való együttműködés is nagyon fontos a számunkra, nemcsak a közfoglalkoztatási program miatt, hanem az ifjúsági területen megvalósult közös projektek eredményessége kapcsán is. Jó kapcsolatot ápolunk Békéscsaba Város Megyei Jogú Önkormányzatával, a Polgármesteri Hivatallal, az Oktatási, Köz-művelődési és Sport Osztállyal, az ifjúsági referenssel.

Sz. B.: Hányan dolgoztok az alapítványnál? Mit jelent számotokra a közfoglalkoztatás?

Zs. M.: Jelenleg nincs főállású munkavállalónk. Aki az alapít-

ványnál bármiféle feladatot vállal, önkéntesként végzi ezt a tevékenységet, illetve van egy kulturális közfoglalkoztatott munkatársunk. Nagyon örülünk annak, hogy ismét adódott ez a lehetőség. Ha mi tudatosan vállaljuk fel őket, és vonjuk be a tevékenységünkbe, akkor ez egy kölcsönösen eredményes folyamat lesz. Egyrészt ők segítenek a szervezetnek, másrészt akkor tudják ezt jól csinálni, ha mi megfelelően fel is vértézzük őket, emberileg és szakmailag is.

Sz. B.: Milyen programokat szeretnétek megvalósítani a jövőben?

Zs. M.: Ősszel szeretnénk egy újabb önkéntes felkészítést. Mi

nem az alkalmi önkénteskedésben hiszünk, hanem egy 40 órás, általunk kidolgozott felkészítő programmal avatjuk be a résztvevőket. Petra is így került hozzánk.

Sz. B.: Petra, számodra mi volt a legkomolyabb szakmai kihívás, amíg közfoglalkoztatottként dolgoztál?

B. P.: A Gulág-emlékév alkalmából általam szervezett tanulmányút. Kihívásként éltem meg a középiskolásokkal való együttműködést, kezdetben kicsit félttem is ettől a korosztálytól. Nagyon igénylik a személyre szabott figyelmet és tördődést, meg kellett tanulnom, hogy ennek megfelelően viszonyuljak hozzájuk.

Sz. B.: Mennyire kaptál lehetőséget az önálló munkavégzésre?

B. P.: Teljes mértékben. Önálló projekteket kaptam, természetesen szakmai támogatottság mellett.

Sz. B.: Jelenleg mivel foglalkozol?

B. P.: A Közösségfejlesztők Békés Megyei Egyesületénél közösségi szervezőként dolgozom. Itt kaptam egy teljesen új feladatot is, a kiadványszerkesztést: az E-Napraforgó közösségfejlesztő folyóirat szerkesztője vagyok.

Játszótéri program

Pocsajiné Fábián Magdolna

Sz. B.: *Mit lehet tudni a Közösségfejlesztők Békés Megyei Egyesületéről?*

Pocsajiné Fábián Magdolna: A Megyei Művelődési Központban kezdte bontogatni szárnyait, de még nem egyesületi formában. Az indulásnál egy fiatalokból álló, a településükért tenni akaró képzés hallgatóiból alakult meg a szervezet 1993-ban, település-közösség-fejlesztés céljával.

Sz. B.: *Az egyesületnek mennyiben változott a tevékenysége a kezdetekhez képest?*

P. F. M.: Civil szolgáltatásokkal is elkezdtünk foglalkozni. Segítség adunk a civil szervezetek, in-

Szeghalom, Ifjúsági eszmecsere

formális közösségek számára a bejegyzésükhöz, működésükhöz. Így kezdett el a hatókörünk kibővülni.

Sz. B.: *Mióta támogatod munkáddal a szervezet életét? Mi a fő tevékenységed?*

P. F. M.: 1993-tól az egyesület titkára vagyok. Meg kell tartani a közgyűléseket, rendben kell, hogy legyenek az iratok, elszámolások, különböző statisztikák – ezek a titkári funkciók, melyek a szervezet működési részét képezik. A másik a szakmai munka koordinálása, irányítása.

Sz. B.: *Van megvalósításra váró projektek?*

P. F. M.: Ami most aktuális, az a közel 20 éve rendszeresen megszervezett, többnapos szakmai műhely, amelyen civil szervezetek, informális közösségek vezetői, önkéntesei vesznek részt. A program a munkahely, közösség és a magánélet közötti harmónia megteremtésének témakörét járja körül.

Sz. B.: *Hogyan kerültél kapcsolatba a kulturális közfoglalkoztatással?*

P. F. M.: Az egyesület együttműködésben állt az Nemzeti Művelődési Intézettel, így már az első program indulásakor kapcsolatba kerültünk a közfoglalkoztatással.

Sz. B.: *Milyen új kapukat nyitott meg az egyesület előtt az, hogy a programba bekapcsolódtok, milyen új lehetőségek kínálkoztak?*

P. F. M.: Az idei év februárjáig ugyanazt a fiatalt foglalkoztattuk. Új ismereteket hozott a szervezethez, mert az informatika területén széleskörű tudással rendelkezett. Ő szerkesztette az E-Napraforgót, tréningeken vett részt, szervezett, ügyintézői feladatokkal is megbíztuk.

Sz. B.: *A közfoglalkoztatottak közül néhányan sikeresen elhelyezkedtek. Meséj róluk egy kicsit!*

P. F. M.: Célunk, hogy akik a kulturális közfoglalkoztatásban vannak, azok kerüljenek ki főállás-

Játszóteri program

Vésztő, Ifjúsági eszmecsere

ba. Korábbi közfoglalkoztatottunk ma már főállású munkavállalóként dolgozik. Számomra megnyugtató, hogy talált állást, ebben mi is támogattuk. Őt követte Petra. Véleményem szerint a szervezetek felelőssége is, hogyan alakul a közfoglalkoztatott jövője. Természetesen az ő hozzáállásától, habitusától, személyiségétől is sok minden függ.

Sz. B.: *Petra, anno kulturális közfoglalkoztatottként számodra mit adott a program? Hogyan élted ezt meg?*

B. P.: Lehetőséget adott, általa azzal foglalkozhattam a minden napokban, amit szeretek. Keretet adott, teljes munkaidőben – nem csak néhány órát, egy másik munka mellett, önkéntesként – tudtam az ifjúságsegítés, a közösségfejlesztés területein mozogni, megtapasztalva a civil lét szépségeit és kihívásait is egyben.

Sz. B.: *Mik a terveid a jövőre nézve?*

B. P.: Terveim között szerepel, hogy tovább képezsem magam a közösségfejlesztés szakterületén. Hosszútávon tervezek a két szervezet esetében, el vagyok köteleződve irántuk, így ebben a szerepkörben szeretnék maradni.

Sz. B.: *Milyen együttműködés valósul meg a Táliber Közösségfejlesztő Alapítvány és a Közösségfejlesztők Békés Megyei Egyesülete között?*

P. F. M.: A mi szervezetünk céljai között is szerepel, hogy foglalkozzunk az ifjúsággal, pl. hátrányos helyzetű településeken közösségi felméréseket végeztünk. Az együttműködést szakmailag és térben is összekötöttük az Alapítvánnyal, ezért az Andrássy Úti Társaskörbe költöztünk. Így vált lehetővé, hogy Petrát pályázati támogatással főállásban alkalmazzuk. A két szervezet felváltva foglalkoztatja, jelenleg teljes állásban a Közösségfejlesztők Békés Megyei Egyesületénél, önkéntesként pedig a Táliber Közösségfejlesztő Alapítványnál. Ezt a megoldást hosszú távon is jónak

tartom, de ebben van egyfajta szakmai együttgondolkodás, közös nézetek.

Zs. M.: Azt hiszem, nemcsak szakmai, emberi is. Minél mélyebbre megyünk az együttműködésben, annál inkább fedezzük fel a közös szálakat.

P. F. M.: Ez egy alapvető érték. A mai világban az egy nagy kincs, ha az emberek együtt tudnak működni hasonló gondolkodásmódjuknak köszönhetően és nemcsak szakmailag, hanem az élet más területein is jól megértik egymást.

Sz. B.: *Petra, mit üzennél „útravalóul” annak, aki most közfoglalkoztatási programban van?*

B. P.: Törekedni kell arra, hogy olyan helyen vállaljon munkát, ahol szeret lenni, ahol magáénak érzi a szervezeti hitvallást, a célkitűzéseket. Ameddig valaki keresgél, addig is érdemes lehetőségként tekinteni minden egyes helyzetre és látni az előnyöket. Tudom, hogy ez egy igen nehéz feladat, de megéri.

BÁGY PETRA a Szent István Egyetem Gazdasági, Agrár- és Egészségtudományi Karán tanult az egészségügyi szervező szak, egészségturizmus-szervező szakirányán. 2009-2010 között a Békés Megyei Jókai Színház Programirodájában programszervezőként és marketing asszisztensként dolgozott, ezt követően 2011-2014 között a Budapest Bank Zrt. békéscsabai Bankművelési Központjában telebankári feladatokat látott el. 2015-ben ifjúsági területre került, az Új Nemzedék Plusz Kontaktpont Iroda kulturális közfoglalkoztatott munkatársa lett, majd 2016-ban a Táliber Közösségfejlesztő Alapítványnál szintén közfoglalkoztatottként helyezkedett el. Jelenleg főállásban a Közösségfejlesztők Békés Megyei Egyesületénél dolgozik, mint közösségi szervező, közben pedig a Táliber elkötelezett önkéntese.

POCSAJINÉ FÁBIÁN MAGDOLNA művelődésszociológus, közösségfejlesztő. 1971-1983 között a Békési Városi Művelődési Központban dolgozott, 1983-tól 2008-ig a Békés Megyei Művelődési Központban (és utódszervezetében) főtanácsosként. Bessenyei-díjas közművelődési szakember, jelenleg a Közösségfejlesztők Békés Megyei Egyesületének titkára, önkéntesként irányítja a szervezet szakmai tevékenységét.

ZSÓTÉR MÁRIA végzettsége szerint tanító, népművelő, közösségfejlesztő, mentálhigiénés szakember. Több mint 20 éven át dolgozott Békés megye egyik meghatározó közművelődési intézményében, a békéscsabai Ifjúsági Házban, a jelenlegi Csabagyöngye Kulturális Központban. Több civil szervezet tagja, önkéntese, a Táliber Közösségfejlesztő Alapítványnak pedig az elnöke 2004-es megalakulása óta.

SZÁK BETTINA 2014-ben végzett a Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola intézményi kommunikátor szakán. 2015-től szakmai asszisztensként dolgozott a Nemzeti Művelődési Intézet Békés Megyei Irodájában, ahol kommunikációs feladatokat látott el. Több cikke jelent meg az Nemzeti Művelődési Intézet honlapján, valamint online utazási magazinban is publikált. Az intézmény által szervezett rendezvények tervezési folyamataiban, szervezésében és lebonyolításában is közreműködött. 2017. január 1-től az NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft. Dél-Alföldi Központjában dolgozik szakmai asszisztensként.

Közösségi munkás – a szó legnemesebb értelmében

Beszélgetés Bálintné Siprikó Zsuzsannával,
Apátfalva alpolgármesterével

Sok évre visszanyúló, gyümölcsöző kapcsolat a miénk Apátfalvával, a közös eredmények mellett nem volt még olyan helyzet, feladat, amit ne oldottunk volna meg együtt; olyan ajánlat részünkről, az NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft. Csongrád Megyei Irodájától, amelyet ne fogadtak volna örömmel és pozitív hozzáállással az apátfalvi önkormányzatnál, meglátva és megragadva a lehetőségeket. Bálintné Siprikó Zsuzsanna alpolgármester asszony elkötelezett közművelődési beállítottsággal maga is nagy jelentőséget tulajdonít a közösségnek, a kö-

zösségi művelődésnek, szeretett faluja érdekét tartva mindig szem előtt.

A kulturális közfoglalkoztatásban rejlő lehetőségeket is hamar felismerte Apátfalva, a Művelődési Intézet által először mintaprogramként megvalósított közfoglalkoztatásban elsők között lettek partnereink. Az eddigi elindított öt kulturális közfoglalkoztatási programban az Intézet munkáltatásában és szakmai irányítása mellett több helyi lakos tudott aktívan bekapcsolódni a település életébe közösségi munkásként és koordinátorként is.

Dohorné Kostyál Zsuzsanna: *Zsuzsa, emlékszel arra, amikor először merült fel a lehetőség a bekapcsolódásra a kulturális közfoglalkoztatásba, miért ragadtátok meg az alkalmat?*

Bálintné Siprikó Zsuzsanna: 2014 őszén az önkormányzati választások után kerültem hivatalosan kapcsolatba először a kulturális közfoglalkoztatással. Úgy éreztem, végre egy égető hiányt pótolta a kormány a kultúra területén. Örültem

annak, hogy a képzett, de valamilyen okból elhelyezkedni nem tudó, de szorgalmas embereknek jobb lehetősége lehet a közfoglalkoztatás keretein belül, valamint a közművelődéssel foglalkozó intézmények munkatársi segítséget kaphatnak. Így számomra, és önkormányzatunknak teljesen természetes volt, hogy megragadjuk a kulturális közfoglalkoztatás lehetőségét minden évben, hogy a tehetséges apátfalviaknak ilyen módon segíthessünk, és intézményeink – elsősorban a Faluház – megfelelő munkatársakat kaphassanak a feladataik ellátásához. Nem hallgathatom el személyes érintettségemet a közfoglalkoztatás területén. Alig tíz éve, kisgyermekes anyukaként én is a közfoglalkoztatottak kenyerét ettem, személyes tapasztalatokat gyűjtöttem.

D. K. Zs.: *Kulturális közfoglalkoztatott munkatársaink közül többen sikeresen elhelyezkedtek, az egyik, korábban közösségi munkásként dolgozó kolléga pedig a helyi IKSZT vezetője lett. Hogyan derült ki, hogy alkalmas a feladatra?*

Langó Csaba munka közben

B. S. Zs.: Pontosan a kulturális közfoglalkoztatás során derült ki, hogy egy apátfalvi fiatalember, Langó Csaba nemcsak végzettségében bír megfelelő jogosítvánnyal a Faluház közművelődési feladatainak ellátására, de egész személyiségében kiválóan alkalmas rá. Bár szakmai tapasztalat nélkül kezdte meg a Faluházban a munkát, de a sok pörgős feladat kihívása, a kicsi, de támogató munkatársi kollektíva és – talán nem vagyok szerénytelen – jómagam szakmai támogatása mellett egyre magabiztosabb tudásra tesz szert. Igyekszem minél több szakmai ismerettel és tapasztalattal felvértezni a kultúra számunkra elérhető legtöbb szegmensében. A mindennapi közművelődési feladatok mellett a közösségépítés, az értéktári munka, a helyi sajtó segítése, pályázati részvétel, fiatalok és idősek szervezeteinek támogatása, amatőr művészeti csoportjaink támogatása a legfontosabb feladatai.

D. K. Zs.: *Milyen programokba tudott Csaba bekapcsolódni a kulturális közfoglalkoztatásban?*

B. S. Zs.: Már a kulturális közfoglalkoztatás keretein belül teljes képet kapott az apátfalvi közművelődés fő irányvonaláról. Minden fontos programban volt feladata, ahogyan a többi közfoglalkoztatott kollégának is, hiszen kis település vagyunk, nagyon kevés közalkalmazott munkatárssal. Mindenkire szükség van, különösen igaz ez nagyobb rendezvényeknél. A fel-

adatok megosztásánál mindig figyelembe vesszük, hogy melyik munkatársnak mihez van jobban affinitása, tehetsége. Igyekszünk mindig az erősségeket aktivizálni a munkában.

D. K. Zs.: *Csaba történelemtanár végzettségű, maga is fiatal ember. A helyi fiatalokkal jó kapcsolatban van, elfogadják, szeretik, hallgatnak rá. Ez nagy érték a közösségi művelődésben, gondolom, te is így látod.*

B. S. Zs.: Természetesen, de nem csak a fiatalok fogadják el. Jól megtalálja a hangot az idősebb generációkkal is. Emellett kiváló kommunikációs képességgel bír, teljes hitelességgel tudja képviselni a Faluházunk szellemiségét a lakosság és a külső partnerek felé is.

D. K. Zs.: *Lassan három éve, hogy Apátfalván megkezdte működését az Ifjúsági Klub. A Művelődési Intézet Csongrád Megyei Irodája is részese lehetett az új kezdeményezés létrejöttének. Irodánk munkatársa, Szaitz Évi szívéigye az ifjúsági közösségek fejlesztése, az általa és az iroda többi munkatársa által megszervezett és megvalósított mártélyi ifjúsági tábor az apátfalviakat is inspirálta: tábort szervezett az ifjklub Apátfalván. Ezt az önkormányzat is fontosnak tartotta, támogatták a fiatalokat a megvalósításban, igaz?*

B. S. Zs.: Így van, az Ifjúsági Klub idén már második alkalommal rendezte meg a tábort. Azt

gondolom, csodálatos dolog, hogy a mi fiataljaink – akik még maguk sem felnőttek – tábort szerveznek a fiatalabbaknak. 11 szorgos klubtag szervező munkája eredményeként egy hétig 25 gyerek táborozott, és töltötte vidáman, értelmesen a szünidőt.

Alapvetően ez a talpraesettség jellemzi minden tevékenységüket, legyen az saját program, vagy egy-egy önkormányzati kulturális esemény segítése. Mert nem csak az önkormányzat segíti a fiatalokat, hanem a fiatalok is a mi munkánkat. Nem tudok olyan programot, amiben, ha segítséget kérünk a fiataloktól, ne kapnánk meg, legyen az kézműves program, nagy rendezvények segítése stb.

D. K. Zs.: *Példaértékű, ahogy Apátfalván a fiatalok és a település vezetése között a párbeszéd működik, ahogy az is, hogy a helyi fiatalok a művelődési házat, az IKSZT-t magukénak érzik, használják, óvják, és aktívan részt vesznek a programok szervezésében, lebonyolításában.*

B. S. Zs.: Igen, azt hiszem jó úton haladunk a minél erősebb közösségek építésében, valamint önszerveződésük támogatásában. Ennek egyik jó példája az Apátfalvi Ifjúsági Klub. Annak külön örülök, hogy a Faluházat szeretik, oda „hazajárnak”.

D. K. Zs.: *Az Ifjúsági Klub működésének következő fontos állomása volt, hogy csatlakozott a Művelődési Intézet „Közösségi mozi és médiaműhely” országos programjához. Filmes szakember mentorálásával készült el egy film, a Só, amely egy hosszú alkotófolyamat során kovácsolta még inkább össze a helyi fiatalokat. Először egy tapasztalati tanulási programra jutottak el a fiatalok az etyeki filmstúdióba, majd az elkészült filmet a Fringe fesztiválra is benevez-*

ték, és a klub tagjai részt vettek a seregszemlén. Itt öröm volt megtapasztalni, hogy mennyire büszkék közösségükre, falujukra, és milyen összetartóak.

B. S. Zs.: Örülök, hogy ezt mondod Zsuzsi. Boldog vagyok, hogy az ifúság büszkén képviselt minket, a falut, ahonnan származunk. Szeretném, ha Apátfalván egyre több lokálpatrióta lakos lenne. Sajnos a középkorú generáció egy részének még mindig csak egy lakhely Apátfalva, nem a számtalan értékben gazdag szülőföld, amire büszkék lehetünk. Remélem, idővel ebben is történik elmozdulás pozitív irányba, hiszen pontosan ez a középkorú réteg az, aki a legtöbbet tehetne Apátfalva közösségéért. Ennek kapcsán gyakran motoszkál a fejemben J. F. Kennedy mondása: „Ne azt kérdezd, mit tud érte tenni a hazád, inkább azt, hogy te mit tudsz tenni a hazáért.” Szép lenne, ha e gondolat mentén élnék minél többen.

D. K. Zs.: Apátfalván mindig is fontos volt a helyi hagyományok őrzése és továbbörökítése. Régóta működik a települési értéktár, több olyan elemmel,

amelyek országos szinten is figyelemre méltó: mint pl. az apátfalvi fehérhímzés, a helytörténeti kiadványsorozat – a Bibic könyvek, az apátfalvi népzene stb. Emlékszem, népművelői hivatásom első pillanatától kezdve nem tudtam úgy népzenei minősítő versenyt szervezni a megyében, hogy az apátfalviak ne lettek volna jelen. Fazekas Pista bácsi, Mátó Mátyás és a többiek rám is hatással voltak, s nemcsak azért mert néprajzos vagyok... Úgy vettem észre, személy szerint Neked kiemelten fontos a helyi értékek őrzése.

B. S. Zs.: Valóban nagyon fontosnak érzem, de nem magamért, nem öncélúan. Én sem mindig jártam a kulturális munka közelében, teljesen átlagos lakos átlagos szemléletével rendelkeztem. Bár Apátfalván nőttem fel, a hagyomány a mindennapi életünk része volt valamilyen szinten, még az én gyermekkoromban is. Inkább természetesek voltak a körülöttem lévő szokások és dolgok, mint fontosak. Aztán úgy adta az életem, hogy a munkám megtanított olyan értékek tisztelésére, mint a közösség, a hagyomány és a kulturális örökség. Ezzel együtt járt ezek szeretete és tisztelete is, és a büszkeség, hogy mindennek a gazdagságnak

magam is örököse vagyok. Ilyen háttérrel, indítással kezdtem el a tanulmányaimat, már felnőtt fejjel. Előbb művelődésszervező, majd kulturális mediátor végzettséget szereztem. Ma az így szerzett elméleti és tapasztalati tudást jól tudom hasznosítani a munkám során.

Visszatérve az értékeink gondolatmenetére: igen, Apátfalva nagyon gazdag szellemi és anyagi kultúrával rendelkezik. Sajnos sok minden megfakult az utóbbi 20-30 évben, de őrizzük, amit lehet, mentjük, ami menthető. Ilyenkor mindig elmondom, hogy bár évtizedekkel hamarabb megszületett volna az értéktárak ötlete! Mennyi mindenünk megmaradhatott volna a települési emlékezetben! Szerencsére van egy nagyon jól működő értéktár bizottságunk, aminek igazán nagyszerű elnöke van. Ma már 38 érték van az értéktárunkban, a munka folyamatosan halad, egyre gyarapodik az összegyűjtött emlékeink száma.

Úgy vélem, minden önkormányzatnak kiemelkedően fontos feladatának kellene lennie a kulturális értékek őrzése, átörökítése az utókornak. A jelenben, a múltban és a jövőben működő önkormányzatok mindegyikének. Sajnos más, praktikusnak vélt célok és eredmények hajszolása gyakran a kevésbé fontos kategóriába számúzi a kultúrát, de nekünk, vezetőknek, kulturális területen tevékenykedő embereknek meg kell találnunk azt a módot, amellyel meg tudjuk őrizni ezt a lángot.

D. K. Zs.: A fehér hímzéses viseletet már rajtad is láttam korábban, megindítóan őszinte és figyelemfelkeltő volt, hogy a település vezető asszonya a fehérhímzést viselte, amely egyszerre volt ősi és modern, elegáns és stílusos.

B. S. Zs.: Igen, van egy fehér hímzéses lányblúzom, saját moogrammal. Csak nagyon kivételes

Az apátfalvi ifúsági klub tagjai a Bilea-tónál Erdélyben

Gasztronómiai fesztivál

alkalmakkor viselem, mint például az erdélyi testvértelepülésünknel tett látogatás gálaműsorán, vagy amikor a Jászágba látogattam a jászok világtalálkozójára, és Apátfalvát képviseltem. Úgy érzem, ha ezt a blúzt viselem, kifejezem tiszteletem az emberek, az alkalom vagy a hely iránt, és büszkén vállalom apátfalvi mivoltomat. Azt hiszem, ilyenkor vagyok igazán ünneplőben, semmilyen elegáns ruha nem adja meg azt a felemelő érzést számomra, mint az apátfalvi blúz viselete.

D. K. Zs.: A közösségi élet egyik fontos eleme lehet a helyi amatőr színjátszás, ami szintén megtalálható Apátfalván. Korábban, a Csongrád megyei és vajdasági amatőr színjátszók találkozójára, Csanádpalotára meghívtuk az apátfalvi Pódium Színpadot, ahol nagy közönségsikert arattak a komédiájukkal. A rövidesen útjára induló Pajtaszínház programra is az apátfalvi közösséget hívjuk partnerül; épp a minap beszéltem a csoport egyik tagjával, nagyon lelkesek. Bízunk benne, hogy ez a program is gazdagítani, lelkében erősíteni tudja a helyi közösséget a közös alkotómunkával. Várják már a programot?

B. S. Zs.: Nagyon boldogok voltunk és büszkék, amikor megtudtuk a csoport vezetőjétől, Monoki Marianntól, hogy milyen megtiszteltetésben van

része az apátfalvi színjátszó csoportnak. A tagok már nagy izgalommal várják a próbákat és a januári fellépést a Nemzeti Színházban. Szívből drukkolunk nekik, hogy a lehető legjobb formájukat hozhassák, és, hogy életre szóló szép és dicső élményben legyen részük.

D. K. Zs.: Mi az, amiben most épp benne vagytok, mire készültök mostanában Apátfalván?

B. S. Zs.: Legközelebbi nagy lélegzetvételű feladatunk a III. Gasztronómiai Fesztivál lesz. A fesztivál ötlete még közművelődési munkatársként körvonalazó-

dott bennem. Szerettem volna egy olyan rendezvényt, ahol az apátfalvi gasztrokultúrát elevenítjük fel, mutatjuk be és adjuk tovább, annak érdekében, hogy ne vesszenek ki, sőt, kerüljenek vissza a mindennapokba a tradicionális apátfalvi ételek. Ebbe a programba sikerült bevonni a cigány és a román nemzetiségi önkormányzatot is. Így a településen jelen lévő két nemzetiiség is bemutatja jellegzetes ételeit. Mindenki megkóstolhat mindent. Jó látni, hogy hosszú sorok állnak a cigány nemzetiségi önkormányzat üstjeinél, hogy a nem cigány lakosok megkóstolják a szármát és a bodagot, vagy a paradicsomos káposztát hússal. Úgy vélem, ilyenkor „falak omlanak le”. Bár csak egy bő félnapos rendezvényről van szó, de összetett a megszervezése, rengeteg részletre kell odafigyelni, sok ember dolgozik érte, zömében önkéntesek. 2016-ban több mint száz fő volt, aki valamilyen módon segítette a rendezvény megvalósulását! Másik fontos feladatunk egy TOP-os pályázat, ez a helyi identitás és kohézió erősítéséről szól. Amennyiben nyertes lesz a pályázatunk, tovább tudjuk fejleszteni az eddigi tevékenységünket.

BÁLINTNÉ SIPRIKÓ ZSUZSANNA születése óta Apátfalván él, egy 16 éves gyermek édesanyja. 26 éve házas. Makón, a József Attila Gimnáziumban érettségizett, ezt követően OKJ-s vizsgákat, akkreditált felnőttképzési tanfolyamokat végzett, nyelvvizsgázott. Közben apátfalvi intézményeknél dolgozott, óvodában, polgármesteri hivatalban, iskolában, végül a Faluházban kötött ki, közfoglalkoztatottként. Később tagintézmény vezető lett, majd a hét szakfeladatot is ellátó, összevont intézmény megbízott vezetője. Közben települési képviselőnek választották és a főiskolai, majd egyetemi tanulmányait is megkezdte. Jelenleg második ciklusban képviselő és alpolgármester.

LANGÓ CSABA kulturális menedzser és történelem szakos tanári végzettségét a Szege-di Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Karán szerezte. 2015 márciusában kapcsolódott be a helyi művelődési ház munkájába, mint a Nemzeti Művelődési Intézet közösségi munkás munkatársa. Hamar belekóstolt a különböző rendezvények szervezésébe és megvalósításába. Az Ifjúsági Klubbal is innen datálja kapcsolatát. 2016. január 1-től, mint a Faluház (IKSZT) vezetője tevékenykedik. Munkakörébe tartozik, a napi munkafolyamatok mellett, a különböző szakkörök, csoportok támogatása és segítése, rendezvények lebonyolítása, pályázatokban való közreműködés. Emellett a Települési Értéktár Bizottságnak is tagja, valamint a helyi sajtóban is jelennek meg cikkei a különböző önkormányzati és faluházi rendezvényekről. Vallja, hogy kollégái segítségével – akik közül többen is közösségi munkások – nem tudná munkáját így ellátni, a rendezvényeket lebonyolítani.

DOHORNÉ KOSTYÁL ZSUZSANNA közművelődési szakember és néprajz szakos bölcsész, több mint 16 éve dolgozik a Csongrád megyei közművelődési módszertan területén, 2013 januárjától négy éven át a Nemzeti Művelődési Intézet Csongrád Megyei Irodájának vezetője, ezt követően az NMI Művelődési Intézet Nkft módszertani referense.

Közfoglalkoztatottból közalkalmazott

A közművelődési szakember-utánpótlás útja Szabadbattyánban

Cseh Márta

Szabadbattyán a Sárvíz-völgyben, Székesfehérvártól mintegy 10 km-re található település. A közel 5000 fős lélekszámú nagyközségben egy gazdag programkínálatával csalogató művelődési ház és egy gyakran látogatott könyvtár várja a kultúra iránt fogékony helybelleket. Az intézmény vezetőjével, Cseh Mártával és az egyik alkalmazottjával, Molnár Dórával, az egykori kulturális közfoglalkoztatottal beszélgetünk a közfoglalkoztatotti létről, tapasztalatairól, a hivatásszeretetről,

a hivatásszeretetről, az hivatásbeli elköteleződésről, a tanulás, illetve közművelődési szakember utánpótlás fontosságáról.

Máhr Zoltán: *Cseh Mártát, a szabadbattyáni Móricz Zsigmond Művelődési Ház és Könyvtár igazgatóját kérdezem arról, hogy miért gondoltak arra, hogy a kulturális közfoglalkoztatási programhoz csatlakozva közösségi munkást foglalkoztatnak a házban?*

Cseh Márta: Amikor én már idejöttem, akkor már itt dolgozott Dóra, mert a Művelődési Ház tevékenységi köre, az itt működő közösségek megkívánták, hogy a programokhoz mindenképp legyen egy olyan embert, aki szívvel-lélekkel, teljes odaadással tudja ezt a feladatkört végezni. Egyre több tematikus eseménysorozatot próbáltunk, próbálunk csinálni, illetve évről-évre színesebb programot alkotunk, s ehhez kellett a segítség, mivel kevesen voltunk hozzá. Dórában, úgy gondolom, megtaláltuk a megfelelő személyt, aki tényleg motivált, és mindig elkötelezetten dolgozik.

M. Z.: *A közösségi művelődés szervezésén túl akkoriban még fenntartási kötelezettség szakaszában volt az Integrált Községi Szolgáltató Tér projekt is, ami azóta lejárt. Mennyiben viszik tovább a projekt egyes elemeit, és milyen feladatai vannak ebben Dórának?*

Cs. M.: Részben továbbvisszük, hiszen a tevékenységünk hasonló. Azt kell, hogy mondjam, hogy az akkor bevált programokat nyilván átvettük, amelyekre kevésbé volt igény, azokat pedig elhagytuk. A képviselő-testülettől szabad kezet kaptunk abban, hogy milyen jellegű programokat rendezünk – persze van olyan, amit mindenképp meg kell valósítani, mert a falu népe megköveteli, de mindig igyekszünk valami újat tenni hozzá, amivel kellően magas intenzitáson tudjuk tartani az érdeklődést.

M. Z.: *És konkrétan mit tartottak meg?*

Cs. M.: Például a gazdálkodóknak szervezett témákat egytől-egyig megtartottuk, hiszen előzőleg is már rendkívül nagy volt az érdeklődés az ilyen jellegű ismer-

Szüreti multság

retszerezési lehetőségek iránt, így ez nyilvánvalóan folyamatosan és hosszútávon is működőképes lehet, aztán nemrég szerveztünk egy autóvezetést oktató tanfolyamot is. Emellett folytatjuk az olvasóklubunkat. Igyekeztünk megtartani a munkakereséssel kapcsolatos programjainkat is, de ezek nem jártak sikerrel. Szerencsére nagyobb népszerűségnek örvendenek a családi programok, az ünnepekhez kötődő találkozások, mint például az adventi sorozat.

M. Z.: *Igazgató asszony nem olyan régen kapta meg kinevezését, és rögtön utána javasolta, hogy Dórát vegyék át főállásba. Miért döntött így?*

Cs. M.: Megnövekedtek a feladatok, illetve Dórának már megvolt a kellő rálátása az itt folyó munkákra azáltal, hogy a legtöbb feladatban eddig is aktív szerepet vállalt. Nekem pedig olyan emberre volt szükségem, akinek már sokkal könnyebben át tudom adni azokat a folyamatokat, amiket már esetleg nem bírok szervezni, bonyolítani. Őt addig is láttam, hogy hogyan dolgozott, illetve ezután sem tapasztaltam azt, hogy bármi-

képp is visszavett volna munkavégzése intenzitásából, azt éreztem inkább, hogy nagyon is érdekli a közösségi művelődés szakterülete, és ezért szerettem volna őt munkatársamnak.

M. Z.: *Dóra vállalta, hogy kulturális rendezvényszervezői szakképesítést szerez, ez nyilván segítette az ön döntését is, de mik voltak azok a tulajdonságai, mik voltak azok az*

erényei, amiért javasolta, hogy ő legyen a ház másik munkatársa?

Cs. M.: Egyből elvállalta a szakképesítés megszerzését, a tanulmányokkal járó nehézségeket, hogy minél gyorsabban belelásson a szakmába, úgyhogy ez is egy plusz pont volt, a másik pedig a lelkesedése, a motiváltsága, az, hogy kitartó bizonyos dolgokban, illetve a precizitása, tettekeszsége. Persze ha valami nem megy, nem fél kérdezni sem.

M. Z.: *Voltak Dórának önálló kezdeményezései még abban a korban?*

Cs. M.: Fontos, hogy mi mindig csoportmunkában dolgozunk, együtt próbálunk meg egy-egy feladatot megcsinálni, gyakran együtt ötletelünk, s ilyenkor mindig be-dob egy-egy használható, jó gondolatot, ami alapján tovább tudjuk vinni azt az adott programot. Most csak egy egyszerű példát mondok: itt van például a házdíszítés – őszre, szüretre, vagy adventra –, ilyenkor mindig kellene újabb és újabb ötletek. Jó, hogy nem csupán nekem kell ezen gondolkodnom, és a kivitelezésben is maximálisan számíthatok a segítségére.

Anyák napi kézműves foglalkozás

M. Z.: *Esetleg egy konkrét közösségi programot is tudna mondani?*

Cs. M.: Igen, például a termény-ünnep. Azt ősszel találtuk ki, azért, hogy egy másik célcsoportja is legyen az őszi programoknak, hisz ott van a szüret, az általában a lovasokat érdekli, de úgy gondoltuk, hogy figyelemmel kell legyünk – marketinges kifejezéssel élve – egy másik szegmensre is. Ennek a kidolgozásában például rendkívül aktívan vett részt Dóra. A gyerekek számára kínált programban szerepelt egy traktoros felvonulás, ahol a mezőgazdasági gépeket fel kellett díszíteni az őszi terményekkel, utána pedig a központban volt egy koncert, finom sütemény, verseny, illetve a szürethez kapcsolódóan mustkészítés, a gyerekeknek pedig őszi játékok.

M. Z.: *Dóri, most milyen státuszban, milyen szerepben van jelen a Házban?*

Molnár Dóra: Mint kulturális rendezvényszervező, ugyanis ez az általa elvégzett OKJ-s tanfolyam elnevezése. Amikor a kulturális közfoglalkoztatás révén idekerültem, a könyvtárban kezdtem dolgozni, úgy is volt eleinte, hogy könyvtárosként vesznek fel főállásba, ám közben változtak a dolgok. Ez jobb is talán, mert a program-szervezés azért közelebb áll hozzám, mint a könyvtár. Persze az is tetszett, és természetesen abba is éppannyira beeláthattam, hiszen azon a szakterületen is egy teljes nyarat végigvittem, meg utána még egy fél évet, de ez az irány jobban tetszik nekem, mint az.

M. Z.: *Dóri, emlékszik még, hogy hogyan került bele az egész folyamatba, a közfoglalkoztatásba?*

M. D.: Igen, az önkormányzattól ajánlottak be a korábbi igazgatónak, a jelenlegi polgármesternek. Idejöttem, elbeszélgettünk, látta, hogy érdekel a kihívás, azt mondta, hogy rendben. Az Nemzeti Művelődési Intézet Fejér Megyei

Irodája sem támasztott kifogást személyemmel szemben, így azóta itt vagyok, és csak hálás lehetek a programnak ezért.

M. Z.: *Igen, erről már van emlékem, akkor is már ott voltam. Egyébként milyen képzettsége van?*

M. D.: Érettségim, és egy ruházati eladói végzettségem. Előtte abban dolgoztam.

M. Z.: *Amikor bekerült a Házba, ugye... akkor még a jelenlegi polgármester volt a Művelődési Ház igazgatója – milyen érzésekkel lépett be, emlékszik még az első élményekre?*

M. D.: Igen, igen, élénken emlékszem. Először nem volt teljesen pozitív a benyomásom, bár érdekesnek, de kicsit monotonnak tűnt. Akkor még az értéktári dolgokat kellett felvinni gépre, a régi iratokat, s a régi jegyzőnek a hátrahagyott emlékeit kellett digitalizálni. Amíg polgármester úr itt volt, akkor csak azzal foglalkoztam, mert nagyon nagy gyűjtemény volt, amit fel kellett dolgozni.

M. Z.: *Tehát az értéktári munkába kapcsolódott be, az értékmérés-*

Molnár Dóra

be, az értéktári anyagok digitalizálásába. A teljes anyagot digitalizálta, ami most sajnos pihen valahol, bár a polgármester úr tervezi, hogy kiadvány készül belőle, de jelenleg teljesen lefoglalják községvezetői teendői. Dóra, mindemellett, hogy ezeket az anyagokat digitalizálta, volt alkalma át is olvasni őket?

M. D.: Igen, a dolgozatomban fel is használtam a képzés során, főleg a történelmi részeket.

M. Z.: *Igy kezdődött, és aztán úgy folytatódott, hogy jött Márti... ő lett a munkatársa, majd a főnö-*

Advent

ke. Hogy tudtak együtt dolgozni, és milyen közös munkákban vett részt az alatt az idő alatt?

M. D.: Az összes programban. Legelőször is az adventi programokat említeném, illetve minden évben rendeztünk újévköszöntőt is, amin – az önkormányzati testületnek, és mindazoknak, akik az előző évben segítségünkre voltak – bemutattuk, hogy egy év alatt milyen programokat valósítottunk meg, miket értünk el, milyen fejlesztések zajlottak a településen, milyen beruházások valósultak meg. Ezután következett a gyermek- és felnőtt farsang, ezt szintén minden évben rendszeresen megrendezzük. A gyermekeknek általában népi jellegű, zenével, tánc házzal; a felnőttek pedig könnyűzenével, diszkóval. Majd március 15-i ünnepi programok következtek utána. Mindennek a hagyományát természetesen megtartottuk mind a mai napig.

A Vár-téri Vigasságot a Kula-toronynál is minden évben megrendezzük, oda hagyományörzőket hívunk a különböző országgrészekből, hiszen ott nem csupán falu- és megyebeliek jelennek meg, akik beöltöznek 15-16. századi ruhákba, és fegyver- és harci bemutatókat tartanak, hanem messzi földről is ellátogatnak hozzánk. Ezt követi az egészségnap – ezt az eseményt Márta hozta be a faluba, előtte ilyen még nem volt itt. Szűrővizsgálatok zajlanak, amelyen mindenki részt vehet. 2015 óta minden évben megtartjuk.

M. Z.: Van-e olyan, már-már helyi értéknek tekinthető közösségi rendezvény, mint például a kőszárhegyieknek a hegymenet? (Kőszárhegy a szomszéd település – a szerk.)

M. D.: Igen, az Emma-napi zarándoklat. Ez egy népi hagyomány, Batthyány Emma Róza grófnő építtetett egy kápolnát a pásztorok védőszentjének, ahová minden évben elzarándokol a falu apraja-nagyja.

A rendezvény különlegessége, hogy a katolikus és a református egyházzal is együtt kell működünk, mintegy az ökumenizmus gondolatának jegyében, hiszen ők együtt tartják a megemlékezést.

M. Z.: Van olyan közösségépítő eleme ennek a zarándoklatnak, amivel önök gazdagították, amit önök tettek?

M. D.: Talán a megvendéglést tudnám említeni, amihez mi is természetesen hozzájárulunk, illetve emellett szinte állandó program a református énekkar szereplése, versek is mindig elhangzanak, az úrhidai nyugdíjasok dalköre és a mi nyugdíjas csoportunk is énekel. Az idén kisvonnattal lehetett elutazni a dülő elejéig, és onnan indult a zarándokmenet. Ebben az évben meglepően sokan voltak, és úgy gondolom, hogy még ezt is lehet fokozni. A fiatalok hiányoznak viszont, ezért kellene jövőre egy olyan programot létrehozni, amely vonzaná őket is. Mivel jó idő van, jöhetnének akár gyerekekkel pokrócokat leterítve.

M. Z.: A fenti példából olybá tűnhet, hogy az ifjúsági korosztályt

nehéz megszólítani. Miként lehetne őket mégis valahogy becsalogatni az egyes rendezvényekre, vagy van-e olyan korosztály, akik még nyitottak, érdeklődőek?

M. D.: Igen, az általános iskolás korosztályt még érdeklik az olyan hagyományos ünnepek, mint a húsvét, az advent, vagy az őszi terményünnep. Az óvodásokat vonzza a tánc ház, ami kicsit könnyedebb, így abban ők is részt tudnak venni. A 14-18 évesek érdeklődését felkelteni már nehezebb. Őket ugyanis egészen más jellegű programok érdeklik. Próbáltunk itt mozit is létrehozni, oda azért bejárnak, de inkább a 14 év alatti korosztály az, akit el tudunk érni. Ha már óvodás korukban ideszoktatjuk őket, talán megfogjuk őket annyira, hogy a későbbiekben is ellátogatnak hozzánk. Az óvó néikkel és a tanárokkal is együttműködünk, mindig átvisszük nekik az aktuális programokat. Ha az őszi táborunkat szervezzük, délelőttre tesszük a programokat, hogy az óvónők átjöjjenek a gyerekekkel, mert a csimoták remekül érzik magukat, ám a szülők nem feltétlenül hozzák el őket.

Advent

Tombola

M. Z.: Miként emlékezik vissza arra a 2-2,5 évre, amíg közösségi munkásként dolgozott? Mennyire határozta meg, hogy maradjon?

M. D.: Nagymértékben meghatározta az életemet. Rossz élmények sosem értek, teljesen pozitív volt minden. Közösségben dolgozni sokat adó élmény volt, közösen oldottuk meg a feladatokat. Nagyon szeretek több emberrel együtt dolgozni. Így beeláttam egy igazi közösségi életbe. Még az Nemzeti Művelődési Intézetben eltöltött időszak előtt könyvtárba ugyan eljártam, ám a Művelődési Házba csak nagyon ritkán, még általános iskolás koromban. Mostanra már megfogott a Művelődési Ház miliője. Egy darabig biztos, hogy ezzel tervezek.

M. Z.: Van valami más is, amivel szeretne foglalkozni?

M. D.: Konkrét tervem nincs. 5-10 évig szeretnék maradni. Hogy utána mi lesz, még nem tudom, de biztos, hogy a közeljövőben maradok.

M. Z.: A kulturális rendezvényszervező tanfolyam mennyiben befolyásolta?

M. D.: Megerősített, mert ott is tanultam újdonságokat, illetve ráerősített olyan dolgokra, amiket már itt láttam. A tanfolyamon is csupa pozitív hatás ért. Mellesleg hozzáadott az itteni munkámhoz is, sokszor eszembe jut, hogy ez melyik tételhez is tartozik.

M. Z.: Dóra, ha Önre volna bízva a Ház, milyen tervei lennének? Milyen programterveket dolgozna ki?

M. D.: Elsősorban az idősebb vagy a közép generációt valamiféle

tanfolyammal lehetne becsábítani, akár egy nyelvtanfolyammal, akár informatikaival, mert még aktívak, s úgy érzik, hogy tudnak még tanulni, tehát számukra lehetőséget kellene biztosítani. A fiataloknak olyasféle klubot hoznék létre, ami érdeklí őket, mindemellett tájékoztató jellegű előadásokat tartanánk, hogy mire vigyázzanak, hisz ebben a felgyorsult világban szükségük volna rá, hogy elkerüljék a veszélyes helyzeteket. Ezeken túl szórakoztató jellegű programokkal is kedveskednék nekik. A szülőknek is segíthetnénk, a gyerekekkel együtt ki-lephetnének a mindennapi taposómalomból, az otthon zárt világából.

CSEH MÁRTA Szombathelyen, a Nyugat-magyarországi Egyetem kommunikáció – művelődésszervező szakán végzett 2009-ben, fő területe a rendezvényszervezés volt. 2014 októberében nyújtott be pályázatot a szabadbattyáni Általános Művelődési Központ művelődési házába a művelődésszervezői állásra. Korábban 20 éven keresztül lakott már a településen, s lelkében soha nem is szakadt el tőle, éppen ezért nagyon nagy tervekkel és célkitűzésekkel érkezett vissza. A legfontosabb célja, hogy a művelődési ház egy olyan pont legyen az itt élő közösség életében, ahová mindig érdemes betérni, ami igényeik szerint, örömeikre és meglepedésükre működik, hasznos alternatívákat kínál az embereknek a szabadidejük eltöltéséhez. A hitvallása, hogy közösséget meg kell szervezni, a lakosság hangjára oda kell figyelni, mindig nyitottnak kell lenni a felőlük jövő minden kezdeményezésre. 2016 júliusa óta dolgozik a művelődési ház vezetőjeként.

MOLNÁR DÓRA 2014 szeptemberében került a Nemzeti Művelődési Intézet kulturális közösségi munkásként a szabadbattyáni Általános Művelődési Központ Móricz Zsigmond Művelődési Ház és Könyvtárába. Három évet töltött ebben a munkakörben, sok tapasztalatot szerzett a kulturális élet területén, és módjában állt mélyebben beelátni a közösségi művelődés szervezési hátterébe. Idővel lehetősége nyílt egy kulturális rendezvényszervező tanfolyamot elvégezni, ami lehetővé tette, hogy 2017 márciusától főállásban foglalkoztassák tovább az időközben önállóvá vált intézményben.

MÁHR ZOLTÁN az NMI Művelődési Intézet Nkft. Fejér Megyei Irodájának módszertani referense. 1983 óta dolgozik közművelődési területen. Magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár és közművelődési előadói diplomáját az ELTE Bölcsészettudományi Kar nappali tagozatán szerezte. Szakmai pályafutása során dolgozott „egyszemélyes” művelődési ház vezetőjeként, művelődési intézmény munkatársaként, igazgatójaként, és megyei művelődési központ munkatársaként és annak szakmai igazgatóhelyetteseként. Rövid – közigazgatási – kitérő után a Nemzeti Művelődési Intézet, illetve annak szellemi utódjának, az NMI Művelődési Intézet munkatársa lett.

„Alkotni születünk erre a földre”

Beszélgetés Benkó Attilával, a budakalászi Kós Károly Művelődési Ház és Könyvtár intézményvezetőjével

Pest megye szívében, a Pilis-Dunakanyar kistérségében található közművelődési intézmény, a Kós Károly Művelődési Ház és Könyvtár Budakalász igazi közösségi központja. Folyamatosan növekvő látogatószámmal és egyre színesebb kulturális kínálattal büszkélkedhetnek a szakmai munkatársak. Az intézmény otthonául szolgál a város civil szervezeteinek, közösségi kezdeményezéseknek, városi ünnepségeknek, fesztiváloknak, kluboknak, művészeti csoportoknak. A Kulturális Közfoglalkoztatási Programban indulása óta résztvevőként, a III. Program vége óta pedig továbbfoglalkoztatóként is jelen vannak. A program tapasztalatairól, eredményeiről, az intézmény mindennapjairól, kihívásairól, sikeréről Benkó Attilával, az idén újraválasztott intézményvezetővel beszélgettem.

Kovács Anna: *Hogyan kerültek kapcsolatba a Kulturális Közfoglalkoztatási Programmal, illetve intézményvezetőként hogyan álltál hozzá ehhez a lehetőséghez? Ha jól tudom, több programban is részt vettetek.*

Benkó Attila: Így van. Amióta elindult a program, mi aktív részesei vagyunk. Ez egy több szálon futó kapcsolat. Mindig is kerestem azokat a lehetőségeket, legyen az humánerőforrás, pályázat stb., amivel tudjuk erősíteni az intézményt. A kommunikáció pontosan egy ilyen fejlesztendő terület volt, ahol egyszerűen nem volt annyi álláshelyünk, nem volt annyi munkatársam, hogy megoldjuk a vele járó rengeteg feladatot. Ekkor került meghirdetésre a jelentős médiavisszhangot kapott Kulturális Közfoglalkoztatási Program. Nagyon megörültünk a lehetőségnek, hiszen megoldódni látszott ezzel a humánerőforrás hiány, ráadásul egy-egy helyi, budakalászi embernek is lehetőséget adhattunk visszatérni a munka világába. Jeleztük a fenntartónknak, Budakalász Város Önkormányzatának, hogy szeretnénk csatlakozni a programhoz. Így közösen, ők, mint partner-szervezet, mi pedig, mint szakmai, fizikai háttér kezdtük megtenni a szükséges lépéseket. Az volt a filozófiám, hogy ez egy új, formálódó dolog, amiben érdemes részt venni

és megtalálni benne azokat a dolgokat, amit fel tudunk használni a fejlődésünk érdekében. Ez a befogadó intézményre is komoly feladatokat ró, de úgy éreztük, hogy érdemes beletenni időt, energiát, hiszen ez egy tanulási folyamat. Kíváncsiság volt bennünk, félsz nem, úgyhogy belevágtunk.

K. A.: *Mit emelnél ki a programból, ami a legnagyobb eredményt hozta számotokra?*

A Művelődési Ház tavaszi díszben

B. A.: Az igazság az, hogy az egészben a legnagyobb lehetőség és egyben a legnagyobb rizikófaktor az az egyén, aki részt vesz a programban. Ez egy nehéz dolog, mert vannak kritériumok, aminek meg kell felelni, és ezt nekünk, mint foglalkoztató szervezetnek szem előtt kell tartanunk már a kiválasztás során. Az, hogy ő hogyan tud alkalmazkodni, hogy tudja elvégezni a feladatokat, az, hogy milyen személyiség, hogy tud beilleszkedni a csapatba, mit hoz magával az életéből, mind-mind meghatározzák a sikerességet. Ebben a befogadó intézménynek is nagy felelőssége van! Természetesen voltak azért nehézségek is a hozzánk kerülő dolgozókkal, de igazából mindenki, aki megfordult a program során az intézményünkben, hozzátett valamit saját magából, tehetségéből, személyiségéből a közös munkához. Szerencsénk volt, hiszen a programnak köszönhetően végül a kommunikáció területén tapasztalatokkal rendelkező P. Debreczeni Melinda kolléganőnk sikeresen el tudott helyezkedni nálunk, mint kommunikációért, PR és marketingért felelős munkatárs. Ezt tartom a legkiemelkedőbb eredménynek.

K. A.: *Miben látod a kulcsát a közfoglalkoztatott és a partner közötti jó viszonynak? Miben áll a partner, és miben a közfoglalkoztatott felelőssége?*

B. A.: Ez egy társas kapcsolat, amibe bele kell tennünk időt, energiát, hogy működjön. Két félből áll: egy fogadó partnerszervezetről és egy belépő munkavállalóból. A partnernek ugyanúgy dolgozni kell a jó viszony kialakításán, mint a munkavállalónak. Nem véletlen,

hogy mi is a harmadik programra találtuk meg a mostani munkatársunkat, nekünk is tanulni kellett. Úgy érzem, valahol vezetői felelősség, hogy a munkavállaló integrálódni tudjon már a program ideje alatt a csapatba. Fontos, hogy a közfoglalkoztatott munkatárs ugyanúgy közvetlen kolléga, tehát ehhez mértén kapjon feladatokat is. Meg kell becsüljük a programban részt vevő munkavállalót, hiszen fontos tagja a csapatnak onnantól, hogy elkezd nálunk dolgozni. Nagyon nem mindegy, hogy milyen mentalitással lép be a programba a munkavállaló. Melinda például külföldi munkatapasztalat után jött haza, gyermeket vállalt, és ezek után kerültek Budakalászra a családjával, hogy itt letelepedjenek. Az elejétől fogva látszott rajta, hogy megtetszett neki a település, a munkahely családi környezete, a csapat, a helyi közösség, és, hogy itt szeretne tevékenykedni, ami már megadta a kezdő elhivatottságot. A programot lehetőségként fogta fel, hogy a kisgyerekekkel ott-hon töltött évek után segítségével visszatérhet a munka világába, ráadásul kapcsolatokat is kialakíthat az új lakóhelyén. Szerintem szükség van egy tudatos vezetőre és egy

Közönség a művelődési ház kertjében

nyitott munkavállalóra. A lényeg pedig a hozzáállásban van, ahogy Szörényitől is hallhatjuk „Alkotni születünk erre a földre”. Ezt kell tudatosítani mind a partnernek, mind a munkavállalónak. A közös cél az értékteremtő munka.

K. A.: Ha megvan a hozzáállás és a kellő nyitottság, kialakult a jó kapcsolat, utána mi jön? Véleményed szerint mitől függ, hogy egy közfoglalkoztatott el tud-e helyezkedni az adott partnernél? Neked, hogy sikerült foglalkoztatni Melindát?

B. A.: Szükség van egy kultúrátámogató városvezetésre. Ha szerencsésen állnak a csillagok, mint nálunk, akkor megkapjuk azt a kellő támogatást és háttérrel, ami a fizikai létet biztosítja, és megkapjuk azt a kellő szabadságot, ami a szellemi létezését teszi lehetővé ebben a szakmában. A programhoz kapcsolódó humán erőforrás fejlesztésért nagyon sokat dolgoztunk. Ez, ha úgy tetszik egy komoly vezetői lobbis tevékenység. Amikor Melinda hozzánk került és látszott rajta, hogy hosszú távon is itt szeretne elhelyezkedni, kerestünk egy közös célt. Elkezdtük megálmodni egy új státusz alapjait. Az az egy év, amit a Kulturális Közfoglalkoztatási Programnak köszönhetünk, majdnem háromszoros próbaidőnek feleltethető meg. Így van idő arra, hogy a városvezetés felé is bizonyítottá váljon a dolgozó munkájának eredménye. Látszódnak a fejlődés jelei, és ezt kézzel fogható adatokkal is alá tudjuk támasztani. Ha pedig egy fejlődés elindul, akkor ott további municióra van szükség. Ezt a városvezetésünk jó fenntartóként felismerte, és támogatásáról biztosított bennünket.

K. A.: Több mint egy éve továbbfoglalkoztató intézményként, kiégszült csapattal tudtok dolgozni. Kérlek, mesélj egy kicsit az új csapattal végzett közös munkáról!

B. A.: A program indulása előtt nem volt kommunikációs munkatársunk, így az új dolgozó érkezése a csapatba sok terhet levett a többiek válláról is, hiszen nagyon sok a tennivaló egész évben. A munkafolyamataink kiszámíthatóbbá, mérhetőbbé, hatékonyabbá váltak Melinda munkájának eredményeként. Jutott idő az arculati elemek, a PR-marketing terület átgondolására, fejlesztésére, illetve a belső hálózati kommunikáció korszerűsítésére is. Sokkal aktívabb élő kapcsolatot tudtunk kialakítani az elmúlt időszakban a látogatóinkkal. Ehhez kérdőíves módszerek, adatbázis építések, elégedettségmérés, programfüzet korszerűsítés és a még több személyes jelenlét segítettek hozzá bennünket. Például idén meghirdettük a család évét, ami egy igazi csapatmunkát igényel a munkatársaktól. Az a jó, hogy csupa kreatív, tehetséges, a személyiségét maximálisan beleadó szakemberrel dolgozhatok együtt. Nálunk inkább az oroszlanokat kell szelidíteni egy-egy munka során, mint a nyulakat vadítani. Azt hiszem, szerencsésnek mondhatom magam.

K. A.: Említetted a kérdőíves adatfeldolgozást, mint a közös munka eredményét. Miben járul hozzá ez a módszer a mindennapi munkátokhoz?

B. A.: Azt kell, hogy mondjam, hogy sokban, hiszen nagyon hasznosnak bizonyul több területen is. Már régóta szerettünk volna összeállítani egy elégedettség mérésére, visszacsatolásra szolgáló rendszert. Melinda érkezése erre lehetőséget, ötleteket és időt adott, így összeállítottunk közösen egy kérdőívet, amit nagyobb rendezvényeinken az infópultnál tölthetnek ki a látogatóink. Nagyon sok hasznos adathoz jutunk ezen az úton hozzá, amit szem előtt tartunk a további munkánk során. Egy jó visszacsatolási lehetőséget ad, illetve a konstruktív kritikákból, javaslatokból tudunk továbbfejlődni. Nekünk is vannak ötleteink – néha talán túl sok is –, megérzéseink, hogy mire lenne szükség, de a látogatókkal való személyesebb kapcsolatból, a visszajelzésekből megerősítést kapunk. Jó példa erre, hogy ilyen közösségi visszacsatolásból és munkatársi ötletből született meg idén a babamama szobánk, amit nagyon sok kismama szívesen használ.

XXI. Kalászi Vigasságok táncház

P. Debreczeni Melinda munka közben a XXI. Kalászi Vigasságokon

A legnagyobb öröm számunkra, amikor a lakosság hálájával és elégedettségével találkozhatunk. Mindezek mellett a visszajelzések-ből konkrét adatokat nyerhetünk a látogatottságról, a közönség összetételéről, igényeiről. Visszajelzést kaphatunk arról, hogy egy adott korosztályt mi érdekelhet, így célzottan tudunk előadót hívni. Van még egy másik vonulata is ennek a módszernek. A kitöltésekből tudjuk, hogy mely látogatónk honnan érkezik, ebből adódóan pozitívan tapasztaltuk, hogy a helyi közösség mellett nagyon sok helyről látogatnak el hozzánk. Ebből kifolyólag az is érdekes lehet, hogy miben tudunk egyediek lenni, miben tudunk többet nyújtani. Persze az önkormányzatban is segít a visszacsatolás, hiszen, amitől működik ez a hely, a családias hangulata, a nyitottsága, arra nagyon vigyáznunk kell, hogy még sokáig megmaradjon.

K. A.: Budakalász egy többnemzetiségű, pezsgő kulturális élettel, növekvő lakosságával és erős

helyi közösségekkel rendelkező város a főváros vonzáskörzetében. Hogyan tudtok alkalmazkodni az ebből adódó kihívásokhoz, lehetőségekhez, mi a titkotok?

B. A.: Szerintem a közösség a titok. Van egy lelkes, kreatív, tehetséges csapat, egy gondoskodó fenntartó és különleges helyi lakosság. Ezek az adottságok számunkra mind erősséget jelentenek. Meg kell jegyezni, hogy szerencsések vagyunk, mert a város igényes és nyitott kultúrafogyasztó, aktív lakossággal rendelkezik. Szép kör-

nyezetben, minőséget várnak el tőlünk, tehát a motivációnk folyamatos. De mindemellett be kell látunk, hogy igazából vannak olyan műfajok, dolgok, amivel nekünk nem kell konkurálni, gondolva itt Budapest közelségére. Az emberi léptékű, emberhez közeli, közösségi élményekben jók tudunk lenni, erre fektetjük a hangsúlyt. Ez a családi-as jelleg adja Budakalász egyediségét, amihez hűnek kell maradnunk, ha a helyi emberekért dolgozunk. A civilek, a nemzetiségek, a helyi erők mind kiveszik a részüket a város közösségi életéből. Valahogy mindannyian nálunk találnak életteret, aminek mi nagyon örülünk.

K. A.: Röviden összefoglalnád kérlek, hogy hogyan képezed el a következő öt éveket?

B. A.: A legfontosabb számomra, hogy megmaradjon a mostani szakmai csapat. Nagyon jó partneri kapcsolataink vannak, amit szeretnénk a jövőben is ápolni. Szeretnénk folytatni az olyan fejlődést hozó kezdeményezéseket, mint az önértékelési rendszer, mint az adatbázis építés, a célzott kommunikáció. Fontos területnek tartom a település hírnevének, népszerűségének növelését a kultúrán keresztül. Szeretnénk még közelebb kerülni a helyi emberekhez, fórumot adni a közösségi kezdeményezéseknek, folytatni az értékközvetítést, megtalálni és megállni a helyünket ebben a folyamatosan változó világban.

BENKÓ ATTILA a Janus Pannonius Tudományegyetemen 2002-ben szerezte meg művelődési és felnőttképzési menedzser (andragógus) egyetemi diplomáját. Kipróbálta a színházi szakmát is. Két évet járt a Nemzeti Színház színi akadémiajára, majd rendezőasszisztensként és produkciós vezetőként is tevékenykedett. Több rendezvényszervező cégnél is sokéves munkatapasztalatot szerzett. Először 2010-ben került Budakalászra, ahol eleinte az önkormányzatnál, majd a művelődési házban is kamatoztatta szakmai tudását. 2012 óta a budakalászi Kós Károly Művelődési Ház és Könyvtár intézményvezetője. 2017 tavaszán újabb 5 évre egyhangúan újraválasztották.

KOVÁCS ANNA 2016-ban szerzett diplomát az Eötvös Loránd Tudományegyetemen, andragógia szakon, művelődésszervezői képzéssel. Majd a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi karán, Kommunikáció és Médiatudomány mester szakon folytatta tanulmányait. Aktív tagja több amatőrművészeti csoportnak. 2017 márciusa óta az NMI Művelődési Intézet Nkft. Észak-magyarországi Központjának Pest Megyei Irodájában, mint módszertani referens tevékenykedik.

Noszvaj, az ezerarcú

*Egy település, amely nem a könnyebb utat választotta
Beszélgetés Bóta Gézával, Noszvaj polgármesterével
és Czinkéné Szűcs Krisztinával,
a noszvaji IKSZT vezetőjével.*

*„Virágok, csodálatos panoráma,
jó levegő és vendégszeretet”*

Ezekkel a szavakkal írható le a község talán a leginkább jellemző módon; de emellett még több mindent talál itt az látogató. A Bükk déli kapujában, Egertől tíz kilométerre fekszik Noszvaj. Sajátos hangulatát az itt élő kreatív, vendégszerető közösség alakította, amely ma is éli hagyományait, ám mellette folyamatosan újít is.

A barokk De la Motte-kastély, a síkfőkúti tavak, az 1889-ben épült Gazdaház, az úgynevezett „Pincelakások”, a tufába vájt borospincék sokasága, a Bükk turistaújtjai vagy a februártól decemberig terjedő rendezvényeinek sokasága (például a Szerelemhétvége, a Húsvéti Vendégvárás – Tojáskereső Verseny, a Sörest, az Anna-napi búcsú, a Fröccsparti, a Szilvanap, a Noszvaji Pincenapok és Kemencében Készített Ételek Napja, a Zenés Bortúrák, a Birsnap, a Márton Nap) mind-mind megannyi látnivalót kínálnak.

A helyi közösség az évszakokkal harmóniában szervezi természet-

és családbarát programjait. Évente sokszor nyitják ki portáik kapuját, hogy a látogatók megismerhessék ünnepeiket, receptjeiket, kertjeiket, a vidék borait és termálvizeit, s a csupa nagybetűvel írandó gazdákat, a faluban élő tehetséges, hivatásuknak élő embereket.

Noszvaj kimondottan gazdag olyan terekben, melyek kiválóan alkalmasak különböző családi szabadidős tevékenységek befogadására. Egyes családok „el-elfoglaltak” egy-egy területet, és organikus módon újraértelmezték azok felhasználását. Ma már kilenc olyan élményteret is számon tartanak Noszvajon, amit lassan az egriek is elkezdtek felfedezni.

Az egyik ilyen gyönyörű fekvésű helyen, Síkfőkúton találkozom Czinkéné Szűcs Krisztinával, a helyi IKSZT vezetőjével.

Kelemen Éva: *Mindig is szerettem ezt a helyet, gyerekorom óta járunk ide ki. Jó látni, hogy vannak új dolgok, működik a bolt, és látható, hogy jól érzik itt magukat a gyerekek. Kriszta, kérlek, monddjál*

pár szót a most folyó programról és természetesen magáról erről a helyről is!

Czinkéné Szűcs Krisztina: Most éppen egy Erzsébet-tábor van, amire minden évben pályázik az IKSZT. Elsősorban noszvajiak a gyerekek, de vannak Bogácsról és Somolyáról is tanulók. Nagyon

szeretnek itt táborozni, itt a bázisunk, innen indulunk kirándulni, s a strandra is. Három turnust vállaltunk be az idén nyáron. Ez a hely Síkfőkút, amely ma Noszvaj üdülőterülete. Régen a forrás miatt állatok itatóhelye volt. Később a Gallas család tulajdona lett. A két tó mesterséges, a Gallasok hozták létre. Sokáig Eger város tulajdona volt, majd később került közigazgatásilag Noszvajhoz. A noszvajiak nagyon szeretik, és mindig is erős érzelmi szálakkal kötődtek hozzá. Sokszor emlegetik a régi időket, amikor volt itt palacsintasütő, kis trafik is. Az önkormányzat ebben a ciklusban döntött arról, hogy átveszi a büfé üzemeltetését. Egy kis *kamraboltot* indított be, amelyben ajándéktárgyakat és helyi termékeket is lehet kapni. Nagyon fontos egy ilyen hely az itt pihenő turistáknak. Síkfőkút egy jól kiépített turistafogadó központtá vált az idők során. A másik jelentős és fontos fejlesztés a sokak által látogatott játszótér. A tavakat az önkormányzat kitisztíttatta, rendezte a vízgazdálkodást az alsó taven is. Most már kiváló a vízminősége mind a két tónak. Sokan járnak ide horgászni, de vízbicikliket és csónakokat is vásárolt az önkormányzat, mert azt szeretnék, hogy jól érezzék magukat itt az emberek. Ezért vannak itt a szalonasütő és a főző helyek is. Folytatjuk a megkezdett faültetéseket is, hogy még árnyasabb és kedvesebb legyen a rét a pihenéshez. A vizesblokk felújítása most zajlik, de a játszótér további bővítését tervezzük.

K. É.: *Kérlek, mutasd be magad pár szóval!*

C. SZ. K.: Ózdi születésű vagyok. Noszvajra 2003-ban költöztem. Itt építkeztünk. 2007-től részt veszek a Noszvaj Idegenforgalmáért Egyesület munkájában. Itt indult el a közösségi munkám, itt jó társakra találtam. Az egyesület valóságos közösségként tevékenyke-

Erzsébet-tábor, Noszvaj, 2017

dik. Könnyű volt az új ötleteinkkel meggyőzni őket. Jó volt a fogadó-készség. Az egyesület révén lettem ismertebb a településen, ahogy részt vettem a rendezvényeken. Több új dolgot valósítottunk meg Balogh Barbarával és Thummerer Évával. S amikor az IKSZT vezetői állásra kerestek embert, akkor én nyertem el a számomra megtiszteltetést jelentő feladatot. Így 2013 óta az IKSZT vezetőjeként foglalkozom a helyi közművelődéssel, a közösségfejlesztéssel, a noszvaji közösséggel, a vidékfejlesztéssel.

K. É.: *Noszvaj közel van Egerhez, sokan járnak ki ide a progra-*

mokra. De Bogács fürdőhelye felé is erre vezet az út. Gondolom ez is szerepet játszik abban, hogy a sok turistát itt is meg akarjátok valamivel „fogni”. Azt látom, hogy a település rendkívül jól használja az adottságait, gyönyörű a hely, és sok fiatal költözik ki. Sok nyaralót újítanak fel mostanában. Te hogyan látod ezt?

C. SZ. K.: Noszvaj sajátos helyzetben van, nincs strandja, nem gyógyhely, nem fürdőhely. Így a mostani fejlesztési trendeknek, a fürdőhely fejlesztéseknek nem felel meg. Ezért meg kellett találnunk a magunk helyét. Meg kellett találni a saját vonzerejét a falunak, azt,

Erzsébet-tábor, Noszvaj, 2017

hogy miben vagyunk különlegesek. Szerencsére nagyon jók az adottságaink, nagyon szépek a műemlékeink. Sok értékünk van, amit meg tudunk mutatni a turistáknak. És amiben szerintem nagyon jók vagyunk, az a sokféle és jó szálláshely, a négy csillagos hoteltől kezdve a stílusos vidéki szállodától a legszebb falusi szálláshelyig, így mindenféle igényt ki tudunk elégíteni. De ha csak egy jó ebédre vágyik valaki, akkor itt van a Rozmaring étterem, a Magtár Fogadó, az Oxigén Hotel étterme, vagy a Nomád Hotel és a Síkfőkút Hotel étterme. Különleges színpont a most nyílt Csendülő, amely egy „szívhely”. Egy igazi közösségi tér, tele különleges produkciókkal és egyedi hangulattal. Híres látványlónk a De la Motte-kastély, a Pocem, a barlanglakásokból létrehozott természetművészeti központ, amelyet a Farkaskő Művésztelep Egyesület üzemeltet. Az a jó ezen a településen, hogy a vállalkozók, megvalósítók itt tudnak együtt dolgozni. Itt, aki turizmussal akar foglalkozni, az kötelességének érzi, hogy belépjen az egyesületbe, amely 20 év óta látja el ezt az értékteremtő és értékmegőrző feladatát.

Hiszen azok a rendezvények, amelyet 20 éve indultak el Hegedűsné Majnár Márta munkája eredményeképpen, már országos méretűvé nőttek. Például a Húsvéti Vendégfogadás, a Szilvanapunkt, a Kemenécis Napunk. Majd ezekhez jöttek az újak: a Birsünnep, a Terepfutóverseny, a húsvéti Tojásvadász és a Bálint-napi hétvégénk.

K. É.: Hogyan vesznek részt a közösségi életben a helyiek és betelepülők? Hogyan tudtak alkalmazkodni, mennyire lehet bekapcsolni őket a közösségi életbe?

C. SZ. K.: Olyan emberek jöttek ide, akik értéket keresnek, többen maguk is magas színvonalat képviselnek a saját szakterületükön. Jól érzik itt magukat és nagyon szívesen vesznek részt a programokon, és sok önkéntes munkát is vállalnak. Színvonalas munka folyik mind a két intézményben (óvoda, iskola), ezért magas létszámmal töltik meg az intézményeket. A szülőknek magas az elvárásuk, és ezt az intézményeink ki tudják elégíteni.

Noszvaj egy vonzó hely. Tudatosan törekszünk arra, hogy megőrizzük a jó levegőjét, a szép

környezetet, az erdeit. Az önkormányzat is minden erőforrást megmozdít, hogy esztétikailag is vonzó legyen. Tényleg szerelmesnek lehet lenni ebbe a településbe. Sok minden az értékről szól. Szeretnénk, ha azoknak az embereknek a tevékenysége és elismerése kerülne a középpontba, akik tényleg az értékek mentén dolgoznak. Az alpolgármester, Szabó Péter kezdeményezésére indult el egy új kezdeményezés: a csoknoszvaj.hu oldal. Ez a község építési telkeit egy átfogó kampányon keresztül ismerteti a CSOK 10M+10M kedvezményprogramban részt venni kívánó magyar fiatal családokkal.

Ez egy nagyon jó és ösztönző marketingfogás, hogy ideköltözzenek a fiatal családok, hogy a falu ne vesszen el, hogy megőrizzük. Legyen benne mindig gyerek, legyen benne fiatal. S megtudjuk mutatni az újaknak, hogy meglásák a honlapot megnézők, hogy miért pont Noszvaj! Miért éppen ide kell költözni? Azon kívül, hogy nagyon szép és nagyon jó természeti adottságai vannak (szerintem Magyarország legszebb faluja), turisták tízezrei jönnek annak ellené-

re, hogy nincs itt standfürdő. Meg kell mutatni, hogy miért érdemes ideköltözni, s hogy a vett ingatlanok értéke hosszútávon is értékálló marad. A település mögött egy erős közösség áll, olyan emberek, akik elkötelezettek a falujuk iránt. A falujuk megmentéséért és életben tartásáért. Fontosnak tartják, hogy kihozzák belőle a legtöbbet, amit be lehet mutatni. Vannak nehézségek, de az ötletünk mindig több, mint amit a pénztárcánk enged. Ezért nagyon sok önkéntes munkát végeznek a helyiek. Van egy aktív mozgató mag, és vannak, akik csak alkalmanként vesznek részt a közösség életében. Ez az aktív közösségi létezés viszont vonzó, indok arra, hogy ideköltözzenek az emberek.

K. É.: *Gondolom, ezzel a helyi identitást szeretnétek erősíteni.*

C. SZ. K.: Így van. Minden eszükkel próbáljuk megszólítani a helyi embereket, támogatjuk őket, igyekszünk meggyőzni, programjainkba bevonni őket, szemléletet formálni, ami sokszor nem hálás és nem rövid távú feladat. Mindig azt az utat választjuk, ami nehezebb, ami több kihívást kínál! Azért vannak előremutató változások is. Régebben sokkal hosszabb ideig kellett szelíden kérlelnünk a gazdákat, hogy készítsenek lekvárt (ez most már könnyebben megy), hogy jöjjenek el árusítani, jöjjenek táncházba, hozzák el a gyerekeket, ültessenek virágokat, mutassák meg portáikat. Nyissák ki a kapukat! Azt hiszem, ez a legnehezebb, ehhez igazi bátorság kell. Itt helyben megmutatni a vendégnek például, mit tudnak készíteni a kemencékben, és persze vállalják a nagy strapát, ami ezzel jár. Könnyebb lenne külsős rendezvényszervezőt, szakembereket meghívni, de mi soha nem ezt az utat választjuk. Mindig a helyi értékeket, érdekeket tartjuk szem előtt. Most a Kemencés Napon is az a fontos, hogy helyi kötődésű legyen

a fellépő, például a rockegyüttes is. Lehet, hogy nehéz lesz megszervezni, de mi ezt az utat választjuk. Ez speciálisan noszvaji vonás, hogy merjük a nehezebb utat vállalni!

K. É.: *Ami még Noszvajról sok mindenkinek eszébe jut: a Gazdaház. Beszélj erről a projektről is egy pár mondatot.*

C. SZ. K.: A Gazdaház a lelke közepe minden noszvajinak. Hegedűsné Majnár Márta álmolta meg, hogy élő tájház legyen ez az épület. Ezt az elképzelést próbáljuk továbbvinni mindig újabb és újabb pályázati források felhasználásával. Például az egyik nyertes Kubinyi-pályázatból lett meg a ház hagyományőrző berendezése. Azt hiszem, büszkén elmondhatjuk, hogy van egy múzeumpedagógiai foglalkozásokra is alkalmas szobánk, sőt még múzeumpedagógiai játékok készíttetésére is lett lehetőségünk, amik mind saját fejlesztésűek: van egy Noszvaj-foglaló játékunk, van egy forgató játékunk a népviseletek bemutatására, de vannak más, Noszvajt bemutató játékok is, például saját puzzle-unk is van. Most készült el a múzeumpedagógiai kiadványunk is ehhez, amely Csorba Erzsébet és Benke Orsolya munkája, amelyet jövőre szeretnénk múzeumpedagógiai Nívó-díjra jelölni. Egy másik pályázatból az aszalás hagyományát próbáltuk visszahozni, hiszen szuszinkás falunak is nevezték Noszvajt. Ezt az értéket is igyekszünk megőrizni. A www.noszvajpakk.hu oldalon található azok a turisztikai programok, amelyekből az ide látogató csoportok választhatnak, például akár a kemencében való sütés bemutatását is.

A másik nagy innováció, amit több helyről is figyelemmel kísértünk, a Meseút létrehozása. Ez egy közös gondolkodás eredménye, amelyet Tátrai Vanda meseterapeuta fogott össze, és ő töltötte meg a tartalommal, a Meseúton elhelyezkedő házakat mesékkel. Maguknak

a házaknak a létrehozásában több falubeli művész vett részt, akik önként vállalták, hogy egy-egy házat kidíszítsenek. Az Idegenforgalmi Egyesület biztosította a technikai és anyagi háttérrel a megvalósításhoz. Megszervezte a marketinget és az értékesítést, hogy ez mind a falubeliek, mind a turisták számára elérhető ajánlat legyen. Nagy örömünkre idén Eger a Meseúttal Noszvajt behívta az EDEN (Kiváló Európai Desztinációk) pályázatba.

K. É.: *Nem unatkoztok. Mindig történik valami Noszvajon, és mindig kitaláltok valami újat. A település a kezdettől fogva részt vesz a Kulturális Közfoglalkoztatási Programban. Hogyan segítik a munkásokat a kulturális közfoglalkoztatottak? Milyen ötletekkel tudják kiegészíteni a ti kezdeményezéseiteket?*

C. SZ. K.: Már az első programhoz is csatlakoztunk, és azóta is részt vesz a falu a programban. Az Idegenforgalmi Egyesület elnökeként az első voltam, aki élt ezzel a lehetőséggel Noszvajon. Az első közfoglalkoztatottunk Witmann Viktória újságíró volt, aki akkor költözött a faluba. Nagyon jó volt vele dolgozni. Vikinek a saját projektje, egy ismeretterjesztő kör indítása, a falu „dokumentálása”: fotózás, interjúzás, filmezés volt. Cikkeket írt az eseményekről, az emberekről, interjúkat készített, és az újság szerkesztésében is részt vett. Általa megfrissült az újság. Az összes kulturális közfoglalkoztatási programban részt vett az egyesület, sajnos az utolsóban nem kapott embert. De az egyesület hatására egyre több szervezet csatlakozott a programhoz és kért, kapott embert a tevékenységéhez. Később jött a Pitypang, a Noszvaj Hagyományőrző Egyesület, részt vett a Farkaskő Művésztelep Egyesület, aztán a Magyarországi Tájházak Szövetsége is. Látták, hogy ez egy jó program, és szívesen dolgoz-

Kirándulás

nak benne az emberek. Nagyon jó kapcsolatunk volt és van az NMI Művelődési Intézettel, sokat köszönhetünk nekik. Nagyon jó volt ezeknek az embereknek, a közösségért, a közművelődésért feladatot adni. Minden közfoglalkoztatott-ra jellemző volt, hogy részt vállalt minden közösségi megmozdulásban, és jó kis csapat jött össze. Jellemzően ezek az emberek olyanok közül kerültek ki, akik vagy felsőfokú végzettséggel, vagy az érettségi mellett legalább még valamilyen egyéb végzettséggel is rendelkeztek. Elmondható, hogy igazán nagy emberi potenciálok vannak itt a településen! Sok egyéb ötlet is megvalósult: például amikor Almásiné Pintér Irén a „Nagy titkai” című saját projektjében megtanította a gyerekeket, hogy lehet a legegyszerűbb zöldségből vagy gyümölcsből nagyszerű ételeket készíteni a chips és csoki helyett. Nagyon élvezték a gyerekek. Nagy Sándor, fafaragó is hasznosította nálunk mesterségbe-li tudását a közösségért. Most az önkormányzat közfoglalkoztatottjai dolgoznak az IKSZT-ben, és nagyon sokat segítenek ebben a táborban és az egyéb programokon is.

K. É.: *Noszvaj az elsők között hozta létre az értéktárát. Itt a település a könyvtárat bízta meg a kezelésével, gondozásával. Hogyan álltok az értékek felvételével és a gondozásával?*

C. SZ. K.: Csorba Erzsébet, Böbe, egykori könyvtárosunk nevéhez kötődik a létrehozása. Sajnos Böbe jelenleg már máshol dolgozik, azóta a könyvtár csatlakozott a Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszerbe, és a Humán Erőforrás Bizottság vette át az értéktár gondozását. Minden noszvajinak fontos, hogy semmi ne maradjon ki. Most is vannak felvételre váró értékek, mint a padlanyos temetkezési mód, mert ez speciálisan noszvaji, de a viselet és az egyesületek értékőrző munkája is.

K. É.: *Nagyon fontos a hagyományörzés a településen. A Pitypang Hagyományörző Egyesület említetted a közfoglalkoztatás kapcsán. Mutasd be, kérlek, pár szóban a szervezetet.*

C. SZ. K.: Mátyus Ágnes, Csorba Erzsébet és Uzelman Mariana kezdeményezésére jött létre az egyesület azzal a céllal, hogy legyen hagyományörzés Noszvajon is. Elsősorban a néptáncot éltetik, oktatják, de mindenféle ősi tudást is (helyi mesterségek, népmesélés) igyekeznek az utókor számára megőrizni, elevenen tartani, és megtanítani az egyesület tagjainak, a gyerekeknek. Mindenkinek a helyi népi értékek megismertetése a legfontosabb. Noszvaj nagyon sajnálatos néprajzilag, mert a matyó és a palóc vidék közötti település, de végül is palóc hagyományokat őriz.

A helyi rendezvényeken mindig jelen vannak a „pitypangos táncosok” szép koreográfiáikkal, és rendszeresen tartanak táncházat is!

K. É.: *Tervek?*

C. SZ. K.: Noszvaj most is jelentkezett a Virágos Magyarország versenybe (egyszer már, 2006-ban ezt a megmérettetést megnyerte). Nagy feladat, mert azonkívül, hogy szeretjük a virágokat, nagyon kevés emberünk van rá. Jelenleg három közmunkás asszony gondolja a virágokat az egész faluban. Így ezt az egész pályázatot csak egy nagy közösségi megmozdulással tudjuk csak megvalósítani. Sokan kapcsolódtak be az ültetésbe és a gondozásba: a református gyülekezet, az óvodások, az Idegenforgalmi Egyesület tagjai, az IKSZT dolgozói. A helyi versenybe összesen 28 nevezés érkezett. Tervünk emellett a Meseút újabb tartalommal való fejlesztése is. Sőt szeretnénk jövőre pályázati forrásból a helyi termék piacot is fejleszteni, a rövid élelmiszerláncon történő értékesítést megszervezni. Az idén átadott Borplaccra pedig helyi borbemutatókat és egyéb más boros programokat akarunk szervezni. Valamint az eddigi rendezvényeket, programokat szeretnénk fenntartani, frissíteni, programkínálatukat gazdagítani!

A beszélgetést a polgármestri hivatalban folytatom, ahol Bóta Gézával, a község polgármesterével találkozom.

Kelemen Éva: *Polgármester úr! Fontos volt, hogy Önnel is találkozzam, hiszen az önkormányzat támogatása nélkül nem tartana ott Noszvaj, ahol most tart. Mióta van hivatalában?*

Bóta Géza: Tizenegy éve vagyok polgármester, és a választásig még két év van hátra. Aztán a többit majd meglátjuk. Nem vagyok tősgyökeres noszvaji lakos, 1965-ben Balatonból költöztünk ide, majd az

édesanyám lett itt a VB titkár. De van gyulai és sarkadi kötődésem is.

K. É.: Milyen beruházások és fejlesztések mentek végbe az ön polgármesteri megbízatása alatt?

B. G.: Nehezen indult. 2006-ban a szennyvíz elvezetés kiépítésének elszámolását az Állami Számvevőszék szabálytalannak ítélte, így különböző bírságokkal sújtották a falut. Aztán az Alkotmánybíróság igazságot tett, eltörölte a több mint 300 milliós „büntetést”, de az addig elvett több mint 20 milliót nem adták vissza. A rosszról nem is akarok többet beszélni. 2009-re sikerült ebből kilábalni. Ettől az évtől lehet mondani, hogy tudtunk pályázni a falu fejlesztése érdekében. A fejlesztések közül négy-öt fontos dolog van, amit mindenképpen ki szeretnék emelni. Az egyik valószínűleg a szennyvíz válságának a lezárása volt. A másik a falu határában lévő óriás szeméttelpeltüntetése, amely megyei szinten is nagy, 5-6 milliárd forintos projekt volt. Noszvaj is jelentős pénzt kapott erre. A harmadik a De la Motte-kastély újrainvitása volt, ami 2010-ben bezárt, és nem nagyon volt rá hatásunk, hogy mi történjen vele. Két évbe telt mire sikerült újra kinyitni és három évig üzemeltetni. Aztán új gazdája lett az intézménynek húszéves időtartamra, a Szaktudás Ház Kiadó Kft.

K. É.: Kriszta említette a beköltözők és a most zajló Erzsébet-tábor kapcsán, hogy nagyon sok a fiatal család és sok a gyerek. Jól működik, és nagyon szeretik az óvodát és az iskolát. Milyen intézmények vannak a településen?

B. G.: Ez így igaz, sokan jönnek ide. A lélekszám növekedik, most 1890-en vagyunk. Az iskolánk teljes létszámmal üzemel, az óvodánk szintén. Ami még nagyon hiányzik, az egy bölcsőde, de mivel ez is kötelező lesz két év múlva megcsinálni, hát meg fogjuk oldani. De egyébként a település mindennel ellátott, van gyógyszertár, posta, bank, bankautomata, orvosi rendelő, fogorvosi rendelő. Szükség lenne egy nagy közösségi házra, mert a meglevő IKSZT-nk sajnos nem elegendő nagyobb rendezvények befogadására! Annak idején a mostani iskola helyén régen a kultúrház volt, de elbontották. Az iskola úgy épült meg, hogy szintér is legyen a falusi rendezvényekhez, de ma már a tankerület kezeli ezt a funkciót is.

K. É.: Az egri térséghez tartozik a település, de Borsod megyéhez is már közel van. Hogyan jelenik meg ez a közelség a település életében, vagy mennyire tud elszakadni ettől?

B. G.: Feltétlen létezik térségi együttműködés, az egrin belül főleg. Sajnos az Egri kistérség munkaszervezete megszűnt, ezért nagyon ritkán találkozunk az Eger környéki települések vezetőivel. Borsodiakkal kicsit jobb a kapcsolat, olyan szempontból, hogy közelebb vannak hozzánk. Mindig azt szoktam mondani, hogy mi átestünk Egernek a túlsó felére, és így miránk a figyelem abból az irányból már kevésbé irányul. Itt van viszont Bükkzsérc, Cserépfalu, Bogács, Szomolya, aránylag jó a kapcsolat velük, de van még mit fejleszteni. Tudunk egymás rendezvényeiről, azért eljárogatunk a programokra. Az igazat megvall-

va, úgy gondolom, hogy nemcsak a polgármesternek vagy a képviselőknek kellene ezt megtenni, hanem a lakosságnak is. Az Egri kistérség településeivel is megvan a kapcsolat, csak mostanában már kevésbé intenzív.

K. É.: A lakosságot hogyan tudják bevonni a programokba? Hogyan látja ezt a településvezetés szempontjából?

B. G.: Mindenről tudnak, a honlapunkon tájékoztatjuk őket. Ha van valami nagyon fontos dolog, akkor szórólapozunk. Van helyi újság, ezen keresztül is mindenről tájékoztatást adunk. Helyi kábeltévénk sajnos nincs, a szolgáltatót nagyon nehéz meggyőzni, hogy szükség lenne rá. De vannak nagyon hasznos dolgok, például egy hangosbemondó is a rendelkezésünkre áll. Ha hirtelenjében most összeszámolom, hét-nyolc ilyen információközlési lehetőségünk is van. Gondolom ez elég! Aki információt akar, az bejön a turisztikai irodába vagy az IKSZT-be, és megkapja a szükséges információt, akár itt nyaralóról, akár állandó lakosról van szó. Próbáljuk őket mozgatni különböző felhívásokkal, mint a virágosítási vagy a legjobb és legszebb konyhakert versenyen kapcsolatban is. Valakit be lehet vonni, valakit nem! De én azt mondom, hogy mivel sok embert tudunk mozgatni, sok minden történik itt. Meg egyre többen kapcsolódnak be. Azok is, akik ideköltöznek, gyakran felajánlják segítségüket, bejönnek, tájékozódnak és természetesen örömmel fogadjuk a segítségüket.

K. É.: A honlapon láttam, hogy kilenc közösségi-családi élményter van Noszvajon. Példaértékű ez országos szinten is, hiszen ezek a terek magánszemélyekhez, családokhoz vagy civil szervezetekhez kötődnek és létrejöttüket a helyi igény teremette. Ön, hogy látja ezeket?

B. G.: A Csendülőt Dr. Csernus Imre hozta létre. Ő is itt vett házat, és így bekapcsolódott a falu életébe. Példaértékű, amit csinált. Egy másik ígéretes történet is elindult: két berettyóújfalui vállalkozó közül az egyik – akiknek már régebben is volt itt hétvégi háza – ide épített Síkfőkútra, és egy lovardát akar létrehozni, amely szerintem jövőre kész lesz. A gyermekek lovas oktatását kívánja majd népszerűvé tenni. Egy másik ember pedig a borturizmusra próbál fókuszálni. Már létre is hozott egy nagyon szép kerthelyiséges borozóteret. Az engedélyek most vannak folyamatban, jövőre nyílik meg valószínűleg a nagyközönség számára.

K. É.: *Milyen civil szervezetek vannak a településen, és hogyan látja szerepüket a település életében?*

B. G.: Gondolom, Kriszta is említette, hogy jó a kapcsolat az önkormányzat és a civilek között. Nyolc civil szervezet van, ami aktívan működik: közte a Noszvaj Idegenforgalmáért Egyesület, a polgárórság, a sportkör, aztán a BoGaTur Egyesület (Bor-Gasztroturizmus Egyesület), a Pitypang Hagyományőrző, a lövészklub. Tízennégy féle nemzetiség van a településen. A finnektől kezdve az észteken keresztül, belgák, hollandok, angolok. Ők persze betelepülők. Nem állandó lakosok, az aktív időszakot a saját országukban töltik, de a nyarat például itt.

K. É.: *Ön szerint melyik volt az a közösségi rendezvény, amelyről azt gondolja, hogy a falu szempontjából nagyon jó volt, hogy létrehozták?*

B. G.: A helyiek mindig jól szórakoznak az Anna-napi búcsún, a Fröccspartin, a szlovák testvér település bevonásával rendezett Söresten vagy az adventi rendezvénysorozat programjain. Azután vannak olyan programjaink, ahol a noszvajiak dolgoznak, bemutatják

tudásukat, értékeinket, ételeinket a hozzánk látogató vendégeknek: a Szerelmnap, a Kemencés Nap, a Szilvanap, a Húsvéti Vendégvárás. Természetesen azt szeretnénk, hogy a helyiek és a turisták mind többet szórakozzanak együtt!

K. É.: *A település az első Kulturális Közfoglalkoztatási Program óta partnere a Nemzeti Művelődési Intézetnek. Hogyan értékeli a kulturális közfoglalkoztatottak munkáját?*

B. G.: Nagyon fontosnak tartom, hogy van egy ilyen program, és a közösség érdekében, a közművelődés szempontjából is nagy szükség van rájuk! Böven tudunk nekik munkát adni. A programokon szereznek gyakorlatot, s aztán sokan el is tudtak helyezkedni. A hivatalnak most egy kulturális közfoglalkoztatottja van. Ő is részt vesz a rendezvényeken, pl. most az Erzsébet-táborban. Korábban volt közfoglalkoztatott a Noszvaj Idegenforgalmáért Egyesületnél is, de most csak a Pitypang Néptánc-együttesnél van egy fő. A barlanglakásoknál is volt ember, és nagyon jó volt, mert idegenvezetés nélkül az vendég csak végigszalad 20 perc

alatt, és nem látja, nem tapasztalja meg azokat a dolgokat, amik igazán fontosak. Például a zeneterebben a hangzást, hiszen azt nem lehet elmondani, azt meg kell élni. Erre pedig fel kell hívni a figyelmet.

K. É.: *Ejtene a terveikről egy pár szót?*

B. G.: Hosszútávra nem nagyon merek tervezni, középtávú tervek vannak, de az elég sok. Mint említettem, már nincs túl sok nagyobb horderejű elmaradásunk, amit hirtelenjében pótolnunk kellene, legfeljebb egy-kettő, de úgy látom, hogy apróbb tennivalóból akadna még számtalan. Itt van például az említett közösségi ház hiánya, aztán a régi iskolánkkal is kellene valamit kezdeni. Egy 600 m²-es területű, fedett ingatlanról van szó. Eből lehetne közösségi házat kialakítani, vagy turistaházat, gyermekszálláshelyet, esetleg kézműves foglalkoztatót, vagy idősek klubját. Először kell egy jó ötlet, és azután meg kell keresni hozzá a forrást. Ennek a költségvetése 100 millió forint fölött lenne, viszont nekünk az éves költségvetésünk 260 millió, amiből nyilvánvaló, hogy ekkora részt erre fordítani nem lehet.

BÓTA GÉZA Noszvaj polgármestere, végzettsége szerint közlekedési üzemmérnök, illetve mérlegképes könyvelő. Balaton községben született, 1965-ben költöztek a családjával Noszvajra. Feleségével 33 éve él boldog házasságban. Egy felnőtt fiúk van.

CZINKÉNÉ SZŰCS KRISZTINA a noszvaji IKSZT vezetője. Eredeti végzettsége tanár, gyógypedagógus. Három fiú édesanyja. A Noszvaj Idegenforgalmáért Egyesület titkára, az Eger Térsége TDM Egyesület elnökségi tagja. Feladatai közé tartozik a noszvaji tájház, a Gazdaház irányítása, a könyvtárban zajló munka koordinálása és turisztikai menedzseri feladatok ellátása. 2007 óta vesz részt Noszvaj közéletében. Munkája során arra törekszik, hogy a közösség érdekében minden jó kezdeményezést támogasson, és folytatódjék Noszvajon az értékmentés, értékkeremtés. Véleménye szerint a turizmus is csak jól működő közösséggel működhet jól.

DR. KELEMEN ÉVA kulturális menedzser, földrajz-rajz szakos tanár. Tanulmányait az egri Eszterházy Károly Főiskolán, majd a Debreceni Egyetem Természettudományi Karának tájvédő geográfus-földrajz tanár szakpárján végezte. Doktori fokozatát 2012-ben szerezte. 1999 óta dolgozik a közművelődés területén. Szakmai pályafutását Tiszazugi Földrajzi Múzeumban kezdte, majd az egri Művészetek Háza Nonprofit Kft. ügyvezető igazgatója volt. 2010-től az Egri Kulturális és Művészeti Központban dolgozott, mint szakmai igazgató. 2015-től a Nemzeti Művelődési Intézet Heves Megyei Irodájának, majd 2017 január 1-től az NMI Művelődési Intézet Észak-magyarországi Központjának módszertani referense.

Ahol a kapu mindenki előtt nyitva áll

Beszélgetés É. Kovács Judittal, Gömörszőlős polgármesterével

Csönd, nyugalom és számos elismerés, díj birtokosa Gömörszőlős. Az egykori történelmi Gömör vármegye nevét egyedül őrző, országhatáron belüli település. Lakóinak száma mára 80-ra csökkent. Csekély lélekszáma ellenére szép természeti környezete, gazdag építészeti és kulturális öröksége révén országszerte és azon túl is ismertté és elismertté vált. Műemléki temploma, népi építészeti emlékei, néprajzi gyűjteményei, képzőművészeti galériái, ökoturisztikai prog-

ramjai, alkotótáborai, lovas programjai, néptáncos, népzeneész és népi mesterségeket művelő táborai évről-évre sok látogatót vonzanak.

Többek között az alábbi díjak birtokosa a település: Turizmus a holnapért díj, Kós Károly építészeti díj, British Airways- Fenntartható turizmus díja, Környezetünkért – 2003, Az év múzeuma – 2003, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Közgyűlés Turizmusért díj – 2010

Kovács Anikó: Sok jót hallani erről a településről. Te mennyire kötődsz ide?

É. Kovács Judit: Tösgyökeres gömörszőlősi vagyok, családom minden tagja az ősökig visszamenőleg itt lakott. Ezért is alakult ki talán bennem az erős lokálpatriotizmus, ami jellemző az egész családjunkra. Édesanyám már nem él, de édesapámmal együtt ők a portáikon sokféle kezdeményezést elindítottak. A falu felső részén sok régi hagyományos lakóház maradt meg épségben. Ennek egy része örökölt családi tulajdon, másrészt azokat az épületeket, amelyek már elbontásra kerültek volna, vagy el-

pusztultak volna, a szüleim megvásárolták és saját kezűleg felújították. Olyan módon bemutatható állapotba hozták a lakó- és gazdasági épületeket, hogy amelyik porta nem volt lakott, azt megnyitották és bejárhatóvá tették a látogatók számára. Faluséta keretén belül ezeket meg szoktuk mutatni az érdeklődőknek. Most már édesapám egyedül él a szülői házunkban. Ennek a portának a gazdasági épületeit is belülről átalakították és új funkciót adtak az épületeknek. Egy mindmáig jól működő sajátos hangulatú közösségi teret hoztak itt létre az ún. kakasvári portán, amelynek része egy csűrszőnyeg, csűrmozi, kézműves gyűjtemény és galéria. Szüleimről még fontos tudni, hogy édesapám több évtizede egy lelkes és tevékeny gömöri lokálpatrióta közösséget szervezett gömörszőlősi központtal, aminek utódszervezete a Tompa Mihály Gömöri Kulturális Egyesület, amelynek magam is aktív tagja vagyok. A közel 60 éve tevékenykedő közösség vállalt feladatának tekinti Tompa Mihály kultuszának ápolását, költői munkásságának megismerttetését. Sze-

A gazdasági épületből átalakított közösségi tér

retnék a 200 éve született költő emlékéét a feledésből kiemelni. Az idén a Tompa Mihály emlékévé kapcsolás pályázati támogatás segítségével több könyv, ismeretterjesztő film, művészeti alkotás készül, sok rendezvényt szervezünk, ami a költő életútjával és tevékenységével kapcsolatos. Édesapám 94 éves múlt. Nagyon sokat tett ezért a faluért, vidékért, Gömörért. Ő maga is fest, a faluban a volt iskola épületében néprajzi gyűjteményt, galériát, templomi kiállítást hozott létre. Én ebbe a „közéleti életmódba” beleszülettem. Itt nőtem föl és teljesen természetes számomra, hogy ezt a falut meg kell őrizni, éltetni kell, át kell menteni az utókornak.

Édesanyám is nagyon tevékeny életet élt, kevés szabad idejében szőtt, kézimunkázott és a vászonszöttek kategóriában népi iparművész címet szerzett. Az ő munkái is láthatóak a családi galéria egyik bemutató termében. Én polgármesterként próbálom továbbvinni ezt a hagyományokra épülő falu-fejlesztési vonalat, és körém olyan embereket szervezek be, akik tudnak segíteni ebben a munkában.

Meggyőződésem, hogy Gömör-szőlős fennmaradásának útja a helyi tudás kiaknázásában és a helyi értékek hasznosításában rejlik. Ide ipar nem települt. Nem is szeretnénk, viszont a már meglévő adottságokat alapul véve lehet fejleszteni, és kiaknázni az újonnan adódó lehetőségeket. Régen az emberek itt csak mezőgazdaságból éltek, önellátóak voltak. Ma már ez az út nem járható, hiszen a falvak elveszítették eredeti funkciójukat. Mezőgazdaságban nem vagyunk versenyképesek. A falu környéki dombok gépekkel nehezen művelhetők, a talajadottságaink sem jók. Nálunk valami mégis elindult pozitív irányba már közel húsz éve, és ezt a folyamatot nem akarjuk megállítani.

É. Kovács Judit és a kapu, ami mindenki előtt nyitva áll

K. A.: *Számodra – úgy látom – nagyon fontos a folyamatos fejlődés. Milyen újszerű kezdeményezéseket tettél a település érdekében?*

É. K. J.: A miskolci Ökológiai Intézet több portát is megvásárolt a településen, és Fenntartható falu elnevezéssel mintaprojektet valósított meg. A pályázati programnak ugyan már vége, de a megkezdett tevékenységet továbbra is folytatják és az önkormányzattal közösen nagyon sok innovatív kezde-

ményezés kitalálói és kivitelezői is egyben. A turizmus fejlesztését és ebből valamiféle gazdasági fejlődést létrehozni – ezt tartom jó irányúnak és fontosnak számunkra. Mióta polgármester lettem – most már második ciklusban – próbáljuk ezeket a turizmus adta lehetőségeket kihasználni. Nagyon jó és hasznos számunkra a közfoglalkoztatás értékteremtő, helyi sajátosságokra épülő programja, amivel mi is

Közfoglalkoztatottak, közöttük Oláh Jánosné Kati

a kezdetektől élünk, hiszen ezek a helyi sajátos lehetőségekre, értékekre alapoznak. A kulturális közfoglalkoztatottakat ezekbe a tevékenységekbe folyamatosan bevonjuk. Felismertük ennek a programnak a pozitívumait. A településen három kulturális közfoglalkoztatott tevékenykedik, az Ökológiai Intézetnél egy fő, az Önkormányzatnál és a Szociális Szövetkezetnél is egy-egy ember. Minden falumegújító kezdeményezésünkbe be tudjuk őket vonni. A kulturális közfoglalkoztatottak speciális ismeretekkel is rendelkeznek, ami nagy előny például egy kulturális rendezvény szervezésénél, muzeális intézmény működtetésénél.

K. A.: Milyen egyéb innovatív tevékenységet tudnál még megnevezni, melyet az önkormányzat hívott életre?

É. K. J.: A helyi alapanyagokra, a helyi tudásra, a helyi értékekre alapozva a falu számára is jövedelmező tevékenységeket szeretnénk indítani. Ahhoz a fenntartható életmódot népszerűsítő vonalhoz, amit az ökológiai intézet képvisel, mi is tudunk társulni, nagyon jól együtt tudunk velük működni. Felújítottuk a középületeinket, kerítéseket, kapukat, kutakat, az

alapanyagot az önkormányzati tulajdonban lévő erdőből hoztuk. A tölgyfát miután kivágtuk, feldolgozzuk, kézi munkával igényesen készítjük a kapukat, a játszóterek elemeit. Most rönkbútorokat fogunk készíteni. Minden munkánál szeretném megmutatni az anyagban, a tárgyakban rejlő szépséget, mert úgy gondolom, hogy a szép környezet nagyon sokat számít. Erőt ad és feltöltődést nyújt annak is, aki csinálja és annak is, aki nézi, vagy használja.

K. A.: Mi vezérelte azt a döntéssedet, hogy polgármester legyél?

É. K. J.: Én belenőttem ebbe, hiszen édesapám volt a rendszerváltás utáni első polgármester. Sokan föltették a kérdést, hogy mit lehet csinálni egy ilyen faluban főállású polgármesterként? Eleinte tanítottam is egy művészeti iskolában Putnokon, de aztán úgy döntöttem, hogy csak a faluval fogok foglalkozni. Hiszen ha igazi fejlődést szeretnék elérni, akkor csak úgy tudunk előrehaladni, ha a tevékenységet főállású polgármesterként végzem, egész napos jelenléttel, teljes odaadással.

K. A.: Milyen ötlet alapján született meg a Textilmanufaktúra?

É. K. J.: Fontos volt, hogy lehetőleg minden álláskeresőt tudjunk helyben foglalkoztatni, s számukra értelmes, kreatív munkát tudjunk adni. Így jött létre a Textilmanufaktúra ötlete, mely a helyi alapanyagokra és a helyi tudásra épül. Adott volt a közfoglalkoztatási program. Mi mezőgazdasági programot nem tervezhattünk, de voltak itt ügyes, sok mindenhez értő férfiak és néhány nő, összesen kb. 15 fő. Úgy gondoltam az asszonyokkal külön kellene kezdeni valamit. Szépen hímeznek, és van köztük varrónő is. Jól használható ismereteik vannak a kender és len hagyományos feldolgozásáról, a szövésről, a textiles mesterségről. A polgármesteri hivattal szemben lévő régi épületet a közfoglalkoztatási program keretén belül felújítottuk, itt kapott helyet a manufaktúra. A berendezést és az eszközöket a szociális szövetkezettel közösen, pályázati pénzből sikerült beszerezni. Főleg lakástextileket és apró ajándéktárgyakat készítünk a műhelyben. Általában magam tervezem a textilekre a rátesés hímzéseket, azok motívumait. Kati, a kulturális közfoglalkoztatott az önkormányzatnál, régi motívumokat kutat fel és másol, sokszorosít. Ezeket átalakítjuk közösen, megrajzolom, megszerkesztem, hogy azok jól variálható kis egységek legyenek. Nem a régi falvédőket akarjuk újra elkészíteni, hanem a régi elemeket felhasználva a mai környezetben is használható lakástextileket létrehozni, ami illeszthető a mai modern lakáskultúrába. Most már egyre kevesebb irányításra van szükségük. Saját maguk is kreatívan tudnak dolgozni. Sokszor az ő ötletük is benne van az új termékekben. Oláh Jánosné Kati nagyon ügyes. A tervezéstől a kivitelezésig számíthatunk rá, nagyszerűen látja el a feladatát, legyen az öltéstechnikák bemutatása vagy kézműves foglalkozásokon való közreműködés, de akár kulturális programok, események lebonyolításába is be

Oláh Jánosné Kati kulturális közfoglalkoztatott munka közben

Gyapjúfeldolgozó műhelyben

tudjuk őt vonni. Nagy segítség itt egy ilyen „mindentudó”, asszony.

K. A.: *Ezekhez speciális ismeretekre is szükség van. Honnan ért ennyi mindenhez Kati?*

É. K. J.: Eredetileg óvónőnek készült, de az élet másfelé vitte, és most a Kulturális Közfoglalkoztatási Programon belül van lehetősége ezeknek az ismereteknek a gyakorlati alkalmazására. Szeretem mindenkinél megkeresni, hogy mihez ért. Ha megtaláltam, céltudatosabban tudok tervezni is. A településen összesen három kulturális közfoglalkoztatott van, Oláh Jánosné Kati az önkormányzatnál, Trieber Anna a Gömörért Értékmentő Szociális Szövetkezethnél, Fodor Katalin pedig a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Nonprofit Kft.-nél tudott elhelyezkedni.

K. A.: *Úgy tudom, hogy a tevékenységetekért az elmúlt évben kitüntetést kaptatok.*

É. K. J.: Minisztériumi elismerést, mely nem csupán az oklevelet jelentette, hanem pénztámogatással is járt. Ebből a Gyapjúkártoló műhelyt vásároltuk meg, aminek a felújítását beépítettük az idej közmunkaprogramba. Ez az ország egyetlen gyapjúfeldolgozó műhelye. Egy fiatalember dolgozik benne, a kártolás mellett növényekkel festi, színezi is a gyapjút, továbbá nemezeli is; emellett gyapjútöltetű ágyneműket is

várnak itt. Egy nyitott műhelyként működik, a látogatók bepillanthatnak a gyapjúfeldolgozás munkafázisaiba. A műhelyt működtető fiatalember az önkormányzatnál közfoglalkoztatottként dolgozik. Így sikerült megmenteni az ország egyetlen kártoló műhelyét a 100 éves muzeális értékű gépekkel együtt.

K. A.: *Hogyan élnek itt az emberek? Mihez tudnak kezdeni a fiatalok?*

É. K. J.: Nagy a nyugdíjasok aránya a településen. Az aktívkorúak többféle külső munkahelyen dolgozva többféle tevékenységből élnek. Néhány fiatal család törekszik az önfenntartó gazdálkodásra. Többeknek a közmunkaprogram szerény

jövedelme adja a megélhetés alapját. Kevés egyelőre a fiatalok száma, de akik itt élnek, sokat segítenek egymásnak, a faluközösségnek, és szerencsére szívügyüknek tekintik a település sorsát is. A gyerekek Serényfalvára, Putnokra járnak óvodába, iskolába a falugondnoki busszal. A szociális szövetkezet lovas udvara a Kakasvári dombon van, ott lehet lovagolni, és sok egyéb kulturális programnak is ez a porta szolgál helyszínül, mint néptánc tábor, előadások, „csűrmozi”, lovas tábor, textiles nap stb. A programok házigazdája itt Trieber Anna, a szövetkezet kulturális közfoglalkoztatottja.

K. A.: *A Gömri Textiles Napok fesztivál hogyan jött létre?*

É. K. J.: Az Ökológiai Intézet szervezésében volt ennek az előzménye. Aztán jött egy kis szünet, és a település fiataljaival újraálmodva egy új eseményt hoztunk létre. Itt is nagyon sok szerepe volt Katinak, aki kulturális közfoglalkoztatottként a szervezéstől a lebonyolításig dolgozott a programban. A többnapos rendezvény alkalmával egy sor olyan tevékenységet sorakoztattunk fel, ami a helyi tudásra épül. A kézművesség mellett a helyi gasztronómia is nagy hangsúlyt kapott. A közös főzés, kemencés ke-

Közösségi esemény a településen

nyér és kalácssütés összekovácsolja az embereket. A viseletbemutatóra a hagyományos ruhákat Fodor Katalin kulturális közfoglalkoztatott állította össze, a gömöri viseleti darabokat Neszádeliné Kállai Mária, a népművészet mestere mutatta be. A háromnapos program szervezésében és lebonyolításában a gömörszőlősi partnerszervezetek kulturális közfoglalkoztatottjai tehát jelentős szerepet kaptak, vállaltak.

K. A.: Hogyan képzelitek a jövőt és milyen távlati tervekben gondolkodtok?

É. K. J.: Olyan tevékenységekkel foglalkozunk továbbra is, ami abszolút integrálható a textilművéség témakörébe, ezért is vásároltuk meg a gyapjufeldolgozó műhelyt. Arra is törekszünk, hogy ezek bevételeket jelentsenek az önkormányzatnak. Folyamatosan gondolkodunk új termékek kitalálásán, a már meglévők fejlesztésén. Lakástextil és apró ajándék kategóriába szeretnénk folyamatosan újítani, hiszen a falu turisztikai vonzereje jelentős, így igényes helyi termékekre folyamatosan van kereslet. Szeretnénk még a hagyományos textil alapanyagok előállításának módját is megmutatni az érdeklődőknek. Például a gyapjú és a kender fonását, szövését bemutatni a múzeumi kiállítási anyagunkhoz kötődően, kipróbálható módon, hiszen még él a településen néhány asszony, akik tudói ennek a tevékenységnek. Üresen álló épületünkben szálláshelyeket alakítunk ki, és minden középületünket felöltöztetünk saját lakástextil termékeinkkel. Szeretünk kézműves vásárokbá is járni, de az ideérkezők helyben, a gömöri Portékás „boltban” is megvásárolhatják a termékeinket.

A gyapjúkártozó műhelynek – egyedi kínálata miatt – külön weboldala van, ami az értékesítést nagyban segíti.

Terveink között szerepel továbbá a mostani kis fűszeres, gyógy-

Viseletbemutató a gazdasági épületből átrendezett közösségi térben

Gömöri portékák

növényes kertünk bővítése. Ennek a jelenlegi kiskertünknek a megvalósítását is Katinak, kulturális közfoglalkoztatottunknak köszönhetjük. Szeretnénk a faművészetet is bevonni a kézműves tevékenység-

geink körébe. Van még sok tervünk tehát, amit lépésről lépésre szeretnénk megvalósítani.

Fotók: Oláh Jánosné, Trieber Anna, Kovács Szilvia

É. KOVÁCS JUDIT földrajz-rajz szakos tanár, etnográfus. Dolgozott a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Gyermekvédelmi Intézet munkatársaként, majd a miskolci Ökológiai Intézet Alapítvány gömörszőlősi programjában. Kazincbarcikán és Putnokon volt általános iskolai és művészeti iskolai tanár. 2010-től Gömörszőlős polgármestere, eleinte csak tiszteletdíjasként tanítás mellett, majd mostanáig főállásban látja el hivatását. 2016-tól a helyi tájtörténeti kiállítóhely (néprajzi gyűjtemény és galéria) szakmai felelőse.

KOVÁCS ANIKÓ földrajz-rajz szakos tanár, művelődésszervező. 1992-től 2012-ig a tiszaujvárosi Derkovits Kulturális Központ művelődésszervezője. 25 éve dolgozik a közművelődés területén. Alkotóként kiállítások, alkotótáborok résztvevője. 2015-ben tagja volt a Nemzeti Művelődési Intézet Amatőr Művészeti Munkacsoportjának. Jelenleg az NMI Művelődési Intézet Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Irodájának módszertani referense.

Értékfeltárás és hagyományörzés

Műhelymunka*

Az elméleti bevezetést én szeretném megtartani, de már előre mondom, hogy lenne három olyan téma, amiben kötelezően elvárt módon várnám a véleményüket. Az a kérésem, hogy osszák meg elképzeléseiket, tapasztalataikat, akár csoportosan is, asztalonként. Jó lenne, hogyha beszélgetni tudnánk. Mivel egy vadonatúj dologgal próbálkozunk, ezért nincsenek rossz kérdések és egyelőre nincsenek rossz válaszok sem. Számítok élményeikre, tapasztalataikra, elképzeléseikre.

Képzelnék el, hogy helyi értéktárat hozunk létre egy településen. Közösen dolgozunk a helyiekkel együtt, mi vagyunk a segítők. Amikor egy helyi értéktárat elkezdünk építeni, rendszeresen szembetalálkozunk *érték és közösség* viszonyának kérdésével. Egy helyi értéktár létrehozása tekinthető egy adminisztrációs folyamatnak is. Tekintetem annak. Jó néhány település annak is tekinti, ezt kár is lenne eltitkolni. Dolgozunk azon, hogy kevés ilyen legyen, de egy település azért tekintheti adminisztrációs feladatnak, mert képviselő testület dönt arról, hogy létrehoz egy ér-

téktárat, képviselőtestület jelöl ki három főt, hogy ők lássák el a helyi értéktár bizottsági feladatokat. Képviselőtestületi ülésen döntés születik, hogy a templom, az öreg fa és a régi tanító bekerül a helyi értéktárba. Ennek örülhetnénk is. Ha ezek bekerülnek az értéktárba, akkor az a település kap egy piros pontot, hiszen azt mondták, hogy legyen értéktár, van értéktár bizottság, és három dolog benne is van az értéktárban. Messziről figyelve azt mondhatnánk, hogy ez a dolog rendben van. Rendben is

lenne, hogyha azt tapasztalnánk, hogy ez nem egy egyszeri adminisztrációs folyamat volt, hanem az értéktár mögött felbukkant egy-kettő-három ember, egy közösség, két közösség – legyen az jogi személy vagy baráti társaság –, amely a későbbiek során ezt az adminisztrációs döntést, ennek eredményét elhelyezi a közéletben. Magyarul, megrendezik a helyi értékek ünnepét. A saját falunapjukat úgy alakítják át, hogy azok az értékek, amik bekerültek a helyi értéktárba, szerepet kapjanak rendezvé-

* A nemzet kultúrája – A kultúra nemzete című, az NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft. VII. Stratégiai Konferenciájának előadását követő műhelymunka bevezető előadása. A szerző előadása a Szín – Közösségi Művelődés 22. évf. 1. számában olvasható.

nyeken. A saját iskolájukba elviszik ennek a hírét, sőt az információit is, sőt a gyerekeket elviszik a helyi értékekhez megmutatni. Ha ez egy tárgy, megnézik, hogy néz ki, ha élő ember, akkor a kapcsolatot létrehozzák a generációk között.

Az első dilemma az, hogy hogyan bírok rá egy települést arra, hogy a kötelező adminisztrációs folyamatot követően élővé váljon az értéktár. Én magam azt szoktam mondani, hogy közösség nélkül nincsen érték. Ha én beleregisztráltam ott helyben egy értéket a helyi értéktárba, az csak akkor nem adminisztratív eljárás, hogyha én ott azon a településen megtaláltam azt a közösséget, amely azt mondja, hogy igen, ez az én értékem. Nagyon örülök annak, hogy bekerült a helyi értéktárba, de ez csak az első lépés. Nem az utolsó. Nem teszem rá a pecsétet, nem zárom rá a fiókot, s nem gondolom azt, hogy a hungarikum mozgalom tombol ezen a településen. Az első nagy dilemma az érték és közösség dilemmája.

A második, hogy mi kerüljön a helyi értéktárba. *Érték és minőség* kérdése. Sokszor sok helyen elmondtam, hogy létezik ma Magyarországon a hungarikum mozgalom környezetében egy szakmai vita. Jó néhányan megbélyegeznek bennünket, akik a hungarikum mozgalmat létrehoztuk, hogy

helytelenül cselekszünk. Van egy szakma, amely azt mondja, hogy ők ezzel nem értenek egyet. Szerintem jó hogy van ez a vita, mert majdnem igazuk van, és kell, hogy ezt felszínre hozzuk.

Én mindig azt szoktam mondani, hogy a helyi érték, az 50% minőség, kötelező minőség és 50% helyi érzélem. Az elengedhetetlen, hogy egy helyi értéktárba csak olyan dolgok kerüljenek bele, az én meglátásom szerint csak akkor hoznak erről helyes döntést, ha kinyitják a települési értéktárat és felolvassák, hogy ez belekerült az értéktárba, akkor az emberek szeretettel gondolnak rá, könnyű lesz a szemükben. Hogy jó, hát tényleg, ez a miénk, és ez nekünk van. E nélkül, az én meglátásom szerint – és nem biztos, hogy teljes egészében igazam van – nem tudtunk helyes döntést hozni. De ennek van egy másik vetülete is, ami már feszegeti a határokat. Képzeljék el a következő dolgot, hogy egy települési értéktárba egy kopjafa, egy kereszt vagy egy emlékkő bekerül a helyi közösség által. Ha most egy bíráló testület lenne, amit egyébként a másik oldal képvisel, a szakmai oldal – és én most nem kritizálom őket, csak a problémát jelenítem meg –, és ez a szakmai testület azt látná, hogy egy helyi értéktárba bekerülhet egy emlékkő vagy

egy kopjafa, akkor könnyen lehet, hogy elkezdené vizsgálni, hogy az a kopjafa milyen fából készült. Azt ki faragta. A népművészet mestere volt-e? Az a kő, az az emlékkő honnan származik? Ki faragta rá a feliratot, ami rajta van? Egy mesziről jött ember, csak a racionalitást figyelembe véve, könnyen lehet, hogy így vizsgálná ezt a dolgot. Miközben az a helyi közösség, azt a nem biztos, hogy minőségi fából készült kopjafát, nem biztos, hogy a népművészet mestere által, hanem egy helyi ember által faragott kopjafát, vagy egy emlékkövet vagy keresztet azért választotta be a helyi értéktárba, mert képes ez a közösség arra, hogy mindenféle piros betűs ünnep nélkül, a saját ünnepét megülve, elzarándokoljon ahhoz az emlékkőhöz, ahhoz a kopjafához, ahhoz a kereszthez, és megtartsa ott a helyi érték ünnepét. Azért, mert a fa és a kő mögött egy ember, emberek állnak, a helyi közösség által nagyon fontosnak gondolt alkalom, valamilyen megtörtént esemény áll. 50% érték és 50% helyi érzélem. Az én meglátásom szerint. Na, de nem szabad átesni a ló túlsó oldalára. Már sokszor elmondtam, hogy értéktárat kialakítani az nagyon nagy lehetőség, hiszen minden közösség megkapta a saját döntési lehetőségét. Önök tudják nagyon jól, hogy maguk dönthetnek róla. De egy óriási felelősség is, mert értéktelen, minősíthetetlen, minőséggel nem rendelkező dolgokat nem lenne szabad az értéktárba betenni. Valahol itt húzódik meg az a problémát jelentő vonal, ami a minket kritizáló réteg és mi közöttünk van. Ha most megnézzük az eddigi eredményt, akkor azt tudjuk mondani, hogy az esetek döntő többségében, az előzetes szakmai minősítés nélkül is, a közösségek jó döntéseket hoztak. Ha kibontunk egy helyi értéktárat, azt látjuk, hogy szerethető, a közösséghez kötődő dolgok kerültek be a helyi értéktárba.

Veszprém megyében 99 helyi értéktár van. 2016. december 31-én ennyi volt. Megvizsgáltuk a helyi értéktárak tartalmát, az épített örökség és a természeti értékek voltak döntő többségben. Megjelent a gasztronómia, a különleges receptek, ételleírások, helyi jellegzetességek. Ennek nagyon örülünk. És nagyon minimálisan van, amikor egy-egy híres ember életútja, tevékenysége, munkássága előkerül benne. Vagy, hogy elismernek egy-egy hagyományörző közösséget, elismerve a több évtizedes tevékenységet. Ez egy külön műhelymunka témája lehetne, hogy egy emberi életút, mint helyi érték. Hogy egy embernek mi mindent kell leraknia, hogy egy közösség elismerje azt értéként. Sajnos, jelen pillanatban erről ilyen tapasztalat van.

De vissza a második dilemmához: érték és minőség. Hogyan tudjuk elérni azt, hogy külső beavatkozás nélkül, nem csupán a racionális szempontokat figyelembe véve épüljenek a helyi értéktárak? Az én válaszom részben az, ha közösség alapú az értékkiválasztás, tehát, ha az első dilemma jó irányban dől el, akkor a második dilemma szinte alig vetődik fel intézményesen.

A harmadik dolog, amit szeretnék önöknek felvetni, ez a már korábban említett sajnálatos tény,

nevezetesen, hogy egy helyi értéktárban az élő ember tudását nagytóval kell és lehet keresni – jelen pillanatban. Vajon hogyan tudnánk elérni azt, hogy egy helyes kiválasztási mód alapján, a közösség értékalapon mutasson rá a saját berkein belül arra az emberre, akinek elismeri a tudását, és azt a helyi értéktárba tegye. Ez nagyon fontos dolog lenne. E nélkül nem lesz sikeres a hungarikum mozgalom. E nélkül a mostani fiatal generációk elé – akiket az értékőr program során is akarunk intézményesen beállítani ebbe a folyamatba – nem tudunk példákat állítani. Nem fogja elhinni az a helyi közösség azt, hogy igenis, évtizedek tudása, az értéknek számít. Lehet olyan tudás birtokában egy egyszerű polgár azon a településen, amely alkalmas arra, hogy azt értéként minősítsék. Egy recept tudása, az étel elkészítésének tudása, az érték. Kell, hogy rámutassunk, hogy ő ott, a Fő utca 64-ben, az a nevezett személy, olyan tudás birtokában van, amely nekünk, a saját helyi közösségünknek, fontos tudás. Ő ott, abban a másik utcában, az az úriember a fafaragásával olyan tudás birtokában van, ami elengedhetetlen, számunkra példa, és kell, hogy elsajátítsuk. Kell, hogy a mostani fiatal generáció ne csak megismerje ezt a tudást – első lépésként

persze ismerje meg –, hanem el is sajátítsa. Meg kell teremtenünk a lehetőséget arra, hogy aktív fiatalok, akik képesek erre áldozni az idejüket, mindezzel szembesülve, olyan helyzetbe kerüljenek, olyan helyzetbe kell hozni őket, hogy el is sajátíthassák ezt a tudást. Erről mondtam, hogy megalakítjuk az értékőr mesterképzést De az alap dilemma – most megint egy kicsit tovább léptem –, óriási probléma. Hogy közösségek a saját élő embereiket, illetve azok tudását nem használják. Pedig mindig csak egy tudás lehet érték. Egy életút, egy tevékenység. És csak kivételek vannak, ahol ez nem áll fenn.

E három téma körül szeretném majd a véleményüket, álláspontjukat, megoldásaikat, ötletüket, javaslatukat megismerni. Miután gyorsan végimentünk azon, hogy az én meglátásom szerint hogyan épülhet egy értéktár.

Hogyan épülhet egy értéktár?

Ne kezdjük az alapoknál! A hungarikum mozgalmat mindenki tudja, a törvényt is tudja, annak az elméletét is tudja. Én azt szoktam mondani, hogy akkor tud egy értéktár jól kialakulni, ha van egy nulladik lépés. Ha egy közösség, mielőtt meghozná a döntését, a képviselőtestület felállítja az értéktár bizottságot, mielőtt bármit tenne, képes megállni egy pillanatra, és egy helyzetelemzést végezni, egy értékkeltározást végezni. Mivel rendelkezem? Azok az értékek milyen állapotban vannak? De őszintén. Tehát csak volt, nincs, vagy érték lehet-e belőle. Ha ezt a szakmai, kicsit tudományos helyzetelemzést el tudja végezni, ez egy remek kiindulópont.

Nagyon sok közösség túl akar ezen lépni. Tehát már a harmadik lépcsőfokot látja, hogy én már mindjárt csinálom egy kiadványt az

én értéktáramból. Mert kell. Kell. Kiadványra lehet pályázni, pénz is lehet nyerni. Gyorsan csinálunk egyet. Van egy csomó dolog az interneten. Már írtak róla ketten-hárman, összeollózunk valamit, picit levágunk belőle, valami új előszót írunk hozzá, meg új borítója lesz. Kész. Kész az értéktáram. Nem! Nem!

Szembesülnie kell a közösségnek egy értékfeltárás során. A helyi értéktár létrehozásának lényege és alapja a *szembesülés*. Egy helyi értéktár nem a külföldinek szól elsősorban. Nem a szomszéd településnek szól elsősorban. Majd, ha kész lesz, akkor igen. Amikor létrehozom, a közösség tagjai számára szól. Képes legyen arra, hogy szembesüljön magával, felmérje, és azt mondja, hogy most nekem ez van. Az egy kicsit romos, majdnem összedől, ez itt van, ez meg tegnap született ez az érték, ez vadonatúj, ezt még nem is tudom igazán, hogy minőséggel rendelkezik-e vagy sem. Most jön az adminisztráció. Elengedhetetlen, de nem itt végződik a hungarikum mozgalom. Ezt, ha önök is vannak ilyen feladatban, ha elmennek egy közösséghez, kötelességük felhívni a figyelmüket arra, hogy létre kell hozni az értéktárat, egy közösség akkor jár el jól, tegyék meg az adminisztrációs döntéseket, legyenek emberek, akik felügyelik ezt a folyamatot. De senki ne gondolja, hogy itt van a vége, hogy teljesítettük a feladatot.

Sokszor elmondtam már, hogy mikor még aktív országgyűlési képviselő voltam, a 2013. év végén, az én meglátásom szerint, Veszprém megye jó néhány településén azért hozták létre az értéktárat, hogy a Horváth Zsolt ne jöjjön, ne telefonáljon, ne küldjön e-mailt, fejezze be ezt a dolgot, inkább létrehozzuk az értéktárat, elküldjük neki, hogy megvan, mi bajunk lesz belőle. Persze szembesülniük kellett azzal is, hogy nem hagytam őket békén, pláne akkor jártam a nyakukra,

hogy nektek már van, tehát kell pályázni, össze kell jönni, közös ünnepet rendezni a többi településsel. Szerencsére a polgármesterek jelentős része örül annak, hogy bekapcsolódott a mozgalomba.

Az első dilemmánk igazi lényege itt van: akkor járunk el helyesen, akkor valósul meg az értéktár ott helyben, hogyha létrejön egy *közösség az értékek gyűjtésére*. Nagyon sok helyen, szintén járva az országot, elmesélik polgármesterek, ők megtették mindent. Helyben kihirdették, ahogy szokták, féloldalas hirdetés volt az ingyenes városi lapban, hogy megalakult az értéktár, itt van, ide kell küldeni, itt az e-mail cím, és egyébként szerdán 16 és 17 óra között a polgármesteri hivatal dísztermében várják az előterjesztéseket. Mindenki hozza a javaslatát! Szélesre van tárva a díszterem ajtaja, s azzal szembesülünk, hogy senki nem jön. Egyetlenegy előterjesztés sem érkezik.

Ne gondolja senki azt, hogy az embereket be lehet hozni így, egy ilyen folyamatba. Ez kevés. Ez a látszattmegoldás. Ez a XX. század szponzorációja, hogy kiküldünk 300 levelet, hogy olyan szuper rendezvényem van, mint a csuda, itt a számlaszám, tessék befizetni. Aztán majd elmegyünk a tévébe nyilatkozni, hogy senki nem küldött semmit.

Nem működik semmi, ha nincs közösség mögötte. Ha nem tudom megértetni az emberekkel a hungarikum mozgalom lényegét, akkor nem hajlandóak rá. Nincs múltja a hungarikum törvénynek. Az elmúlt évtizedek nem arról szóltak, sem az iskolában, sem a közéletben, hogy bárki a saját települése értékeire büszke legyen. Hát már milyen dolog ez? Aki ezt megpróbálta, azt elvitték korábban. Meg volt bélyegezve. Meg kell tanítani az embereket rá. Ez nem egy egyszerű folyamat. Nem szoktam titkolni sehol sem, hogy ez nem egy diadal, nem május elseje, mikor lengetjük a zászlót. Ez nem ilyen folyamat.

Közösség nélkül nem jön létre az értékgyűjtés. Tehát kell a bizottság, kellene aktív emberek, az iskolát kötelező bevonnunk ebbe a folyamatba, az egyházakat úgy szintén, az aktív civil szervezeteket úgy szintén. Mindenkit meg kell szólítani, és lehet, hogy az elején ugyanazoknak az embereknek kell a munkát elvégezni, mint akik eddig is dolgoztak a közösségért. De én nagyon sok pozitív példát tudnék mondani, hogy amikor elindul ez a folyamat, akkor felbukkannak olyan közösségek, olyan emberek, akik addig nem vettek részt a civil életben. Két-három olyan civil szervezetet meg tudnék nevezni Veszprém megyében, mert ott végeztem erősebb terep munkát, hogy halott szervezetekből lettek élővé. A korábbi években nem léteztek, csak papíron. A bírósági nyilvántartásból éppen törölni akarták őket, amikor felfedezték maguknak, hogy értékgyűjtés. Milyen érdekes, hát olyan, mintha mi már ilyen csináltunk volna, csak nem így hívtuk. Ráadásul a polgármesterek általában örülnek, mikor a civil szervezetek elfoglalják magukat valamivel, kivéve, ha van egy kis féltékenység a polgármester és a civil szervezet vezetője között. Erről is tudnék sokat mesélni.

Közösség kell! Legyen mozgalom a helyi értékek gyűjtéséből! Ugye erről is már beszéltem egy kicsit. Ha egy közösség a településen képes arra, hogy a helyi értékekről, a megyei értékekről, a hungarikumokról szóló információt bevigye az iskolába – csak egy példa, hogy vetélkedőt rendezzenek belőle –, meg fognak lepődni a helyiek, hogy a gyerekeket érdeklik ezek a dolgok, ha megfelelő formában adjuk eléjük. Én nagyon sok iskolában jártam az elmúlt időszakban, én saját magam is vezettem ilyen vetélkedőt. Óriási élmény volt. Csillagzó szemek, sehol egy okostelefon a pad alatt, hogy megnézzem, hogy mi történt a facebook-on. El voltak

foglalva a gyerekek, érdekelte őket. Pici ajándékot vittünk, átadtuk a végén. Persze, az kell. És amiről beszéltem, hogy a helyi értékek ünnepét egy közösségnek kötelessége megtartani. Multimilliómos CD sztárokat ne hívjanak a falunapokra! Ugyanannyi ember, több ember jön el egy falunapra – erről jó néhány közösség beszámolhatna –, hogyha a saját településének a közössége lép fel, a szomszéd település közösségét hívják át szomszédolásra, a tájegységben lévő dolgokat hívják meg. Rengeteg jó példája van ennek.

Képesek vagyunk arra is, hogy akár pályázati források igénybevételével, megjelenjenek az első helyi értéktár kiadványok. Nem múltbéli, egyszer megszületett kiadványok, hanem újak, amelyek már arra alapoznak, hogy egy közösség miket választott a helyi értéktárába. Az már egy új szemlélet. Ott már a romos, a régi, a jelen pillanatban nem jó állapotban lévő már nincs az értékek központjában, legfeljebb megjelölik, hogy van.

A másik nagyon fontos dolog, az internetes megjelenés. Én egy konzervatív ember vagyok, ennek ellenére mondom, hogy minden közösség számára kötelesség, hogyha megalkotta a helyi értéktárát, annak tartalmát megjelenítse az interneten. Nemcsak azért, mert törvényi kötelezettség. A hungarikum törvény végrehajtási rendeletének valahol a közepén bele van írva, hogy kötelessége a településnek, hogy az értéktár tartalmát megjelenítse. Két dolog miatt kötelező: az egyik dolog az, hogy végeztünk jó néhány olyan felmérést, mikor egy település nevét beírtuk a polgármester szeme láttára a google keresőbe, és amit az elsők között hozott a településről a google, annak nem nagyon örült a polgármester. Jézus Mária, hát ilyenek vannak az interneten az én települesemről? Megölte, környezeti katasztrófa, itt rendezték

azt a rendezvényt, aminek nem nagyon örültek a helyiek. Miközben a helyi értéktárról nem találtunk semmit. Ha föl tesszük az internetre, akkor az már ott megmásíthatatlan. Ez volt a negatív megközelíthetőség. A pozitív, hogy képzeljük el, hogy egyre több olyan ember van Magyarországon, aki ilyen alapon keres kirándulási lehetőséget. Képzeljük el, hogy vannak olyan emberek, akiket érdekel az, hogy ha elmennek egy településre, akkor ott mit lehet megnézni.

Ez a közösség ezt az értéket tartotta fontosnak, tehát idehívjuk az embereket.

Azt is elmondtam sokszor, hogy a „nekünk nincsen semmink”, az „itt nem található semmi”, „nekünk nincsenek értékeink”, „menjen át a szomszéd településre, mert ott biztosan vannak, ide ne jöjjenek, mert itt már meghaltak az emberek, vagy ha ma élnek, de holnap már mindenki meg fog halni” nem akkora probléma, ha valaki így kezdi a helyi értéktárának a létrehozását. Én nem haragszom az ilyen emberekre, mert ez akár egy általános állapot is lehet a hétköznapok során. De ha egy közösség elindul ezen a folyamaton, akkor kutya kötelessége, igenis tegye ki az internet-

re, látható helyre, hogy nekünk itt ezen a településen ilyen értékeink vannak. Ez, ez és ez. És ha itt jártok és nem néztétek meg ezt a három dolgot, akkor nem is volt érdemes idejönnötök.

Igen, ahogy az előbb is már említettem, általában ezek azok, amikkel a közösségek szembesítik magukat. Ez egy kellemes állapot. Itt viszonylag gyorsan lehet haladni az értéktár kialakításával. Ez egy biztos pont, ezt nem kérdőjelezi meg senki. Ez korábban is így volt, ez a dolog. Ez alapnak jó, de tovább kell lépni.

A továbblépés alapja, hogy megkeressük a saját településünk híres emberré lett szülöttének életútját. Ahogy említettem, ez korábban nem volt példa senki előtt, sőt. Nem is szerette egy korábbi rendszer, hogyha bárki, ott a szürkeségből, valami színes pulóverbe akart öltözni. De most van rá lehetőség. És még az se baj, hogyha azokkal kezdjük, akik már meghaltak. Ott is van restanciánk bőven. Csak én azt szeretném elérni – a harmadik dilemmám, ugye –, hogy helyi, élő ember tudása kerüljön az értékek központjába. Hogy azt tudjuk mondani, hogy valakinek a tudása érték.

Az is jó lehet, hogyha egy hagyományörző közösség tevékenységét gondolják értéknek. Egy helyi táncsoport több évtizedes tevékenysége, egy faluszépitő egyesület, sportegyesület, amiket jó példának látunk. Talán azon az egy területen van elmozdulás, mert azt mondják, hogy a megyei harmadosztályban futballozó csapat számunkra érték. Ez nem ciki. Főleg akkor nem, hogyha a harmadosztályú megyei egyesületben csupa helyi vagy legalább környékbeli futballozik, mert ott még ismeretlen ez a zsoldos világ.

Egy újabb dilemma lenne, hogy a szellemi alkotások ereje, az vajon bekerülhetne-e a helyi értékek közé. Ugye a fő szlogen az, hogy helyi érték minden, amiről a közösség úgy dönt. Csak a felelősségérzete legyen a közösségnek a megfelelő helyen, hogy értéktelen, bóvli, minőséggel nem rendelkező dolognak, csak egy ember számára fontos dolgoknak nincs helye az értéktárban.

Ugye ezzel a problémával, amit felvázoltam önöknek, ezzel lehet egyetérteni is, nem is. Mi hajlunk a szakmaiság felé. Tehát azt gondolom, különösen, ha az a helyi érték el kezdi járni az útját a hungarikum piramison belül, hogy elengedhetetlen, hogy minden szakmai minősítés birtokában legyen. De ne az legyen az általános álláspontunk,

hogy csak már korábban zsúrizett, valamilyen díjat nyert, valamilyen minősítésen, előrostán átesett dolog kerüljön a helyi értéktárba. Szerintem ez nem jó megközelítés. Ennél sokkal szélesebb kapuja van egy helyi értéktárnak, és igenis engedjük be a dolgokat. Meg hát, ami fontos, hogy tényleg szeressék az emberek azt a helyi dolgot.

Sokszor mutogattam már mindenkinek a hungarikum piramist. Én legalábbis már egy kicsit untam. Ezért szerettem, főleg ha egy helyi értéktárat építünk, hogy akkor *a helyi értékek fája* egy olyan szimbólum, amin végig tudjuk gondolni egy helyi értéktár kialakulását. Ugye látszik *a gyökér, a helyi közösség tagjai*. Ha van gyökér, akkor lesz törzs is. A közösség. Aztán megjelennek *az ágak, a helyi hagyományok, helyi ünnepek, helyi szokások, helyi ételek, és hát előbb-utóbb a leveleken túl megjelenik a gyümölcs is*. Ugye abban bízhatunk, hogy a Jóisten az mindig rendel egy kis esőt. Általános esőzés az mindig lesz, de az kevés. Csak jelzem, hogy nekünk is kell locsolnunk ezt a fát, ahhoz hogy valóban szép piros gyümölcsöket, *sok helyi értéket* teremjen.

Hát, talán látszik rajtam, hogy én egy elkötelezett ember vagyok, ennek örülnék is, ha látszana. Az is látszik, hogy a hungarikum mozga-

lomban bőven hiszek. Mindig azt szoktam mondani, hogy mikor mi megjelenünk ilyen helyeken első alkalommal, akkor nem az optimizmus nyitja az ajtót általában. Az talán nincs is otthon. A pesszimizmus nyitja az ajtót és vele beszélgetünk. És, ha mi felvesszük ezt a stílust, akkor a két pesszimista örülni fog egymásnak. Viszonylag rövid lesz a beszélgetés, aztán mindenki elmegy haza. De, ha a hátunk mögött be tudjuk csempészni az optimizmust ebbe a folyamatba, akkor az első lépést megtettük. És bizony, nekünk van egy ilyen feladatunk, hogy mi az optimizmus hírnökei legyünk.

Bárhova is menjünk a hungarikum mozgalom építése során, hivatalból, kötelességtudatból kell optimistának lennünk, még, ha nem is olyan könnyű. Mert bizony, azért mégiscsak emberek vagyunk, és ha egy adott településen már a tizedik ember mondja azt, hogy itt aztán az égvilágon semmi nincs, amit lát, az se a miénk, már megvette valaki, azt meg pont ma fogják lerombolni, így aztán oda már be se érdemes menni, nem jutott más nekünk, akkor arra a pozitív hírre érdemes gondolni, hogy napról-napra többen vagyunk.

A hungarikum mozgalom jelen pillanatban megállíthatatlan. Nem tudom, tudják-e, hogy a 2016. év végéig több mint ezer településen jött létre helyi értéktár Magyarországon. Úgy, hogy ez egy önként vállalt feladat minden település számára. Így is állnak hozzá egyébként, azért attól nem kell félnünk. És úgy is, hogy ehhez nem lehet normatívát lehívni. Tehát nincs olyan, hogy majd beteszem a feladataim közé, aztán majd a költségvetésben megjelenik a sor, fölveszek rá két embert, és én leszek a jó ember a faluban, mert két újabb munkahelyet teremtettünk. Ennek ellenére hozta létre több mint ezer közösség. Én nem titkolom, hogy ennek egy része az ad-

minisztrációt látta benne, az biztos, hogy így van. De sokat próbálunk tenni azért, hogy aktív, cselekvő, jó értelemben vett érték és közösség jöjjön létre a hungarikum mozgalom során.

Innentől kezdve már csak apró lépésekben fogunk haladni. Tehát azt gondolom, hogy ebben komolyabb, átütő erő már nem lesz. Amikor az 50%-ot elértük, az nagyjából 1500-1600 település körül lesz, akkor majd abban az állapotban leszünk, hogy az egyik településen lesz, a másikon nincs. Van, nincs, van, nincs. És mivel már 5-6 év telik el azóta, hogy létre lehet hozni értéktárat, csak abban bízhatunk, hogy valószínűleg ott nincs, ahol nem is akarták. Nagyon kevés olyan hely lesz, ahol nem is hallottak róla.

Sokféle válasz van arra, hogy miért nem hozzák létre. Ott már csak abban lehet bízni, hogy a közösség élén csere történik – tudatos vagy más alapú csere –, és akkor ott újabb akciót lehet indítani. Jöhet egy újabb közösségi vezető, akinek elképzelhető, hogy szimpatikus lesz ez a dolog.

Tehát már csak nagyon apró lépésekkel lehet haladni, mennyiségileg. Viszont mélységében és minőségileg szerintem nagyon sokat lehet haladni. Mennyiségileg nem nagyon tudunk haladni, de minő-

ségileg igen. Mélységét tekintve, egyre jobban lehet az értéktárak tartalmát bővíteni.

Eddig beszéltem én, sokat, és most szeretném az első bátor jelentkezőket megtalálni, akik az általam felvetett témákra mondanák a véleményüket. Három dologra keressük a megoldásokat:

Az egyik az, hogy *ki látott már olyan pozitív példát, hogy a hungarikum mozgalomba való begyűjtés során, a helyi értéktár tartalmának kialakítása során be tudtunk vonni közösséget.* Milyen pozitív példák voltak? Vagy ha éppen nem láttunk, akkor ennek mi volt az igazi akadályozó tényezője, hogy adott esetben ilyen megvalósuljon. Én jelentkezem az optimizmus hírnökeként, hogy én már nagyon sok olyan közösség alapú értéktár létrehozását láttam. Persze, apró mecenatúra, segítség kellett hozzá. Ez az egyik dilemmánk.

A másik az érték és minőség. Az értéktár tartalmának kialakítása során ez a minősítő elem hogyan kapcsolódik be, illetve *hogyan ne zárjunk ki olyan dolgokat, amik korábban semmilyen szakmai minősítést nem kaptak.*

S a harmadik, szerintem a mindennapi, élő probléma, az pedig *az élő emberek tudásának hiánya a helyi értéktárakból.* Nagy figyelemmel hallgatjuk az első hozzászólót.

Hozzászólások

Bedécs Mária:

Köszönöm a lehetőséget. Én egy Heves megyei kistelepülésről, Átányból jöttem. Még 2015-ben, a Nemzeti Művelődési Intézet lektorálásával indítottunk el egy hasonló jellegű nyolc rendezvényből álló, térségfejlesztő programot. A címe: *Kalákával a civilekért, a kultúráért és a helyi értékek megőrzéséért.* Valahol a helyi értéktárat szeretnénk volna bevonni, hogy a helyi közösségek szedjék össze és írják össze az értékeiket. Én úgy gondolom, hogy nagyon jól sikerült. Huszonöt települést hívtunk, és ebből huszonegy település részt vett ebben a programban. Ha jól emlékszem, akkor Tiszanánán létrejött a helyi értékőr csapat. Ott, azon a rendezvényen nem tudtunk jelen lenni, csak a Nemzeti Művelődési Intézet munkatársai, mert akkor valahová máshová kellett menni, ezért nem találkoztunk személyesen.

Amikor mentünk a polgármesterekhez, mert természetesen mi is azzal kezdtük, nagyon sokan azt mondták, hogy önékik nincs semmi helyi értékük. És akkor elkezdtünk beszélgetni, kérdeztük, hogy mit termelnek, mivel foglalkoznak. Volt olyan, aki azt mondta, hogy ő fokhagymát termel, de hát önékik nincs semmi helyi értékük. Beszélgetés során mondtuk, hogy akkor próbálják meg összeszedni, hogy mik azok a fokhagymával kapcsolatos dolgok, amik értékek. És akkor elkezdtük a fokhagymás piritóstól kezdve a fokhagymás ételekig. Végül is ott voltak a rendezvényen. A nyitó és a záró rendezvényen minden település egy értékasztallal vett részt, ők állították össze. Volt, aki ételeket, volt, aki könyvet, mások szötteket, hímzéseket hoztak. Tényleg nagyon szép rendezvény volt.

Ami érdekes, hogy a mi településünk, Átány, amiről sokan nem

hallottak, pedig Európában néprajzilag Átány a legfeldolgozottabb. Fél Edit és Hofer Tamás professzor úr majdnem húsz évig kutatta. A legfeldolgozottabb a Néprajzi Múzeumban is az Átány gyűjtemény. Chicagótól Göttingenig mindenhol tanítják a néprajzi egyetemeken. Nálunk nem is ismerik.

Az első rendezvényünket, a nyitó rendezvényt, lokálpatrióta lévén, persze Átányba szerveztük, és pont az átányi polgármester nem volt hajlandó részt venni, nem állított ki semmit. Azt mondta, hogy ő saját magának nem fog bemutatkozni. Bizony nagyon sok függ attól, hogy a településnek milyen a vezetése. Ennyit szerettem volna.

Mátyus Aliz:

Pestről jöttem, író, falukutató vagyok, de Pápán dolgozom, az alakuló pápai járási népfőiskola szervezőjeként. Pápán nőttek fel, apám családja pápai, és népfőiskolánk helye az a Pedagógus Művelődési Ház lesz, örömmre, amelyben apám igazgatóként számunkra példaértékű munkát végzett, évtizednél hosszabb időben határozta meg a város kulturális életét. Ezt szeretnénk mi is, a városban és a járásban, és a kulturálisnál kicsit tágabban.

Arra szeretnék példát hozni, hogy van egy helyi értéktár, egy ke-

vés értékkel, egy 30 ezres városban, mert szépen lassan várja a bizottság, hogy majd még jönnek értékek. Hogy kapcsolódhat egy civil szervezet ehhez, és teheti mozgalom-má, erre hoznék példát. A Pápai Művelődéstörténeti Társaság a '70-es években alakult meg. Az alapító tagok között apám, Rab Zsuzsa, de nagyon fiatalon jómagam is, tehát az idősebb korosztály esetében az a generáció volt még jelen, akik közül az elszármazottak nagyobb részben Pestről támogatták Pápa városát, mert ők még ismerték a várost, amikor iskolaváros volt, amikor református kollégiuma olyan embereket adott az országnak, mint például Lőrincze Lajos, a nyelvész, aki Pestről szintén nem felejtette el Pápa városát.

Most nem akarom sorolni, hogy a '70-es években hogyan nézett ki az a társaság, tenni tudott a város érdekében, ezt tartom fontosnak. Ez a társaság át kellett, hogy alakuljon, és ez az elmúlt években történt meg. Azelőtt a tagjai művészek és tudósok voltak, az újabb tagjai – mi ezt úgy mondtuk ki – tevékeny emberek. A városért, a saját közösségükért és azon keresztül más közösségekért tevékenykedő emberek. Tehát ma, a Pápai Művelődéstörténeti Társaságnak nem kritériuma, hogy tudós vagy művész lehet csak a tagja. Ezzel el

tudtunk kezdeni egy mozgalmat, amelyik most – a helyi értékekkel kapcsolatosan – nekiállt, és azokat az értékeket, amiket már elfogadott az értéktár bizottság, Társaságunk „megnézi közlő”. A Kékfestő Múzeumot. A Pápai Fúvosokat. És miután tagjaink nem csak pápai, hanem a járás falvaiból való emberek, tanulunk azoknak a falvoknak az értéktári tapasztalatából, akiknek a képviselői szívesen mesélnek róla. A Társaság Kaszinójában körbe ülünk az asztalt, és második éve, minden ember felkészülten jön a kaszinóba, és ragaszkodunk ahhoz, hogy minden ott összegyűlt ember, aki a körben ül – mert ismerkedés, tájékozódás esetében lehet a körön kívül is ülni –, el is mondja minderről a tapasztalatát és esetenként a véleményét. A járásban összegyűlt értékek, és ahogyan azok összegyűltek, hatással vannak a város értékgyűjtésére.

Miután negyedik éve egy folyóiratot is csinálunk Pápa városában, *Szélesvíz* címmel – *Szélesvíz* a Tapolca folyónak egy kiszélesedett része volt, amit megszüntettek, innen a folyóirat címe –, a folyóirat abban segít nekünk, hogy értékközpontúan mindenki számára nyilvánossá, ismertté tesz dolgokat. Lapbemutatóin száz fő körüli társaság gyűlik össze, és a szerzők – akik pápaiak, vagy pápai témájuk van – és az érdeklődők, átfedésben a Társaság tagságával és velük együtt dolgoznak a város értékeinek megjelenítése, közzé tétele, használata érdekében. A folyóiratnak van *Értéktár* rovata, abban már bemutatkozott a pápai fúvos zenekar, aminek egyébként évszázados hagyománya van a városban. A folyóiratban megjelenését megelőzően a Társaság szervezésében a fúvosok karnagya, egyben a pápai fúvosok történetét megíró könyv szerzője, nem csak beszélt, de megszólaltatta a város értéktárába bekerült értéket, a fúvos zenekart is, nagy sikerrel.

Nem is mesélek tovább részleteket, mert csak azt akartam érzékeltetni, hogy egy adminisztratív módon elkezdődött értéktár alakítás mellé odaállhat egy civil szervezet. Pápa esetében, tevékenysége hatására, maga a Társaság is átszerveződött, és kialakította azt a formát, ami a mozgalommá levéshez jó. Köszönöm szépen!

Horváth Zsolt:

Köszönöm, kinek adhatom még a mikrofont? Például Huszár Lacinak. Nem tudom, Huszár Lászlót ismerik? A Szlovákiai Magyar Művelődési Intézet igazgatója. Ő kapta azt a nagyon egyszerű feladatot, hogy Felvidéken a helyi értéktárak létrehozását mozgalommá alakítsa. Szerintem egész jól haladnak. Nem rég jöttünk haza Lacitól egy közös munka eredményeként. Talán azt hallhatták, hogy Lezsák alelnök úr Kárpát-medencei értéktáró kollégiumi sorozatot indított. Ennek a lényege az, hogy magyarországi fiatalokat gyűjtünk, körülbelül 40 fő vesz részt a kollégiumban, és elvisszük őket különböző, Magyarország határain túli tájegységekre. Ott kétszer egy hét terepmunkát végeznek, és nagyon sok minden más egyéb feladatot. Éppen én vezettem a nagymgyeri kollégiumot, ott is ketten voltunk, Huszár László pedig a szakmai vezetőnk

volt. Olyan fantasztikus adatbázisuk van már felvidéki települések értékeiből, hogy nem tudnék erre más, ilyen jellegű példát mondani. Ráadásul Laci régi szakember, ennek megfelelően nagyon alaposan végzik ezt a munkát. Mikor ott voltunk, tettünk egy pár kitérőt, kimentünk temetőbe, és ott kuttattunk fel olyan sírokat, amik ottani híres emberek emlékét őrzik. Ő azonnal GPS koordinátát rendel hozzá az interneten a feltalálási helyről. Tehát egy olyan bázis van már, ami fantasztikus.

Huszár László:

Örülök, hogy itt lehetek! Én egy negyedik dilemmát próbálok fölvetni Horváth Zsolt három dilemmája mellé: mi van azokkal az értékekkel, amelyek már kiestek a közösségi emlékezetből egy település vagy egy tájegység szintjén. Vajon ezekre szükségünk van-e? Szerintem nagyon is szükségünk van. Hogyan lehet ezeket visszakeresni, mikor már a település nem ismeri, hogy mi volt az az érték, illetve annak egy „nagyon felújított”, nagyon formalizált változatát próbálja használni, újjá alkotni. Mi 2006-tól foglalkozunk internetes adatbázisokkal, a népzenei adatbázisunk volt az első, amit népzenei kiadványainkat felhasználva elkezdünk a honlapunkra feltölteni.

2015-ben alakult meg a Felvidéki Értéktár Bizottság, amelynek szerencsés módon szakmai alelnöke lehetek.

Honlapunkat 2013-ban kezdtük felújítani, és további, az archívumunkban már meglévő adatokat töltöttünk fel újabb adatbázisainkban. Ekkor kezdtünk az érték fogalmával ismerkedni, megpróbáltuk megfogalmazni mit is jelent számunkra, hogy az adatbázisainkat a település kódjával, település-mustrában lehet összesíteni. S így megkaptuk egy-egy település azon értékeit, amelyek a településen már nem élnek. 28 adatbázist összesítünk a település-mustra adattáblában. Nem tudom, hogy a települések mennyire használják, rövid volt az idő, nem tudtuk eddig felmérni.

E témában egy személyiséget hozok fel példaként, egy lelkészt, aki élete során különböző településeken szolgált, vándorolt. Az ő életrajza, az adatai minden településben megjelennek, ahol szolgált élete végéig.

Ki gondolná, hogy Csokonai Vitéz Mihálynak a felvidéki Komárom és környékén milyen kapcsolatai voltak, milyenek voltak a családi gyökerei. Ritka az, aki ismeri. Az adatösszesítés során kiderült, hogy ez a lelkész – Csokonai Ferenc – nyolc településen is szolgált (többek közt Rétén is), és Csokonai Vitéz Mihály apai nagyapjának testvérbátyja volt.

Az érték akkor érték, ha közösségbe kerül, játékba, vetélkedőbe visszük, vagy akár egy emléktáblát állítunk. Csokonai kapcsán nyolc települést tudunk összekapcsolni, hogy egy tájegységi vetélkedőt szervezzünk róla, és nyolc település református templomában, nem sok pénzbe kerülő, emléktáblát állítsunk. Ha ez így kezd működni, az elveszettnek hitt érték visszakerül a jelen élő közösségébe, amely majd a maga módján élte, vagy nem, de az már az ő felelőssége.

Nagyon fontos, hogy ilyen tevékenység során helyi értéktár bizottságokat alakítsunk, ösztönözzük, noszogassuk őket, hogy keressék az értékeiket. Egy értéktár bizottságot nagyon könnyű megalakítani még nálunk is, de hogy cselekvőképessé váljanak, ahhoz kell a módszertan, a külső noszogatás is, ezt mi intézetvezetők tudjuk, hogyan működik, azt is tudjuk, hogy erre szükség van. De nem mi mondjuk meg, mi az érték.

Horváth Zsolt említette tavalyi, kéthónapos együttműködésünket, a Lakitelek Alapítvány értékfeltáró kollégiumát, amelynek során egy nagyon szép publikáció készült, amelyben kb. 150 értéket írt le a feltáró csapat. Mi mindaddig nem lépünk ebben az ügyben, amíg a településekkel nem beszéltünk, velük kívánjuk feldolgoztatni ezeket az értékeket, hogy majd a felvidéki értéktárba regisztrálni tudjuk.

Hogyan lehet még erősíteni a fiatalok együttműködését az értékörzőkkel? Mi felvidéki értékörvetélkedőn próbálkoztunk meg ezzel. Módszerünk szerint, megdupláztuk a szokásos vetélkedőben résztvevő gyerekek számát, akik a feladatokat saját lakhelyükön oldották meg, mint valamikor a gazda a maga portáján.

Három feladatot kaptak: játékot az adatbázisainkhoz való hozzáféréssel, megismerésével, egy-egy személyiség életének, illetve a „nagy-mama receptjének” feldolgozását.

Ha a valamikori gazdánál szezonmunka volt – kukoricafosztás vagy tollfosztás –, segítségül hívta az ismerőseit. Mi azt kitaláltuk, hogy drukkerjátékot (felvidéki képzőművészeti témában) szerveztünk a csapatoknak, akik biztosították a saját drukkerjeiket, és a sorsolásban CD-t, DVD-t nyerhettek.

A benevezett 24 csapat 5121 drukkerszavazatot gyűjtött össze két és fél hónap alatt. Ez azt jelenti, hogy 2,5-3000 gyerekhez jutott el a vetélkedőnknek a híre.

A csicsói iskola, kis iskola, 140 drukkerszavazatot gyűjtött. Amikor látták – a honlapon közzétük az eredményeket –, hogy le fognak maradni, kitalálták, hogy a pest-szentlőrinci testvériskolájukat kéri fel drukkernek. Így felkerültek a harmadik helyre. A honlapunkon készült egy rétegelt google-térkép, ahol ezeket a drukker szavazatokat és csapatokat meg lehet tekinteni, hogy milyen volt a szóródása a mezőnyben, Felvidéken, Magyarországon, a Kárpát-medencében.

Amikor a csapat megoldotta a feladatát, akár a jó gazda, aki őszszel elindult a szekérrel a vásárba, elkölteni a pénzét, bevásárolni, akkor mi azt mondtuk, felülnek a gyerekek a szekérre, mert eddig minden közösség a saját – valós – helyén dolgozott. A részeredményekről (drukkerszavazatok, feladatok megoldása) folyamatosan a honlapunkon értesültek. Az országos döntőt Nagymenyeren vásárrá alakítottuk. Ott már csak egy feladatot kaptak a szereplők, hogy a vetélkedő alatti legkedvesebb sztorijukat mondják el. Megérkezvén a döntőre, megkapták a fizetségüket, a felvidéki tallért, és a vásárban el is tudták költeni. 700 darab különféle áru közt válogathattak, és vásárolhattak (kézműves termékek, virág, könyvek, kifestők, zöldségkonzervek, bor és egyébek).

Az étkezésüket az általuk beküldött „nagy-mama receptje” alapján készítettük el. Hazamenet vitték a megvásárolt portékát, illetve minden csapat – 16 csapat volt ott a vásárban – kapott egy fényképezőgépet, köszönhetően a sikeres pályázatunknak. Ezt azért választottuk, hogy a következőkben a 16 csapatot, akik a játékot végig játszották, ezzel a technikai eszközzel be tudjuk vonni egy következő játékba, amely már készül, és talán már beszélhetek is róla, a címe az, hogy „Emlékeztük fennmaradjon”.

„Emlékeztük fennmaradjon” – ez a település helyi, vagy a közeli települések temetőinek öreg sírköveire vonatkozik, ahol jegyzők, tanítók, papok, lelkészek nyugszanak, úgy, hogy a falu közössége sem ismeri. Talán a községházán ismerhetik. Az öreg sírköveket általában berakják a temető kerítése melletti „panteonba”. De praktikusán még azt sem olvassák el, mi van a sírkövekre írva. Erre indítunk egy játékot.

Előbb a gyerek a pedagógus, a tanítója segítségével járja végig a temetőt. Másodszorra viszi a fényképezőgépét, a szappant, a vizet és a kefét, hogy le is tudja takarítani. Később is vissza tud térni hozzá, és mert valamit tett a sírért, magának tudhatja majd ezt az egy emlékhelyet.

Hát ilyen játékokba kellene bevinni a közösségeket, elsősorban a gyerekeket, az iskolásokat, hiszen ők fogják majd ezt továbbvinni. Ahogy ezt Horváth Zsolték már hosszabb ideje teszik. És ezt így is lehet – más módon. Ezt is lehet alkalmazni.

A Facebookon találkoztam egy iskolás diákkal Békéscsaba környékéről, aki a nyári szünidejét arra szánta, hogy letakarította a katonasírokat, és fekete festékkel átírta a betűket. Nem kellett hozzá semmi, csak lelkesedés, akarat, szív és lélek. Így lehet értékekhez közel kerülni, és az értékeket valóságossá tenni.

Tehát, hogy érzékeltessem: a népdaloknak – amelyeket 1950-től kezdődően Ág Tiborék gyűjtöttek – a gyökerei a 19. századig, a magyar nótáig nyúlnak vissza. Amikor 1968-ban először megszervezték a „Tavaszi szél” népdalversenyt, akkor Zobor vidékén mindenki nótát énekelt. Aztán a „Tavaszi szél” és a szakemberek hatására a Zobor vidék teljesen kivirult. Felvidéken a legrégebb népi tudást tudták feltérképezni, így hozták vissza. Nekünk is, a saját településünkön arra kell törekedni, hogy a régebbit, az alapot hozzuk vissza, és azt próbáljuk újra folklorizálni, nem pedig azt, aminek az emlékezete rövidebb, újabb. Azt is hasznosítani kell természetesen, de ismerni kell a kettő közti különbséget, és azt, miért éneklük ekkor ezt, és máskor pedig a másikat. Ezt a szellemet kellene a játékba, az értékfeltárába belevinni.

Nagyon röviden az internetről. Az interneten minden megjelenik: tartalmas és tartalmatlan dolgok. Aki facebook követő, ismerheti, mi a tartalmatlan, és mi ott az érték. A google elemzőjének alapján népzenei adatbázisunk minimálisan napi 100 megtekintést ér el, vagyis a világban ennyien érdeklődnek népdalaink iránt.

Nagyon fontos az, hogy saját közösségünkben ne csak magunk ismerjük értékeinket, de engedjünk betekintést másoknak is. Ki tudja, a világban hol él olyan valaki, aki tőlünk származott el. S milyen öröm számára, ha rátalál a „hazaira”, akár egy népdalra, akár egy út menti keresztre. Vagy: hány emberünk dolgozik nyugaton (cselédként, bébiszitterként), akiknek ez az egyetlen kapocs, mert így tud a szülőföldjével találkozni. Ezért is fontos az internet. Ha a magyar elmegy kirándulni, mit tesz a hotelben? Veszi a laptopját, leül és keresgél. Mit keresgél? Nosztalgiznak. Lehet, hogy valami emléket keresgél a honlapunkon. Azért tudok ilyen nyugodtan beszélni róla, mert napi szinten mérjük a google elemzőjében a látogatottság tartalmait.

Amikor lelkész barátommal arról beszélgettünk, hogyan lehet feltérképezni a csallóközi, komáromi református lelkészeket, lelkész sírokat, életrajzokat, próbáltuk összegezni, de kiderült, hogy ez végtelen munka, amit mindig végezni kell. Mi elkezdjük, utánunk pedig mások folyamatosan végzik majd.

Mondanék egy web címet, internet.sk, vagy pedig a csemadok.sk, ezekről rá lehet kapcsolódni az intézet adatbázisaira. Hozzávetőle-

gesen 15-20 000 értéket tárolunk a világhálón, s ez a szám folyamatosan növekszik.

Utolsó példaként a népi játékok adatbázisunkat említeném. Egy munkatársunk 17 hónapig dolgozta fel az 1982-ben kiadott publikációt (Gágyor József: Megy a gyűrű vándorútra), amelyet ma már csak egy-két szakember ismer, használ. Ezerhétszáz valamennyi mátyusföldi népi játékot tartalmaz. Az adatbázis-szerkezetbe való feldolgozás után a feltöltés is majdnem ennyi időt jelentett. Ma már napi 10-12 látogatónk van, mert még nem futott szét a híre a világban. Ha ezt a számot ahhoz a Zenetudományi Intézetben meglévő 32 000 gyűjtési egységhez hasonlítom, akkor ez egy szignifikáns szám, ami azt jelenti, hogy tulajdonképpen az egész Kárpát-medencét a különböző variációkkal mi már a világhálón letérképeztük.

Térképeinkről: Öt adatbázisunkhoz csatoltunk már térképet. Ha valaki megnézi a népi játék vagy a népzenei adatbázisunkhoz rendelt térképet, és ráteszi a kurzort a könnycseppre, megjelenik a település neve, majd erre kattintva megjelenik a címmel és stílussal ellátott lista, ahol látjuk, mennyi dalt vagy játékot gyűjtöttek a településen. Ha rákattint a listacímre, bejut az adatba. Vagyis a telepü-

lés szintjén nemcsak a klasszikus keresési módszert, hanem a grafikus keresés módszerét is tudja alkalmazni. Tessék kipróbálni, ha nem tetszik, írjanak villámposta címünkre.

Köszönöm szépen a figyelmet.

Horváth Zsolt:

Köszönjük szépen. Ez egy nagyon különleges módszertan, ami alapján ők építkeznek, és szerintem fontos. Önmagában az internetes megjelenés, én is hangsúlyoztam, egy kiváló lehetőség arra, hogy így jelenítsünk meg értékeket. Önök is hallhatták, nem megy egyik napról a másikra, hiszen ez hosszú hónapok, évek munkája volt. No, ki szeretné még elmondani a munkáját, tapasztalatát, élményeit?

Székely Csaba:

Átányról vagyok én is, a Csillagfalú Közhasznú Egyesület nevében vagyunk itt civil szervezetként. Ez egy olyan falu, ahol hosszú évek óta nincs önkormányzati nemzeti ünnep. Ez Magyarországon, Heves megyében van. Átányon az embereknek nem szlovákul kell megtanulni, nem szerbül kell megtanulni, hanem csendben maradni. Egy olyan falu, ahogy mondta Marika, hogy óriási a néprajzi feldolgozottsága, Európában egyedülálló a néprajzi feldolgozottsága, ma az értéktára nulla, tehát nincs. Egy olyan polgármestere van ennek a településnek, aki ugyan létrehozta az értéktár bizottságot, most már tudom, azért, hogy véletlenül se kerüljön bele semmi. Kultúrával egy ilyen helyzettel szembe menni nagyon nehéz. Én csak azért kértem el a mikrofont, mert ez egy csendes kiáltás. Hogy van dél-Hevesben egy ilyen település. Mi fogjuk megoldani ezt a problémát. De erről is tudni kell. Csodálatos az, amit Huszár Laciék csinálnak, amit Pápan, és Zentán. Gyakorlatilag együttműködő partnereink. De ilyen is van ma Magyarországon. Tudjanak róla.

Horváth Zsolt:

Köszönöm szépen. Nagyon sok ilyen van, sajnos. De nyilván, amikor én elmegyek valahová, akkor nem a problémákról beszélek első sorban, hanem a megoldásokról.

Varga Tamás:

A Vajdasági Magyar Művelődési Intézet megbízott igazgatója vagyok, amiről azt kell tudni, hogy, ahogy a nevében is benne foglaltatik, mi mindazzal foglalkozunk, ami vajdasági, magyar és művelődés. Ide tartoznak a vajdasági magyar könyvek és sajtókiadványok digitalizálása, archiválása, de könyvkiadással is foglalkozunk, de színházi, néprajzi és műemlékvédelmi képzések szervezésével és egyéb művelődéssel kapcsolatos rendezvények szervezésével is foglalkozunk, valamint az értéktár is nagyon nagy része munkaterületünknek.

Az értéktáron belül talán azt tartanám a legfontosabbnak kiemelni, hogy nálunk Vajdaságban nem csak az a fontos, hogy az értékek felszínre kerüljenek, hogy egy-egy település egy bizonyos értéket adjon, hanem értékmentő és népesség megtartó ereje is legyen. Amikor tőlünk 2-3000 ember elvándorol egy faluból, akkor azt nagyon megérezzük. Természetesen Magyarországon is érezhető az el-

vándorlás, de mi Vajdaságban kétszázötvenezer vagyunk, és tudok egy olyan települést, ahol 5 ezer lelket számláló faluból elmentek 3 ezren. Gondoljanak bele, hogy ennek mekkora súlya van. Több mint a lakosság fele eltűnik a faluból, és azok az emberek, akik elmennek, magukkal viszik az értéket is.

Vajdaságban nem csak a tárgyi, az építészeti vagy a néphagyományok értékei fogalmazódnak meg az emberekben. Az értékeket az emberek teremtik, és az emberek viszik tovább, mert az értékek az emberekért vannak. Ezért az értékgyűjtésnek határozottan nagy lehetősége van. Ha emberek egy faluban tovább viszik a szokást, tudást, tapasztalatot, az egész közösség válik értékessé. Ha viszont kiviszi azokat az értékeket, akkor ezek az értékek eltűnnek, feledésbe merülnek és megszűnnek. Doroszlón van egy 18 kontyhajtogatásos technika, ami a kontykészítés egy egyedi módja. Ez olyan technika, amit csak ott ismernek, vagyis csak ismerték, mert most már csak a 12 kontyhajtogatásos technikát ismerik, mert az, aki a 18 hajtogatásos technikát ismerte, sajnos már meghalt, és nem adta tovább a tudást. Az az érték már elveszett. A 12 hajtogatásos technikát még ismerik, de ha azt most nem dokumentáljuk, nem archiváljuk, nem ment-

jük meg az utókornak, akkor az is eltűnik. Ezen az egyszerű példán keresztül tudom az összes többit szemléltetni, ugyanis nem csak attól függ egy bizonyos településnek, egy bizonyos közösségnek a megmaradása, hogy dolgozhat, ehét és alhat, hanem attól is, hogy valamit kitehet magából az életében, nyomot hagyhat. Azt hagyja örökül a következő nemzedékre. Az utóbbi időszakban történt egy erős váltás, ugyanis a generációk közül ki lett plántálva egy réteg, ami eltűnt a vajdasági magyarságból. Rengeteg vajdasági fiatal vándorolt ki Angliába, Németországba, Ausztráliába, stb... Azok az értékek, amik eltűntek, amik nem öröklődnek tovább, már menthetetlenek. Ami most történik, azt én történelmi pillanatként élem meg, mert most tudjuk megmenteni a 12 kontyhajtógató technikát, most tudjuk felújítani a diplomákat, most tudjuk megmenteni azokat a szokásokat, azokat az értékeket, amik 2-3 év múlva talán ugyanúgy eltűnnének majd, mint az összes többi. Most meg tudjuk ragadni, meg tudjuk

menteni és rögzíteni a következő nemzedéknek és az utókornak.

Azt a vetélkedőt, amit Huszár Laci említett, mi is megszerveztük. Természetesen másféleképpen, de ugyanazon a rendszeren keresztül. Mi a „Kerek e vidéken” nevet adtuk neki. Az volt a gyönyörű az egészben, hogy általános iskolás és középiskolás diákokat vontunk be. Mindig az volt az elv, hogy az értékeket az idősebb, tapasztaltabb generáció gyűjtse össze. A szakemberek képviseljék az értéktárat, akik az értékek tudói, ismerői, gondozói, ápolói és őrei. Velük alakuljanak meg az értéktár bizottságok mindenhol. Ez így van jól, így helyes. Viszont nagyon fontos odafigyelni a következő generációkra is. Az értéktár vetélkedőn, a területi vetélkedőkön a gyerekek, a fiatalok olyan lázasan gyűjtöttek, úgy mentek neki a feladatoknak és a számukra új területnek, mintha az életük függött volna tőle.

A XXI. század technikájával bombázott fiataloknál azt tapasztaltuk, hogy egyszer csak felkere-

kedtek, elmentek meginterjúvolni a helyi kovácsot, összegyűjtötték a csigatészta készítési módját, a népviseleteket és az összes fellelhető helyi kincset. Az első körben 45 csoport vett részt, amiből 5-5 csoport jutott tovább a döntőbe, és elkezdődött a játék. Öröm volt nézni, hogy a döntőben nem csupán kérdésekre válaszolgatás történt, hanem vérre menő játéknak lehettünk tanúi. Nagyon fontos, hogy a gyerekek bele tudjanak helyezkedni abba, ami miattuk történik. A résztvevők mind meg tapasztalhatták az értékgyűjtés fontosságát, és mert részesei voltak, így már ők is tovább vihetik ezt a kincset.

Horváth Zsolt:

Köszönjük szépen. Köszönöm a közös munkát, a részvételt, további jó munkát kívánok.

A fotók, a Lakiteleki Népfőiskola által felvidéken, az Észak-Komáromi térségben megvalósított értéktáró kollégium záró eseményén készültek. (Forrás: Szlovákiai Magyar Művelődési Intézet

HORVÁTH ZSOLT 2006 és 2014 között országgyűlési képviselő, részt vett a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló törvény előkészítésében, majd az ahhoz kapcsolódó feladatok megvalósításában. Jelenleg kettős feladatot lát el, dolgozik a Lakiteleki Népfőiskolán a Kárpát-medencei Népfőiskolai Hálózat előkészítésében, másrészt a Földművelésügyi Minisztérium Hungarikum Bizottsága mellett értéktárak kidolgozásáért felelős koordinátor.

„akit egyszer megfertőzött a népművészet és a pontos munka”

Beszélgetés Györy Endréné Abonyi Éva gyűjtővel

Györy Endréné a pápai Népművészeti és Kézműves Egyesület alapító tagjaként hímzésbemutatót tart városi rendezvényen

A beszélgetés Pápán, a Kézfestő Múzeumban, a Szemnek szép kelmék. Asszonyok hímzett álmai című kiállításon készült, amely a Györy gyűjteményből válogatás. Benne újra meg újra szó esik a pápai járási népfőiskola egyik egységéről, a népművészeti – kézműves – néprajzi területről, amelynek Györy Endréné lesz a szakértője, szellemi, szemléleti meghatározója és szakmai vezetője. A tervezett népfőiskola munkája során kézmű-

vesek által vezetett műhelyek (kézi-munka kör, szövő műhely, fazekas műhely stb.) válnak látogathatóvá a városból és a járásból érdeklődőknek, de falvakban is lehetőség lesz egy-egy kézműves terület műhelyének megvalósítására. Györy Endréné és lánya által, aki a pusztaszabolcsi kézimunka kör vezetője, egyben a kapcsolatunk is adott egy Diákokkal az értékek útján programban sikeresen dolgozó hellyel, Pusztaszabolcscsal.

A Pápai Művelődéstörténeti Társaság (a továbbiakban PMtT) keretén belül megvalósuló népfőiskola javaslattal készül élni Györy Endréné Abonyi Éva személyének a város értéktárába kerülésére, nem csak amiatt, mert a város Györy gyűjteménye – egy alapjában néprajzi gyűjtemény – neki és férje gyűjtőmunkájának köszönhető, életük során összegyűjtött tárgyi gyűjtemény, amely ma már jelentős részében a város tulajdonában van, hanem azért is, mert meghatározó személyiség a város életében – tudásának, tapasztalatának, szemléletének és abból kialakult életgyakorlatának, értékrendjének köszönhetően. A beszélgetés mindezt, ha részlegesen is, tükrözi.

(A beszélgetés a továbbiakban készülő részei, valamint Györy Endréné élete során vezetett naplójának részletei, majd reményeink szerint annak teljes anyaga a PMtT honlapjára (pmtt.hu) kerülnek – mindenkinek elérhetővé téve, hatása érdekében.)

Mátyus Aliz: Szeretném, ha a kiállításon kívül a hihetetlenül nagy és a felbecsülhetetlen értékű, tízezer darabon felüli gyűjteményről, a Györy gyűjteményről és arról is beszélne, hogy ez a gyűjtemény milyen kiállítási lehetőségeket rejt magában, de az se lenne baj, ha gondolataink közben el-elfutnának a terveződő pápai népfőiskola népi kézműves ágáig.

Györy Endréné Abonyi Éva: Ez a kiállítás a Szemnek szép kelmék kiállítás-sorozat harmadik része. Eklektikus a kiállítás, de látványos, mutatós, én már néhányszor itt voltam vendégekkkel is, a közönségnek tetszik. Ennek a kiállításnak azért örülök nagyon-nagyon, mert a Györy gyűjtemény, ami a városé, és inkább tizenöt, mint tízezer darabot számlál, évekig csipkerózsika-álmát aludta. Korábban bemutató kiállítás állt belőle a Fő téri

Fellner házban, ma a teljes városi gyűjtemény az Eszterházy Kastély padlásraktárában áll rendelkezésre, hogy kiállítások nyíljanak ezekből a tárgyakból. Ahol legutóbb volt egy kisebb állandó néprajzi kiállítás belőle, a Kékfestőnek azt a részét be kellett zárni, fölújításra kerül, ez egy nagyon érdekes része a Kékfestőnek.

Amit én életemben a gyűjtés területén elértem, az az én tanárainak köszönhető. Ami nekem ebben a kiállításban nagyon-nagyon fontos, hogy őket is megidézik kiállított munkák. A kiállítás egyik vitrinében látható a soproni Orsolyák kézimunka tanárnőjénél készített picike kis hímzésem, akkor voltam 12 éves. Pápa város Női Ipari Iskolájának, a két háború között működő iskolának volt az utódja az ipari leány középiskola, ezeknek az anyagából szintén vannak munkák. Népművészetet tanítottak, szabás-varrást, nyilván mérettest, mint akkor divat volt, a tanári testületből elég, ha azt mondom, hogy nekem Zábori Zoltán tanította egy ideig a rajzot és a művészettörténetet, aztán átvette egy fiatal, nagyon tehetséges rajztanár. Az osztályfőnököm, Nagy Lázárné Hadházi Ilona, Ilonka néni volt,

aki meghatározó volt az életemben. A testnevelést ugyancsak néprajzi érdeklődésű tanárnőm, Kocsisné Pócza Irén tartotta, aki magyar – német – testnevelés szakos volt, egyetemista korában falu-járt, és dolgozatai jelentek meg az evangélikus lapokban. Irén néni élete végéig mentorom volt, ha leírtam valamit, elvittem hozzá, hogy légy szíves Irén néni fésüld meg, adj neki formát, ugye anélkül a tartalom is más.

Fontos nekem, hogy a Női Ipari Iskola műhelyéből nagyon szép mives darabok egyike a kiállításon egy piros buzsáki rátétes, kicsit fölnagyított, gondolom, Ilonka néni tervezte. Mellette a kék ugyanonnan származik, az én időmből, és nagyon kedves barátnőm, Hanauer Sára, aki híres pápai család utolsó tagja, ajándékozta a Győry gyűjteménynek. A kiállítás rendezőjének köszönöm, hogy ezt a két darabot ilyen kiemelt helyre tette, közel a nézőjéhez. Az unokamenyemmel, aki itt dolgozik a múzeumban, közhasznú munkaként egyelőre, lefotóztattam, és a munkáik fotóját elküldtem Nagy Lázárné Ilonka néni lányának, Nagy Juditnak, és elküldtem a Hanauer Sárinak is. A múlt héten postáztam, és ez biztos örömet okoz.

M. A.: *Öröm hallgatni, amilyen szempont meghatározza, miről beszélés a kiállításból, amilyen szempont szerint kiemelsz belőle. Az, ahogy számon tartod az embereket, akiktől tanultál életed során, azokat is, akik gazdagították a gyűjteményeteket, hogy gondolsz rájuk, és megörvendezteted őket. Teszel is érte, hogy kiállítsák őket, erről hírt is adsz nekik, és még fotót is küldesz, amit a Tökertből a belvárosi postára viszel feladni, miközben szülem kortársa vagy. És tegyem hozzá, amit már magam is tapasztaltam, hogy utad közben, ha találkozol valakivel, akinek a tudásodra, a kapcsolataidra, gyakorlati tanácsaidra van szüksége, akkor megállsz, és mint aki csak ezért ment be a városba, az illetőt türelmesen meghallgatod és segítesz neki.*

GY. E-né A. É.: Folytatom. Az ipari iskola anyagából egy szűr-hímzéses párna is van, tanított, akitől kaptam a Győry gyűjteménynek. Ő Vaskó Magda, és a szűr-hímzés kifogástalan. Az ipari iskola tanműhelyéből való még egy párna, torockói hímzés piros kígyóvonallal, a sárga rábaközi párna az én munkám, az iskola rajza szerint, és van még egy kék rábaközi párna. Az is a Női Ipari Iskola anyagából. Ezeket biztos tudom. Azon kívül lehet több is belőle, amit úgy kaptam vagy vettem, és nem tudtam pontosan adatolni. A kiállítás polgári részében is van ipari iskolai anyag. A kiállítás válogatója nem tudhatta, de ott szerepel az én kombiném is hímzéssel, az az én iskolai munkám. Ez az a kollekción, ami az ipari iskolából szerepel, és rájuk én mindig hálasan emlékszem. De nem csak én! Egyik nap jöttem a kiállításra vendégekkel, mert nap mint nap vannak vendégeim, és a református templom előtti Jókai szobornál olvashattam, ő is hálas volt! Ott az idézet tőle: „Áldott legyen a láng, mely utamra rávilágított!” Elérzékenyültem. Ennyit a Női Ipari Is-

Györyné Éva néni a piros és a kék rátétes társaságában

Hímzett kombiné
a Kluge – Karcasai házból

koláról. Pápa ennek köszönhetően lett hímzés centrikus évek alatt. Sok szakkör dolgozott... Én is évtizedekig vezettem szakkört, és sokan mások. A két iskolának köszönhetően. Innen szétrebbentek az iskola tanulói, és akit ott egyszer megfertőzött a népművészet és a pontos munka, az nem felejtette el élete végéig sem. Én még arra vagyok büszke, hogy két lányom van, és mind a két lányom foglalkozik hímzéssel. Együtt végeztük el a szakkörveetőit, és ők is tudják, hogy mi a népi hímzés. A 70-es évek elején, amikor a népi kultúrának reneszánsza volt, csak az vezethetett szakkört, aki elvégezte a szakkörveetői tanfolyamot, ami négy éves, nyári, bentlakásos kurzus volt, és a tanfolyam végén bizottság előtt vizsgát tettünk szakmódszertanból, hímzéstechnikából, művészettörténetből, kiállítás rendezésből. A magyar népi hímzések valamennyi fajtájából mintadarabot készítettünk a négy év folyamán, amelyeket a vizsgán be kellett mutatni. Végeredményként megkaptunk egy Művészeti

oktatói működési engedélyt, „C” kategóriást.

M. A.: *Az is lehet, hogy a város alakuló népfőiskolájában lesz hímző kör; különböző korosztályokból, vezetéssel?*

GY. E-né A. É.: Ha van szakkör-vezető, én segítek neki. Elmúltam 85, és azt nem vállalom el, amiben nem vagyok biztos, hogy végig tudom csinálni fizikálisan. Mert ezek rendszerint estébe nyúlnak, és akkor sötétben már – ugye ősszel van általában erre igény, télen – nem szívesen bécorgok haza a régi pedagógus otthonból az otthonomba, elég nagy távolság. De mindent, amit én magaménak tudhatok, azt a rendelkezésekre bocsátom. A tapasztalataimat, a hímzémintáimat – nekem van egy nagyon szép hímzés mintagyűjteményem, ami sokszorosítható, elő lehet nyomtatni, azok zsűrizettek. Aki azt hímezi és egyéb módon szót fogad, az biztos, hogy jót csinál.

M. A.: *Éva néni, én az országban eddig még csak a te korosztályodból láttam igazi jó kézimunka szakkörveetőket. Mellettük minden esetben ott volt egy-egy fiatal szervező. Szólni az összegyűlt emberekhez, csinálni egy hangulatot a kézimunka körben, meghatározni a minőséget, én azt gondolom, hogy a ti korosztályotok tudja. Ezt a korosztályt érte egy általad is elmondott és rajtad is tapasztalható nagyon erős hatás. És, ha lenne egy kézimunka kör, vezetéssel, és a szövés Lőrincz Péterrel, a korongozásra, a fazekasságra két alkalmas személy is van a városban és még nem néztem körül a járás falvaiban, ott kik vannak, de ha újra akarná, hiszen milyen jól tanította annak idején a tókerti iskolában, Tóth Kálmánra feltétlenül gondolok, aki, ha gondolja, bekapcsolódhatna munkánkba a Hagyományok Hegye ide kapcsolható tevékenységeivel. Ha gondolja. Mert ott van lovas,*

íjász tevékenység, és még mennyi minden – vele is készülök beszélgetést készíteni. Lenne fajaragónk is, hogy most csak a kézműves hagyományokat mondjam. A takácsi tojásfestő Bakó Ildikó is biztosan bevonható lenne, ő most az idei Mesterségek Ünnepe is részt vesz a budavári mesteremberek között, Lőrincz Péterrel együtt, és annál is inkább büszkének lehetünk rájuk, mert az idén kapta meg a 31. alkalommal megrendezésre kerülő Mesterségek Ünnepe az Európai Fesztivál Szövetségtől a Minősített Európai Fesztivál címet, így bekerült a kontinens legjobb fesztiváljai közé. Eddig az EFFE (Europe for Festivals – Festivals for Europe) minősítés birtokosa volt, amelyet a legjobb európai fesztiválok érdemelnek ki, valamint a Magyar Fesztivál Regisztrációs és Minősítési Program is „Kiváló minősítésű Folklorfesztiválnak” értékelte.

Ezekkel a kézművesekkel így kialakulhatna a népfőiskola egyik nagy egysége, természetesen a népdaléneklő körrel, amelybe minden korosztály együtt énekelne rendszeresen a saját örömeire, és ugyanígy a fiatalokra, elsősorban a középiskolás korosztályra alapozva egy rendszeres tánc házzal. Az olyan lenne, mint amilyeneket Tímár Sándor és a felesége csináltak örök életükben. Vagy amilyent legutóbb egy a megyénkben tánc házat tartó veszprémi csoporttal és tánctanári gyakorlattal rendelkező emberrel láttam, Uracs Mariannával, megyei irodavezetőnkkel, aki felhívta az alkalomra és a táncosra a figyelmet. A táncos, aki a saját táncosaival érkezve szépen kimunkált táncokat a hangulat megteremtése érdekében bemutatott, és erre való személyiségével olyan hangulatot teremtett, hogy aki felállt és táncolni akart, az meg is tanult annyira, hogy táncolva jól érezze magát. Az alkalomhoz kötődően mesélt is, játszott is a gyerekekkel. A pápai járási tánc házunkban mi sem produk-

cióra készülünk, hanem élünk, úgy viselkedünk, úgy szólunk a lányhoz, úgy visszük a táncba, ahogy azt a táncmuzika és az általa képviselt világ megkívánja. Ez az egész, így egyben, megerősítene a város és a járás régre nyúló hagyományát, és a járás falvaiból is elmozdulnának, kimozdulnának a népművészet pártolók, a kézművességet művelni akarók. Vagy a tevékenység mozdulna feléjük, attól függően, melyiknek érdekesebb.

GY. E-NÉ A. É.: Azt nem hagyhatom szó nélkül, a fiatalok között is vannak rátermettek! Mert a mi korosztályunk hatni tudott a gyerekeire, a hímező körébe járókra. Pusztaszabolcson, ahol Éva lányom vezeti a kézimunka szakkört, egy párszor már elmentem, meghívtak: „Beszéljess velünk, Éva néni!”

M. A.: Ezt máris mondom, hogy ezt mi is bevezetnénk. „Beszéljess velünk, Éva néni!”

GY. E-NÉ A. É.: Pusztaszabolcs egy új város, 5-6-10 éve város és 6-7 ezer lakossal. Van náluk egy Hagyományok Háza, ezen a néven, amit a város tart fenn. A város kölcsönadja a kisbuszt, ha elmegy valahova a szakkör. Éva lányom vegyész mérnök, de hát a lányom. Százhalombattán is volt egy szakköre, amit most lemondott, mert az idejébe nem fért bele. Ugye, oda el kellett utaznia. A MOL patronálta azt a szakkört, evvel mindent megmondtam, nem volt anyagi gond. Éva lányom a pusztaszabolcsi szakkört díjtalanul csinálja. Az anyagot hozzák a tagok. Nem kell fizetni terembért. Amit megcsinál valaki, az az övé, és az anyagköltség a költsége. Elsősorban a fiatal nyugdíjasoknak, az idősebb korosztálynak, a GYES-en lévő anyukáknak van ehhez affinitása. És önekik még az ezer forintos havi díj is meggondolandó, mert az alapanyag drága.

M. A.: Az ország általam ismert szakköreiben mintha anyagot

70-es évek kézimunka szakkörén a pápai kastélyban

is tudtak volna biztosítani a tagoknak.

GY. E-NÉ A. É.: A mintakendőkhoz. Mert, hogy csináljon valaki egy párnát, a vászonalap alkalmas rá, az mondjuk 3 ezer forint egy méter. Akkor a fonal meg az egyéb hozzávalók – szóval a kézimunka előállítás költséges dolog. Alapanyagot annyit tud adni a működtető, amennyi a szakkörvezetőnek a bemutatáshoz szükséges, és a tagoknak, azokat a kis 20x30-as vagy akár mennyis kis alapanyagokat, amiken az alapöltést el lehet kezdeni. Mert csak így érdemes elkezdni. Készíteni gyakorló anyagot. Mert nem lehet rögtön neki futni. És akkor így lehet a munkát vezetni. Van egy mintakendő, aki tudja, az ugrik egyet. Az Éva lányom például úgy csinálja, és amikor már elég bölcs voltam, mikor már gyakorlatot szereztem, akkor én is úgy csináltam, hogy kértem, és a jelentkezők hoztak egy munkát. Kiadja az ember feladatként, hogy azokat az öltéseket, amiket ismersz, vagy amelyik hímzést ismered, abból legközelebb hozzád mustrát. És abból föl tudja az ember mérni a színvonalat. És ha nem 30-an vannak, csak tízen vagy tizenketten, akkor így lehet. Éva lányom példá-

ul úgy csinálja, hogy alkalmazkodik a tagokhoz, hogy ki mennyire haladó. Nagyon szép munkái vannak, most éppen a biedermeier hímezési technikát eleveníti fel, a szalaghímzést, és nagyon-nagyon szép kiállítása volt Százhalombattán is. Ott egy gyönyörű művelődési ház van, és az egész előtér be van vitrinezve, ott volt a szakkörének a kiállítóhelye. Több szakkört is működtetett a MOL, a festőktől a faragókig, a szalmásokig. De az Évi hímzése meg egyéb munkái nagy teret kaptak, meg sajtót is. És Pusztaszabolcson is. És lehetek egy kicsit személyes?

M. A.: Én örülnék.

GY. E-NÉ A. É.: Pusztaszabolcson a Hagyományok Házában voltam néhányszor, meghívtak, és hát végigültem a szakkörüket, meg kicsit segítettem, megmutatták a gyűjteményüket, ezt-azt. És akkor meghívtak a kiállításnyitásra, ami különböző hímzészajtákat mutatott be tematikusan, mellé rendelve az illető hímzésnek a szerszámait, ott volt a polgármester meg a Hagyományok Háza egész vezetősége meg az aktivisták meg a szakkör, és képzeld el, felköszöntöttek a 85. születésnapomon, virágokkal és

sok szeretettel. Sok fotó is készült. Ez a tavasszal volt, március végén. És a lányom a nyitószövegében elmondta, „ezt a kiállítást édesanyám 85. születésnapjára ajánlom”. Úgy meg voltam hatva, úgy ríttam, mint akit vernek. Akkor is elérzékenyültem, amikor a Pápa-tévé készítette riport alatt először láttam ezt a kiállítást, és megláttam, hogy a Győry gyűjteményből ennyi egyben van. Akkor nem is jutott eszembe, hogy bármivel is ne értek egyet, de alapvetően egyetértek. Ez egy ilyen kiállítás. Látványnak igazán jó. Újszerű és nagyon ötletes például a térbe belógatott falvédők együttese.

De térjünk vissza a népfőiskolához, a szakkörhöz! Nagyon-nagyon összetartani egy szakkört, ez is olyan, mint a tanítás. Hogyha egyenként megnyerted a gyerekeket, és nem unatkoznak, meg partnerként bánsz velük, akkor sikeres. Én évtizedekig vezettem a kastélyban, mikor még ott voltak ezek a szakkörök, akkor nagyon sok híres szakkör volt Pápán – fotószakör, bélyeggyűjtő szakkör –, és mi szakkörvezetők mindig összetartottunk. Az akkori szakkörökből azokkal, akik azóta is még élnek, jó barátságban vagyunk. A Lőrincz Péter például kifejezetten jó barátom. Éppen egyik nap futottunk össze a postánál.

M. A.: *Péter most fellendült és kivirágzott. Megcsinált magáról, a munkájáról, a szakmájáról filmeket, amiket meg lehet nézni a Magyar Művészeti Akadémia honlapján.*

GY. E-NÉ A. É.: Igen, most nyugdíjas, és mivel a fia átvette a mesterséget, másképp jut ideje mindenre. Rákapott a modern technikára, az internetre is. Én is

nézek internetet, az okos telefonon megnézek minden internetes megjelenést a kiállítással kapcsolatban is, meg a személyeset, rólam is.

M. A.: *Éva néni, miközben beszélgetünk, gyerekcsoportok és szülők a gyerekekkel érkeznek a kiállítást megnézni. Tőled tudom, hogy a tárlatvezető a gyerekeket megénekelte, de ugye, most volt itt egy anyuka, aki még énekelt is a kislányának egy népdalt, érzékelte vele, hogy ezek a világok, a kézimunka, a hímzés, a népdal, összetartoznak. Mit gondolsz, egy ilyen kiállítás, ami része egy sorozatnak is, sokakat megmozdít? A városból, a környező falvakból, esetleg az országból, turistákat is? Kiket és hogyan mozdit meg ténylegesen?*

GY. E-NÉ A. É.: Ebből a kérdésből azt a részt tudom megválaszolni, amelyik kapcsolódik hozzám. Régen, amikor még aktívan részt vettem a gyűjtemény életében, meg a múzeum életében is, a velem korú dr. Mithay Sándor¹ és Ilon Gábor², a régész, akinek köszönhetem, hogy eladódott a gyűjtemény, mert ő terjesztette elő a városházán, szoktak csináltatni meghívót, készítették a mi kiállításunkra is. A meghívó készítés akkoriban bonyolultabb volt, mert egy egyedi meghívó sokszorosításához klisé kellett vésetni és ez költséges volt. Például a kastélyban volt kétszer Győry gyűjtemény kiállítás. Egyiket Mithay Sándor rendezte, a másikat pedig Ilon Gábor. És mind a két alkalommal klisé csináltatott a múzeum kiállított munkáról, az egyik a halottas lepedő mintája volt, a másikon ugyancsak egy rábaközi lepedővég. Kiment a meghívó a múzeum részéről, volt egy címlista. És tőlem mindig megkérdezték, hogy hány meghívót igé-

nyelek, és adjak le egy címlistát. És az én tanítványaim, akkor még dolgoztam, az iskolák, a baráti köröm, ami nem kicsi, hála Istennek, akkor eljöttek. Amikor a második kiállításunkat nyitotta a kastély, a régi dolgozói a múzeumnak tudják, hogy nézőcsúcs volt a megnyitón. Minden iskolához küldtem meghívót. Például a szombathelyi iskola, ahol nagy volt a ruhaipar, mert én ruhaiparos vagyok, eljött az egész ruhaipar egy kisbusszal. És akkora orchideacsokrot életemben nem láttam, nem hogy kaptam volna. És ugyancsak eljött Sopronból az igazgatóhelyettes, meg néhány kolléga a kiállításra, és azonnal meghívták a múzeumot meg engem. A Győry gyűjteményből a Soproni Ünnepi Hetek első kiállítása volt a szakszervezeti székházban, Sopronban. Mert ez az iskolaigazgató közben művelődésosztály-vezető lett. Hát így vannak a dolgok. De most is kaptam meghívót, és még kaphattam volna többet is, de már

Halottas lepedő Nyárádról

- 1 Mithay Sándor régész, tanár (Nagyszében, 1916. április 3. – Győr, 1995. december 24.) 1963-tól 1980-ig a Pápai Múzeum igazgatója, az 1980–1986-os években nyugdíjas munkatársa. Munkássága révén országosan elismert intézménnyé vált a Pápai Helytörténeti Múzeum. Jelentős mértékben gyarapította gyűjteményeit.
- 2 Ilon Gábor régész, történész (Várpalota, 1956. október 1.) 1984 és 1995 között régész, igazgató a pápai Kastély- és Tájmuzeumban.

Első, 12 éves kori kézimunka Sopronból

csak a családnak adtam belőle. Eszter lányom egynéhányat adott az ő baráti körének. Eszter lányomról még annyit mondok, hogy egy német-osztrák cégnek hímez népi blúzokat. Gyönyörűen, nagyon szépen. Régen ő is vezetett szakkört, van szakkörvezetője is. Tisztelem az ő munkáját, nagyon szorgalmas, tehetséges is. Éva lányom hasonló stílusú, mint én, szoktam mondani neki, értettem, főnök. Ő, az egyetemi végzettsége miatt, amikor én „C” kategóriás engedélyt kaptam, ő „A” kategóriást. Ha Évi közel lenne, ő biztosan szívesen csinálná utánam, ha én elkezdenék egy hímező kört, és sikeres lenne. Benne megvan az a gyakorlatiaság, amit a családi gyűjtőmunka közben kisgyerekkorától megélt. Mintha ki se szakadt volna abból a vérkeringésből.

M. A.: *Hogy tudjuk azt, hogy ki lesz majd a folytatódó, az fontos lesz. És, ha meglesz, egyszer-egyszer oda kell majd néznie a munkádra, vagy megkaphatná a hímező körről készülő hanganyagot, videót, hogy nézze, hol tartasz, hogy csinálod.*

GY. E-NÉ A. É.: Eszter lányom vezetett szakkört Marcaltón, Takácsiban, megvannak a régi szakköri tervek. Elvégezte a múzeumkezelői szaktanfolyamot a Nemzeti Múzeumban, ami egy éves volt, havonta többnapos konzultációval, és a Győry gyűjteményről írta meg a dolgozatát, és az jeles lett. Arra bármi későbbi írást alapozni lehet, abban minden pontos.

Régen sok videó is készült a gyűjteményről, a vömnek, Börzsei Jánosnak csodálatos fotók köszönhetőek a megrendezett kiállításokról. A Pápa tévé is minden kiállításunkon jelen volt. A Pápa tévével egyidős a Győry gyűjtemény! Az első kiállításunkon is filmezték, amikor a gyűjtemény már a város tulajdona volt, a Hollóssy Galériában, ahol otthonra lelt a gyűjtemény. Abban az időben minden évben rendezett a múzeum kiállítást a gyűjtemény anyagából. Azóta is ott van a Pápa tévé minden kiállításomon. A személyes kapcsolataink is azóta él, gyakran készítenek velem riportokat, kisfilmeket. A 80. születésnapomon a Pápa tévé a csipkegyűjteményről készített kis-

filmjét vetítette le, ezzel gratulálva nekem.

25 éve, hogy a városé a gyűjtemény, de nekem mind közül a legkedvesebb kiállításom a 10 éves jubileumi, a legszebb darabokból. A veszprémi Laczkó Dezső Múzeum néprajzosa, Mészáros Vera rendezte. A címe a kiállításnak „Volt egyszer egy padlás” volt, ami felidézte a házunkban gyűjteményi helyszínként szereplő padlást.

M. A.: *A Pápai Művelődéstörténeti Társaság – amelynek részeként szerveződik a pápai járási népfőiskola – honlapjára Eszter lányod dolgozata a Győry gyűjteményről fel fog kerülni, mégpedig abban a rendszerben, amely szerint a tagjainkhoz felkerül minden, ami róluk és a munkájukról tudható, sőt a munkáik is, illetve azok elérhetősége, a járás falvaihoz pedig, ami róluk és az eseményeikről. Ez utóbbiak eddig Laskovics Mária tollából kerültek ki, aki szintén Társaságunk tagja, ő írt ezekről a Naplóban, mint munkatársuk. Ha őstől indulhat a kézimunka kör munkája, a szakdolgozat egy részét közölnénk*

Polgári hímezések

a város folyóiratában, a Szélesvízben, egészét pedig feltennék a honlapra. Így a Győry gyűjteményről ezek által a helyek által is tudhatók lesznek dolgok. Addigra a városi értéktárba bekerülése is biztosan megtörténik, és ha ez így van, hogy onnan lehet tovább ajánlani, ahogy én gondolom, akkor aztán a megyei és az országos értéktárba bekerülhet, mert értéke szerint oda való.

GY. E-NÉ A. É.: Nagyon büszke vagyok a gyűjtőmunkámra, ami durván 50 évet ölel föl. Nagyon híres pápai családoktól vannak kollekcióim. Időrendi sorrendben úgy kezdem, hogy először is a Kapossy családtól, dr. Kapossy Lucián³ családjától. Amikor az utolsó Kapossy unoka meghalt, felesége felszámolta a mintegy 200 négyzetméteres, gyönyörű, nagypolgári lakást. Ez az unoka a Kapossy Lucián lányának, Editnek az egyik gyereke volt. Kapossy Edit Erdélyből költözött vissza Páparra, Nagyszentmiklósról, ahol gazdász férje egy hercegnőnek volt a gazdatisztje. Erről a gyűjteményben vannak iratok. A házassága valamiért zátonyra futott, a két fiával ettől kezdve a szüleinél élt. Az egyik Kapossy unoka lakott a Dózsa György utca elején, a 3., 4. házban. Most, azt hiszem, hogy szőrmekikészítő lakik benne. És én ott már a Kapossy Lucián lányánál is voltam, az Edit néninél, a 60-as évek elején, amikor a gyűjtést elkezdtem. Gyönyörű erdélyi függönyei voltak az ablakain, és én bekéredzkedtem, bemutatkoztam, ismerték az anyósomat, ők is régóta ott laktak a Dózsa György utcában, és az utcabeliek régen ismerték egymást. Elmondtam neki, mit szeretnék, nagyon egyet is értett vele, és rajzolhattam a függőnymintáit. Edit néni által terve-

Kapossy Lucián ebédlőasztal terítője

zett nagy terítő a kiállításon, ahol a „cérnaegyetem”⁴ munkái vannak, egy két négyzetméteres kék-piros terítő, az a Kapossy ebédlőnek volt a terítője, és a Győry gyűjteményben van is egy fotó erről az enteriőről. És ezekre vagyok én nagyon büszke. És a Kapossy házból, a Kapossy Lucián fehér piké mellénye, ingei, a feleségének monogramos damasztjai, monogramos ez-az, mindenféle, gyönyörű monogrammal. A Kapossy Editnek vagy az anyukájának a szecessziós, tehát a 20. századi, de mindenképpen a háború előtti viselete, és ebből több van. Hernyóselymek, ilyenek-olyanok, feketék, brokátok.

Vannak tárgyak a Karcsai házból, ez képfestős hagyatéka, mert a Kluge család magyarosította a nevét Karcsaira. A kiállításon látható valamelyik Karcsai lánynak a köténye, mikor vendégek voltak, a házikisasszonyoknak föl kellett szolgálni. Egyébként evvel kapcsolatosan

emlegessük meg édesapádat is, ott, ahol van, legyen ott is szép helyen, és rendezzen sok szép színdarabot, mert ez a *Szabin nők elrablásában* a szobalánynak volt a köténye. Én adtam kölcsön, anno.

M. A.: A családok közül a Kapossy családtól van a legkomolyabb anyag a Győry gyűjteményben?

GY. E-NÉ A. É.: A Kluge – Karcsai családtól is nagyon sok holmink van, mert jóban voltunk a Kluge Boriskával, a Kati lányuk valamivel idősebb, mint az enyéme, és ha jöttek hozzám névnap, születésnap, ez-az-amaz, meg csak úgy is, ajándékoztak a gyűjteményemnek sok mindent a háztartásból. 20 darab tőlük biztos van. Edények, textilek és így tovább. Kocsisné Pócza Iréntől, aki a tanárom volt, van nagyon szép családi együttesem. És a Hanauer családtól. A Sárika nem ment férjhez és a bátyja meghalt, Sárika számolta fel édesanyja ha-

3 Kapossy Lucián bencés szerzetes, tanár (Lovasberény, 1849. október 19. – Pápa, 1927. október 9.) 1881-ben megvált a szerzetesi élettől és a Dunántúli Református Egyházkerület pápai főiskoláján tanított. Főként tankönyveket írt. Ő szerkesztette az első monografikus igényű művet Pápa városáról (Pápa város egyetemes leírása... Pápa, 1905., 1989.) Síremléke a pápai Alsóvárosi temetőben, emléktáblája volt lakóhelyén, a Szent László u. 12. sz. házon látható.

4 Cérnaegyetemnek hívták az ipari leány középiskolát Pápán. Ez volt a beceneve.

lála után a pápai otthont. Nagyon jóban voltunk, gyakran visszajárt hozzám Győről, jött a temetőbe. Nagyon sok holmit kaptam tőle. Olyat is, ami a Weöres Sándor házából, tehát a közös nagymamától való. Azt most vitrinben őrzöm. De van egyébként a városi gyűjteményben is a Hanauer családtól több minden. Tovább folytatva a családi gyűjteményeket, például a híres szítás Kummer családtól is van, a mozival szemben volt üvegoltjuk is, és a Dózsa György utcában laktak. Haláluk után ez az otthon is felszámolásra került, és ettől a családtól is nagyon sok holmi van a gyűjteményben. Erről megint édesapád jut eszembe, mégpedig Kummerné miatt, aki eredetileg színésznő volt, és a házassága miatt mondott le a pályájáról, de a pedagógus színjátszók között szerepelt, népszerű volt Pápán, szerette a publikum. A férj, a Kummer fiú sokat fotózott, a gyűjteménybe került fotóeszközök között sok negatív volt, amik tönkre mentek, biztosan voltak köztük színjátszós fotók is, nagy kár.

Másik híres szítás család is volt a városban, akiktől sok holmim van a gyűjteményben, a fiuk, Huszár János ismert, megbecsült polgára volt a városunknak. A Jókai Kör és a Honismereti Kör sok évig vezetője, tanár és szakfelügyelő, mindenki János bácsija volt, halála nagy veszteség. Egy nagy pakk textilt hozott a felesége stafírunjából a gyűjteménybe, amikor a felesége meghalt, aki egy paraszt-polgár családból való. Tapolcafőn éltek, az édesapja vasúton dolgozott, de nyilván gazdálkodtak is, szerintem, de nem vagyok biztos benne, egy szem leány volt, tehát megkapott egy nagyon szép polgári stafírungot, mikor összeházasodtak, és

Futó a Kluge – Karcasai házból

abból a János bácsi elhozta nekem, amit nekem szánt. Meg tárgyakat is, például régi sítalpat, akkor faluról régi faragott, ágyilásból faragott ruhaszárító csipeszt, meg sok mindent. És nekem adta oda a leltárt. Meg a Borbély Lajosnak is ajándékozott kerámiákat.

A városi Győry gyűjtemény textil részével az a hiba, hogy mikor én kikerültem a galéria napi ügyműködéséből, meg gyűjteménykezeléséből főleg, akkor jöttek ide gyakorló időre egyetemisták, és a csomagot, amire rá volt írva, hogy Huszár János-féle dolog, amit én még nem dolgoztam fel, kimostam és visszacsomagoltam, összekeverték a Győry gyűjteménnyel. Hát Isten legyen segítségükre, ha ott valaha valaki kiigazodik. Pedig hát én úgy tanultam, én is vizsgáztam néprajzból, mint szakkörvezető, sőt kiállításrendezésből is, és én tudom, a Lackovits Emőke⁵, az Ács Anna⁶, a mostani veszprémi múzeum ifjú

gárdája, mind megkeresnek, és nagyon jó kapcsolatom van velük, én tőlük rengeteget tanultam, hogy hogyan kell leltározni, hogy milyen fontos, hogy mi honnan van. De hát, ami a fő, és ami a népfőiskolában érdekes lehetne, kellene a Győry gyűjteményből csinálni pápai családonként kiállítást.

M. A.: *Ha a járási népfőiskola elindul, ezt lehetne azonnal ösztölni. Ha az általad pedagógus otthonnak nevezett, mert mindnyájan így hívtuk, pedagógus művelődési ház felújítását megoldjuk, többek között a nyílászárók szorulnak cserére és talán még a fűtését is korszerűsíteni kell, akkor télen is folytatódhatnának a Pápai családok tárgyai a Győry gyűjteményből kiállítások, abban a már most kifestett utcai helyiségben, ahol a Cziráki tanítványok kiállítása a nagytermen kívül volt. Azt akár folyamatosan ilyen kiállításokra használnánk. Meny-*

- 5 S. dr. Lackovits Emőke 1973-tól kezdve 35 éven át dolgozott néprajzsként, hogy a nagyközönséggel is megoszthassa a Bakony és a Balaton-felvidék falvainak történetét. A népi szakrális szokások és tárgyak legfőbb és legkedveltebb kutatási területe, ezekről tanulmányai sorai jelent meg.
- 6 dr. Ács Anna néprajzkutató, muzeológus. A veszprémi Laczkó Dezső múzeumot követően sokat köszönhet neki a balatonfüredi Jókai ház.

nyi szép darab kerülhetne bemutatásra! Mennyi szó eshetne egy-egy családról a múltból, amelyiknek a tárgyai épp kiállításon mutatkoznak be. Más városokban, falvakban annyi holmi nem őrződött meg, mint amennyi itt egy családi kiállításon megjelenhet. Csodájára járhatnak, akiket érdekel a város, a múlt, a családok, az értékek.

GY. E-NÉ A. É.: A városnak holtomig hálás vagyok, hiszen mikor nagyon muszáj volt megválnom a gyűjteménytől, akkor a városban és egy helyen maradt. Ez fantasztikus nagy dolog. És az a szerencse, hogy én minden darabot kartonoztam. Amiből aztán a sok szállítás során egy csomó elveszett, következésképpen a kiállításokon nem tudom, hogy a leltári számok mennyire vannak, mert rajta volt mindenem, ez biztos, de nekem megvan az én eredeti gyarapodási naplóm a gyűjteményről. Arról nem is beszélve, hogy én az első gyűjteményt, ami ötezer darab körüli, szinte egyenként ismerem. És, hogyha valamikor, még az én életemben rendet lehetne csinálni, vagy odaadom Eszter lányomnak, és akkor vele, abból rendet lehet csinálni. Tehát a lényeges dolgokat ki lehet válogatni. Mert ugye, ha a Kocsis Irén nénitől, vagy a Kapossy házból megvettem, amit gondoltam, az egyben maradt. Kiskocsival mentünk és szemeteszsákba szedtük össze a tárgyakat. A Kapossy házban a nagy ebédlő közepén nagy kupacban álltak, mint egy szénakazal, úgy voltak összehányva, könyvek, textilek, cserepek, mindenfélék. És még a melléképületekben is. Kapossy Lucián tablói is köztük voltak, amiket megmentettem, hála Istennek. A képre is rá volt írva a név, meg a tabló alapjára is, így kerülhettek a fotók a helyükre. A tabló keretek is szépek. Pár éve a Sportcsarnokban rendeztek egy óriási tablókiállítást, amin a Kapossy tablók voltak a legöregebbek. Az egyik tabló 1896-os, a má-

sik 1915-ös. Ez utóbbi fotói között Györy családtag is van.

M. A.: *Akár a Művelődéstörténeti Társaság honlapjára, akár a Szélesvíznek, szeretném összegyűjteni mindazt, amik ennél a beszélgetésnél csak érintőlegesen kerülhetnek szóba.*

GY. E-NÉ A. É.: Nagyon szívesen beszélgetek bármikor veled, nagyon sok jegyzetem van, amiket szívesen megosztok veled, legalább nem tűnnek el az apró események, történetek tárgyairól, emlékekről, hátha egyszer fontos lesz a családon kívül is valakinek. Egyébként mostanában forgalomba kerültem, mert mindig felvetődik valami kérdés családról, eseményről, amit esetleg tudhatok. Keresnek.

M. A.: *Az, nagyon jó. És értem is, hogy miért. Jó veled találkozni és együtt lenni. Éva néni, szeretném, ha tudhatnék mindenről, ami készült veled, beszélgetés, tévéfilm, szeretném látni mind a fotókat. Szeretnék mindent összegyűjteni.*

GY. E-NÉ A. É.: Nekem meg az jut eszembe, mondhatom, hogy dédelgetett vágyam, hogy egyszer valahol családi kiállítások legyenek. Az anyósomnak például, a Kőszegi Juliannának a stafírunkjából nagyon sok minden van a gyűjteményben.

M. A.: *Akkor azzal kéne a városi családok kiállítás-sorozatát kezdenünk.*

GY. E-NÉ A. É.: Vannak kelenyegés ládák. A kastélyban volt egy válogatás, ez volt a címe, *Válogatás a Györy gyűjtemény textilanyagából*. És akkor én ragaszkodtam hozzá, ki volt nyitva egy stafírunegos láda, és oda volt elhelyezve, in memoriam Kőszegi Julianna felirattal.

M. A.: *Ez lenne jó példa, mit is akarunk, hogy úgy indulni összel, hogy ez a gyűjteményrész nyitná*

a családi kiállítások sorát. És beszélgetés Veled. („Beszéljess velünk, Éva néni!)

GY. E-NÉ A. É.: Ha ez a Művelődéstörténeti Társaság égisze alatt sikerülne, vagy az alakuló népfőiskola megrendezné, természetesen egyeztetve minden intézménnyel és személlyel, akivel kell, én áment mondom rá. És ez olyan siker lenne, annyi embert érdekelne, mert egy város családjainak a dolgai lennének láthatók, a fotók, az ebédlő enteriőr fölnagyítva, a Kapossyak gyönyörű selyemblúzai, hát utca van elnevezve a Kapossy Luciánról! És még azt is hozzáteszem, hogy a Kapossy Edit, az Edit néni rajzaiból van néhány a Györy gyűjteményben. Ughy István – városunk neves festőművésze – látva ezeket a rajzokat, egy kiállítás alkalmával azt mondta, hogy nagyon finoman és nagyon szépen rajzolt Kapossy Edit. És festett dobozokat is készített, meg festett is. De a rajzairól, még egyszer mondom, Ughy István úgy nyilatkozott, hogy nagyon szép, finom rajzok.

M. A.: *Most még nem beszélünk a falvédőkről.*

GY. E-NÉ A. É.: A gyűjtemény nagyon érdekes és nagyon modernül rendezett része, amit igazából örömmel nézek, a feliratos falvédők. A falvédőkről annyit kell tudni, hogy a néprajzosok sokáig nem fogadták el, hogy a falvédők is a tárgykörükbe tartoznak. Körülbül a '80-as években robbant ki egy vita, mikor Hatvanban egy fiatal néprajzos kiállítást csinált a feliratos falvédőkből. Az akkor megosztotta a néprajzos közvéleményt. De most már elfogadott, mert hiszen egy nagyon jelentős és nagyon nagy része a falu hízműskultúrájának. Az én gyerekkoromban minden házban volt feliratos falvédő. Nyilván a család asszonyának az izlésvilágát tükrözte.

Nagyon szép kollekciónak van a gyűjteményben a szakrális falvé-

dőkből, természetesen itt csak egy töredék van kiállítva. És ami nagyon érdekes, a Trianon utáni érzés nagyon hamar és nagyon szép számmal megjelent a falvédőkön. Csonka Magyarország nem ország. Mindent vissza! Amikor én gyűjteni kezdtem, ezt a dolgot nem éppen szívügyüknek érző vendégeim ezt mindig megjegyezték. Ezek pedig, hát ezt nem lehet vitatni, a történelemre való reakciók, és amit hímzéssé tettek belőle, mindentől függetlenül, műtárgy. Ha ennek időnként hangot adtam, nem mindig voltam vele túl népszerű. Nagyon érdekes falvédő, ami itt még Vilmos királyt élteti, és éljen a hadsereg, ez gondolom, az első világháborús érzés, amikor még ihaj-csuhaj volt. A következő már a *Himnusz* idézi.

M. A.: *Befejezésül azt még megkérdezném, ha ősztől készülnék már megvalósítandó dolgaimra, lehetne-e, hogy a lányod jöjjön egy beszélgetéssorozat legelső alkalmát veled csinálni. Hogy jelenlétében mondjuk ki, hogy az ő pusztaszabolcsi kezdeményezését, a „Beszéljess velünk, Éva néni!”-t hagyományoznánk át Pápára, a pápai járási népfőiskolára. Pusztaszabolcsról és a lányodtól vesszük, és ezt szeretnénk nálunk is hagyománnyá tenni.*

GY. E-NÉ A. É.: A kapcsolatrendszerek, a barátság, a jó szó, az fantasztikus. Az ember néha még ott is kap segítséget, ahol nem is gondolná. És én meg egyébként is, a feljebbvaló nagyhatalmú Úristen, vagy ki a saját vallása szerint, ahogy nevezi, én ott megkülönböztetett helyzetben vagyok, mert ez az ÚR, csupa nagybetűvel, nagyon szépen írva, engem a tenyerén hordoz.

GYÖRY ENDRÉNÉ, ABONYI ÉVA (Badacsonytördemic, 1932) néprajzi gyűjtő. 1964-től a Petőfi Gimnázium és Szakközépiskolában politotechnika keretén szabás-varrást oktat, 1973-tól a 304. sz. Ipari Szakmunkásképző Intézetben a ruhaipari szakelmélet tanára. 1976 és 1986 között szakfelügyelő is. 1998-ban megkapja Pápa város díszoklevelét „értéktörző néprajzi gyűjtemény létrehozásáért”. 2012-ben Magyar Ezüst Érdemkereszt kitüntetését kap „Pápa és környéke történeti, néprajzi értékeinek megőrzése, gondozása és bemutatása érdekében évtizedeken keresztül végzett példa értékű tevékenysége elismeréseként”. Férjével, Győry Endrével 1956 óta gyűjti otthonában a népi cserépedényeket, faeszközöket, textileket, iratokat, könyveket, polgári tárgyakat. 1993-ban Pápa Város Önkormányzata a felbecsülhetetlen értékű gyűjtemény egy részét megvásárolta, melyből a Fő u. 23. szám alatt, a Hollóssy Galériában, a Fellner házban egy időre állandó kiállítás nyílt. A második számú Győry Gyűjtemény a Millenniumkor került megvételre. A két Győry gyűjtemény városi tulajdonba kerülésével az anyaggyűjtés nem szűnt meg. A Győry lakásnak nem csak a padlása, ahol a gyűjtött anyag nagy része elhelyezésre szokott kerülni, de a használt helyiségek is, konyha, előszoba, szobák családi és gyűjtött tárgyaknak köszönhetően hasonlítanak múzeumnak. A magántulajdonban levő gyűjtemény önálló kiállításai: 1971, 1985 Pápa, 1985 Sopron, 1987 Veszprém, 1992 Százhalombatta, Szombathely. A városi tulajdonba kerüléstől évente rendeztek kiállítást a gyűjtemény anyagából. Gyakran szerepelnek megyei és országos kiállításokon a gyűjtemény tárgyai.

MÁTYUS ALIZ író, szociológus, lapszerkesztő.

M. A.: *Tudod, én erre csak azt mondom neked, Éva néni, hogy ez egy ember meglátásának a kérdése. Én is azt gondolom, hogy engem is a tenyerén hordoz, de lehet, hogy másik ember, aki azt élte volna végig életében, amit te vagy én, úgy gondolná, hogy az ő élete az tele volt katasztrófákkal. Szóval, én azt mondom neked, hogy ehhez kell egy Úristen, meg kell egy ember.*

GY. E-NÉ A. É.: És kell egy nagy adag elfogadási készség, alázat is az étellel szemben. Párszor azt gondoltam, nem fogok kilábalni, de aztán mindig sikerült.

M. A.: *Ha az ember szeretni tudja, amit csinál, amit gondol, akik körülötte vannak. Nem ezen múlik?*

GY. E-NÉ A. É.: Igen, itt vagyok, 85 éves múltam, ha reggel fölbredek, Jézusom, mondom, 80 év, ez valami rettentő nagy kor. És akkor elkezdem a napot, és elfelejtem.

M. A.: *Köszönöm Éva néni, hogy beszélgettünk. A kiállításról, és közben terveztük a népfőiskolát.*

*György Endrénénél jártak a Pápai Művelődéstörténeti Társaság tagjai**

A népművészeti gyűjtő pusztaszabolcsi tapasztalatait, néprajzi tudását is felhasználná a Pápai Művelődéstörténeti Társaság a tervezett népfőiskolája kialakításához.

A Pápai Művelődéstörténeti Társaság (PMtT) augusztus 2-i civil kaszinóját múlt szerdán György Endréné Abonyi Éva magángyűjtő Dózsa György úti házában tartotta, ahol a PMtT tervezett népfőiskolájának néprajzi, népművészeti

alakítója beszélt a pusztaszabolcsi alapítvány eddigi tapasztalatairól, illetve tudásáról számot adva bemutatva otthoni gyűjteményét, valamint szólt a Pápa város által megvásárolt, néhai férjéről elnevezett György-gyűjteményről is, amitől an-

nak idején többrétű családi gondok miatt kellett megválnia.

– Pusztaszabolcson egy konkrét mag kezdett el dolgozni, első lépésként egy helytörténeti kiállítást hoztak létre 1997-ben a helyi középiskola galériájában, amit aztán az egykori vasutas iskola épületben helyeztek el 2014-ben, saját kezűleg felújítva, berendezve a belső tereket.

Így jött létre a régi használati tárgyakat, bútorokat, fotókat, szakkönyveket, hagyatékokat, képzőművészeti alkotásokat, és még sok egyebet felvonultató Hagyományok Háza. Bevonták munkájukba az ifjúságot, kiállításokat, egyéb rendezvényeket szerveznek, kertbarát körük van. Sokrétű tevékenységük, kiadványsorozatuk jó példaként szolgálhat Dunántúl Athénje részére is – adott számot a Fejér megyei kisváros hagyományörző munkájáról, amelyben önkéntesként egyik lánya, Börzseiné György Éva is aktívan részt vesz.

Szép, hímzett asztalterítő felett mesélt György Endréné a pusztaszabolcsi tapasztalatairól, gyűjteményeiről a PMtT megjelent tagjainak. A képen még Löökkös Tiborné és Turchányi Tamás

A 2017. augusztus 7-én a Napló on-line felületén megjelent írás másodközlése.

Éva néni feje felett Pápa Város Díszoklevele látható. A jobbra, az ágyon található díszpárnákról elárulta, részben saját hímzések, részben lányai ajándékai

A Győry-gyűjteménnyel kapcsolatban elmondta, örül, hogy egyben, s nem darabonként vált meg (két ütemben: 1993-ban, illetve 2001-ben) a kollektiótól. Eztán a megjelentek az otthoni, a falakon, a fiókokban, a padláson található népművészeti tárgyairól, tulajdonképpen a harmadik számúnak nevezhető gyűjteményéről kérdezték a közkedvelt gyűjtőt.

A Rábapordányban nevelkedett Éva néni elárulta, nagyon kedveli a rábaközi hímzést, a paraszti kultúrát. Az összejövetel végén a kézműves termékektől – névre szóló, családtagoktól, barátoktól kapott kerámia kannáktól, valamint különböző üveg-, és egyéb régi használati tárgyaktól – hemzsegő padlást vehették szemügyre az érdeklődők.

Fotók: Laskovics Mária

A padlás roskadozik a sok és sokféle kézműves tárgytól

LASKOVICS MÁRIÓ a Veszprém Megyei Napló munkatársa. A szombathelyi Savaria Egyetemi Központban szerzett informatikus könyvtáros BA diplomát 2010-ben, MA diplomát 2012-ben. Szakdolgozatait pápai vonatkozásokkal írta: Sajtó/megfigyelés – A pápai Jókai Mór Városi Könyvtár és a szombathelyi Berzsényi Dániel Megyei és Városi Könyvtár a sajtóban (2010). A Facebook könyvtári alkalmazhatósága - A pápai Jókai Mór Városi Könyvtár Facebook oldalának létrehozása, önkéntes adminisztrálása, az intézmény online közösségépítésének beindítása (2012). Munkatársa volt a Mária Rádió Közhasznú Egyesületnek 2014 áprilisától 2015 szeptemberéig, azóta önkéntesként szerkeszt műsort. Tagja a Pápai Művelődéstörténeti Társaságnak.

Kassai Magyar Ipari^{*}

Az intézet alapítója és első igazgatója,
Szakkay József

Nem egyszerű dolog öt percben méltatni a Felvidék egyik legpatinásabb intézményét és megfogalmazni a jelentőségét, ezért az irodalmi Nobel-díjas Kiplinget hívom egy indító gondolat erejéig segítségül:

„A világon a jó anyát kivéve semmi sincs, ami annyira megérdemelné a tiszteletet, mint a jó iskola.”

A kassai Ipari jogelődje, a Gépészeti Felsőbb Ipartanoda, Szakkay József magán-tanintézményeként jött létre csaknem másfél évszázaddal ezelőtt.

Az intézet *céljait* a következőképpen fogalmazta meg az alapító: *„erkölcsi nevelés mellett oly elméleti és gyakorlati oktatást nyújtani*

a növendékeknek, amely képesíti őket tanulmányaik bevégezése után az ügyes gépész, gyári művezető és gépszerkesztő hivatását tekintéllyel és szakavatottsággal betölteni.”

Kassán ezekben az időkben szármolták fel a céhrendszert, és megalakultak az első ipartanodák.

„Ipartanoda és Ipariskola: a szervezethez és a szellemhez itt kialakítani tudatos szövetséget. 1872. október 9-én tizenkilenc kisleány elsőként lépett be a műhelyek és gépek világába, hogy utat törjön az utánuk jövő tízezrek számára” – írja Rác Olivér.

A magyarság sorsát befolyásoló történelmi viharok természetesen az ipariskolát sem kímélték meg.

Az I. világháború befejezése után csak szlovák nyelvű képzés

indulhatott, és az iskola élére cseh szakemberek kerültek. 1920-ban nyitott meg újra a magyar osztályok, de a II. világháborút követően a magyar fiatalok előtt ismét bezártak az iskola kapui. Ötéves kényszerszünet következett, amely 1950 szeptemberéig tartott. 1950-ben újraindult, és 1952-ben önállósult az iskola magyar tagozata. Ekkor vette fel előbb a magyar Felsőipariskola, később a Magyar Ipariskola nevet.

Az ezt követő évtizedeket az iskola *hőskorának* szokás nevezni, mert ekkor alakult ki az ipariskolának az a szellemisége, összetartó- és magyarságmegtartó ereje, amelyre az iparisták nagy családja ma is méltán büszke, és amelyet oly sokan irigyelnek tőlünk. Ennek a titoknak

Az intézet 1886–1901-ig

* 2016. szeptember 17-én Budapesten a Magyar Tudományos Akadémia épületében Magyar Örökség Díjjal tüntették ki a majd 150 esztendősk iskolát, a Kassai Magyar Iparit, amely nemcsak a mai Felvidéken, hanem az egész történelmi Magyarországon a legelső ilyen jellegű intézmény volt.

a nyitja az iskola szellemiségében és kultúrájában rejlik. Abban, hogy az ipariskolában olyan emberek tanítottak, akik bár a szakmaiságra nagy hangsúlyt fektettek, mégsem szakbarbárokat képeztek. Emberségre, becsületességre, a másság elfogadására neveltek, és, ahogy az iskola egykori diákja, Gábor Bertalan írja: „hivatásukkal olyan biztonságos fészket raktak nekünk, hogy kikelhett benne az élet, amely a hivatások sokrétűségével, a szivárvány minden színében ott ragyog nemcsak Európa, de a tengerentúl egén is.”

Az ipariskolának kettős küldetése volt és van ma is: az életben hasznosítható ismeretekkel felvértezni a tanulókat, és megtartani, megerősíteni magyar identitásukat.

Az iskola a háborút követő szűkös esztendőkből ezért nemcsak a magyar nyelvű szakoktatás terén végzett úttörő jellegű munkát, hanem jelentősen hozzájárult a szlovákiai magyar kulturális élet újjászületéséhez is.

Az énekkart, táncosokat és színjátszókat felvonultató kultúrscsoport rendszeresen járta Szlovákia magyarok által lakott vidékeit, és több-

éves némaság után nagyon sok településre az iparisták vitték el először a magyar szót és magyar éneket.

Az ipariskolát minősíti az a nagyvonalú gesztus is, hogy feladva saját kultúrtermét, befogadta a Kassán 1969-ben megalakuló Magyar Területi Színház Thália Színpadát.

Az Ipari több, mint egy iskola. Ez az intézmény a felvidéki magyarság megmaradásának egyik letehetően eredményese. Eredményeivel pedig kivívtta a szakma elismerését itthon és külföldön egyaránt.

Adjon az Isten az immár Magyar Örökség Díjas kassai magyar Ipariskolának lehetőséget arra, hogy folytassa alkotó munkáját, és végzőseinek tevékenysége járuljon hozzá a felvidéki magyarság megmaradásához és jövőbeli sikereinek gyarapításához.

További tájékozódás lehetősége a Kassai Magyar Ipariról az Egykori és mai kassai magyar iparisták oldalán: <https://www.facebook.com/Egykori-%C3%A9s-mai-kassai-magyar-iparist%C3%A1k-oldala-254988507924480/>

DR. ALBERT SÁNDOR (Nagykapos, 1943) egyetemi tanár, politikus. A kassai magyar tanítási nyelvű ipariskolában érettségizett (1961), a kassai Műszaki Egyetemen szerzett gépészmérnöki oklevelet (1966). 1966-1990-ben a kassai magyar tanítási nyelvű ipariskola tanára. 1990-2004-ben a kassai Műszaki Egyetem tanszékvezető docense, 2002-2006-ban a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsának képviselője (MKP). A komáromi Selye János Egyetem alapítója, rektora (2004–2008). A Nyugat-magyarországi Egyetem díszdoktora (2008). Kutatóként fő szakterülete a gépészet tanításának módszertana. Pedagógiai szakkönyvek, tankönyvek, módszertani könyvek szerzője, fordítója. – Főbb díjak: Szlovák Kormány Ezüstérme (2002); Magyar Köztársaság Országgyűlésének Emlékérme (2007); Magyar Köztársaság Elnökének Emlékérme (2008); Magyar Erdemrend tisztikeresztje (2013). 2015-ben a Pro Probitate – Helytállásért díjat, 2017-ben pedig megkapta a Felvidéki Magyar Pedagógus Díjat.

III. Magyar Értékek Napja

Magyarország értékei egy helyen!

2017. szeptember 9., 10–20 óráig

Budapest, V. kerület
Szent István tér
és Szent István Bazilika

Szent István tér

9.30–10.00 Tézene a Magyar Honvédség Központi Zenekarával

10.00 Ünnepléses megnyitó és köszöntők

10.30–18.00 óra között

Bemutatkoznak a megyei és a külhoni nemzetrészek értéktárai
Magyar értékek kiállítása
Színpadi produkciók
Népviselési bemutatók
Kézműves foglalkozások és mesterségbemutatók
Magyar Értékek és Hungarikumok játszóháza

12.00 Ökumenikus terményáldás

A megyék jellegzetes terményeinek, termékeinek
ökumenikus megáldása

17.15 Zárszó

17.30 Táncház

Szent István Bazilika

18.00 Szentmise

19.00 Kórus- és orgonahangverseny
a Magyar Rádió Gyermekkórusa
és Virágh András Liszt Ferenc-díjas orgonaművész,
Érdemes Művész közreműködésével

Fővédnökök Dr. Kövér László, a Magyar Országgyűlés elnöke
Domokos László, az Állami Számvevőszék elnöke
Fazekas Sándor földművelésügyi miniszter

Védnökök Jakab István, Dr. Latorcai János és Lezsák Sándor,
a Magyar Országgyűlés alelnöke
Dr. Simicskó István honvédelmi miniszter
Dr. Hoppál Péter kultúráért felelős államtitkár
V. Németh Zsolt környezetügyért, agrárfejlesztésért
és hungarikumokért felelős államtitkár
Szentgyörgyvölgyi Péter, Belváros-Lipótváros Budapest Főváros
V. kerület polgármestere
Dr. Pesti Imre országgyűlési képviselő,
a Magyar Nemzeti Értékek és Hungarikumok Szövetsége elnöke

Szervezők NMI Művelődési Intézet Magyar Nemzeti Értékek
és Hungarikumok Szövetsége

Információ és koordináció

NMI Művelődési Intézet: www.kozossegimuvelodes.hu

Együttműködő partnerek

Magyarország megyei önkormányzatai • Szent István Bazilika
Budapest kerületi önkormányzatai • Magyar Ízek Alapítvány • Visual Europe Zrt.

A belépés ingyenes. Szeretettel várunk mindenkit!

MOHÁCSI VÍZIMALOM - BARANYA MEGYEI ÉRTÉKTÁR
(FOTÓ: IFJ. PÓTH SÁNDOR)

A NEMZETI KULTURÁLIS ALAP
TÁMOGATÁSÁVAL JELENIK MEG